

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ - ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 637
Παρασκευή
13 Ιουνίου -
10 Ιουλίου 1997
Δρχ. 1.000

Η ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Αναζητώντας κοινωνικό πρόσωπο

ΓΡΑΦΟΥΝ:

ΚΙΛ ΡΟΜΠΛΕΣ

ΖΑΚ ΣΑΝΤΕΡ

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

Α. ΠΕΡΡΑΚΗΣ • Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ • Π. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ • Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ • Ε. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ • Γ. ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ
Α. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ • Κ. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ • Γ. ΘΕΩΝΑΣ • Π. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ • Θ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ
Α. ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ • Π. ΚΑΖΑΚΟΣ • Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ • Σ. ΡΟΜΠΟΛΗΣ • Κ. ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ
Δ. ΣΤΡΑΤΟΥΛΗΣ • Α. ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ • Α. ΜΑΚΡΥΔΗΜΗΤΡΗΣ • Α. ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ • Γ. ΣΙΓΓΙΝΟΣ • Σ. ΝΤΑΛΗΣ

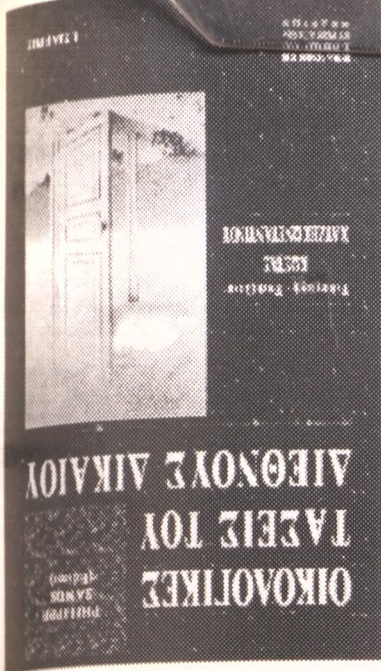
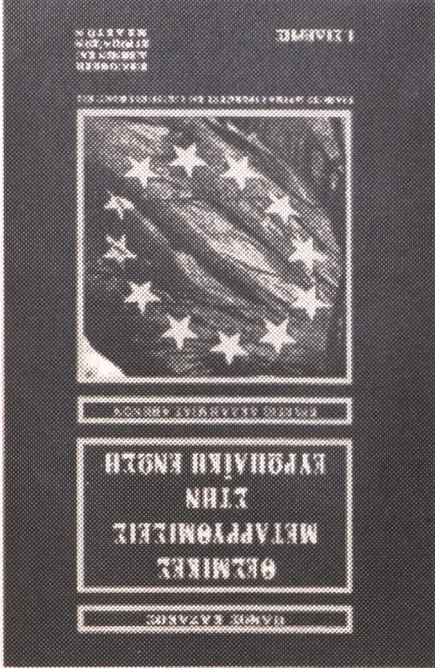
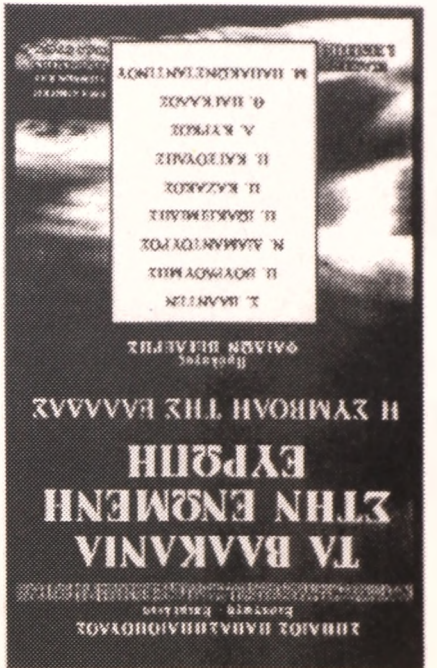
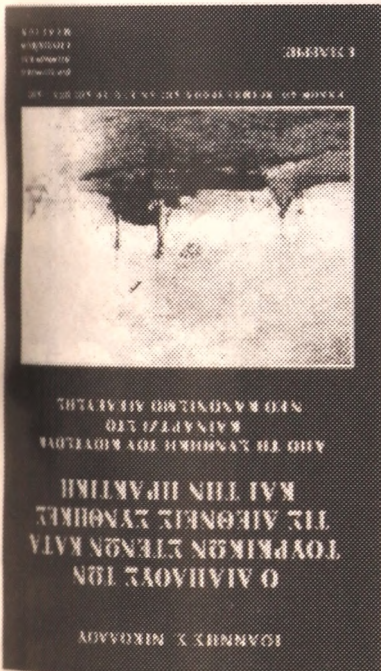
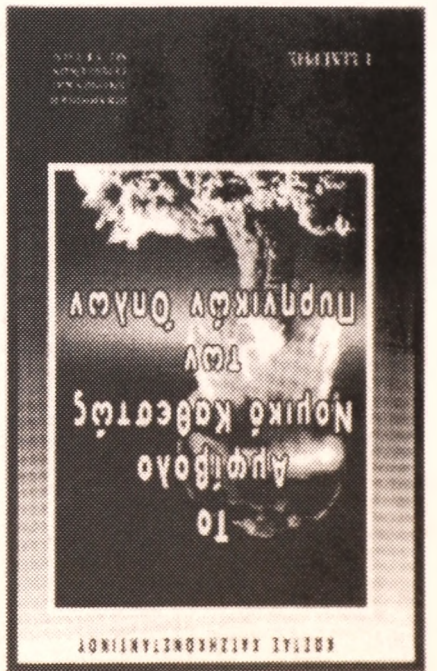
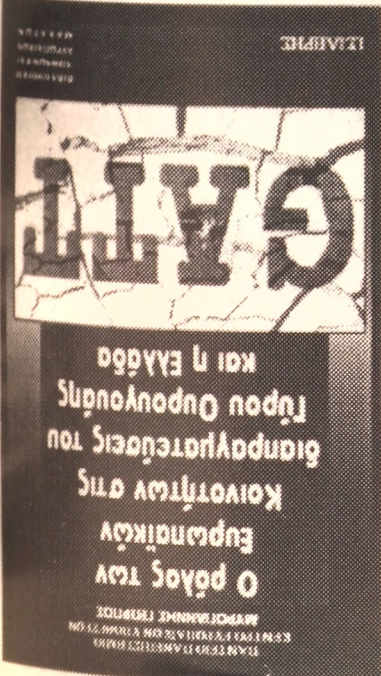
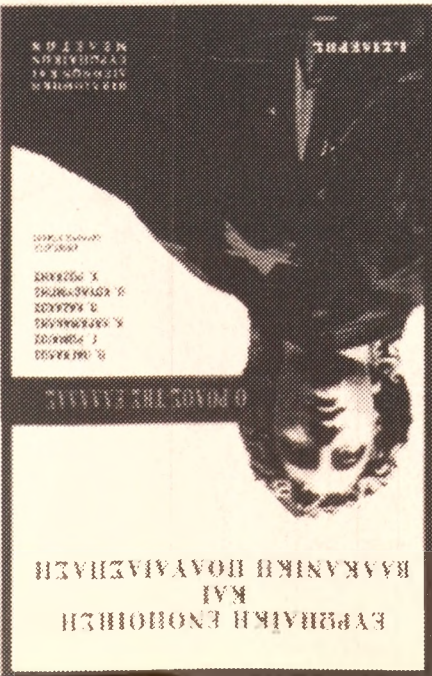
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ι. ΣΙΑΦΗΣ 1897 - 1997
 Χρόνια στην υπηρεσία του βιβλίου

ΣΕΙΡΑ:

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΕΙΡΑΣ:
 ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΝΤΑΛΗΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. ΣΙΑΦΗΣ
 ΣΤΑΔΙΟΥ 44, 105 64 ΑΘΗΝΑ
 ΤΗΛ: 32 29 638 - 32 45 052

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

αντι

Περίοδος Β' - Έτος 24ο - Τεύχος 637

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Παρασκευή 13 Ιουνίου 1997 - Δρχ. 1.000

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ANTI ON-LINE: <http://www.compulink.gr/anti>E mail: anti@compulink.gr**ΕΚΔΟΤΗΣ:** Χρήστος Παπουτσάκης**ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:** Ηλίας Κανέλλης**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ:** Τασία Ρούμπου**ΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:** Δημήτρης Γκέκας**ΜΟΝΤΑΖ:** Τασία Λεβόν**ΣΤΥΠΩΣΗ:** ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί

Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:**Ετήσια συνδρομή:** 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη**ΕΠΙΚΟΥ:** Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,

για Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.

Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,**ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** ΔΡΧ. 1.000**ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:** Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

εντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΣΕΛ. 6 ΧΙΛ ΡΟΜΠΛΕΣ: Ευρωκοινοβούλιο και θεσμικές μεταρρυθμίσεις
- ΣΕΛ. 10 ΖΑΚ ΣΑΝΤΕΡ: Στόχος μας, η εμπιστοσύνη των ευρωπαϊκών λαών
- ΣΕΛ. 16 ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ: Η αναμόρφωση της Ε.Ε. και η Ελλάδα
- ΣΕΛ. 20 ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Διακυβερνητική Διάσκεψη: Διαπιστώσεις
- ΣΕΛ. 22 ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Προς μια θεσμική ισορροπία
- ΣΕΛ. 24 ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ: Από το Μάαστριχτ στο Άμστερνταμ
- ΣΕΛ. 26 ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΑΤΣΟΣ: Η διαδικασία μερικής ολοκλήρωσης
- ΣΕΛ. 30 ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: Η προοπτική της διεύρυνσης
- ΣΕΛ. 34 ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ: Το ενιαίο νόμισμα σε νέες προοπτικές
- ΣΕΛ. 38 ΜΙΧΑΗΛΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Εμπρός για νέες Διακυβερνητικές!
- ΣΕΛ. 42 ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ: Η δυσκολία και η πρόκληση
- ΣΕΛ. 46 ΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΩΝΑΣ: Να μιλήσουν οι ίδιοι οι λαοί
- ΣΕΛ. 50 ΠΑΝ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ: Η Ελλάδα και η πρόκληση της Νέας Ευρώπης
- ΣΕΛ. 54 Θ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ: Ε.Ε.: Μοχλός επιρροής και αυτοσυγκρότησης
- ΣΕΛ. 56 ΛΟΥΚΑΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ: Ένα ευρωπαϊκό δίχτυ ασφαλείας;
- ΣΕΛ. 58 ΠΑΝΟΣ ΚΑΖΑΚΟΣ: Η μεταρρύθμιση της Ε.Ε. και η Ελλάδα
- ΣΕΛ. 62 ΝΙΚΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ: Το μέλλον της εργασίας
- ΣΕΛ. 66 ΣΑΒΒΑΣ ΡΟΜΠΟΛΗΣ: Κοινωνική πολιτική και Ε.Ε.
- ΣΕΛ. 70 Κ. ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ: Πού είναι η κοινοτική αλληλεγγύη;
- ΣΕΛ. 74 ΔΗΜ. ΣΤΡΑΤΟΥΛΗΣ: Διακυβερνητική, Αριστερά, συνδικάτα
- ΣΕΛ. 78 ΛΕΩΝ. ΒΑΛΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Απ' τους διαδρόμους στους δρόμους
- ΣΕΛ. 80 Α. ΜΑΚΡΥΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ελληνική διοίκηση και Ε.Ε.
- ΣΕΛ. 84 Α. ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ: Ε.Ε. και Κύπρος: Πονοκέφαλος ή ευκαιρία;
- ΣΕΛ. 86 Γ. ΣΙΓΗΝΟΣ: Οι θεσμοί της Ένωσης μετά το Άμστερνταμ
- ΣΕΛ. 90 ΣΩΤ. ΝΤΑΛΗΣ: Η ευρωπαϊκή προοπτική στο κατώφλι του 21ου αιώνα
- ΣΕΛ. 94 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ-ΕΠΙΛΟΓΗ

Το ειδικό τεύχος-αφιέρωμα για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του Γραφείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Αθήνα και της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

ΣΤΑ ΑΜΕΣΩΣ ΕΠΟΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ η Ευρωπαϊκή Ένωση πρόκειται να αντιμετωπίσει μια σημαντική πρόκληση που ίσως αποδειχθεί και καθοριστική για την πορεία της ενοποιητικής διαδικασίας: *τη μοναδική ευκαιρία για την ενοποίηση του ανατολικού και δυτικού τμήματος της ευρωπαϊκής ηπείρου.*

Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ της Ε.Ε. ήταν ένα από τα βασικά θέματα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης η οποία αναμένεται, εκτός απροόπτου, να ολοκληρώσει τις εργασίες της στις 16 και 17 Ιουνίου στη Σύνοδο Κορυφής του Άμστερνταμ. Μπροστά λοιπόν στη διαφαινόμενη διεύρυνσή της και εξαιτίας της δεδομένης «πλαδαρότητας» των θεσμών της, η Ε.Ε. καλείται σήμερα να αποφασίσει τη θεσμική μετεξέλιξή της.

Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ, από τις 29 Μαρτίου, όταν άρχισε τις εργασίες της στο Τορίνο, μέχρι σήμερα, προσπάθησε να ολοκληρώσει εκείνο που άφησε ημιτελές το Μάαστριχτ. Σε λίγες ημέρες θα γνωρίζουμε αν το κείμενο της νέας Συνθήκης θα αποτελέσει το πλαίσιο εκείνο, στο οποίο θα στηριχτεί ένα ικανό σύστημα διακυβέρνησης της Ε.Ε., παρέχοντας παράλληλα τις δυνατότητες που απαιτούνται για να λειτουργήσει καλύτερα η Ε.Ε. και να προετοιμαστεί για τη νέα διεύρυνσή της. Η νέα πραγματικότητα που έχει προκύψει στον διεθνή και ευρωπαϊκό περίγυρο έχει ενισχύσει σοβαρά τη θέση ότι η Ευρώπη, για να αποκτήσει ουσιαστικό ρόλο στο νέο διεθνές σύστημα, πρέπει να προχωρήσει με μεγάλα βήματα προς την ενοποίησή της. Και βέβαια, εδώ τίθεται το ερώτημα για το ποιος αποφασίζει την έκταση του ενοποιημένου ή ενοποιούμενου τμήματος της Ευρώπης;

ΣΤΗΝ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ, η Ε.Ε. είναι πολύ πιθανό να ξεφύγει των αρχικών της στοχεύσεων. Σ' ένα τέτοιο σχήμα, η Ελλάδα και οι άλλες μικρές χώρες θα αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο να βρεθούν στο περιθώριο της ενοποιητικής διαδικασίας. Επίσης, πέρα από την ένταξη της Κύπρου που είναι αυτονόητη η σημασία της για την Ελλάδα, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να παραγνωρισθεί και η σημασία μιας μελλοντικής ενσωμάτωσης των βαλκανικών χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. *«Τα πάντα έχουν ειπωθεί για το ιστορικό καθήκον της Δυτικής Ευρώπης να διευρύνει την Ευρωπαϊκή Ένωση στα κεντροευρωπαϊκά και ανατολικοευρωπαϊκά έθνη της ηπείρου μας, καθώς επίσης και σε δύο μικρές μεσογειακές χώρες: Την Κύπρο και τη Μάλτα»*, τόνιζε πρόσφατα ο πρωταγωνιστής της ενοποιητικής διαδικασίας στη δεκαετία του 1980, Ζακ Ντελόρ, και διευκρίνιζε ότι *«στόχος της διεύρυνσης αυτής πρέπει να είναι η επέκταση των αξιών της ειρήνης και της συνεργασίας που αποτελούν την πιο μεγάλη επιτυχία εδώ και σχεδόν πενήντα χρόνια της καταπληκτικής περιπέτειας της ευρωπαϊκής οικοδόμησης»*.

ΕΝΑ ΑΛΛΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ που απασχόλησε τη Διακυβερνητική ήταν η ανάγκη να γίνει η Ε.Ε. αποτελεσματικότερη σε θέματα αμυντικής πολιτικής και ασφάλειας. Οι σχέσεις της Ε.Ε. με τη ΔΕΕ και το μέλλον της δεύτερης έχουν καθοριστική σημασία για την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ικανότητα της Ε.Ε. να συμβάλει με τα δικά της μέσα στη διασφάλιση της ειρήνης και στην επίλυση των διενέξεων αποτελεί αναγκαίο παράγοντα για την ολοκλήρωση της ενοποιητικής διαδικασίας.

ΤΟ ΑΝΤΙ ΜΕ ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ αυτό αφιέρωμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ επιθυμεί να συμβάλει στο διάλογο που εντέλει αφορά το μέλλον της Ευρώπης. Πέρα από τα ζητήματα που απασχόλησαν τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, θέματα όπως οι δυσκολίες για την υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και η ανάγκη εφαρμογής μιας αποτελεσματικής πολιτικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση (για το κοινωνικό πρόσωπο της Ενιαίας, Δημοκρατικής και Κοινωνικής Ευρώπης) φαίνεται ότι θα αποτελέσουν τα μείζονα προβλήματα που έχει να επιλύσει η Ε.Ε. στο κατώφλι του 21ου αιώνα.

αντί

Για την εικονογράφιση του τεύχους επιλέξαμε τη χαρακτηριστική δουλειά ενός από τους κατ'εξοχήν ευρωπαϊούς φωτογράφους: του **Ανρί Καρτιέ-Μπρεσσόν**. Μάγος του ασπρόμαυρου, διέτρεξε τον αιώνα την Ευρώπη (και τον κόσμο ολόκληρο), παρακολούθησε τις μεγάλες αλλαγές εν τη γενέσει τους – κι οι φωτογραφίες του είναι περισσότερο «ποιητικές» όσο πιο πολύ σκοπεύουν τις όψεις της καθημερινότητας. Για τους σημαντικούς καλλιτέχνες, δεν υπάρχουν μεγάλα και μικρά θέματα. Υπάρχει, ωστόσο, η συνεκτική ματιά, ο σταθερός τρόπος η διαρκής καλλιέργεια και η πολλή δουλειά: μια δουλειά αγαπημένη. Εικόνες από την Ευρώπη, λοιπόν, σ' ένα τεύχος για την Ευρώπη. Ελπίζουμε να το βρείτε ενδιαφέρον.

Ευρωκοινοβούλιο και θεσμικές μεταρρυθμίσεις

του José Maria Gil-Robles

Ο καθένας συνειδητοποιεί τι διακυβεύεται στη Διακυβερνητική Διάσκεψη και ποιες ευθύνες αναλαμβάνει. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα παραμελούσε το καθήκον του, ως εκπροσώπου των πολιτών της Ένωσης, εάν δεν διетράνωνε εδώ τις απόψεις και τις προσδοκίες τους για περισσότερη δημοκρατία και περισσότερη ένωση.

ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΔΕΝ ΠΑΘΙΑΖΟΝΤΑΙ για τα θεσμικά ζητήματα: αντιθέτως, ζητούν λύσεις για συγκεκριμένα προβλήματά τους. Δεν τους ενδιαφέρει ποια είναι η αρμόδια αρχή για τη διατήρηση της τάξης, θέλουν, όμως, να μπορούν να κυκλοφορούν ήσυχοι στους δρόμους.

Οι πολιτικοί, είμαστε υποχρεωμένοι να επινοήσουμε και να θέσουμε σε εφαρμογή τους κατάλληλους μηχανισμούς για την εξεύρεση αυτών των λύσεων. Επιτρέψτε μου να εξηγήσω τηλεγραφικά το βάσιμο των δέκα προτεραιοτήτων που παρουσιάζονται στο τέλος του κειμένου μου.

Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις, των οποίων την ανάγκη υπογραμμίζει το Κοινοβούλιο, δικαιολογούνται στο σύνολό τους με βάση τον κοινό στόχο για εμβάθυνση της δημοκρατικής νομιμότητας της Ένωσης και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

Οι υπόλοιπες προτεραιότητες, που διατυπώνει το Κοινοβούλιο, ανταποκρίνονται στις ανάγκες που έχουν εκφραστεί από την κοινή γνώμη στα κράτη-μέλη μας, είτε πρόκειται για την ενίσχυση και την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης είτε για τα κοινωνικά δικαιώματα, τη δημόσια υγεία, την προστασία της απασχόλησης, την καταπολέμηση της απάτης, την εσωτερική ή εξωτερική ασφάλεια, την πρόσβαση στην ενημέρωση.

Για την επίτευξη του διττού στόχου της αποτελεσματικότητας με δημοκρατία και ευημερία για τους πολίτες μας, μία είναι η συνταγή που αποδείχθηκε μέχρι σήμερα αποτελεσματική: η κοινοτική μέθοδος.

Αντιθέτως, η προσφυγή σε διακυβερνητικά μέσα έχει αποδειχθεί αναποτελεσματική και οδήγησε αναπόφευκτα στην αποτυχία.

Τέσσερα χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει πλέον σήμερα να συμπληρωθεί και να βελτιωθεί το κοινοτικό τμήμα της Συνθήκης, κυρίως, όμως, θα πρέπει να διορθωθούν οι ελλείψεις του τμήματος που έχουμε συνηθίσει να αποκαλούμε δεύτερο και τρίτο πυλώνα στην μπαρόκ αρχιτεκτονική της σημερινής συνθήκης, δηλαδή του διακυβερνητικού.

Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Όλοι γνωρίζουμε σε τι συνίσταται η κοινοτική μέθοδος. Πρόκειται, καταρχάς, για μια θεσμική ισορροπία που βασίζεται:

- στην αρμοδιότητα υποβολής προτάσεων της Επιτροπής,
- στη συναπόφαση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου στους τομείς της νομοθεσίας και του προϋπολογισμού,
- στην εκτελεστική εξουσία της επιτροπής, και
- στον έλεγχο του δικαστηρίου, προκειμένου να διασφαλίζεται ο σεβασμός των κανόνων του παιχνιδιού για το καθένα και η προστασία των δικαιωμάτων όλων.

Σε ορισμένους τομείς απέχουμε ακόμη πολύ από το ανωτέρω σχήμα, οφείλουμε όμως να βαδίσουμε προς την κατεύθυνση αυτή, ενδεχομένως βήμα βήμα.

Έτσι, σε ό,τι αφορά στην ΚΕΠΠΑ, η πρόοδος προς την κατεύθυνση της λήψης αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία, έστω και αν οι κοινές στρατηγικές εξακολουθήσουν να υποβάλλονται στον κανόνα της ομοφωνίας παρέχοντας έτσι εκ των πραγμάτων ένα δικαίωμα αρνησικυρίας σε κάθε κράτος-μέλος για τις πιο σημαντικές αποφάσεις, είναι θετικό στοιχείο. Προκειμένου δε να μην διαιωνιστεί αυτό το δικαίωμα της αρνησικυρίας, θα ήταν σκόπιμο να

Ο José Maria Gil-Robles είναι ισπανός ευρωβουλευτής και πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

λάβουν τα κράτη-μέλη την υποχρέωση να θεσπίσουν εν λόγω στρατηγικές, εντός καθορισμένης προθε-

σ. Λόγω θα ήταν, επίσης, να γίνονται τακτικότερα διαβου-
σεις με το Κοινοβούλιο στο συγκεκριμένο τομέα. Επι-
πλέον, το Κοινοβούλιο προέβη στην προσφορά μιας διορ-
γικής συμφωνίας για τη χρηματοδότηση της ΚΕΠΠΑ,
ως ώστε να αποφευχθεί η αντιδικία που θα προέκυπτε
οι δαπάνες του τομέα αυτού ταξινομούνταν ως υπο-
στηρικτικές. Ελπίζουμε σε μια εξίσου καλοπροαίρετη απά-
νη.

Εθέτουμε ένα σχέδιο κοινοτικοποίησης σημαντικού
μέρους του τρίτου πυλώνα, το οποίο αποβλέπει στο να
επιτύχει αποτελεσματικότερη την ελεύθερη κυκλοφο-
ρια προσώπων εντός της Ένωσης, με παράλληλη κα-
ρτώση της ασφάλειας. Αυτή είναι η σωστή κατεύθυν-
ση. Πρόκειται, εξάλλου, για μια αποδεκτή λύση, έστω κι
αν περιέχει στάδια, πολλώ μάλλον που η συναπόφαση δεν
αποτελεί αμέσως, αλλά εν καιρώ, πράγμα που καθορίζε-
ται από τις προθέσεις στην Συνθήκη. Η χρησιμοποίηση χρο-
νογράφου είναι αποδεκτή μόνο εφόσον τούτο προ-
βλεπεται και δεν αποτελεί πρόσχημα για αναβολή της
λειτουργίας σε μεταγενέστερη συζήτηση.

Εν πάσει, δεν θα ήταν αποδεκτό να αγνοήσουμε το
ρόλο του Κοινοβουλίου στα θέματα αυτά ή, ακό-
μα, να περιορίσουμε τις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου.

Αν θέλουμε να υπερπηδήσουμε ορισμένες δυσκολίες,
στη χρονική ευελιξία θα πρέπει οπωσδήποτε να προ-
βλεπουμε και τη γεωγραφική ευελιξία.

Το Κοινοβούλιο έχει διαμορφώσει την άποψη, ενίοτε με
διαφωνίες, πάντοτε δε με δυσκολία –διότι έχει εκ φύ-
σης την τάση να συνενώνει–, ότι διαφοροποιημένες λύ-
σεις μπορούν να γίνουν αποδεκτές, από τη στιγμή που
παραμένουν ορισμένοι όροι.

Ο θέμα αυτό θα αποτελούσε μία από τις σημαντικότε-
ρες προκλήσεις της Διάσκεψης, εάν αποδεικνυόταν σή-
μα ότι πράγματι είναι απαραίτητο για να υπάρξει πρό-
σβαση προς την κατεύθυνση της ολοκλήρωσης. Πάντως,
έτσι, τέτοιο θα καταστεί οπωσδήποτε αναγκαίο στο μέλ-
λον, όταν θα έχει αυξηθεί ο αριθμός των κρατών-μελών.

Αν το λόγο αυτό, θα πρέπει να αποδεχθούμε ότι, εάν
σημαντική πλειοψηφία κρατών-μελών, που αντιπρο-
σώζουν τη σημαντική πλειοψηφία του πληθυσμού της
Ένωσης, επιθυμεί ενισχυμένη ολοκλήρωση, θα πρέπει να
επιβεβαιωθεί αφενός ότι η εξέλιξη αυτή θα πραγματοποιη-
θεί στο πλαίσιο της Συνθήκης και αφετέρου ότι η μειο-
ψηφία που δεν θα θέλει να προχωρήσει στην περαιτέρω
ολοκλήρωση δεν θα μπορεί να εμποδίσει την πλειοψηφία
να προχωρήσει.

Επιπλέον, και στο θέμα αυτό, το χρονοδιάγραμμα θα μπο-
ρεί να είναι χρήσιμο. Θα ήταν πράγματι σκόπιμο να
επιληφθεί ο κανόνας της ομοφωνίας, έτσι ώστε να τεθεί
εφαρμογή μια ενισχυμένη συνεργασία κατά τη διάρ-
κεια μιας μεταβατικής περιόδου, με σκοπό να διασφαλι-
στεί ότι κατά τα προσεχή χρόνια –κρίσιμα για το μέλλον
της Ένωσης μας– δεν θα γίνουν νέα βήματα χωρίς τη συ-
μμετοχή όλων.

Μετά την παρέλευση αυτής της περιόδου, ο κανόνας θα
πρέπει να είναι η λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψη-
φία. Έτσι, η κάθε μορφής ελαστικότητα θα πρέπει να εί-
ναι το ύστατο μέσον και αφού έχουν εξαντληθεί οι άλλες
δυνατότητες, με πλήρη σεβασμό του κοινοτικού κεκτημέ-
νου, του θεσμικού πλαισίου και της κοινοτικής μεθόδου,
δηλαδή αφήνοντας πάντοτε την πόρτα ανοικτή στα κράτη-
μέλη που θα παραμένουν στο κατώφλι.

Για να διασφαλιστεί η πλήρωση των όρων αυτών, θα
πρέπει το κάθε θεσμικό όργανο να έχει το δικό του ρόλο
στη διαδικασία μετάβασης σε μια ενισχυμένη ολοκλήρω-
ση, η οποία δεν θα προκαθορίζεται ήδη από τη Συνθήκη,
και, κυρίως, η διαδικασία αυτή θα πρέπει να περιλαμβά-
νει τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
όπως και κάθε άλλη απόφαση συνταγματικής ή θεμελιώ-
δους φύσεως.

Ας μην φοβόμαστε την περισσότερη Ευρώπη εκεί όπου
είναι απαραίτητη, αλλά ας την καταστήσουμε πιο κατα-
νοητή και διαφανέστερη για τους πολίτες, πιο αποτελε-
σματική και πιο δημοκρατική, εγγύτερη στις πραγματικές
ανησυχίες των ανθρώπων, πιο διαφοροποιημένη αν γίνει

ΚΟΡΝΤΟΒΑ,
1993

αισθητή μια τέτοια ανάγκη, πάντοτε, όμως, πιο ενωμένη και πιο αλληλέγγυα τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

ΔΕΚΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ

Α. Θεσμικές μεταρρυθμίσεις

1. Μείωση του αριθμού των διαδικασιών λήψεως αποφάσεων σε τρεις, με τη διευκρίνιση ότι:

α) όλες οι πράξεις πραγματικά νομοθετικής φύσεως θα πρέπει να εγκρίνονται στο πλαίσιο μιας απλοποιημένης διαδικασίας συναπόφασης που θα κατοχυρώνει τόσο την ισότητα μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου –ιδίως με την κατάργηση της «τρίτης ανάγνωσης» (άρθρο 189 Β ΕΚ, παρ. 6)– όσο και την εφαρμογή της ειδικής πλειοψηφίας στο Συμβούλιο (με την άσκηση από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενός εκ των υστέρων ελέγχου επί των πράξεων εφαρμογής που εγκρίνει η Επιτροπή).

β) η σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου θα πρέπει να προβλέπεται για τις τροποποιήσεις της Συνθήκης (όπως γίνεται σήμερα με τη διεύρυνση), τις αποφάσεις που βασίζονται στο άρθρο 235 ΕΚ, καθώς και για κάθε άλλη απόφαση οργανικού ή οιονεί συνταγματικού τύπου (διορισμός του προ-

νού καθεστώτος για τους βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

Β. Ενίσχυση όσον αφορά στα δικαιώματα των πολιτών και τις πολιτικές της Ένωσης

4. Ρητή διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως δε των κοινωνικών, ως δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης, συνεκτιμώμενης παράλληλα το καθεστώς των πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στην επικράτειά της.

5. Ενσωμάτωση στη Συνθήκη ΕΚ μιας βελτιωμένης εκδοχής της συμφωνίας για την κοινωνική πολιτική, καθώς και ενός τίτλου που να αφορά μια αποτελεσματική κοινοτική πολιτική, συμπληρωματική των εθνικών πολιτικών, στον τομέα της απασχόλησης.

6. Ενίσχυση των διατάξεων της Συνθήκης που αφορούν όλες τις πτυχές της δημόσιας υγείας, το περιβάλλον και την προστασία των καταναλωτών, καθώς και την καταπολέμηση της απάτης.

7. Ενίσχυση της εξωτερικής ταυτότητας της Ένωσης με την αναγνώριση μιας ενιαίας νομικής προσωπικότητας.

Στο συγκεκριμένο τομέα της ΚΕΠΠΑ, η οργάνωση της εξωτερικής εκπροσώπησης θα πρέπει να θέτει την Κοινότητα επί ίσους όρους· θα πρέπει να συγκροτηθεί ένα όργανο σχεδίασης και ανάλυσης υπό την κοινή αρμοδιότητα του Συμβουλίου και της Επιτροπής, να καταργηθεί η συμφωνία ως γενικός κανόνας, να προβλεφτεί η διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πριν από τη λήψη αποφάσεων και η σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου για τις σημαντικές διεθνείς συμφωνίες.

8. Δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας και δικαιοσύνης με την ενσωμάτωση στην Κοινότητα των περισσότερων τομέων που άπτονται της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, ιδίως δε της συμφωνίας Σένγκεν. Προσδευτική εφαρμογή της κοινοτικής μεθόδου (πρόταση της Επιτροπής, ενισχυμένος ρόλος του Κοινοβουλίου, ιδίως με συναπόφαση για την έγκριση αποφάσεων-πλαισίων με ειδική πλειοψηφία, έλεγχος του Δικαστηρίου) για τομείς που εξακολουθούν να υπάγονται στη διακυβερνητική συνεργασία, ιδίως δε για τις επιχειρησιακές αρμοδιότητες της Europol.

9. Εισαγωγή διάταξης που να προβλέπει την κοινή έγκριση από τα θεσμικά όργανα γενικών κανόνων που να κατοχυρώνουν την πλήρη πρόσβαση των πολιτών στην ενημέρωση.

Συγχώνευση και απλοποίηση των συνθηκών.

Γ. Ενισχυμένες μορφές ολοκλήρωσης

10. Σε περίπτωση που οι παραπάνω αρχές δεν θα μπορούσαν να εφαρμοστούν πλήρως ή που μια εμπλοκή δεν θα μπορούσε να αποφευχθεί διαφορετικά, είναι δυνατό να εξεταστεί το ενδεχόμενο μορφών ενισχυμένης ολοκλήρωσης, ως ύστατο μέσο και υπό τους εξής όρους: τον πλήρη σεβασμό του κεκτημένου που να επιτρέπει την εμπάθυνσή του, τη διατήρηση της δυνατότητας συμμετοχής για όλα τα κράτη-μέλη, τη πλήρη εφαρμογή της κοινοτικής μεθόδου (πρόταση της Επιτροπής, διαβούλευση ή συναπόφαση, έλεγχος του Δικαστηρίου) και το αδιαίρετο του Κοινοβουλίου.

Ας μη φοβόμαστε την περισσότερη Ευρώπη εκεί όπου είναι απαραίτητη, αλλά ας την καταστήσουμε πιο κατανοητή και διαφανέστερη για τους πολίτες, πιο αποτελεσματική και πιο δημοκρατική, εγγύτερη στις πραγματικές ανησυχίες των ανθρώπων, πιο διαφοροποιημένη αν γίνει αισθητή μια τέτοια ανάγκη, πάντοτε, όμως, πιο ενωμένη και πιο αλληλέγγυα τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

έδρου της Επιτροπής, κυρώσεις κατά κράτους-μέλους, μετάβαση σε μορφή ενισχυμένης ολοκλήρωσης...).

2. Στον τομέα του προϋπολογισμού, εφαρμογή μιας πραγματικής διαδικασίας συναπόφασης που θα εξαλείφει κάθε διάκριση μεταξύ υποχρεωτικών και μη υποχρεωτικών δαπανών και θα προβλέπει τη σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου για τις αποφάσεις που αφορούν στους ιδίους πόρους.

3. Ενίσχυση της δημοκρατικής εκπροσώπησης, χάρη στην έγκριση:

α) κοινών αρχών που θα διέπουν τις εκλογικές διαδικασίες για την ανάδειξη των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·

β) διάταξης που θα καθιστά δυνατή τη λήψη μέτρων σχετικά με τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα·

γ) διάταξης που να προβλέπει την έγκριση ενιαίου κοι-

Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Διεύθυνση - Θεώρηση μεταφράσεων: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΝΔΥΛΗΣ

ΓΙΑΚΟΜΠ ΜΠΟΥΡΚΧΑΡΤ

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΜΑΡΙΑ ΤΟΠΑΛΗ

Είναι κοινή διαπίστωση ότι στη χώρα μας υπάρχει σημαντική βιβλιογραφική έλλειψη σε θέματα που αφορούν την ιστορία της οικονομίας, της πολιτικής και των ιδεών της Ευρώπης. Είναι επίσης γεγονός ότι σήμερα η καθημερινή ζωή των Ελλήνων έχει συνδεθεί τόσο στενά όσο ποτέ άλλοτε με τα όσα διαδραματίζονται και εγκυμονούνται στην Ευρώπη, τόσο από οικονομική και κοινωνική όσο και από πολιτισμική άποψη. Ωστόσο, η πύκνωση των σχέσεων δεν συμβάδισε όσο θα έπρεπε και όσο θα μπορούσε με μια πρόοδο της ουσιαστικής γνώσης του νεώτερου ευρωπαϊκού πολιτισμού, γνώσης απαλλαγμένης από την πίεση και τις διαστρεβλώσεις της επικαιρότητας ή της βιαστικής εφημεριδογραφικής ενημέρωσης. Το κενό είναι μεγάλο, γιατί έχει και μεγάλη προϊστορία. Αυτό το κενό φιλοδοξεί να καλύψει το νέο εκδοτικό εγχείρημα της ΝΕΦΕΛΗΣ. Οι δώδεκα τίτλοι, οι οποίοι θα αποτελέσουν την αυτοτελή σειρά «Ο Νεώτερος Ευρωπαϊκός Πολιτισμός», πραγματεύονται τις ουσιώδεις απόψεις του νεώτερου ευρωπαϊκού πολιτισμού· παρέχουν έτσι στο σύνολό τους μια σφαιρική εικόνα από την εποχή της Αναγέννησης ως τις μέρες μας. Πρόκειται για κλασικά και καθιερωμένα έργα, που το καθένα τους ανοίγει από τη σκοπιά του τον δρόμο για μια κριτική κατανόηση των προϋποθέσεων, της πορείας και του μέλλοντος του ιστορικού χώρου που ονομάζεται «Ευρώπη» και γενικότερα «Δύση». Η τεχνική επανάσταση, οι αλλαγές, οι σχέσεις του ευρωπαϊκού πολιτισμού με τους υπόλοιπους, η τέχνη και η λογοτεχνία συνιστούν βασικές πλευρές αυτού του πανοράματος.

Το έργο του Jacob Burckhardt ανήκει στα αναγνωρισμένα και πολυμεταφρασμένα αριστουργήματα της ιστοριογραφίας. Η ιστοριογραφία του πολιτισμού, αλλά και γενικότερα η κοινωνική ιστορία μπήκαν σε νέο δρόμο κάτω απ' την επίδραση αυτού του βιβλίου. Από την άλλη πλευρά, η επικαιρότητά του παραμένει ακέραια και σε ό,τι αφορά τον ιδιαίτερο στόχο του, δηλαδή το φαινόμενο που ονομάζουμε «Αναγέννηση». Μολονότι ο συγγραφέας συγκεντρώνεται στην ανάλυση της Αναγέννησης στην Ιταλία, ωστόσο η πρόθεσή του είναι ευρύτερη. Θέλει να εντοπίσει τα γνωρίσματα, χάρη στα οποία η Αναγέννηση σήμανε τη μεγάλη στροφή στην ιστορία της Ευρώπης και του κόσμου. Στο επίκεντρο έρχεται, έτσι, η γένεση της νεώτερης αντίληψης για την προσωπικότητα και την ατομικότητα, η συνάφειά της με την επανανακάλυψη της αρχαιότητας και με την καινούργια αξιολόγηση της Φύσης και της εγκόσμιας ζωής. Από την εμφάνιση αυτού του βιβλίου, νέο υλικό και νέες έρευνες διεύρυναν την κατανόηση της Αναγέννησης. Αλλά η αφετηρία του Burckhardt έμεινε στη βάση της ακλόνητη.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ:

NORMΠΕΡΤ ΕΛΙΑΣ: Η εξέλιξη του πολιτισμού, Τόμος Α

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.25.093

ΣΤΟΑ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΖΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 10 564, Τηλ. 32.22.846

Στόχος μας, η εμπιστοσύνη των ευρωπαίων πολιτών

του Ζακ Σαντέρ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ έτρεψε την Ένωση προς μια αυθεντικά πολιτική κατεύθυνση. Την εφοδίασε με ένα πλαίσιο για ενιαίο νόμισμα, κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, πολιτική δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Τρέφω τη διακαή ελπίδα ότι σε λίγες μέρες θα συνάψουμε στο Άμστερνταμ μια νέα Συνθήκη, με σκοπό να ενδυναμώσουμε την Ένωση και να την προετοιμάσουμε για τη διεύρυνση.

ΖΟΥΜΕ ΣΗΜΕΡΑ σ' ένα δυναμικό κόσμο, ο οποίος σε λιγότερο από μία δεκαετία υπέστη τεράστιες γεωπολιτικές μεταβολές. Είμαστε μάρτυρες της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών μας, της επανάστασης στον τομέα των πληροφοριών και των πλανητικών περιβαλλοντικών προβλημάτων. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με νέες προκλήσεις πρωτοφανών διαστάσεων στην ιστορία της Ένωσης: υψηλή ανεργία, λαθρεμπόριο ναρκωτικών και ανθρώπινων υπάρξεων, σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος, που δεν σταματούν στα σύνορα. Υπάρχουν, επίσης, συγκρούσεις και εντάσεις σε πολλά μέρη του κόσμου, ακόμη και έξω από την πόρτα μας, που δημιουργούν πόνο, ανασφάλεια και, ορισμένες φορές, την απώλεια ανθρώπινων ζωών.

Αυτές είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τόσο οι κυβερνήσεις μας όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να μπορέσει να τις αντιμετωπίσει με επιτυχία, η Ένωση πρέπει να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Όσο η ολοκλήρωση προχωρεί σε πιο ευαίσθητους τομείς τόσο η Ένωση πρέπει να φροντίσει να εμπλακούν και οι πολίτες της. Για το λόγο αυτό η Ένωση συμμετέχει σε δημόσιο διάλογο και η Ελλάδα, η πατρίδα του Σωκράτη και της διαλεκτικής, είναι ασφαλώς ο καταλληλότερος τόπος. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ έτρεψε την Ένωση προς μια αυθεντικά πολιτική κατεύθυνση. Την εφοδίασε με ένα πλαίσιο για ενιαίο νόμισμα, κοινή εξωτερική πολιτική και

πολιτική ασφαλείας, πολιτική δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Τρέφω τη διακαή ελπίδα ότι σε λίγες μέρες θα συνάψουμε στο Άμστερνταμ μια νέα Συνθήκη, με σκοπό να ενδυναμώσουμε την Ένωση και να την προετοιμάσουμε για τη διεύρυνση.

Αυτές οι προκλήσεις είναι τεράστιες, αλλά είμαι πεπεισμένος ότι μπορούμε να πετύχουμε αν εργαστούμε μαζί. Στο παρελθόν δείξαμε ότι είμαστε απόλυτα ικανοί να πετύχουμε. Μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι για τα επιτεύγματά μας κατά τα τελευταία πενήντα χρόνια:

- Μεταβάλαμε την Ευρώπη, από ένα πεδίο μάχης στο οποίο έχασαν τη ζωή τους περισσότερα από 50 εκατομμύρια άτομα κατά τη διάρκεια του αιώνα, σε μία από τις πλουσιότερες και πλέον ακμάζουσες περιοχές του κόσμου. Υπερνικήσαμε τις προαιώνιες εχθρότητες και εξασφάλισαμε την ειρήνη και τη σταθερότητα για τη μεγαλύτερη περίοδο στην ευρωπαϊκή ιστορία. Αυτή η μοναδική κληρονομιά πρέπει τώρα να εξελιχθεί και να επεκταθεί ώστε να περιλάβει και άλλους, σε μια ήπιοι διαμενική επί υπερβολικά μεγάλο διάστημα: τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, την Κύπρο, όλες ιδιαίτερα σημαντικές για τα συμφέροντα της Ελλάδας.

- Σταδιακά ενώσαμε το μεγαλύτερο μέρος της Δυτικής Ευρώπης και πετύχαμε ένα επίπεδο ενοποίησης ελευθέρων λαών και χωρών που δεν έχει το ισάξιο του πουθενά στον κόσμο· η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε υπόδειγμα

Ο Jacques Santer είναι πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

ολλές παρόμοιες προσπάθειες σε άλλα μέρη του κόσμου. Οι περιφερειακοί σχηματισμοί τη χρησιμοποιούν μείο αναφοράς και έχει γίνει αναμφισβήτητος πόλος. Πολυάριθμοι υποψήφιοι συνωστίζονται για να χωρήσουν στην Ένωση – τι καλύτερο δείγμα από

; έχουμε γίνει η μεγαλύτερη ενιαία αγορά στον κόσμο, καλύτερος εμπορικός εταίρος και ο πιο γενναϊόδοχος χορηγός οικονομικής, τεχνικής και ανθρωπιστικής ειας· καλύψαμε την υφήλιο με ένα πυκνό δίκτυο ρικών και οικονομικών συμφωνιών και συμφωνιών ργασίας· διαδραματίζουμε ηγετικό ρόλο στα φόρουμ ούς εμπορίου. Είμαστε, πράγματι, οικονομικός γίγας!

α αυτά τα καταφέραμε με μια νεωτεριστική προσέγγιση βασισμένη σε πρωτοπόρους θεσμούς και σε ένα ελεσματοικό νομοθετικό, δημοκρατικό και δικαιοδοπλαίσιο: την καλούμενη «κοινοτική» μέθοδο. Χωρίς, δεν θα υπήρχε σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση. Πιθανό δεν θα είχαμε πετύχει τίποτα περισσότερο από μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών – και αν την είχαμε έχει.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ (;) ΕΥΚΑΙΡΙΑ

λά δεν υπάρχουν περιθώρια για αυταρέσκεια. Το σύ- μάς έχει αδυναμίες και μειονεκτήματα. Πρέπει να

τα διορθώσουμε. Ευελπιστώ ότι η Διακυβερνητική Διάσκεψη θα το κατορθώσει. Δεν μπορούμε να χάσουμε αυτή την ευκαιρία διότι είναι η τελευταία, και τα δεκαπέντε κράτη-μέλη θα πρέπει να ενδυναμώσουν το πλαίσιο της Συνθήκης πριν εμπλακούν στο εγχείρημα της διεύρυνσης.

Φαίνεται ότι υπάρχει ευρεία συμφωνία για την ενσωμάτωση των αναγκαίων αλλαγών στη νέα Συνθήκη. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Ένωση θα αποκτήσει τα απαραίτητα μέσα για την εκπλήρωση των φιλοδοξιών της. Στη συνέχεια, μπορούμε να ενσωματώσουμε στη Συνθήκη τη συμφωνία του Σένγκεν και να ενδυναμώσουμε τις διατάξεις για άλλα θέματα, όπως π.χ. η αστυνομική συνεργασία.

Η **εξωτερική ασφάλεια** είναι ένας άλλος τομέας προτεραιότητας για την αναθεώρηση της Συνθήκης. Οι πολίτες μας θέλουν να δουν το τέλος της σύγχυσης και της αδυναμίας που εμφανίζει πολύ συχνά η Ένωση σε θέματα εξωτερικών υποθέσεων και ασφάλειας. Πώς μπορούμε να αναμένουμε από τους πολίτες μας να είναι ικανοποιημένοι με μια Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία –παρόλο που είναι οικονομικός γίγαντας και ο μεγαλύτερος χορηγός βοήθειας στον κόσμο– έδειξε ότι είναι πολιτικός «νάνος», ανίκανος να χειριστεί τις διεθνείς κρίσεις, ακόμη και στα σύνορά της; Η αξιοπιστία μας υπονομεύεται όχι μόνο απέναντι στους πολίτες μας αλλά και διεθνώς.

Ωστόσο, η εμπειρία στην πρώην Γιουγκοσλαβία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική δεν αφήνει περιθώρια για

ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΟΥ
ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ,
1963

ψευδαισθήσεις. Πρόκειται για εξαιρετικά δύσκολο τομέα. Τα κράτη-μέλη μας θα χρειαστούν καιρό για να αναπτύξουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη και πεποίθηση που είναι αναγκαίες για την παράκαμψη των διαφορών στις ευαισθησίες, στα συμφέροντα και τις βαθιές ρίζες της εθνικής εξωτερικής πολιτικής.

Πρέπει, όμως, να απορρίψουμε την επιλογή της συνεχούς διαίρεσης και αδράνειας. Πρέπει να εφοδιαστούμε με τα αναγκαία μέσα για να αναπτύξουμε ένα σαφές και ευδιάκριτο πολιτικό προφίλ, να μιλούμε με μια φωνή και να δρούμε από κοινού.

Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να διευκρινίσουν τους στόχους και να βελτιώσουν τα μέσα, ώστε η Ένωση να είναι σε θέση να αναπτύξει κατάλληλη κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Η καλύτερη εξωτερική εκπροσώπηση, η μεγαλύτερη διαφάνεια, η συνέχεια και η συνέπεια είναι σημαντικά στοιχεία για τη δημιουργία αυτής της πολιτικής. Προοδευτικά, θα πρέπει να αναπτύξου-

Η εξωτερική ασφάλεια είναι τομέας προτεραιότητας για την αναθεώρηση της Συνθήκης. Οι πολίτες μας θέλουν να δουν το τέλος της σύγχυσης και της αδυναμίας που εμφανίζει πολύ συχνά η Ένωση σε θέματα εξωτερικών υποθέσεων και ασφαλείας.

με και στρατιωτική ικανότητα – διότι χωρίς αυτήν η αξιοπιστία θα παραμείνει ασθενής.

Πρέπει να είμαστε σάφεις σε αυτή τη συζήτηση και να μην διστάσουμε να αναφωνούμε και να βεβαιώνουμε την αλήθεια. Η αυξημένη αμοιβαία αφοσίωση, η εμπιστοσύνη και η αλληλεγγύη είναι τα στοιχεία-κλειδιά για την ανάπτυξη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, αναγκαίας για την καλύτερη προστασία των συμφερόντων καθενός από μας.

ΜΕΙΖΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ Η ΑΝΕΡΓΙΑ

Επικρατεί μεγάλη ανησυχία σχετικά με την ανεργία και την έλλειψη θέσεων εργασίας. Υπάρχουν πάνω από δεκαοκτώ εκατομμύρια άνεργοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πρώτη μας προτεραιότητα πρέπει να είναι η επαναφορά όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων στο χώρο της εργασίας. Δεν υπάρχει θαυματουργή λύση, αλλά η Ένωση μπορεί να βοηθήσει τη βιομηχανία και τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, που έχουν την κύρια ευθύνη για την απασχόληση. Και η Ένωση πράγματι βοηθά:

- δημιουργώντας τους κατάλληλους όρους-πλαίσιο
- προωθώντας υγιείς μακροοικονομικές πολιτικές
- ολοκληρώνοντας την εσωτερική αγορά
- υποστηρίζοντας τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- ενθαρρύνοντας την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία και υποστηρίζοντας, μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, τις πρωτοβουλίες δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

Σε αυτό το πνεύμα, πρότεινα πέρσι το Σύμφωνο Επι-στοσύνης για την Απασχόληση και την ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών Δικτύων. Το Σύμφωνο βρίσκεται ήδη στο στάδιο της δημιουργίας.

Πιστεύω ότι πρέπει να δώσουμε ένα ισχυρότερο και αμεσότερο σημάδι για να δείξουμε ότι η Ένωση πράγματι ενδιαφέρεται. Είμαι υπέρ της εισαγωγής στη Συνθήκη νέου Κεφαλαίου για την Απασχόληση, καθώς και του Κοινωνικού Πρωτοκόλλου, το οποίο προς το παρόν είναι ξεχωριστό. Τα άρθρα της Συνθήκης δεν δημιουργούν από μόνα τους θέσεις απασχόλησης, αλλά αναγκάζουν τους υπευθύνους για τη χάραξη πολιτικής να συγκλίνουν τους στόχους τους.

Το κατάλληλο πλαίσιο μπορεί να ενθαρρύνει τις διαπραγματεύσεις μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα δυναμικό πλαίσιο για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Οι αποτελεσματικές πρακτικές θα γίνονται γνωστές, ο συντονισμός των πολιτικών θα βελτιωθεί και θα βρεθούν οικονομικοί πολλαπλασιαστικοί παράγοντες.

Και αυτό θα δημιουργήσει τη διαφορά – η αδράνεια δεν θα τη δημιουργήσει. Αν επαναπαυθούμε μόνο στις δυνάμεις της αγοράς για την επίλυση των προβλημάτων, αυτό θα ισοδυναμεί, πρώτον, με την απώλεια του κύρους της Ένωσης στα μάτια εκατομμυρίων πολιτών που αναμένουν από αυτή να ενδιαφέρεται και, δεύτερον, με τον κίνδυνο εγκατάλειψης του κοινωνικού μοντέλου μας.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο είναι το χαρακτηριστικό των επιτευγμάτων της Ευρώπης, το οποίο ζηλεύουν όλες οι άλλες ομάδες περιφερειακής συνεργασίας. Βασιζόμενο στις αρχές του ανταγωνισμού, της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, ανέπτυξε ισχυρή δέσμη αξιών και κανόνων και έθεσε τα θεμέλια για την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου. Μέσω αυτών των αξιών και κανόνων δημιουργείται η εμπιστοσύνη μεταξύ των διαφόρων παραγόντων που συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή και στη δικαιοσύνη.

Το κοινωνικό μοντέλο αποτελεί τη δύναμη της Ευρώπης. Η Επιτροπή πρότεινε όχι μόνο να εισαχθεί το Κοινωνικό Πρωτόκολλο στη Συνθήκη αλλά και να γίνει λειτουργικότερο, αποκτώντας μεγαλύτερη ουσία. Οι βελτιώσεις πρέπει να επικεντρώνονται στην καταπολέμηση του αποκλεισμού και στην προώθηση του κοινωνικού και αστικού διαλόγου. Αυτό το σημείο δεν είναι δευτερεύον διότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να είναι μία Ένωση για όλους, στην οποία ο καθένας έχει τη θέση του και μπορεί να ταυτιστεί με αυτήν. Μια Ένωση ισότητας, κοινωνικής συνειδησης και ελπίδας.

Η θεσμική μεταρρύθμιση είναι ένα άλλο πρωταρχικό θέμα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης.

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεκαπέντε μέλη, αλλά ενεργεί ακόμη με κανόνες και διαδικασίες που είχαν επινοηθεί για την αρχική Κοινότητα των έξι μελών. Ήδη είναι αρκετά δύσκολο, αλλά αύριο η Ένωση μπορεί να αποτελείται από είκοσι πέντε ή περισσότερα μέλη. Είναι

φανές ότι πρέπει να αλλάξουμε τη θεσμική αρχιτεκτονική μας για να μπορέσει η Ένωση να παραμείνει λειτουργική.

Η ευρωπαϊκή οικοδόμηση βασίζεται στην ισορροπία μεταξύ των μεγάλων και των μικρών κρατών-μελών· ισορροπία μεταξύ εθνικών και κοινοτικών ευθυνών, ισορροπία μεταξύ γλωσσών, πολιτισμών και οραματισμού των ημερών μας. Μολονότι αυτή η γενική ισορροπία πρέπει να διατηρηθεί, είναι αναγκαίες ορισμένες αλλαγές σκοπιμότητας να διατηρηθεί και η ικανότητα δράσης της Ένωσης. Οι αλλαγές πρέπει να συνδυάζουν αποτελεσματικότητα, νομιμότητα και θεσμική ισότητα των κρατών-μελών.

Επιτρέψτε μου να παραθέσω τέσσερα παραδείγματα:

• ισορροπία μεταξύ μικρών και μεγάλων κρατών-μελών

• διαδικασίες λήψης αποφάσεων

• ευελιξία, και

• οργάνωση της Επιτροπής.

ΠΡΩΤΟ ΣΗΜΕΙΟ: Η ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ

Ελάω σήμερα εδώ με την ιδιότητα του προέδρου της Επιτροπής, αλλά γνωρίζετε ότι προέρχομαι από το μικρότερο κράτος-μέλος της Ένωσης. Η Ελλάδα είναι ασφαλώς μεγαλύτερη από το Λουξεμβούργο, αλλά συγκαταλέγεται μεταξύ των μικρών κρατών-μελών. Η διεύρυνση πρέπει να φέρει στην Ένωση πολύ περισσότερα μικρά κράτη, και έτσι θα πρέπει να προβληματιστούμε λίγο σχετικά με την τάση αυτή.

Ένα από τα στοιχεία που μου έκαναν εντύπωση είναι το αίσθημα εθνικής ταυτότητας του Λουξεμβούργου και σήμερα ισχυρότερο παρά ποτέ, μολονότι είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί σαράντα και πλέον έτη. Η εμπειρία μας δείχνει ότι η Ένωση κάθε άλλο παρά κατεβυθίζει τα κράτη-μέλη, αντίθετα παρέχει ένα περιβάλλον στο οποίο όλα τα έθνη, μικρά ή μεγάλα, καθώς και οι πολίτες, μπορούν να ευδοκιμήσουν. Είμαι σίγουρος ότι θα συμφωνήσετε μαζί μου ότι το οικονομικό και πολιτικό προφίλ της Ελλάδας βελτιώθηκε με την προσχώρησή της στην Ένωση. Και παρατηρώ με ικανοποίηση ότι η μοναδική ταυτότητα της Ελλάδας είναι σήμερα ισχυρότερη παρά ποτέ.

Σε αντιστάθμισμα, η Ένωση επωφελείται αμέριστα από την ποικιλομορφία των κρατών-μελών της: καθένα από αυτά προσφέρει κάτι ιδιαίτερο· και ασφαλώς θα συμφωνήσετε ότι η Ένωση χρειάζεται και τα μεγαλύτερα και τα μικρότερα κράτη, αν θέλει να ευδοκιμήσει.

Τα μεγαλύτερα κράτη-μέλη μπορούν πολλές φορές να προσφέρουν ένα αίσθημα κατεύθυνσης και στόχου. Αλλά η εγγύηση της νομιμότητας αποδεικνύεται από τον ευρύ κοινό συμφωνίας μεταξύ όλων, μεγάλων και μικρών.

Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί η σωστή ισορροπία. Κατά παράδοση υπάρχει προτίμηση των μικρότερων κρατών-μελών σε όλες τις διαδικασίες και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και αυτός ο τρόπος λειτουργίας την εξυπηρέτησε πολύ μέχρι τώρα. Αλλά είμαστε πραγματιστές και ως διατηρήσουμε το αίσθη-

μα της αναλογίας σε αυτή την κάπως υπερβολική συζήτηση. Πράγματι, οι διαιρέσεις στο πλαίσιο της Ένωσης δεν παρατηρούνται συστηματικά μεταξύ μεγάλων και μικρών κρατών-μελών αλλά ποικίλλουν, ανάλογα με το υπό διαπραγμάτευση θέμα. Μπορεί να υπάρχουν διαστάσεις απόψεων μεταξύ των κυρίως συνεισφερόντων και των κυρίως επωφελουμένων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, των φανατικών υπερμάχων του περιβάλλοντος και των μετριοπαθέστερων «πρασίνων», των ουδέτερων και των μη ουδέτερων, των υποστηρικτών της κοινής γεωργικής πολιτικής και των αντιτιθεμένων, κ.ο.κ.

Ωστόσο, η θέση μου είναι σαφής: θα πρέπει να αποφεύγουμε τις στείρες συζητήσεις και διαιρέσεις, διότι μας ενώνουν πολύ περισσότερα απ' όσα μας διαιρούν. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι λειτουργικές λύσεις και παράλληλα διασφάλιση της θεμελιώδους αρχής της θεσμικής ισότητας των κρατών-μελών.

Φαίνεται εύλογο να γίνει νέα στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο, όταν αυτό αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία. Η αναζήτηση της πλέον αποδεκτής λύσης αποτελεί το πρωταρχικό καθήκον των κρατών-μελών.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΗΜΕΙΟ: ΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Με την πάροδο του χρόνου, οι διαδικασίες μας έχουν γίνει εξαιρετικά πολύπλοκες και αδιαφανείς. Πρέπει να αδράξουμε την ευκαιρία που παρέχει η μεταρρύθμιση της Συνθήκης για να επιτελέσουμε αποφασιστική πρόοδο προς μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, δημοκρατία και διαφάνεια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργεί και συχνά λειτουργεί πολύ καλά. Όμως, μπορούμε και οφείλουμε να τη βελτιώσουμε. Ο δρόμος που μας περιμένει είναι σαφώς διαγεγραμμένος και προκύπτει από το γενικό μας σχέδιο και την πίστη μας στα τεράστια οφέλη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, της ειρήνης, της ευημερίας και της συνεχώς στενότερης ένωσης των λαών μας.

Όταν μιλάμε για αποτελεσματικότητα προκύπτει το θέμα της ομοφωνίας, διότι αυτή απαιτείται ακόμη σε ορισμένους τομείς για την έκδοση αποφάσεων του Συμβουλίου. Στην Ένωση των δεκαπέντε είναι ήδη δύσκολο να επιτευχθεί ομοφωνία. Όσο περισσότεροι είμαστε τόσο δυσκολότερο θα είναι να αποφασίζουμε ομόφωνα. Για να αποφευχθεί αυτή η δυσχέρεια, θα πρέπει να επεκτείνουμε όσο το δυνατόν περισσότερο τη χρήση της ειδικής πλειοψηφίας.

Εάν δεν το πράξουμε, κινδυνεύουμε να εμπλακούμε σε έναν κύκλο καθήλωσης, με έλλειψη αξιοπιστίας και υπονόμευση της εμπιστοσύνης. Ας μην απατώμεθα: αν προ-

σκολληθούμε στο status quo, είμαστε καταδικασμένοι σε υποβάθμιση. Στο τέλος, αυτό θα είναι επιζήμιο για κάθε κράτος-μέλος και θα αποξενώσει την κοινή γνώμη.

Η δημοκρατική νομιμότητα και η διαφάνεια αποτελούν περαιτέρω προτεραιότητες της θεσμικής μεταρρύθμισης που θα πρέπει να ενδυναμώσουν την υποστήριξη της κοινής γνώμης υπέρ της Ένωσης.

Για μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμότητα η Επιτροπή πιστεύει ότι πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι εξουσίες της συναπόφασης με το Συμβούλιο των υπουργών πρέπει να επεκταθούν σε όλους τους νομοθετικούς τομείς.

Τέλος, η διαφάνεια θα εξυπηρετηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη μαζική μείωση των διαδικασιών λήψης αποφάσε-

Αν επαναπαυθούμε μόνο στις δυνάμεις της αγοράς για την επίλυση των προβλημάτων, αυτό θα ισοδυναμεί, πρώτον, με την απώλεια του κύρους της Ένωσης στα μάτια εκατομμυρίων πολιτών που αναμένουν από αυτή να ενδιαφέρεται και, δεύτερον, με τον κίνδυνο εγκατάλειψης του κοινωνικού μοντέλου μας.

ων. Σήμερα έχουμε 23 διαφορετικές διαδικασίες, τις οποίες μπορούν να κατανοήσουν μόνον οι ειδικοί. Τρεις είναι αρκετές.

ΤΡΙΤΟ ΣΗΜΕΙΟ: ΕΥΕΛΙΞΙΑ

Η μελλοντική διεύρυνση θα δημιουργήσει ένα άλλο πρόβλημα αποτελεσματικότητας. Η ποικιλομορφία των κρατών-μελών θα είναι μεγαλύτερη παρά ποτέ και θα πρέπει να υποθέσουμε ότι ορισμένα δεν θα μπορούν, ή δεν θα θέλουν, να προχωρήσουν σε όλους τους τομείς γρήγορα με άλλα. Για να μην καταδικαστεί η πρόοδος της Ένωσης, εξαιτίας της συμπίεσής της με ένα βραδύτερο κράτος, χρειαζόμαστε το μέσο της ευελιξίας ή –για να χρησιμοποιήσω μια καλύτερη έκφραση– «αυξημένη συνεργασία» ή ολοκλήρωση.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Το μέσο αυτό θα πρέπει να αποτελέσει καταλυτική δύναμη για μεγαλύτερη ολοκλήρωση και όχι μοχλό για τον κατακερματισμό της. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί προσεκτικά και με μέτρο και σύμφωνα με σαφώς καθορισμένους όρους. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να θεωρηθεί μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης, όταν όλες οι άλλες προσπάθειες δράσης, με τη συμμετοχή όλων των κρατών-μελών θα έχουν αποτύχει σύμφωνα με αυστηρά καθορισμένες εγγυήσεις· αφήνοντας ανοικτή την πόρτα για τη συμμετοχή άλλων.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΗΜΕΙΟ: Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Θα ήθελα επίσης να σταθώ στην Επιτροπή. Ο ρόλος της Επιτροπής ήταν και θα παραμείνει πρωταρχικός για την οικοδόμηση της Ευρώπης.

Η Επιτροπή αποτελεί τον άξονα του κοινοτικού συστήματος. Ο ρόλος της είναι κυρίως να προτείνει πολιτικές στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης, που θα εξυπηρετούν το γενικό ευρωπαϊκό συμφέρον και θα τη βοηθούν να ενεργεί ως θεματοφύλακας των Συνθηκών. Μια ισχυρή Ευρώπη απαιτεί μια ισχυρή Επιτροπή. Δεν είναι σύμπτωση το γεγονός ότι τα κράτη-μέλη αποφάσισαν να αναθέσουν σε ανεξάρτητο όργανο το αποκλειστικό δικαίωμα πρωτοβουλίας για τη διατύπωση των κοινοτικών πολιτικών. Αυτό συνέβη για να εξασφαλιστεί το γενικό συμφέρον της Ένωσης και όχι των μεμονωμένων κρατών-μελών. Προκειμένου να διατηρηθεί η ικανότητα δράσης της, η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να υποβληθεί σε προσαρμογές. Αυτό συνεπάγεται μείωση του αριθμού των μελών της και αναθεώρηση της εσωτερικής της οργάνωσης. Πάντως, και αυτό είναι ουσιώδες σημείο, η ισότητα των κρατών-μελών πρέπει να γίνει πλήρως σεβαστή.

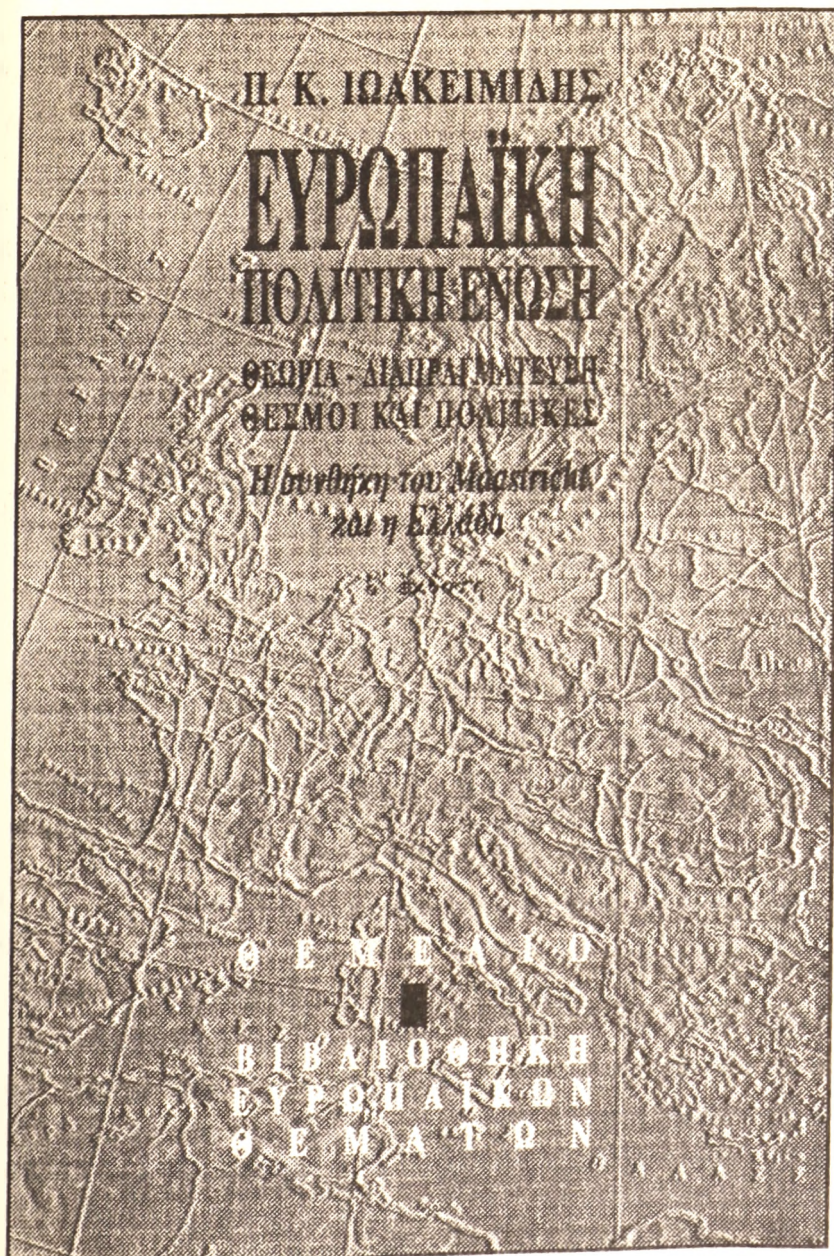
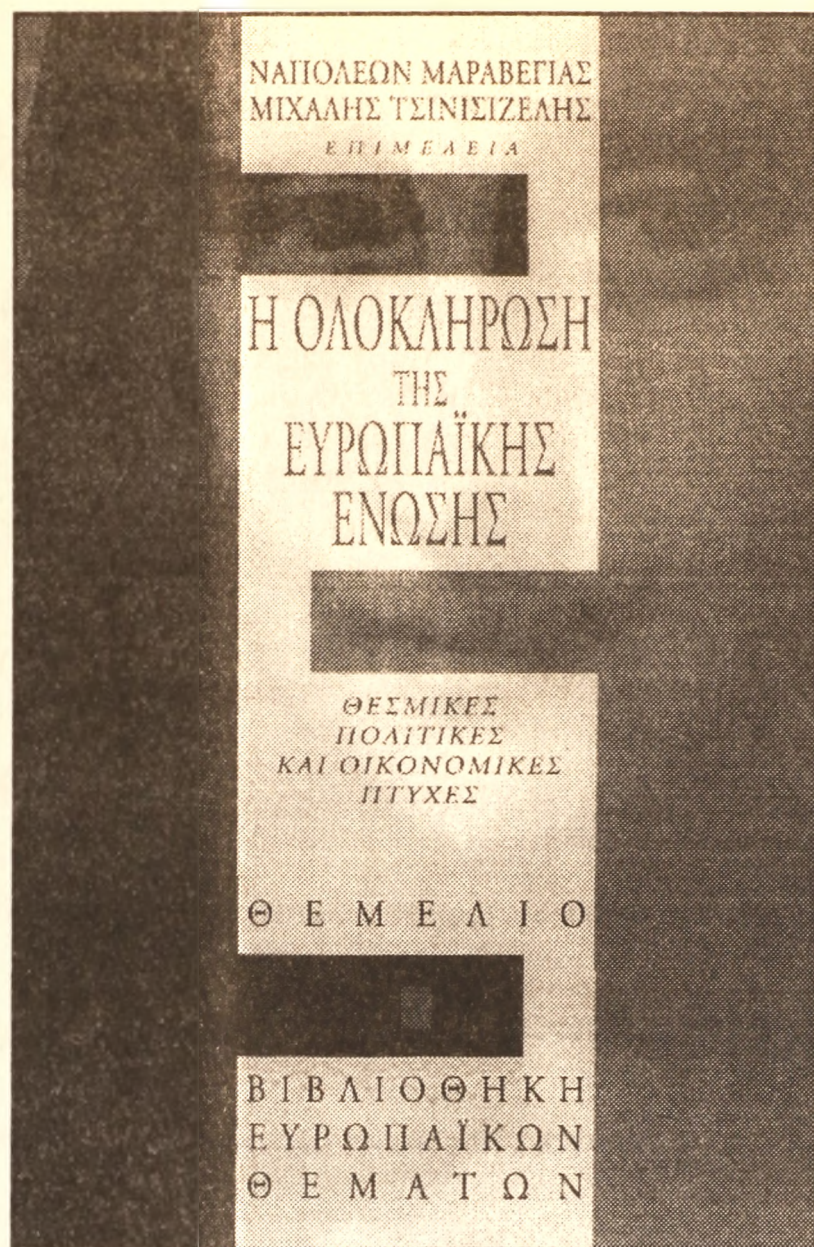
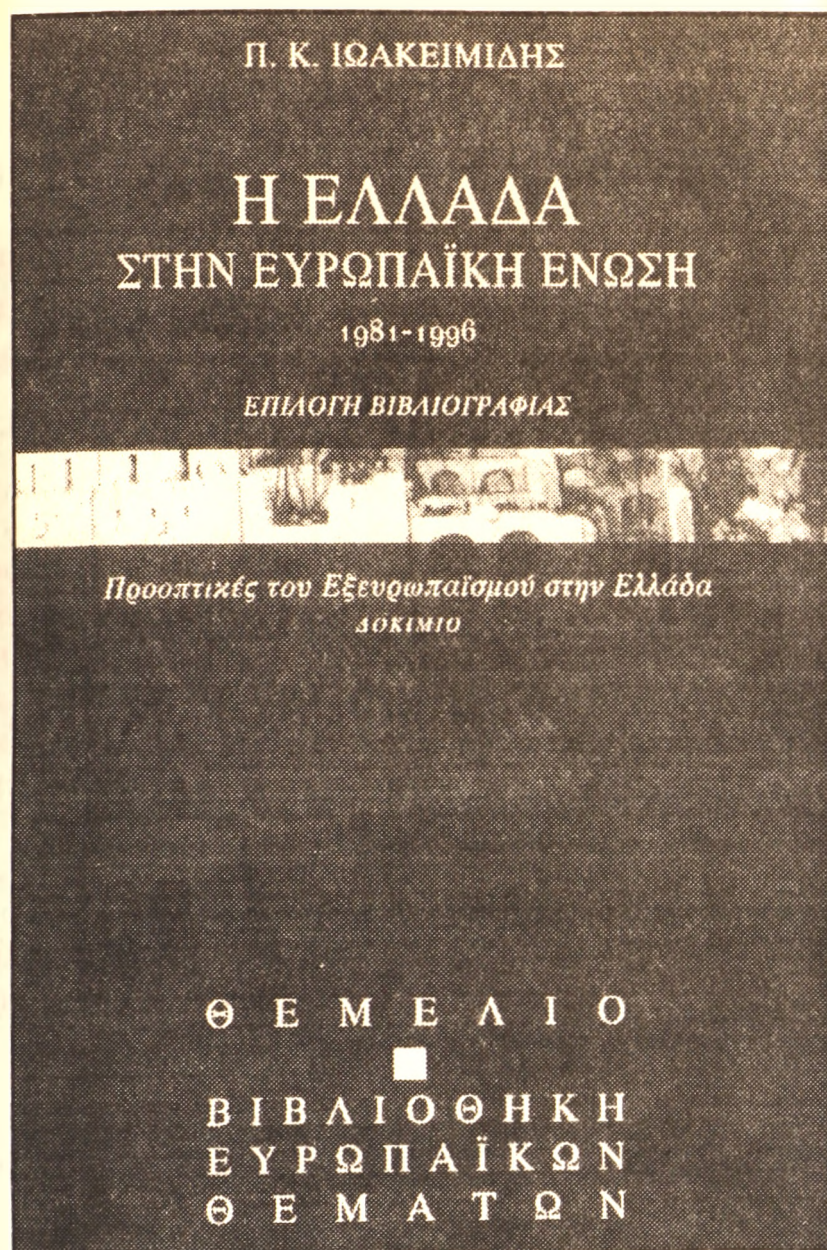
Η Επιτροπή έχει υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις, τις οποίες έχουν εκτιμήσει τα κράτη-μέλη. Είμαι αισιόδοξος ότι, τελικά, θα επικρατήσει μια ρεαλιστική λύση προς το συμφέρον καθενός.

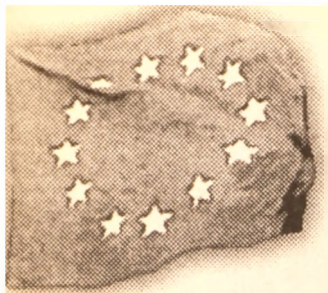
Θέτοντας αυτές τις προτεραιότητες για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, ελπίζω να έδειξα ότι, κατά την άποψή μου, οι πολίτες δεν προσδοκούν λιγότερα από την Ευρώπη – ζητούν λιγότερη απογοήτευση. Αλλά προσδοκούν περισσότερο μια Ευρώπη με την οποία μπορούν να συσχετίζονται και στην οποία μπορούν να αναγνωρίζουν τον εαυτό τους. Είναι σημαντικό να τους δώσουμε αυτή την Ευρώπη και, μάλιστα, να τους τη δώσουμε σύντομα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα σθεναρό και παροτρυντικό σχέδιο, αντί του οποίου δεν υπάρχει αξιόλογη εναλλακτική λύση. Ασφαλώς υπάρχουν ελλείψεις, κενά και ατέλειες, όπως είναι φυσικό για ένα μακρόπνοο και φιλόδοξο σχέδιο. Αλλά το ξέρουμε ότι υπάρχουν, τις συζητούμε και ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε. Τώρα είναι καιρός να δράσουμε με εμπιστοσύνη και αποφασιστικότητα. Αυτό θέλουν οι πολίτες της Ευρώπης και αυτό θα τους δώσει το κίνητρο. Γι' αυτό είναι επιτακτική ανάγκη να ολοκληρώσουμε επιτυχώς το έργο που μας περιμένει: τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, το ενιαίο νόμισμα και τη διεύρυνση. Αυτά τα τρία είναι αλληλένδετα. Η σημασία τους δεν είναι μεγάλη μόνο για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και για ολοκλήρωση την ευρωπαϊκή ήπειρο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργεί και συχνά λειτουργεί πολύ καλά. Όμως, μπορούμε και οφείλουμε να τη βελτιώσουμε. Ο δρόμος που μας περιμένει είναι σαφώς διαγεγραμμένος και προκύπτει από το γενικό μας σχέδιο και την πίστη μας στα τεράστια οφέλη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, της ειρήνης, της ευημερίας και της συνεχώς στενότερης ένωσης των λαών μας. Έχουμε αποφασίσει τον προσανατολισμό μας και, με αυτό τον σαφή στόχο κατάνου, πρέπει να συνεχίσουμε να προχωρούμε μαζί. ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ. Αυτό είναι το μήνυμά μου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Η αναμόρφωση της Ε. Ε. και η Ελλάδα

του πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη

Πρόσφατα γιορτάσαμε στην Αθήνα την ημέρα της Ευρώπης σε μια περίοδο, η οποία είναι καθοριστική για τη διαμόρφωση της αυριανής ευρωπαϊκής πραγματικότητας. Τι έχουμε πετύχει μέχρι τώρα; Ποιοι είναι οι καρποί της προσπάθειας που άρχισε πριν από σαράντα χρόνια; Θα απαριθμήσω μερικούς.

Η ΕΜΠΕΔΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ και της συνεργασίας στις σχέσεις κρατών που, στην πρόσφατη ιστορία, συγκρούστηκαν σε δύο καταστροφικούς πολέμους.

Η εμπέδωση και η διεύρυνση της δημοκρατίας, αλλά και των ατομικών ελευθεριών ως θεμελιωδών αξιών των πολιτικών συστημάτων όλων των χωρών, που μετείχαν σε αυτό το πολιτικό εγχείρημα.

Η θεαματική οικονομική ανάπτυξη που συνέβαλε σε μια συνολική ευημερία και μια αντικειμενικά καλύτερη ποιότητα ζωής.

Η διαρκής προσπάθεια να επιτύχει στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη οικονομία η Ένωση μια όλο και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις πολιτικές της, καθώς και να μεγιστοποιήσει τα ωφελήματα για όλους όσοι δρουν στον πολιτικό και οικονομικό χώρο της.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως ξεκίνησε λίγο μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, εξελίχθηκε στο σημαντικότερο πολιτικό εγχείρημα της μεταπολεμικής Ευρώπης. Μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού φέρει την πρωταρχική ευθύνη για την Ευρώπη που θα διαμορφωθεί στις αρχές του επόμενου αιώνα.

Η πορεία αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί. Έχει ακόμα σημαντικές ελλείψεις. Κινδυνεύει να τρωθεί από την αμφισβήτηση μιας μεγάλης μερίδας των λαών της Ευρώπης ως προς την ορθότητα των ιεραρχήσεων και των στόχων της.

Η υπέρβαση του δημοκρατικού ελλείμματος στις κοινοτικές διαδικασίες και η διαμόρφωση ενός πειστικού κοινωνικού προσώπου της Ευρώπης, αποτελούν δύο από τα σημαντικότερα ζητήματα που έρχονται και επανέρχονται στην ημερήσια διάταξη του πολιτικού προβληματισμού.

Συγχρόνως, οι εξελίξεις αναδεικνύουν και νέες προκλήσεις. Είναι η ανάγκη της ολοκλήρωσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), η ανάγκη για τη συγκρότηση της νέας θεσμικής αρχιτεκτονικής της Ένωσης και της διαμόρφωσης νέων πολιτικών· ειδικότερα, μιας αποτελεσματικής Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), μιας αποτελεσματικής πολιτικής απασχόλησης. Είναι η προοπτική διεύρυνσης της Ένωσης με νέα μέλη. Είναι η ανάγκη, τέλος, υιοθέτησης μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για τα Βαλκάνια, που θα αναδείξει σε χώρο σταθερότητας, ανάπτυξης και συνεργασίας.

Οι εξελίξεις δημιουργούν συχνά ερωτήματα, αμφιβολίες, ανασφάλεια σε πολλούς ευρωπαίους πολίτες. Κάποιοι δεν μπορούν να δεχθούν ότι οι κοσμογονικές αλλαγές που συντελούνται επηρεάζουν τις συνθήκες ζωής τους. Κάποιοι θεωρούν ότι απειλούνται κεκτημένα ή φοβούνται ότι δεν θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στη νέα πραγματικότητα που διαγράφεται. Κάποιοι άλλοι θεωρούν ότι μπορούν να εκμεταλλευτούν εθνικές ευαισθησίες ή κοινωνικά προβλήματα, να συσπειρώσουν

νωνίες πάνω στο φόβο για το ξένο, το διαφορετικό. Φείλουμε να απαντήσουμε σε όλους αυτούς με ενημέ-ση, με διάλογο, αλλά και με συγκεκριμένες πολιτικές ρυθμίσεις. Πρέπει να αναστρέψουμε το κλίμα του σκε-κισμού και της ανασφάλειας για το αύριο, που εμποδί-να γίνουν τα μεγάλα βήματα τόλμης, τα οποία χρειάζε-η Ευρώπη.

Έσα στην επόμενη διετία θα διεξαχθούν καθοριστικής ιασίας διαπραγματεύσεις, με στόχο τη συνολική ανα-φωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά το 2000. Πρό-ται για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη σχετικά με την μόρφωση των συνθηκών της Ένωσης, τις τελικές απο-εις σχετικά με την ΟΝΕ, την επανεξέταση των δημο-νομικών προοπτικών της Ένωσης, τη διεύρυνση, την μόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Τόσο σ' ές τις διαπραγματεύσεις όσο και κατά τη χάραξη και ρμογή των πολιτικών, που θα ακολουθήσει η Ένωση συνέχεια, θα δοκιμαστούν και θα κριθούν δύο κύρια ελιώδη ζητήματα:

ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΟΔΕΚΤΗ ΑΠ' ΤΟΥΣ ΛΑΟΥΣ ΤΗΣ

ρώτο ζήτημα είναι η συνοχή της Ένωσης, η διασφάλι-της πολιτικής θέλησης όλων των κρατών-μελών να χωρήσουν μαζί. Πρέπει να διασφαλίσουμε διαδικα-ς αποτροπής κεντρόφυγων δυνάμεων ή πολλαπλών τα-ήτων, να διασφαλίσουμε μηχανισμούς που θα ανα-σσουν δυναμικές ενσωμάτωσης και συσπείρωσης.

εύτερο ζήτημα είναι η αποδοχή της Ευρώπης που επι-κουμε από το σύνολο των λαών της Ευρώπης. Αυτός έπει να είναι ο στόχος μας και όχι η εξασφάλιση ορια-ν πλειοψηφιών για την ευρωπαϊκή πολιτική. Το στόχο ό πρέπει πρωταρχικά να τον διασφαλίσουμε με τις ρφάσεις μας, που θα πρέπει να προσεγγίζουν όλα τα άλα ζητήματα που αφορούν τους πολίτες.

ι πολιτικές μας πρέπει να σχεδιαστούν και να εφαρμο-ύν κατά τρόπο ώστε να αγγίζουν τον πολίτη. Να δημι-ργούν την πεποίθηση ότι αφορούν αυτόν και την κοινω-στην οποία ζει και μοχθεί, ότι αφορούν την ποιότητα ρς και το μέλλον της επόμενης γενιάς. Πρέπει γι' αυτό επιδιώξουμε συγκεκριμένα και ορατά αποτελέσματα να πείθουν για την ορθότητα της συνολικής κατεύ-σής μας και που θα ενισχύουν συγχρόνως την αξιοπι-α των προσπαθειών μας στο κοινωνικό και οικονομικό οίο. Οι πολίτες της Ευρώπης πρέπει να αντιληφθούν η μεταλλαγή και η ενίσχυση των ευρωπαϊκών θεσμών ανοίγει τις πύλες σε μια άνευ ορίων γραφειοκρατία, α είναι απαραίτητο στοιχείο μιας γνήσιας ολοκλήρω-ς. Οι ευρωπαίοι πολίτες πρέπει να αντιληφθούν ότι θέ-τα ζωτικού ενδιαφέροντος, όπως η πολιτική απασχόλη-ς ή η προστασία του περιβάλλοντος, αντιμετωπίζονται οτελεσματικά από τα κράτη-μέλη. Οι πολίτες πρέπει, ος, να είναι σε θέση να διαπιστώσουν ότι η Ένωση, όμα και σε τομείς όπως η εξωτερική πολιτική, είναι αγματικά έτοιμη να αναζητήσει κοινή στάση και να απτύξει κοινή δράση.

ρισκόμαστε στην αρχή μιας μεταβατικής περιόδου που

θα οδηγήσει στη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Και η μετάβαση έχει αναμφισβήτητα τις δυσκολίες της και τα προβλήματά της.

Ένα πρόβλημα είναι με τι πόρους κοινοτικούς και εθνι-κούς θα επιδιώξουμε να στηρίξουμε την αναμορφωμένη Ευρωπαϊκή Ένωση. Τι επιλογές θα κάνουμε για τους ίδι-ους πόρους της Ένωσης, την αναδιάρθρωσή τους, τη χρη-ματοδότηση των πολιτικών της. Πώς και ποιες πολιτικές θα ενισχύσουμε; Στο πλέγμα αυτό πρέπει ιδιαίτερα να συ-νεκτιμήσουμε εκείνες τις πολιτικές που αγγίζουν άμεσα τον πολίτη. Πολιτικές που μπορεί να μην μεταφράζονται άμεσα σε εισοδήματα, αλλά που ενισχύουν την ικανότητά του να δρα, να παίρνει αποφάσεις, να ζει σε ένα καλύτερο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Οι αποφάσεις που θα πάρουμε για τον επόμενο προϋπολογισμό της Ένωσης και ειδικότερα για τις οικονομικές προοπτικές, καθώς και για το χρηματοδοτικό πλαίσιο μετά το 2000, πρέπει να πεί-θουν σε αυτή τη δύσκολη μεταβατική περίοδο ότι οι συν-θήκες ζωής θα βελτιωθούν, ότι υπάρχει μια καλύτερη προ-οπτική, ότι η ανεργία και η κοινωνική περιθωριοποίηση δεν είναι σύμφυτα με την Ένωση φαινόμενα.

ΣΤΟ ΣΙΔΗΡΟ-
ΔΡΟΜΙΚΟ
ΣΤΑΘΜΟ
SAINT-LAZARE,
ΠΑΡΙΣΙ, 1932

Ένα δεύτερο ζήτημα αυτής της περιόδου μετάβασης, είναι με τι ρυθμούς θα προχωρούμε στην εμβάθυνση της Ένωσης, στη διεύρυνση, στην ενοποίηση.

Τα διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης είναι ίσως ο κυριότερος λόγος που γεννά διαφορετικές απόψεις. Αλλά και επιμέρους ζητήματα ζωτικής σημασίας για κράτη-μέλη γεννούν διχογνωμίες, όπως θέματα ασφάλειας ή εξωτερικής πολιτικής. Καμία χώρα δεν μπορεί από μόνη της να επιταχύνει τους ρυθμούς μετάβασης στη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα, αλλά και καμία δεν μπορεί μόνη της να τους επιβραδύνει, πολύ περισσότερο να τους αποτρέψει. Γιατί και η ίδια η Ένωση είναι τμήμα ενός ευρύτερου «διαπλεγμένου», οικονομικά και πολιτικά, συστήματος. Το σύστημα αυτό επιβάλλει έναν ελάχιστο ρυθμό προόδου σε όποιον θέλει να ακολουθεί τις εξελίξεις και να διαδραμα-

Οι πολιτικές μας πρέπει να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν κατά τρόπο ώστε να αγγίζουν τον πολίτη. Να δημιουργούν την πεποίθηση ότι αφορούν αυτόν και την κοινωνία στην οποία ζει και μοχθεί, ότι αφορούν την ποιότητα ζωής και το μέλλον της επόμενης γενιάς.

τίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στον παγκόσμιο χώρο.

Γι' αυτό η εξέλιξη και ο βαθμιαίος μετασχηματισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια νέα πραγματικότητα, αν δεν προχωρήσει με γοργούς ρυθμούς, θα απειλήσει συλλογικά αγαθά που αποκτήθηκαν με προσπάθειες δεκαετιών. Θα οδηγήσει σε επανεθνικοποιήσεις κοινοτικών πολιτικών με ανυπολόγιστες συνέπειες σε πλατιές κοινωνικές ομάδες. Θα θίξει συμφέροντα πολλών κοινωνιών, που ζουν και αναπτύσσονται χάρη στη διασύνδεσή τους με τρίτες χώρες.

Δεν μπορούμε να μείνουμε στο σημειωτόν, πρέπει να προχωρήσουμε προς το συμφέρον των πολιτών και των λαών της Ευρώπης.

Στην κρίσιμη αυτή μεταβατική περίοδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να υπερασπίσει ένα πυρήνα ζωτικών συμφερόντων των λαών της.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διασφαλίσει τον πρωταγωνιστικό της ρόλο στις διεθνείς εξελίξεις και να ανταποκριθεί στις προκλήσεις που παρουσιάζονται στο διεθνές πολιτικό και οικονομικό σύστημα, σύμφωνα με τις πάγιες αξίες και αρχές, πάνω στις οποίες στηρίχθηκαν οι μέχρι σήμερα προσπάθειες.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει διαρκώς να επιβεβαιώνει το ρόλο της ως κύριου θεματοφύλακα της ειρήνης, της δημοκρατίας, της ελευθερίας και του σεβασμού των δικαιωμάτων των πολιτών, ως κύριου εγγυητή της ατομικής και συλλογικής ανάπτυξης και ενημερίας.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει έμπρακτα και συγκεκριμένα να δείχνει ότι διέπεται από τις αρχές της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης, να αποδεικνύει

πως είναι αποφασισμένη να αντιτάξει θέσεις και επιλογές απέναντι στην ανασφάλεια και την ανεργία.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διαγράφει την προοπτική της βαθμιαίας προσέγγισης της Ένωσης σε μια δομή με ομοσπονδιακά χαρακτηριστικά.

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη αξιοπιστία, απαντώντας σε επιτόπιες ευαισθησίες, να ανταποκρίνεται σε ιδιαιτερότητες, να λαμβάνει υπόψη της τις διαφοροποιήσεις που συναντάμε στην ευρωπαϊκή μας οικογένεια.

Αυτά είναι τα αιτήματα των λαών της Ευρώπης, σε αυτά οφείλουν οι ηγεσίες να ανταποκριθούν.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΟΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχει μια κοινωνική δυναμική. Προκύπτει από τα στρώματα εκείνα του πληθυσμού μας που πιστεύουν στην ικανότητα της ελληνικής οικονομίας να ανταγωνιστεί χωρίς προστατευτισμούς στο νέο διεθνές περιβάλλον, που πιστεύουν στην κοινωνία των πολιτών, σε μια ανοιχτή κοινωνία που ο καθένας μπορεί να μεγιστοποιεί τις ικανότητές του, να προάγει τις πρωτοβουλίες του, να υλοποιεί τη δημιουργικότητά του.

Είναι η ίδια δυναμική που θέλει την Ελλάδα συμμετέχουσα στις διεθνείς εξελίξεις, με θέσεις και πρωτοβουλίες απέναντι στις προκλήσεις που διανοίγονται στο τέλος του αιώνα μας και με καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της νέας ευρωπαϊκής πραγματικότητας.

Είναι η αντίληψη που θεωρεί ότι η διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων και η μεγιστοποίηση κάθε προοπτικής ανάπτυξης και προόδου, που διασφαλίζεται με αγώνες διαπραγματεύσεις και επιδιώξεις μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στους άλλους διεθνείς οργανισμούς, στην εμπροσθοφυλακή των διαδικασιών της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η μεγάλη πλειοψηφία των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων της χώρας μας πιστεύει στην ορθότητα της κατεύθυνσης αυτής. Η ελληνική κυβέρνηση έχει μια ολοκληρωμένη άποψη για το ποια Ευρώπη θέλουμε.

Θεωρούμε ότι η ολοκλήρωση των εργασιών της Διακυβερνητικής Διάσκεψης θα πρέπει να καταλήξει σε ουσιαστικά αποτελέσματα, σε ό,τι αφορά τις σχέσεις του πολίτη με την Ένωση, την εσωτερική ασφάλεια, το δημοκρατικό έλλειμμα. Θα πρέπει να διαγράψει καθαρά το κοινωνικό πρόσωπο της Ένωσης και ιδιαίτερα την πολιτική απασχόλησης. Θα πρέπει να υιοθετήσει μια αποτελεσματική Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας, καθώς και νέες πολιτικές που να φροντίζουν για την ποιότητα ζωής των πολιτών. Οι αναγκαίες θεσμικές μεταρρυθμίσεις και ιδιαίτερα αυτές που αφορούν την ισορροπία μεταξύ των κρατών-μελών, τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, την οργάνωση της Επιτροπής, την ενισχυμένη συνεργασία θα πρέπει να αποφασιστούν κατά τρόπο που να προκύπτει και πάλι ένα ισορροπημένο σύνολο ρυθμίσεων. Που να διασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ένωση.

Θεωρούμε την ολοκλήρωση της ΟΝΕ επιτακτική, αλλά

τη συμμετοχή εκείνων των χωρών που δεν θα μετα-
ρουν στην πρώτη ομάδα, υπό τους ίδιους όρους και κρι-
ρια που ήδη εφαρμόστηκαν, αυτονόητη.

ε ό,τι αφορά τη διεύρυνση: η πεποίθησή μας είναι ότι
πρέπει να υπάρξουν διακριτικές μεταχειρίσεις υπέρ
ν βορείων κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευ-
πης. Παρά τις όποιες χρονικές διαφοροποιήσεις, η
δικασία διεύρυνσης πρέπει να ξεκινήσει συγχρόνως
όλους, και σε ορατό ορίζοντα να επιτύχει ισότιμη εντα-
κή κατάληξη για όσους το επιθυμούν.

διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συνεπιφέρει
πρόσθετο κόστος, που θα συμπέσει με την έναρξη
χρημογής της ολοκληρωμένης ΟΝΕ: Χρειάζεται μια ση-
ντική αύξηση των ιδίων πόρων της Ένωσης και δια-
ρφωση του κοινοτικού δημοσιονομικού πλαισίου, κατά
πο που δεν θα μετακυλίνουν οι συνέπειες της διεύ-
σης στις λεγόμενες χώρες της Συνοχής.

ενταξιακή πορεία της Κύπρου πρέπει να προχωρήσει
ως έχει προδιαγραφεί, χωρίς να εμπλέκονται στις δια-
γματεύσεις άλλα πολιτικά ζητήματα, όπως π.χ. η
ρηγούμενη επίλυση του Κυπριακού.

ΛΑΔΑ, ΤΟΥΡΚΙΑ, ΒΑΛΚΑΝΙΑ...

ε ό,τι αφορά τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με
Τουρκία, πιστεύουμε στην ανάγκη του ευρωπαϊκού
οσανατολισμού της Τουρκίας και είμαστε υπέρ της

αναβάθμισης των σχέσεων της Ένωσης με αυτήν. Βασική
προϋπόθεση: ο σεβασμός του διεθνούς δικαίου και των
αρχών επί των οποίων στηρίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση.
Ειδικότερα, εάν η Τουρκία αποδείξει εμπράκτως ότι σέ-
βεται το διεθνές δίκαιο, εάν εμπράκτως αποσύρει την
επεκτατική της επιβουλή κατά των ελληνικών κυριαρχι-
κών δικαιωμάτων, τότε θα βρει την Ελλάδα αρωγό στην
ευρωπαϊκή της πορεία.

Θεωρούμε αναγκαία την ενίσχυση και την προσέγγιση
της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ευρωπαϊκή
Ένωση.

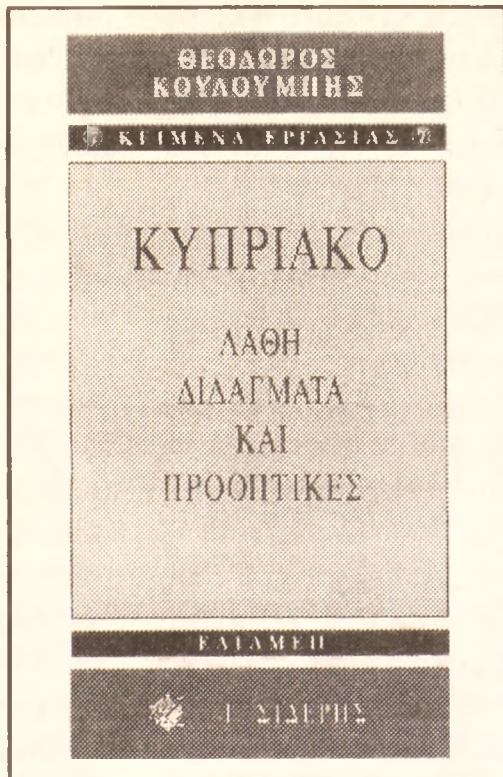
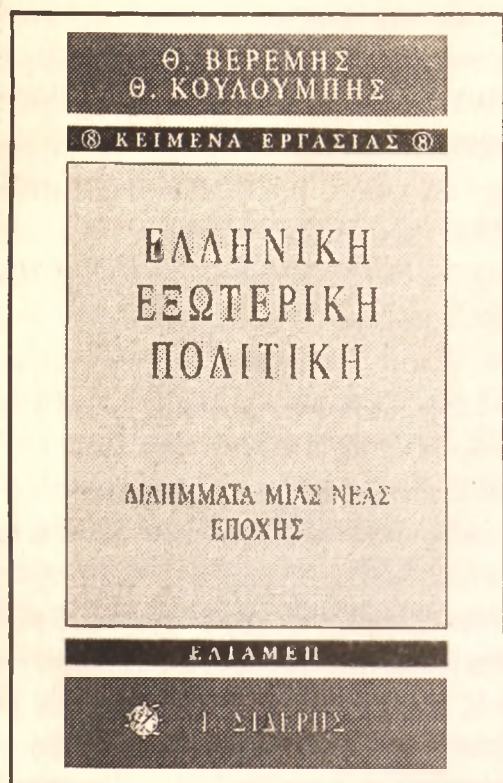
Θεωρούμε αναγκαία την ενίσχυση της Μεσογειακής πο-
λιτικής της Ένωσης.

Θεωρούμε επιβεβλημένη την υιοθέτηση μιας συνολικής
πολιτικής της Ένωσης για τα Βαλκάνια που θα επιδιώκει
το ξεπέραςμα της σημερινής έκτακτης κατάστασης και οι-
κονομικής κρίσης, τη μακροοικονομική σταθεροποίηση
των χωρών αυτών, την επιτάχυνση των απαιτούμενων με-
ταρρυθμίσεων για την προσαρμογή στην οικονομία της
αγοράς, την εμπέδωση θεσμών απαραίτητων για τη λει-
τουργία της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, αλλά
και θεσμών κοινωνικής αλληλεγγύης. Τέλος, την ισότιμη
μεταχείριση όλων των βαλκανικών χωρών που επιθυμούν
να προσεγγίσουν ή να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Είναι πεποίθησή μου ότι μπορούμε να δουλέψουμε όλοι
μαζί εποικοδομητικά και με αισιοδοξία στο δρόμο αυτό.

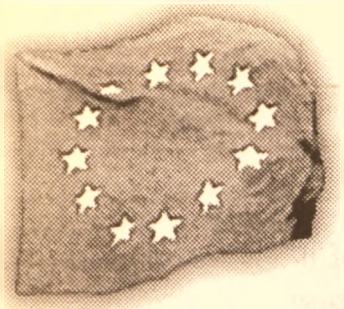

Σείρα: ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ

Σταδίου 44, 105 64 Αθήνα τηλ. 3229638

Διακυβερνητική Διάσκεψη: Διαπιστώσεις

του Στέλιου Περράκη

Η Ελλάδα προσβλέπει σε μια Ευρώπη με ισχυρές κοινές πολιτικές και έντονη κοινωνική διάσταση, που θα συμβάλλει στην επίλυση της ανεργίας, της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, της περιθωριοποίησης... Και προωδούμε την ουσιαστική ενδυνάμωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και την ανάπτυξη πολιτικής κοινής άμυνας σε επίπεδο Ένωσης.

ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗ, από τα χρόνια της ελπίδας και της προσδοκίας της δεκαετίας του 1950, στα χρόνια της αναζήτησης και του σκεπτικισμού της μετά-Μάαστριχτ εποχής, η ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία ως στόχος, λειτουργία, πολιτική, γνώρισε πολλές και δύσκολες καταστάσεις συγκλίσεων και αποκλίσεων, γνώρισε πολλές σημαντικές καμπές που προσδιόριζαν εκάστοτε οικονομικοί και κοινωνικοί λόγοι, πολιτικές επιδιώξεις ή αντιθέσεις, καθώς και η διεθνής συγκυρία.

Το ξεπέρασμα δε αυτών των κρίσιμων για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση περιόδων μέσα από κρίση ή χωρίς αυτήν αποτελούσε και μία καινούργια δημιουργική αφετηρία για την προώθηση και την περαιτέρω ανάπτυξή της.

Σήμερα, λίγο πριν από το γύρισμα του αιώνα, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται μπροστά σε μία πολύ σημαντική γι' αυτήν καμπή. Προετοιμάζεται για τον επόμενο αιώνα μέσα από βασικούς θεσμικούς και λειτουργικούς τομείς απαραίτητους για ν' αντιμετωπίσει τις μεγάλες προκλήσεις στον ευρωπαϊκό χώρο και το ευρύτερο διεθνές περιβάλλον ή τη διεύρυνσή της προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την Κύπρο, τον προσδιορισμό της νέας αρχιτεκτονικής άμυνας και ασφάλειας στην Ευρώπη, την εγκαθίδρυση σταδιακά της ΟΝΕ, την αναθεώρηση της ΚΑΠ, των διαρθρωτικών ταμείων και των ιδίων πόρων. Μ' άλλα λόγια, να συναρθρώσει μια σύνθετη πολιτική -εξ ορισμού δύσκολη- χωρικής επέκτασης και εμβάθυνσης, που θα δυναμώσουν τελικά την ενοποιητική διαδικασία, την κατάφαση της σύγκλισης, τη δυναμι-

κή ελπίδων. Παράλληλα θα πρέπει να προάγει τη δημοκρατική εμβάθυνσή της, την κοινωνική δικαιοσύνη, τα προβλήματα ανάπτυξης της κοινωνίας, της προοπτικής των νέων, την ευαισθησία για το περιβάλλον, το ενδιαφέρον για τον άνθρωπο-πολίτη, τη γνώση, την πολιτισμική ισοτιμία και την εθνική διαφορετικότητα. Ακόμη, θα πρέπει να αυξήσει την ανταγωνιστική θέση της μέσα στην οικονομική και εμπορική γεωμετρία της παγκοσμιοποίησης, των νέων τεχνολογιών, της έρευνας και ανάπτυξης, ενώ θ' αντιμετωπίζει τις μεγάλες μάστιγες της εποχής (λαθρομετανάστευση, διεθνές οργανωμένο έγκλημα, ναρκωτικά, τρομοκρατία, εμπόριο ανθρώπων κ.λπ.).

Μέσα σ' αυτό το κλίμα αναζητήσεων συνήλθε η Διακυβερνητική Διάσκεψη, η οποία ξεκίνησε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τορίνο στις 29 Μαρτίου 1996 και οδεύει σήμερα προς την Σύνοδο Κορυφής του Άμστερνταμ, η οποία και θα επικυρώσει πολιτικά το αποτέλεσμα των σύνθετων διαπραγματεύσεων των δεκαπέντε κρατών-μελών της Ε.Ε., οι οποίες έχουν διαρκέσει ήδη 15 μήνες.

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη προχώρησε μέσα από περίπλοκες πολιτικές και τεχνικές συζητήσεις, σε μία μάλλον επίπεδη, τελική πορεία αναδιάταξης του θεσμικού τοπίου και του λειτουργικού προτύπου των τριών πυλώνων-βάθρων της Ε.Ε., με αναδιπλωμένες όμως τις μεγαλεπίβολες επιδιώξεις, τα οράματα θαμπωμένα, χωρίς πνοή, με ήσσονες τόνους των πολιτικών διαθέσεων των εταίρων. Στην αναζήτηση μιας νέας Ευρώπης, και με την προοπτική της (μελλοντικής) διεύρυνσης του οικονομικού χώρου

Ο Στέλιος
Περράκης είναι
αναπλ.
καθηγητής του
Παντείου
Πανεπιστημίου,
γενικός
γραμματέας
Ευρωπαϊκών
Υποθέσεων του
ΥΠΕΞ,
εκπρόσωπος στη
Διακυβερνητική
Διάσκεψη

Ε.Ε., με την ένταξη χωρών αμφίβολης –προς το παρόν– οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής, θεσμικής δυναμικής προσαρμογής και εφαρμογής ενός «κεκτημένου» διαρκή μετεξέλιξη, όπου επιχειρείται να συγκαλυφθούν οι διαθέσεις των ισχυρών κρατών-μελών για διαβίβαση της θεσμικής ισοτιμίας των εταίρων, για εισαγωγή της –θεσμικά πλέον– πολιτικής της διαφοροποιημένης ολοκλήρωσης, κυρίως γύρω από ένα νέο «σκληρό πυρήν», ενώ ο ευρωπαίος πολίτης αναζητεί και προσδοκά μια δημοκρατική Ευρώπη με πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Οι κύριες αλλαγές στις οποίες προσέβλεπε το αναθεωρητικό έργο της Διάσκεψης αφορούσαν:

1) να αναπροσαρμοσθούν οι θεσμοί και οι μηχανισμοί της Ένωσης κατά τρόπο ώστε αυτή να μπορέσει να παραμείνει λειτουργική και μετά τις μελλοντικές διευρύνσεις προς την Κεντρική Ανατολική Ευρώπη καθώς και την προ.

2) να προσδώσει στην Ένωση μια αποτελεσματική Κοινοτική Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΕΠΠΑ), καθώς και να προωθήσει τις δυνατότητες για διαμόρφωση μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, ούτως ώστε η Ένωση να κινείται στο διεθνές πεδίο κατά τρόπο από που να αντανακλά αποτελεσματικά το οικονομικό και πολιτικό βάρος της.

3) να φέρει την Ένωση πιο κοντά στον ευρωπαίο πολίτη, θιγώντας την δράση της πιο αποτελεσματική σε τομείς που αφορούν άμεσα τον πολίτη, όπως η Απασχόληση, το Περιβάλλον, η Ανάπτυξη, η Υγεία, η Πολιτική Καταναλωτή και Ασφάλεια του Πολίτη, σε συνδυασμό με μια αυξημένη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τόσο των ατομικών και πολιτικών όσο και των κοινωνικών δικαιωμάτων.

4) υπό το φως αυτών των διαπιστώσεων, ας δούμε σήμερα αν απολογισμός της διαπραγματευτικής διεκκυστικής διαδικασίας των Δεκαπέντε Εταίρων.

Α' άλλα λόγια, πώς το επιθυμητό μελλοντικό σχήμα, αποτέλεσμα πολιτικής βούλησης και πράξης, μορφοποιείται σήμερα και αν εντάσσεται άραγε στις νέες και παλιές στοχεύσεις της Ευρώπης.

Η τρέχουσα Διακυβερνητική Διάσκεψη 1996-7 έχει άγρια σχέση και συνάφεια με το ίδιο σχέδιο; Είναι η κατεύθυνσή της μια μορφή διεύρυνσης του κατακτημένου ορίζοντα με τη στερεοποίηση του εδάφους και της σταθερής βάσης του πολιτικού της σχεδίου; Το ιστορικό έργο δίδυμο διεύρυνση-εμβάθυνση, με πρόσημο κατάκτησης ή επιλογής, επανέρχεται ως αίτημα και κατάσταση πλέον με δριμύτητα.

Εναντι αυτού του πλέγματος επιδιώξεων, η Ελλάδα διαμόρφωσε στη Δ.Δ., εξ αρχής, μια συνολική αντίληψη και πολιτική για την ανάπτυξη της Ε.Ε. που συνδυάζει τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες με τα εθνικά συμφέροντα. Άρα, προσβλέπουμε σε μία Ένωση που θα στηρίζεται στις αρχές της ισοτιμίας, της δημοκρατίας, της διαφάνειας, της αλληλεγγύης. Μια Ευρωπαϊκή Ένωση με ισχυ-

ρούς υπερεθνικούς θεσμούς, δημοκρατικά νομιμοποιημένους και αποτελεσματικούς. Προσβλέπουμε σε μια Ευρώπη με ισχυρές κοινές πολιτικές και έντονη κοινωνική διάσταση, μια «Ευρώπη των πολιτών» που θα συμβάλλει στην επίλυση των πιεστικών προβλημάτων της ευρωπαϊκής κοινωνίας, όπως της ανεργίας, της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, της περιθωριοποίησης.

Παράλληλα, θέλουμε η Ευρωπαϊκή Ένωση να είναι σε θέση, θεσμικά και ουσιαστικά, να συμβάλλει αποτελεσματικά διεθνώς στη διαχείριση κρίσεων, στην αποκατά-

Θέλουμε η Ευρωπαϊκή Ένωση να είναι σε θέση, θεσμικά και ουσιαστικά, να συμβάλλει αποτελεσματικά διεθνώς στη διαχείριση κρίσεων, στην αποκατάσταση και διατήρηση της ειρήνης.

σταση και διατήρηση της ειρήνης. Για το λόγο αυτό υποστηρίζουμε την ουσιαστική ενδυνάμωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και την ανάπτυξη πολιτικής κοινής άμυνας σε επίπεδο Ένωσης.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Λίγο πριν από την ολοκλήρωση της Δ.Δ. στο Άμστερνταμ, ύστερα από 15 υπουργικές συνόδους, 37 συνεδριάσεις των εκπροσώπων, 4 Συνόδους Κορυφής, το κρίσιμο ερώτημα τίθεται έντονα. Το αποτέλεσμα της Δ.Δ. θα διευκολύνει τη δημιουργία της νέας Ευρώπης, που περιγράφσαμε παραπάνω, μέσα από πολιτικές και προτεραιότητες υψηλής εμβέλειας για το μέλλον της ενοποιητικής διαδικασίας, ή αντίθετα θα επιβραδύνει ή ακόμη χειρότερα θα διοχετεύσει αντιλήψεις-υλικό για μια άλλη Ευρώπη, αδιάφορη για τον πολίτη, αδύναμη να συνθέσει και να απαντήσει στις σημερινές κοινωνικές προκλήσεις και κυρίως θεμελιωμένη σε θεσμικές αναδιατάξεις με «σκληρούς πυρήνες» και με επιμέρους ευέλικτα σχήματα ενισχυμένης συνεργασίας, με ανατροπή της ισχύουσας θεσμικής ισοτιμίας των κρατών-μελών και τελικά την επίσημη εγκαθίδρυση της διαφοροποιημένης ενοποίησης στο πλαίσιο της Ε.Ε. Μια προοπτική που η Ελλάδα αντιμάχεται, εφόσον η ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία πρέπει να προχωρεί και να αναπτύσσεται στηριζόμενη στα στοιχεία σύγκλισης και συνοχής και όχι αναζητώντας τις αποκλίσεις και την διαφορετικότητα.

Πέραν όμως από την αισιόδοξη ή όχι προσέγγιση για το τέλος της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, το γεγονός παραμένει ότι το τελικό κείμενο της νέας Συνθήκης που θα προετοιμάζει την Ε.Ε. του 21ου αιώνα, θα πρέπει να αποτελεί ένα ισορροπημένο αποτέλεσμα για όλες τις κυβερνήσεις, συμβάλλοντας στην περαιτέρω πορεία της και βέβαια να είναι αποδεκτό από τους λαούς των «Δεκαπέντε». Αλλιώς, η ευρωπαϊκή πορεία θα γνωρίσει περιπέτειες με άγνωστες για το μέλλον της επιπτώσεις.

Προς μια νέα δεσμική ισορροπία

του Γιώργου Αναστασόπουλου

Σαράντα επτά χρόνια από τη διακήρυξη του Robert Schumann, που οδήγησε στην Κοινοπραξία Άνδρακα και Χάλυβα και σαράντα χρόνια μετά τη Συνθήκη της Ρώμης, με την οποία ιδρύθηκε η ΕΟΚ, η μεσήλικη πια Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σε μια σημαντική καμπή.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΤΡΕΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ προκλήσεις: την κατάληξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης για τις θεσμικές μεταβολές, την είσοδο, από τον Ιανουάριο του 1999, στην τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και το ευρώ, καθώς και μια σειρά καινούργιων διευρύνσεων, ενώ ο ορίζοντας προβάλλει, δυστυχώς, σκοτεινός.

Τα νέφη έχουν πληθύνει, τα οράματα μοιάζει να έχουν ξεθωριάσει και τα ιδανικά των πατέρων της Ευρώπης, όπως ο Robert Schumann, φαίνονται να μην συγκινούν πια. Οι Ευρωπαίοι δείχνουν να κυριαρχούνται από το φόβο και την ανησυχία για την απασχόληση, την ασφάλεια και την ειρήνη, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία ενέταξε την Ελλάδα ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, εμφανίζεται κάπως απόμακρη για τους πολίτες της. Ο σκεπτικισμός και η άρνηση ακούγονται ιδιαίτερα. Οι διενέξεις μας για τα μικρά και ασήμαντα, που έχουν εκτοπίσει τα μεγάλα και τα σημαντικά, προβάλλουν, δυστυχώς, την εικόνα μιας Ευρώπης των συμφερόντων, μιας Ευρώπης των επιχειρηματιών και των εμπόρων, που διαγκωνίζονται μονάχα για το δικό τους κέρδος.

Δεν φαίνεται να υπάρχει χώρος για να προβληθούν τα επιτεύγματα. Και όμως, αυτή η Ευρώπη που τόσο πλήττεται από τη δική μας μικρόνοια, δεν παύει να είναι η ίδια η Ευρώπη που επί σαράντα και πλέον χρόνια εξασφάλισε στο χώρο της την ειρήνη, την ελευθερία, τη δημοκρατία και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που όλοι απολαμβάνουμε. Έσβησε τα μίση που επί αιώνες χώριζαν λαούς, όπως οι Γάλλοι και οι Γερμανοί, και πάνω στα ερείπια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έχτισε τη συμφιλίωση, καταργώντας έχθρες και αντικαθιστώντας τη διαμάχη με τη συνεργασία και τη φιλία. Είναι η ίδια Ευρώπη που ακόμη και σε ώρες χαλεπές κατόρθωσε να διατηρήσει ένα κοινωνικό μοντέλο-πρότυπο, που την κάνει ακόμη και σήμερα να ξεχωρίζει από τις άλλες ηπείρους.

Αλλά, βεβαίως, αυτή η Ευρώπη με τα τόσα επιτεύγματα, που κάποιοι βιάζονται να διαγράψουν ή να παραμερίσουν, για να μπορέσουν να προβάλουν τη δική τους άρνηση, το σκεπτικισμό, το φόβο ή την ανησυχία, δεν είναι η Ευρώπη της δεύτερης περιόδου της δεκαετίας του '80. Γιατί υπήρχε τότε ο αγώνας για τη δημιουργία της μεγάλης ενιαίας εσωτερικής αγοράς και το ισχυρό σύνθημα του 1992, αλλά και η οικονομική ευφορία από μια σειρά καλών χρόνων για την ευρωπαϊκή οικονομία. Η μεγάλη κοινωνικο-οικονομική κρίση, που ξέσπασε στις αρχές του 1990 και κορυφώθηκε το 1993, με την αρνητική εξέλιξη του μέσου κατά κεφαλήν ευρωπαϊκού εισοδήματος, για πρώτη φορά μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, άλλαξε δραματικά προς το χειρότερο όλο αυτό το κλίμα. Και μας κληροδότησε τη μάστιγα της ανεργίας, που δεν εννοεί να υποχωρήσει, όσο και αν έχει αρχίσει τον τελευταίο αυτό καιρό μια εύθραστη ακόμη, άτολμη ίσως, αλλά, πάντως, θετική περίοδος οικονομικής ανάκαμψης.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Πώς μπορεί κανείς, κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, να φανταστεί το μέλλον μιας Ευρώπης που θα έπρεπε περισσότερο να ενωθεί και να βρίσκεται στην πορεία της διεύρυνσης; Πώς μπορεί μέσα σ' αυτό το μέλλον να διαγράψει τη θέση της Ελλάδας; Οι δυσχέρειες είναι πραγματικά μεγάλες, αλλά δεν επιτρέπεται να μας λυγίσουν. Σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, δεν μπορεί να σταθούν ψευδαισθήσεις.

Δεν υπάρχουν περιθώρια για νέους απομονωτισμούς, για αυτοεγκλωβισμούς, για νέες Αλβανίες με κάποιους μεταγενέστερους Χότζα. Η επαναστατικότερη σύλληψη της εποχής μας, η ένωση της Ευρώπης, διεκδικεί ακόμη μια δυναμική, που μπορεί να κάμψει τις ισχυρές αντιστάσεις των αρνητών και των σκεπτικιστών και να οδηγήσει σε καινούργια

Ο Γιώργος Αναστασόπουλος είναι ευρωβουλευτής της Ν.Δ. και αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

πτεύγματα. Και ακόμη και οι αρνητές της δεν έχουν προ-
βάλει κάποια εναλλακτική πρόταση.

Αλλά για να κατορθωθεί αυτό και για να εξασφαλίσει η
Ελλάδα και για το μέλλον ισότιμο ρόλο και λόγο, η Ευρώπη
πρέπει να έλθει πιο κοντά στους πολίτες της. Να διαλο-
γείται καλύτερα με τους κοινωνικούς εταίρους, να προ-
φέρει πιο αποτελεσματικές λύσεις στα κοινά προβλήματα,
να συνεχίσει να στηρίζεται στην ισοτιμία χωρίς «διευθυντή-
α» και ηγεμονίες των μεγάλων επάνω στους μικρότερους,
να σεβεται την αλληλεγγύη και τη συνοχή. Υπό αυτές τις
προυποθέσεις, η ΟΝΕ μπορεί να αποτελέσει τον καταλύτη
για μια μεγαλύτερη πολιτική ενοποίηση.

Θα περάσουμε, χωρίς αμφιβολία, από πολλά ακόμη στά-
δια στην πορεία προς την ενοποίηση. Και θα είναι πολλές οι
σκολιές. Αλλά, σε κάθε περίπτωση, η Ευρώπη για να
προχωρήσει, πρέπει να ξαναγίνει μαχόμενη. Και μονάχα
η μαχόμενη μπορεί να κατακτήσει ενωμένη το μέλλον – μέ-
λλον ευημερίας, κοινωνικής προστασίας, ασφάλειας και ει-
ρήνης. Ένα μέλλον που θα είναι καλύτερο για την Ευρώπη
και για την Ελλάδα, για μιαν Ελλάδα μαχόμενη και για μιαν
Ευρώπη μαχόμενη. Ένα μέλλον, στην κατάκτηση του οποί-
ου χρειάζεται όλοι να συμβάλουμε.

Εν τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές βρισκόμαστε
στη στροφή προς την τελική ευθεία, στις εργασίες της Δια-
κυβερνητικής Διάσκεψης, που επιδιώκεται να κλείσει με
μια καινούργια συμφωνία για την αναθεώρηση των Συνθη-
κών στο Amsterdam στα μέσα Ιουνίου. Είναι, ωστόσο, δύ-
σκολο να διατυπώσει κανείς ακόμα προβλέψεις για το πε-
εχόμενο της 3ης αναθεώρησης της Συνθήκης της Ρώμης.
Ο δημόσιος διάλογος που έχει προηγηθεί, ύστερα από τις
επιπτώσεις της επικυρώσεως της περίφημης πια Συνθήκης
του Μάαστριχτ, που προσέκρουσε στους ύφαλους της Μ.
Βρετανίας και της Δανίας και απαίτησε 20 μήνες για να
λοκληρωθεί, υπήρξε ο μακρότερος που έχει ποτέ επιχει-
ρηθεί. Αλλά δεν έδωσε λύσεις στα μεγάλα προβλήματα,
που απασχολούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενόψει του 21ου
αιώνα και των νέων διευρύνσεων.

Ποιες θα είναι, τελικά, οι νέες θεσμικές μεταβολές; Πόσο
καινούργια θεσμική ισορροπία θα χαραχτεί; Πόσο θα ενι-
χυθεί ουσιαστικά ο ρόλος των μεγαλύτερων και θα αποδυ-
λωθεί η επιρροή των μικρότερων; Πόσο θα εξασθενή-
σουν, αν εξασθενήσουν, τα κοινοτικά θεσμικά όργανα, που
ποτελούν στοιχεία όχι μόνο ισχύος αλλά και δυναμικής σε
την πορεία προς την οικοδόμηση μιας Ενωμένης Ευρώπης,
και γι' αυτό δέχονται άλλοτε τους μύδρους και άλλοτε έμμε-
τες κριτικές και επικρίσεις από τους αρνητές και τους σκε-
πτικιστές; Ποιες σημαντικές μεταρρυθμίσεις είναι δυνατό
να συμφωνηθούν; Πόσο κοντύτερα μπορεί να έρθει με την
καινούργια Συνθήκη η Ε.Ε. προς τους πολίτες της;

ΔΙΑΡΚΗΣ Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Στα ερωτήματα αυτά θα μπορούσε κανένας να προσθέσει
και πολλά άλλα. Ο τόνος δεν μπορεί, όμως, να είναι αισιό-
δοξος, όταν εμφανίζονται δεκάδες σημεία, όπου διαπιστώ-
νονται σημαντικές διαφορές απόψεων, και όταν θα όφειλε
κανένας, αν επρόκειτο να αποτολμήσει κάποια γενική πρό-
βλεψη, περισσότερο να διαγράφει την πιθανότητα μιας

συμφωνίας στο επίπεδο του κατώτερου ή ενός από τους κα-
τώτερους κοινούς παραινισμούς. Η επικράτηση των Εργα-
τικών στις βρετανικές εκλογές, κατά τις οποίες η Ευρώπη
φάνηκε να εκδικείται τους Συντηρητικούς, τους οποίους η
ίδια είχε διχάσει, απομάκρυναν, βεβαίως, την πιθανότητα
μιας νέας, μεγάλης, θεσμικής κρίσεως και ενός πλήρους
αδιεξόδου. Αλλά, αν εξαιρεθεί η βρετανική προσχώρηση
στο κοινωνικό κεφάλαιο της Συνθήκης, δεν έφεραν πλησιέ-
στερα την πιθανότητα των θεσμικών αλλαγών, που απαι-
τούν οι δύσκολοι σημερινοί καιροί.

«...Μηδένα προ του τέλους...», φυσικά, και αναμφίβολα
και στην περίπτωση αυτή ταιριάζει το γνωστό κλασικό
«...προς γαρ το τελευταίο εκβάν έκαστον των πριν υπαρχά-
ντων κρίνεται...». Όμως, τα στοιχεία που διαθέτουμε δεν
μας επιτρέπουν να προσεγγίσουμε τον τερματισμό της Δια-
κυβερνητικής με αισιοδοξία. Θα συνεχίσουμε να δίνουμε
τη μάχη και για τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται και για
να μπορέσουμε –οι μικρότεροι– να διατηρήσουμε ισότιμο
λόγο και ρόλο στο θεσμικό πλαίσιο. Και θέλουμε μέχρι την

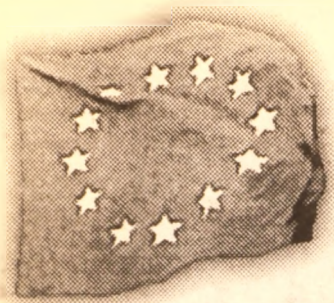
Μια ενδεχόμενη αποτυχία ή μη επιτυχία της Διακυβερνητι-
κής δεν χρειάζεται, άλλωστε, υπέρμετρα να δραματοποιη-
θεί. Θα ακολουθήσει, σε κάθε περίπτωση, η τρίτη φάση της
Οικονομικής και Νομισματικής Ενώσεως, που μπορεί να
αποδειχθεί καθοριστική για την περαιτέρω πορεία προς την
οικοδόμηση μιας ενωμένης Ευρώπης.

ύστατη ώρα να ελπίζουμε ότι τουλάχιστον το χειρότερο θα
καταστεί δυνατόν να αποφευχθεί.

Μια ενδεχόμενη αποτυχία ή μη επιτυχία της Διακυβε-
ρνητικής δεν χρειάζεται, άλλωστε, υπέρμετρα να δραματο-
ποιηθεί. Θα ακολουθήσει, σε κάθε περίπτωση, η τρίτη
φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ενώσεως, που
μπορεί να αποδειχθεί καθοριστική για την περαιτέρω πο-
ρεία προς την οικοδόμηση μιας ενωμένης Ευρώπης. Γιατί
είναι αδύνατον η Οικονομική και Νομισματική Ένωση
να μην μας φέρει αργότερα κοντύτερα και προς την πολι-
τική ένωση.

Όσοι πιστεύουμε στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, συνειδητο-
ποιώντας ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρχει οπισθοδρόμη-
ση, έχουμε χρέος να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για να
προχωρήσουμε προς την κατεύθυνση αυτή, εξασφαλίζο-
ντας κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα συμφέροντα των
Ελλήνων και των άλλων ευρωπαϊκών λαών. Οι προκλήσεις
ορθώνονται πολλές και τα εμπόδια παραμένουν μεγάλα.
Αλλά σε καμία περίπτωση δεν σκοπεύουμε να καταθέσου-
με τα όπλα.

Από το Μάαστριχτ στο Άμστερνταμ

του Παρασκευά Αυγερινού

Πριν από δύο μήνες γιορτάστηκαν τα 40 χρόνια από την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, που σηματοδότησε το ξεκίνημα της προσπάθειας να ενωθεί η Ευρώπη.

Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, πολύ παλιό όραμα και μεγάλη προσδοκία, έγινε επιτακτική ανάγκη μετά τον καταστροφικό για την Ευρώπη Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ένα όραμα που ήθελε την Ευρώπη ενιαίο κοινωνικά και οικονομικά χώρο, ένα χώρο ευημερίας, ειρήνης και συνεργασίας με όλες τις χώρες.

Πίστευα και πιστεύω σ' αυτή την προσπάθεια, όσο όμως την παρακολουθώ τόσο διαπιστώνω πόσο δύσκολη είναι. Για να ενωθεί η Ευρώπη, και εννοώ την Πολιτική Ένωση της Ευρώπης, δεν αρκούν οι υπογραφές των 6 πρωθυπουργών, τότε στη Ρώμη ή των 15 στις 16-17 Ιουνίου στο Άμστερνταμ. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν γίνεται με διοικητικά μέτρα και εγκυκλίους. Σ' αυτές τις διαδικασίες πολιτικής ενοποίησης κρατών δεν λένε τίποτα οι υπογραφές της κορυφής, αν αυτή η προσπάθεια δεν στηριχθεί από τους λαούς της Ευρώπης.

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στην αποφασιστικότερη στιγμή της ιστορίας της. Αποφασίζονται τα βήματα που θα κάνει, πόσο θα μεγαλώσει, πώς θα είναι αύριο. Γνωρίζουμε ότι η Ευρώπη χτίζεται πάνω στην ιστορία της, πάνω στις αντιπαλότητες και τις έχθρες της, με τους ίδιους πρωταγωνιστές, με τα ίδια υλικά και είναι επόμενο να αναπτύσσονται μεγάλες αντιστάσεις, να υπάρχουν εθνικές αναστολές. Κάθε βήμα που γίνεται στην πορεία για την ένωσή της σημαίνει ότι γκρεμίζονται προκαταλήψεις αιώνων. Και πρέπει να γκρεμιστούν οι προκαταλήψεις όσο κι αν αυτό μοιάζει σαν να θέλουμε να νικήσουμε την ιστορία.

Αυτές τις μέρες βρίσκεται σε εξέλιξη η αναθεώρηση της Συνθήκης. Τα θέματα που εκκρεμούν είναι πολλά, είναι όλα όσα δεν μπόρεσαν να συζητηθούν και να αποφασιστούν στο Μάαστριχτ το 1991. Τότε τα θέματα ήταν ανεπίκαιρα κι οι ίδιοι ήταν ανέτιμοι, όπως μας είπαν. Αυτό που τους ενδιέφερε ήταν η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), κι αυτή την αποφάσισαν με κάθε λεπτο-

μέρεια. Τα θέματα που έχουν σχέση με την πολιτική ένωση της Ευρώπης τα μετέθεσαν, όπως είπα, για την επόμενη αναθεώρηση, αυτήν που γίνεται τώρα.

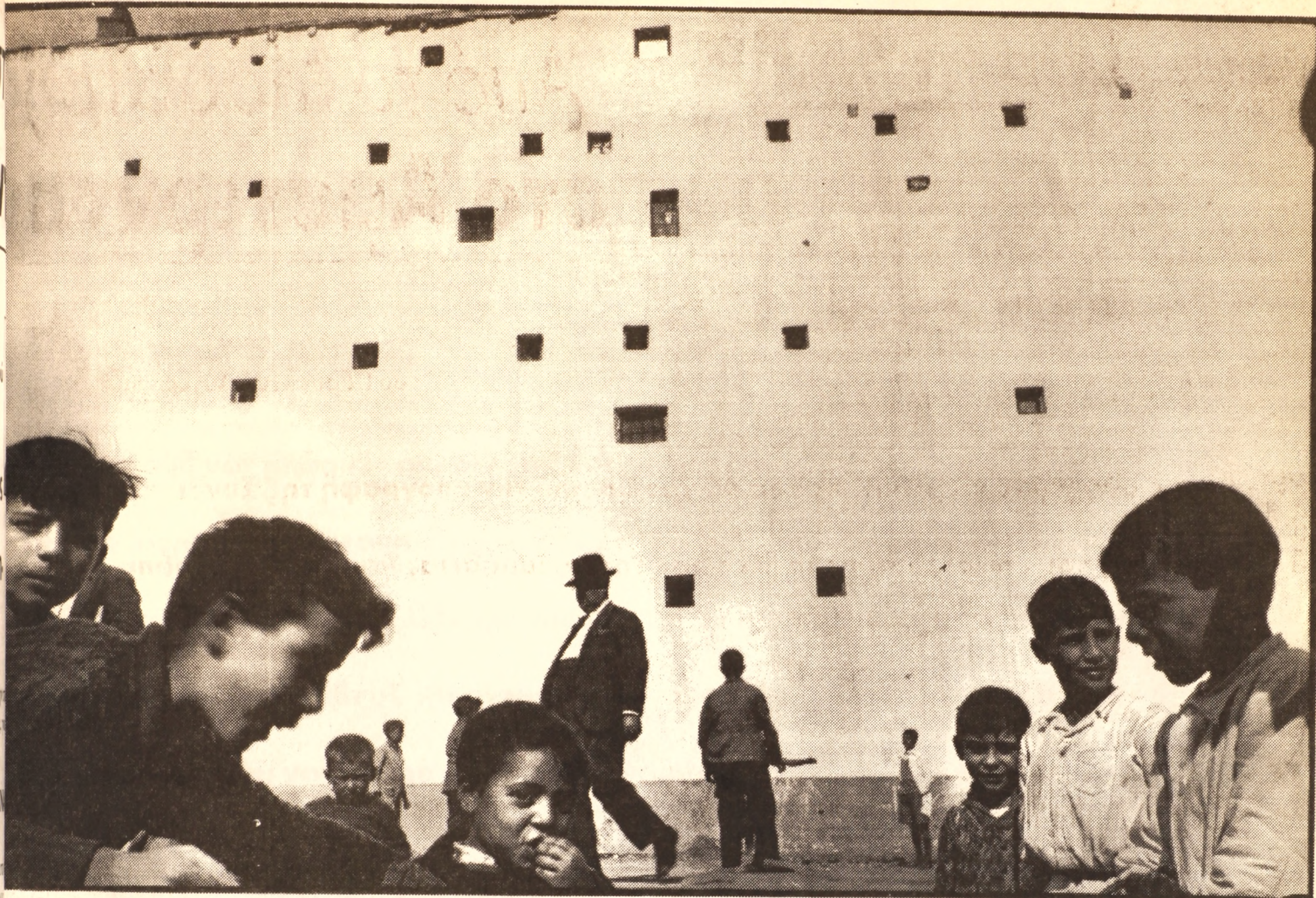
ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΑΜΥΝΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ...

Έχω και άλλες φορές πει –και πρέπει αυτό να το καταλάβουμε και να το δεχτούμε– ότι μέχρι τώρα έγιναν πολλά και δύσκολα. Όλα όσα έγιναν, όμως, ήταν εφικτά, μπορούσαν να γίνουν. Από 'δώ και πέρα αρχίζουν τα δύσκολα, από 'δώ και πέρα αρχίζουν τα βήματα που συσσωστικοποιούν την Ένωση της Ευρώπης. Τώρα φτάνουμε στο σκληρό κομμάτι αυτής της δημιουργίας. Συζητάμε για κοινή εξωτερική πολιτική, για κοινή πολιτική άμυνας, για την ασφάλεια της Ευρώπης, για κοινή πολιτική στην οικονομία, κοινό νόμισμα, για τη θεσμική μορφή και το συνταγματικό χαρακτήρα που θα έχει η Ευρώπη αύριο, για τα νέα κράτη που θα ενταχθούν και πώς θα διασφαλίζεται η ισοτιμία τους στο ευρύ σχήμα.

Όλα αυτά είναι θέματα που άπτονται της εθνικής ανεξαρτησίας κάθε κράτους-μέλους και είναι επόμενο να προβάλλονται επίμονα εθνικές αντιστάσεις. Αυτά τα θέματα για να συμφωνηθούν προϋποθέτουν την εκχώρηση εθνικών δικαιωμάτων από τα κράτη-μέλη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η μέχρι τώρα πορεία της Διακυβερνητικής Διάσκεψης δείχνει ότι η πολιτική ένωση της Ευρώπης δεν έχει γίνει συνείδηση σε όλους. Ιδιαίτερα οι μεγάλοι δεν έχουν πιστέψει και δεν ξέρω αν θα πιστέψουν σ' αυτήν. Τα τελευταία χρόνια λειτουργούν με τη λογική της ΕΟΚ· παρατηρείται μια σαφής υποχώρηση προς τη μορφή της αρχικής οικονομικής Κοινότητας κι αυτό ξεκινάει αμέσως μετά το 1989, όταν ανοίχτηκε ένας τεράστιος οικονομικός χώρος 400 εκατομμυρίων στα ανατολικά της Ευρώπης. Από το 1989, ο προσανατολισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Παρασκευάς Αυγερινός είναι ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ και πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

τρέφεται προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης σ' αυτό το χώρο, εγκαταλείποντας τις άλλοτε δεσμευτικές πολιτικές για την εμβάθυνσή της. Γι' αυτό, κύριο θέμα αυτής της αναθεώρησης θα είναι η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επαναλαμβάνω ότι θα είναι το κύριο, αν όχι το μοναδικό θέμα που θα απασχολήσει τις μεγάλες χώρες και ιδιαίτερα τις χώρες του Βορρά. Ο Νότος δεν αρνείται να ενταχθούν οι χώρες που το ζητούν, θα ήταν άλλωστε ιστορικά και ηθικά αστήρικτο να αποκλειστεί η υπόλοιπη Ευρώπη από την κοινή πορεία. Αυτό θα οδηγούσε πιθανότατα και σε επικίνδυνες αστάθειες στα σύνορα της Ευρώπης. Όμως, η σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε βήμα βήμα και θα ήταν αδικαιολόγητη ανυπομονησία να προχωρήσουμε σε διευρύνσεις που θα αποδυναμώναν τη συνοχή της. Αυτές οι εντάξεις δεν πρέπει να απειράσουν το ενωσιακό κεκτημένο, δεν πρέπει να διασράξουν και να ανατρέψουν την αρχή της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής.

ΙΟΙΟΣ ΠΛΗΡΩΝΕΙ;

Το μεγάλο πρόβλημα, όμως, σε ό,τι αφορά στη διεύρυνση, είναι ποιος θα πληρώσει το κόστος της.

Ο σημερινός προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ανεπαρκής για τις 15 χώρες και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ανταποκριθεί σε μεγαλύτερες απαιτήσεις, πολύ δε περισσότερο όταν γνωρίζουμε ότι οι υπό ένταξη

χώρες δεν θα είναι δότριες, όπως η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία, αλλά χώρες λήπτριες. Διεύρυνση, λοιπόν, ναι, με την απαραίτητη προϋπόθεση, όμως, ότι θα υπάρξουν νέοι πόροι. Διαφορετικά, αν πρόκειται οι πόροι της διεύρυνσης να εξευρεθούν από την κατάργηση των διαρθρωτικών πολιτικών ή τον περιορισμό της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αυτό θα σημαίνει ότι το κόστος της διεύρυνσης θα το πληρώσει ο Νότος. Προσωπικά, θεωρώ ότι

ΜΑΔΡΙΤΗ,
1993

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στην αποφασιστικότερη στιγμή της ιστορίας της. Αποφασίζονται τα βήματα που θα κάνει, πόσο θα μεγαλώσει, πώς θα είναι αύριο.

το θέμα αυτό για το εγγύς μέλλον είναι άκαιρο, πολύ πρόωρο και εξαιρετικά επικίνδυνο.

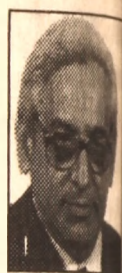
Θέλω να τονίσω, τέλος, ότι αυτή η περίοδος είναι αποφασιστική για την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα κριθούν σοβαρά θέματα, θα κριθεί η συνέχειά της. Ζούμε την εποχή της μεγάλης αλλαγής και οφείλουμε αυτό να το συνειδητοποιήσουμε, αλλά προπαντός να μην το αρνηθούμε.

Η διαδικασία Μερικής Ολοκλήρωσης

του Δημήτρη Θ. Τσάτσου

Οι προσπάθειες της Γερμανίας και της Γαλλίας για μια «Ευρώπη των δύο ταχυτήτων» είναι γνωστές. Με το εξαιρετικά προβληματικό επιχείρημα, ότι «οι καδυστερούντες δεν μπορεί να εμποδίζουν την εξέλιξη των δυνάμενων να είναι ταχύτεροι» επιχειρείται η θέσπιση -στο κείμενο της Συνθήκης- μιας ρύθμισης που θα επιτρέπει τη συμμετοχή σε ενωσιακή πολιτική ορισμένων μόνο κρατών-μελών.

Η ΘΕΣΜΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ αυτής της πρόθεσης ήταν να καταστεί πιο «ευέλικτη» η διαδικασία ολοκλήρωσης. Γι' αυτό και προτιμήθηκε και ο όρος «ευελιξία» για το χαρακτηρισμό της σχεδιαζόμενης ρύθμισης.

Κατά την προσπάθειά μου να αντιμετωπίσω αυτή την πρόθεση, που συγκέντρωνε τη συμπάθεια της μεγάλης πλειοψηφίας της Επιτροπής Θεσμικών Θεμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (και συνακόλουθα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), είχα δύο δρόμους να διαλέξω. Ο ένας ήταν η καθολική απόρριψη της πρότασης και ο άλλος η ανατροπή της βασικής της λογικής. Ο πρώτος δρόμος με οδηγούσε με βεβαιότητα στην πλήρη απομόνωση. Ακολούθησα τον δεύτερο. Στόχος μου ήταν, αφενός να προσδώσω στο θεσμό, σε αντίθεση με αυτούς που τον πρότειναν, το χαρακτήρα της εξαίρεσης, του *ultimum remedium*, της μεταβατικότητας και αφετέρου να προτείνω δύσκολες διαδικαστικές προϋποθέσεις για το επιτρεπτό.

Τα επιχειρήματά του τα συγκέντρωσα σ' ένα εσωτερικό έγγραφο, τα κύρια σημεία του οποίου -σε πρώτη δημοσίευση- παρατίθενται στη συνέχεια.

1. ΒΑΣΙΚΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ

Στην προοπτική μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία με τις επικείμενες διευρύνσεις γίνεται όλο και περισσότερο ετερογενής, και ενός ενδεχόμενου κινδύνου παράλυσης λόγω πολιτικών εμποδίων, η Διακυβερνητική Διάσκεψη

εξετάζει τις δυνατότητες, στο πλαίσιο της αναθεώρησης της Συνθήκης Ε.Ε. και με τη χρησιμοποίηση των θεσμών της, να εφαρμόσει διαδικασίες, στις οποίες δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη, αλλά μόνον αυτά που μπορούν και θέλουν.

Η απόφαση, κατά πόσον και με ποιον τρόπο η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα, θα είναι καθοριστικής σημασίας ζήτημα για την Ευρώπη, ανεξαρτήτως του εάν τελικά θα αποφασιστεί μια μεταρρύθμιση ή θα διατηρηθεί το υφιστάμενο καθεστώς. Από διαφορετες πρωτοβουλίες, ιδίως της Γαλλίας και της Γερμανίας, διαφαίνεται η πολιτική βούληση να γίνει στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης χρήση διαφοροποιημένων μεθόδων και λύσεων. Εάν δεν δημιουργηθούν για το σκοπό αυτό οι δυνατότητες, στο πλαίσιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη, θα αναζητήσουν άλλους δρόμους, οι οποίοι θα θέσουν επίσης τέρμα στην εποχή της «σύστοιχης ολοκλήρωσης».

Κατά τη διερεύνηση των ενδεχόμενων λύσεων για τη μεταρρύθμιση της Συνθήκης για την Ένωση τίθεται ένα προκαταρκτικό ερώτημα, από την απάντηση στο οποίο εξαρτάται σημαντικά η ακολουθούσα αξιολόγηση:

Πρόκειται άραγε για ευελιξία ως μια επιθυμητή μορφή κινητικότητας, για μία δυνατότητα ενίσχυσης ή επιτάχυνσης της ολοκλήρωσης ή αποτελούν οι υπό συζήτηση μεθοδεύσεις μόνον ένα αναγκαίο κακό, το οποίο κρίνεται αναπόφευκτο λόγω πολιτικών αναγκαιοτήτων προς το συ-

Ο Δημήτρης Τσάτσος είναι καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ.

ον μιας περαιτέρω εξέλιξης της ολοκλήρωσης σε μια
μένη στιγμή, το οποίο όμως θα πρέπει το ταχύτερο
τόν να ξεπεραστεί;

ΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΘΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

εις το πλαίσιο αυτό χρησιμοποιούμενοι όροι δεν εί-
ναι καλύτεροι από αξιολογική άποψη. «Ευελιξία», «ενι-
μένη συνεργασία», «ενισχυμένη ολοκλήρωση», *έχουν*
ή συνήχηση, η οποία ήταν οπωσδήποτε ηθελημένη
αυτούς που δημιούργησαν και επέβαλαν αυτούς τους
ς. Εφόσον η πλειοψηφία του Κοινοβουλίου συμμερί-
ι αυτήν τη θετική αξιολόγηση και συμφωνήσει με την
τη εναλλακτική λύση του προκαταρκτικού ερωτήμα-
οι όροι αυτοί θα ήταν επιτυχείς.

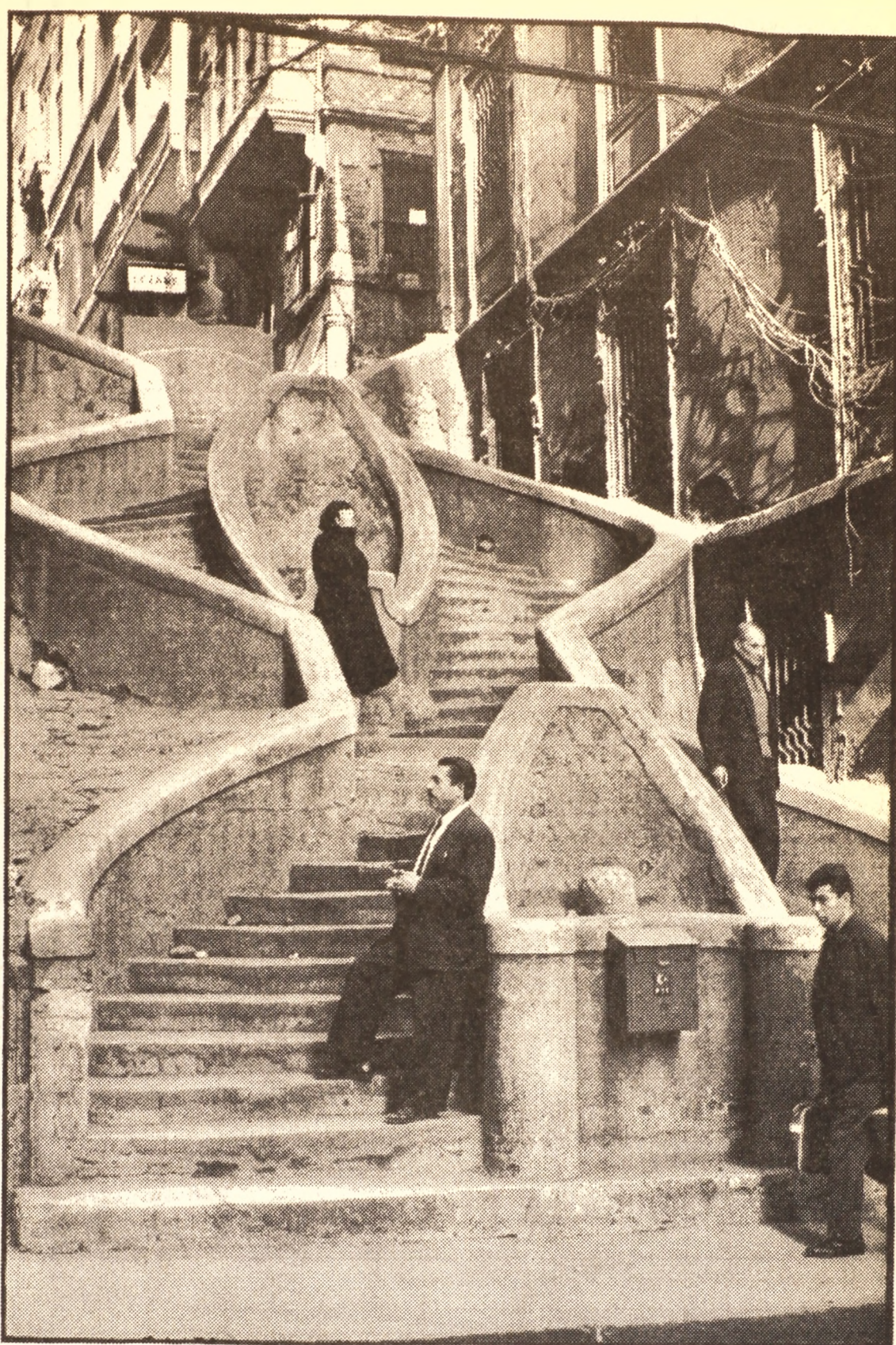
όσον όμως η πλειοψηφία θα ήθελε να τονίσει περισ-
ρο τον έκτακτο χαρακτήρα υπό την έννοια της δεύτε-
εναλλακτικής λύσης (ευελιξία ως αναγκαίο κακό),
δή μόνον την προσωρινή αποδοχή αυτών των μεθο-
ων, θα ήταν επιτυχέστερο να γίνει λόγος για «διαδι-
ες μερικής ολοκλήρωσης». Εν προκειμένω πρέπει η

«διαδικασίες» να τεθεί στον πληθυντικό, επειδή θα
δειχθεί ότι τα προβλήματα είναι τόσο πολύπλευρα,
δεν μπορούν να δοθούν σε αυτά μονοδιάστατες λύ-
Και πρέπει να καταστεί σαφές ότι δεν πρόκειται
για «ολοκλήρωση», αλλά εν πάση περιπτώσει για
μένα πρόσθετα βήματα, τα οποία συμπληρώνουν την
ώρα επιτευχθείσα ολοκλήρωση, αλλά δεν μπορούν
ης προσδώσουν νέα ποιότητα. Αντιθέτως, στόχος
ει να παραμείνει η ολοκλήρωση της Ένωσης ως σύ-
Για το λόγο αυτό θα είναι λογικό να γίνεται στο μέλ-
λόγος για διαδικασία μερικής ολοκλήρωσης, ιδιαίτε-
ε σχέση με τον πρώτο πυλώνα. Αντιθέτως, όσον αφο-
ους απομένοντες στην κυβερνητική συνεργασία το-
του 2ου και 3ου πυλώνα είναι δυνατόν να είναι логи-
α γίνεται περαιτέρω λόγος για ενισχυμένη συνεργα-

ΟΜΕΙΣ ΣΥΜΒΑΤΟΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

θε τομέας μιας μερικής ολοκλήρωσης πρέπει να είναι
οδήποτε «συμβατός με την Ένωση» και κάθε κράτος-
ς πρέπει υπό τους ιδίους όρους να μπορεί να συμμε-
ει τουλάχιστον σε ένα μεταγενέστερο χρονικό ση-
Εφόσον η συμμετοχή εξαρτάται μόνον από την πολι-
βούληση των κρατών-μελών, αποτελεί αυτονόητη
πόθεση να συμβιβάζεται αυτή με τις υπόλοιπες πολι-
της Ένωσης.

την προϊούσα εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλή-
ης θα οδηγηθούμε αναπόφευκτα σε μια κατάσταση,
την οποία το ένα ή το άλλο κράτος-μέλος θα είναι
ιο να συμμετάσχει, λόγω των πολιτικών ή των συ-
ματικών του παραδόσεων, στο ένα ή το άλλο ενδεχό-
στάδιο ολοκλήρωσης. Τέτοιες διαφορετικές παρα-
ς και ευαισθησίες, όπως είναι σε ορισμένα κράτη-
η μη συμμετοχή σε στρατιωτικούς συνασπισμούς,
ς η αποκλειστική αρμοδιότητα σε πολιτιστικά θέματα
ομόσπονδων κρατών σε ομοσπονδιακά κράτη, είτε
πτωση κατά την οποία ένα κράτος δεν επιβάλλει π.χ.

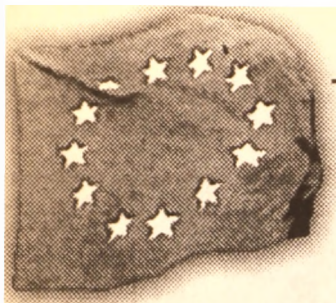
την υποχρέωση της κατοχής ενός προσωπικού εγγράφου,
θα πρέπει η Ένωση να τις σεβαστεί εάν δεν θέλει να απο-
μακρυνθεί πάρα πολύ από τους πολίτες της. Στις περιπτώ-
σεις αυτές μπορεί να είναι δικαιολογημένο ένα βήμα με-
ρικής ολοκλήρωσης των λοιπών κρατών-μελών. Θα πρέ-
πει ωστόσο να επανεξετασθεί αυτό το βήμα επιμελώς, ού-
τως ώστε να μην προκύψει μια αντίφαση με ήδη υφιστά-
μενες πολιτικές της Ένωσης και θα πρέπει να λαμβάνει
υπόψη την ιδιάζουσα κατάσταση συμφερόντων των μη
συμμετεχόντων κρατών-μελών.

Εφόσον η συμμετοχή εξαρτάται πέραν αυτών από αντι-
κειμενικά κριτήρια, θα πρέπει αυτά να έχουν διατυπωθεί
κατά τέτοιον τρόπο, ούτως ώστε να μπορούν να εκπληρω-
θούν καταρχήν από όλα τα κράτη-μέλη, ενδεχομένως μετά
από μια μεταβατική περίοδο και με υποστήριξη με παρο-
χές αλληλεγγύης.

4. ΚΑΝΟΝΑΣ Η ΕΞΑΙΡΕΣΗ

Το κριτήριο της συμβατότητας με την Ένωση καθιστά
σε τελευταία ανάλυση αναγκαίο τον έκτακτο χαρακτήρα
μερικής ολοκλήρωσης. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση βασί-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ-
ΝΟΥΠΟΛΗ,
1965

ζεται σε μια κοινότητα δικαίου, η οποία συμπληρώνεται από συναφείς πολιτικές. Ένα τέτοιο σύστημα ανέχεται εξαιρέσεις, εάν όμως η εξαίρεση καταστεί κανόνας, τότε η ολοκλήρωση τίθεται υπό αμφισβήτηση. Για διαδικασίες μερικής ολοκλήρωσης προκύπτουν τρεις απαιτήσεις:

- α) πρέπει να είναι η τελευταία διέξοδος για την αποφυγή μιας άλλως επαπειλούμενης παράλυσης
- β) πρέπει κατά κανόνα να είναι χρονικά περιορισμένες και να έχουν μεταβατικό χαρακτήρα
- γ) πρέπει να υπόκεινται στον έλεγχο ενός αντιπροσωπευτικού του συνόλου της Ένωσης πολιτικού οργάνου.

5. ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΡΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Όσον αφορά τα ουσιαστικά όρια της μερικής ολοκλήρωσης, οι σχετικές απόψεις στα μέχρι τούδε υποβληθέντα έγγραφα είναι κατασταλαγμένες. Δικαίως αναγνωρίζε-

Η μερική ολοκλήρωση μπορεί μεν να αποτελεί ένα αναγκαίο κακό (ή κατά άλλους ένα λυσιτελές μέσο για την πολιτική ολοκλήρωσης), ενέχει ωστόσο πάντοτε κινδύνους. Όποιος αναλαμβάνει τον κίνδυνο να ενσωματώσει τις διαδικασίες μερικής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο της Ένωσης, επιθυμεί να επιτύχει πολιτικά να μην λαμβάνουν χώρα τέτοιες μορφές συνεργασίας εκτός του συμβατικού πλαισίου και του ελέγχου των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

ται από όλους ότι δεν επιτρέπεται να θιγούν η εσωτερική αγορά, οι θεμελιώδεις ελευθερίες και το ενιαίο θεσμικό πλαίσιο.

Ορθή είναι επίσης η αντίληψη ότι σε περίπτωση μερικής ολοκλήρωσης οι διοικητικές δαπάνες (λόγω του αδιαιρέτου των θεσμικών οργάνων της Ένωσης) θα πρέπει να καταβάλλονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, ενώ οι λειτουργικές δαπάνες πρέπει να πληρώνονται από τα συμμετέχοντα κράτη-μέλη. Από τον κοινοτικό προϋπολογισμό θα πρέπει τέλος να χρηματοδοτούνται οι παροχές αλληλεγγύης, οι οποίες θα πρέπει να διευκολύνουν τα προτιθέμενα να συμμετέχουν κράτη-μέλη (ενδεχομένως μετά την πάροδο μιας μεταβατικής περιόδου) προκειμένου να εκπληρώνουν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια συμμετοχής.

Ωστόσο πρέπει να προσθέσει κανείς ένα ακόμη στοιχείο, δηλαδή το απαραβίαστο των θεμελιωδών αξιών της Ένωσης, τις οποίες συνθέτουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία και η αρχή του κράτους δικαίου.

Αυτό απαιτεί πολιτικές διαδικαστικές εγγυήσεις (βλ.

σχετικά στην παρ. 7), αλλά και έλεγχο από ανεξάρτητα δικαιοδοτικά όργανα σχετικά με τη νομιμότητα τόσο της απόφασης για το επιτρεπτό μιας διαδικασίας μερικής ολοκλήρωσης όσο και αναφορικά με την εκτέλεση και εφαρμογή της.

Τέλος, η μερική ολοκλήρωση μπορεί μεν να αποτελεί ένα αναγκαίο κακό (ή κατά άλλους ένα λυσιτελές μέσο για την πολιτική ολοκλήρωσης), ενέχει ωστόσο πάντοτε κινδύνους. Όποιος αναλαμβάνει τον κίνδυνο να ενσωματώσει τις διαδικασίες μερικής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο της Ένωσης, επιθυμεί να επιτύχει πολιτικά να μην λαμβάνουν χώρα τέτοιες μορφές συνεργασίας εκτός του συμβατικού πλαισίου και του ελέγχου των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

Δεν θα πρέπει ως εκ τούτου να συνάγει κανείς ότι η Συνθήκη, για τους τομείς για τους οποίους θα επιτρέπει μελλοντικά τη μερική ολοκλήρωση, θα υποχρεώνει συγχρόνως τα κράτη-μέλη να παραιτηθούν από μορφές συνεργασίας εκτός του πλαισίου των Συνθηκών;

6. ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Εξ όλων αυτών καθίσταται σαφές ότι δεν μπορούν να υπάρξουν για διαδικασίες μερικής ολοκλήρωσης ενιαίοι διαδικαστικοί κανόνες.

Παρ' όλα αυτά μπορεί κανείς να διατυπώσει, με βάση τα όσα έχουν μέχρι τούδε λεχθεί, ορισμένες βασικές αρχές.

α) Σε περίπτωση που θεωρούσε κανείς απαραίτητη για τις διαδικασίες μερικής ολοκλήρωσης τη σύμφωνη γνώμη όλων, ακόμη και των μη συμμετεχόντων κρατών-μελών, όπως προτείνεται ιδίως από ένα κράτος-μέλος, αυτό δεν θα οδηγούσε παρά σε μία επέκταση των μορφών συνεργασίας εκτός του πλαισίου των Συνθηκών. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι σε όσους τομείς λαμβάνονται αποφάσεις θεσμικού χαρακτήρα το ίδιο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τάσσεται υπέρ της διατήρησης της αρχής της ομοφωνίας, η οποία με τη συμμετοχή όλων των κρατών-μελών θα καθιστούσε απαραίτητη μια τροποποίηση ή διεύρυνση των αρμοδιοτήτων σύμφωνα με το άρθρο 235 της Συνθήκης ΕΚ, σε αυτές ακριβώς τις περιπτώσεις δεν θα πρέπει να είναι δυνατή μια μερική ολοκλήρωση χωρίς τη συναίνεση των μη συμμετεχόντων κρατών-μελών.

β) Κατά τη δρομολόγηση των διαδικασιών μερικής ολοκλήρωσης στο καθοριζόμενο από τις Συνθήκες πλαίσιο τίθεται το ερώτημα σχετικά με το δικαίωμα πρωτοβουλίας.

Στο βαθμό που οι σχετικές ρυθμίσεις της Συνθήκης το παραχωρούν στα ίδια τα κράτη-μέλη (στο δεύτερο και τρίτο πυλώνα) και ενδεχομένως σωρευτικά στην Επιτροπή, δεν χωρεί αμφιβολία ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να προτείνουν μια διαδικασία μερικής ολοκλήρωσης. Ωστόσο, δεν θα έπρεπε και στην προκειμένη περίπτωση να απαιτήσει κανείς ότι θα πρέπει να έχει προηγουμένως αποτύχει μια πρόταση για ένα ενωσιακής εμβέλειας μέτρο εξαιτίας ανυπερβλήτων εμποδίων;

Διαφορετική είναι όμως η κατάσταση στον τομέα της Κοινότητας, στην οποία η Επιτροπή διαθέτει ένα μονοπώλιο πρωτοβουλίας, υπέρ της διατήρησης του οποίου έχει μέχρι τούδε ταχθεί αποφασιστικά το Κοινοβούλιο. Δεν

ετίθετο, άραγε, διαρκώς σε αμφισβήτηση το μονοπώ-
λο αυτό, εάν παρεχόρετο σε μεμονωμένες ομάδες κρα-
ν-μελών στον τομέα της Συνθήκης ΕΚ η δυνατότητα να
τάξουν επισήμως στις διαβουλευσεις διαδικασίες μερι-
ς ολοκλήρωσης;

τον τομέα αυτό η χρησιμοποίηση του μέσου αυτού μπο-
ί να διασφαλισθεί, ως έσχατο μέσο, με το να διατηρεί η
αιτροπή το δικαίωμα -στην περίπτωση που διαπιστώνει
μία από τις προτάσεις της οδηγείται σε αδιέξοδο εξαι-
ις ανυπερβλήτων εμποδίων και εφόσον συντρέχουν
ες οι άλλες προϋποθέσεις- να προτείνει ως τελευταία
ξοδο μια διαδικασία μερικής ολοκλήρωσης.

γ) Τα κράτη-μέλη που προτίθενται να συμμετάσχουν θα
ρεπε να αποφασίζουν για μια τέτοια πρόταση. Είναι
ως αυτό αρκετό;

α) Ασφαλώς θα πρέπει κανείς να απαιτεί τη συμμετο-
ενός ελάχιστου αριθμού κρατών-μελών προκειμένου
σχηματισθεί ο απαραίτητος πυρήνας. Ωστόσο, στις
θμίσεις για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση,
ι παράδειγμα, αυτό δεν ρυθμίζεται ρητώς και τα συζη-
όμενα επί του παρόντος σενάρια κινούνται, ενόψει της
μβατικά προβλεπόμενης μεταγενέστερης συμμετοχής
ν υπολοίπων, στα όρια του αποδεκτού. Εν προκειμένω,
ως και σε όλα τα άλλα ζητήματα, είναι δύσκολο, εξαι-
ις της μοναδικότητας της εκάστοτε νοητής περιπτώσε-
εφαρμογής της μερικής ολοκλήρωσης, να διατυπωθεί
ας γενικός κανόνας για όλες τις περιπτώσεις. Δεν είναι
ως σε καμία περίπτωση δυνατόν να γίνεται λόγος για
έργειες εξ ονόματος της Ένωσης, όταν στην πραγματι-
τητα συμμετέχουν λιγότερα από τα δύο τρίτα των κρα-
ν-μελών.

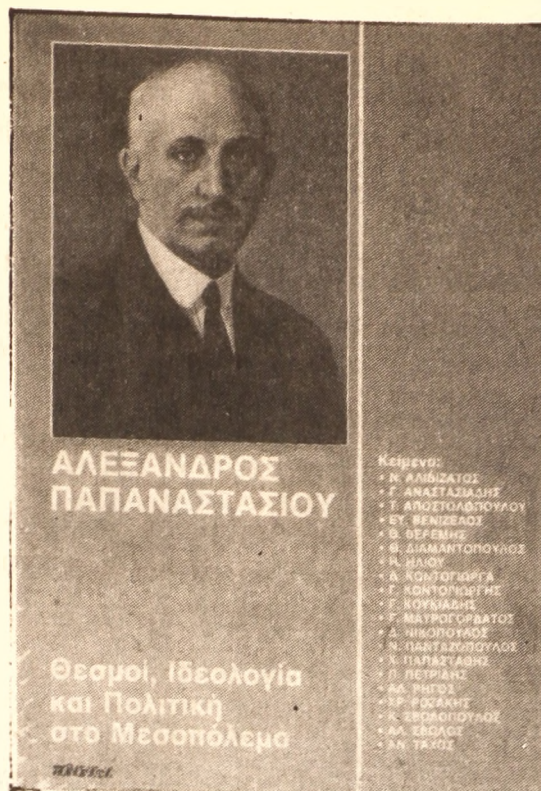
β) Δεν θα πρέπει, άραγε, ως απόδειξη της «συμβατό-
τας με την Ένωση» να απαιτείται συμπληρωματικά
ως τουλάχιστον ένα (ή το ήμισυ) των μη διατεθειμένων
συμμετάσχουν κρατών-μελών δεν διατυπώνει αντιρρή-
ις κατά μιας διαδικασίας μερικής ολοκλήρωσης;

γ) Δεν θα πρέπει να απαιτείται ως πολιτική ασφαλι-
ική δικλείδα κατά μιας ανεξέλεγκτης αύξησης των πε-
πτώσεων εφαρμογής της μερικής ολοκλήρωσης, όπως
ναι σε κάθε περίπτωση απαραίτητη η σύμφωνη γνώμη
υ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου;

Έστος, στην εφαρμογή της μερικής ολοκλήρωσης θα
μμετείχαν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, σύμφωνα
τις προβλεπόμενες στις Συνθήκες διαδικασίες. Στις λι-
οστές στον τομέα της Συνθήκης ΕΚ νοητές εξαιρέσεις
τό θα σήμαινε: μονοπώλιο πρωτοβουλίας της Επιτρο-
ής, συναπόφαση του Κοινοβουλίου στη νομοθετική δια-
κασία, αποκλεισμένης της αλλαγής στη σύνθεση των
ργάνων αυτών.

ημείωση:

ατά την παράδοση του χειρόγραφου κειμένου στο
εριοδικό, κυκλοφόρησε ήδη, στο Σχέδιο της Νέας
υνθήκης, από την ολλανδική προεδρία, το κεφάλαιο V
ε τον τίτλο Στενότερη συνεργασία - "ευελιξία", το οποίο
ποδέχθηκε στο κείμενό του αρκετούς από τους
αραπάνω προβληματισμούς.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:**
Θεσμοί, ιδεολογία
και πολιτική στο Μεσοπόλε-
μο

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
- Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
- Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
- ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
- Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
- Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Η. ΗΛΙΟΥ
- Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
- Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
- Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
- Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
- Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
- Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
- ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
- ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
- Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
- ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

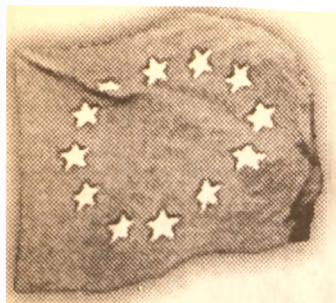
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Φύλλα - φτερά

Πέντε ενότητες διηγημάτων: Το ριζιμιό λιθάρι, δύο συνθέσεις για κιθάρα, οι ρίζες των μπουζουκιών, παρένθεση με πλαγιάιους, τρεις άλλες ιστο-
ρίες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Η προοπτική της διεύρυνσης προς την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

του Ευθύμιου Χριστοδούλου

Λόγω του μεγάλου αριθμού των νέων χωρών που φιλοδοξούν να γίνουν μέλη της Ένωσης, η κυοφορούμενη διεύρυνση μπορεί να έχει «αποδυναμωτική» και όχι «ενισχυτική» επίπτωση επί των σημερινών δεσμών. Συνεπώς, η στρατηγική που θα υιοθετηθεί για τη διεύρυνση θα είναι καθοριστικής σημασίας.

ΤΟ ΝΕΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ που διαμορφώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '90 συνέβαλε στη δημιουργία μιας δυναμικής, η οποία αναμφισβήτητα θα έχει τεράστιες πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές επιπτώσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πράγματι, μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου (9 Νοεμβρίου 1989) και τη διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας (25 Φεβρουαρίου 1991), οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) έθεσαν ως κύριο στόχο την πρόσδεσή τους στο «άρμα» της Ε.Ε., θεωρώντας την ένταξή τους σε αυτήν ως προϋπόθεση για την εμπέδωση της ασφάλειας, των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων, καθώς και εγγύηση για τη μεγιστοποίηση της ευημερίας τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση από την πλευρά της, εκτιμώντας ότι η διεύρυνση αποτελεί πρωτίστως πολιτική αναγκαιότητα (παράγοντα εξασφάλισης της σταθερότητας και της ασφάλειας στην ευρωπαϊκή ήπειρο), καθόρισε το πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί αυτή να πραγματοποιηθεί!¹

Πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλες τις διευρύνσεις της Ε.Ε. μέχρι σήμερα, το πολιτικό στοιχείο αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα, το κόστος όμως που τις συνόδευε ήταν σχετικά εύκολο να υπολογιστεί και –επειδή συνέβησαν σε περιόδους οικονομικής ευφορίας– να αντιμετωπιστεί. Πράγματι, η ένταξη αφορούσε κάθε φορά μικρό αριθμό χωρών, των οποίων οι οικονομίες είτε παρουσίαζαν μεγάλες ομοιότητες με τις οικονομίες των χωρών-μελών είτε, παρά τις δια-

φορές τους, διέθεταν τα βασικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της οικονομίας της αγοράς και δεν απαιτούσαν την επίτευξη μεγάλων θεσμικών και οικονομικών προσαρμογών. Έτσι, η πραγματοποίηση των διαδοχικών διευρύνσεων έγινε σε όλες τις περιπτώσεις χωρίς αξιοσημείωτες διαταραχές, τόσο από θεσμική όσο και από οικονομική άποψη.

Στην περίπτωση της διεύρυνσης προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η πρόκληση είναι πολύ μεγαλύτερη, εφόσον οι πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές επιπτώσεις θα είναι πολύ σημαντικότερες.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Από πολιτική άποψη, δεν είναι η αύξηση του βάρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διεθνή σκηνή που αποτελεί τον αποφασιστικό παράγοντα για τη διεύρυνση αλλά η δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου με εδραίωση των δημοκρατικών θεσμών και ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας.

Από θεσμική άποψη, λόγω του μεγάλου αριθμού των νέων χωρών που φιλοδοξούν να γίνουν μέλη της Ένωσης, η διεύρυνση μπορεί να έχει «αποδυναμωτική» και όχι «ενισχυτική» επίπτωση επί των σημερινών θεσμών. Πράγματι, η διαχείριση μιας Ένωσης με σχεδόν διπλάσιο αριθμό μελών θα είναι πολύ δυσκολότερη, πολύ δε περισσότερο εφόσον θα πρόκειται για κράτη-μέλη που δεν έχουν την ίδια παράδοση σταθερότητας των δημοκρατικών θεσμών.

Ο Ευθύμιος
Χριστοδούλου
είναι
ευρωβουλευτής
της Ν.Δ.

α παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις οικονομικής διάρ-
ωσης σε σχέση με την Ε.Ε.

Αυτό το αρνητικό, από θεσμική άποψη, χαρακτηριστικό
ς διεύρυνσης επισημάνθηκε κατ' επανάληψη και απα-
ρχει ιδιαίτερος τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, η ευθύνη
ς οποίας είναι μεγάλη στην εξασφάλιση της απαραίτη-
ς ισορροπίας: βελτίωση του συστήματος λήψης αποφά-
ων για να μην μετατραπεί η Ένωση σε έναν βραδυκίνη-
ο οργανισμό ανίκανο να επιτυγχάνει τις αναγκαίες συμ-
βαστικές λύσεις, χωρίς ωστόσο να αγνοούνται τα ζωτικά
θνικά συμφέροντα των κρατών-μελών και, φυσικά, χωρίς
α ανατραπεί το ισχύον σήμερα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο.
αι στις δύο αυτές περιπτώσεις (αγνόηση των ζωτικών
θνικών συμφερόντων και ανατροπή του ενιαίου θεσμι-
ού πλαισίου) θα υπάρξουν ενδογενείς πιέσεις και αμφι-
βητήσεις της αξιοπιστίας και των γενικών στόχων της Ευ-
ρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, η αρχή της «ευελιξίας», δηλαδή
ς δυνατότητας για ορισμένα κράτη-μέλη να συνεργάζο-
ται πιο στενά σε ορισμένους τομείς, εφόσον υιοθετηθεί,
α πρέπει να αναπτυχθεί μέσα στο πλαίσιο της Συνθήκης
αι να υπόκειται σε σαφώς προσδιορισμένους κανόνες με
εβασμό των γενικών στόχων της Ένωσης και να μην
ντιστρατεύεται ούτε να θέτει υπό διακινδύνευση ή αμφι-
βήτηση ουσιώδη συμφέροντα των άλλων κρατών-μελών.
ζυγιάζεται, λοιπόν, επανασχεδιασμός των θεσμών της
Ενωσης, για να μην δημιουργηθούν φυγόκεντρες δυνά-

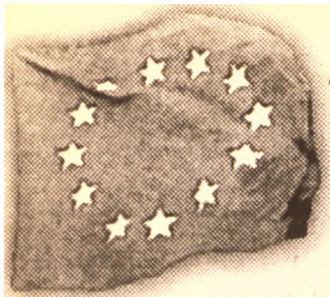
μεις, οι οποίες θα έχουν την τάση να αποσταθεροποιήσουν
το σύστημα και να καταλήξουν σε διάσπασή του.

Παρά τη σπουδαιότητα, όμως, των πολιτικών και θεσμι-
κών πτυχών της διεύρυνσης, δεν μπορεί να αγνοηθεί το οι-
κονομικό σκέλος της, όπου το μέγεθος των προσαρμογών
και από τις δυο πλευρές δεν εξαρτάται απλώς από τη λήψη
αποφάσεων, αλλά απαιτεί μακροχρόνιες διαρθρωτικές με-
ταρρυθμίσεις και μεγάλες δημοσιονομικές προσπάθειες.

Η ΔΑΜΟΚΛΕΙΟΣ ΣΠΑΘΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Όσον αφορά στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, είναι
αναγκαίο να επιτευχθεί η προσαρμογή των οικονομιών
τους προς την οικονομία της αγοράς και να γίνουν διαρ-
θρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπως η απελευθέρωση των τι-
μών, η ιδιωτικοποίηση, ο εκσυγχρονισμός του κρατικού
μηχανισμού κ.λπ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο μιας
προενταξιακής στρατηγικής, έχει υπογράψει συμφωνίες
σύνδεσης με τις 10 ΧΚΑΕ και στηρίζει οικονομικά τη δια-
δικασία προσαρμογής των οικονομιών τους. Το πρόγραμ-
μα PHARE αποτέλεσε μέχρι σήμερα το κυριότερο μέσο
υλοποίησης της χρηματοδοτικής προσπάθειας της Ε.Ε. Οι
αδυναμίες, όμως, του εν λόγω προγράμματος άρχισαν να
γίνονται εμφανείς, ενώ πρόσφατα οι αδυναμίες αυτές το-
νίστηκαν από το Ελεγκτικό Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή
Επιτροπή υιοθέτησε ήδη τους σχετικούς με αυτό προσανα-

ΤΑΣΙΤΖΔΕΣ,
ΒΕΡΟΛΙΝΟ,
1932

τολισμούς της, προκειμένου το χρηματοδοτικό αυτό μέσο να γίνει περισσότερο αποτελεσματικό. Δεν πρέπει, πάντως, να ξεχνούμε ότι οι εν λόγω χώρες πρόσφατα έχουν αρχίσει τα πρώτα τους βήματα προς την οικονομία της αγοράς και έχουν ανάγκη αλλαγών, οι οποίες ακόμη και σε περίπτωση εξασφάλισης των αναγκαίων πόρων, θα απαιτήσουν μεγάλο χρονικό διάστημα για να ολοκληρωθούν.

Όσο για την Ένωση, δεν αμφισβητείται πλέον από κανέναν ότι απαιτείται μεταρρύθμιση των κυριότερων πολιτικών της, ιδίως εκείνων στις οποίες η επιβάρυνση του κόστους θα είναι πολύ σημαντική και από τις οποίες θα εξαρτηθεί κατά κάποιο τρόπο και η επιτυχία της διεύρυνσης. Πρόκειται αφενός για τον τομέα της γεωργίας και αφετέρου για τον διαρθρωτικό τομέα, η συνέχιση των οποίων είναι ουσιώδης και ζωτικής σημασίας για πολλές από τις σημερινές χώρες της Ένωσης, καθώς και για τα υποψήφια προς ένταξη μέλη. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, άλλωστε, είναι αναγκαίες ανεξαρτήτως διεύρυνσης: η συνέχιση της μεταρρύθμισης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής επιβάλλεται στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT), ενώ η αναθεώρηση των διαρθρωτικών ταμείων, η οποία προβλέπεται να γίνει έως το τέλος του 1999, οφείλει να συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους.

Πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν πολλές μελέτες σχετικές με τον υπολογισμό του κόστους. Είναι ευνόητο ότι πρόκειται για εκτιμήσεις, οι οποίες δεν βασίζονται σε όλες τις περιπτώσεις στις ίδιες υποθέσεις. Για το λόγο αυτό διαφέρουν και τα αποτελέσματά τους. Πρόκειται είτε για στατιστικές αναλύσεις είτε για προβολές εκτιμήσεων με βάση τις προϋποθέσεις που ισχύουν για τα σημερινά κράτη-μέλη, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η δυναμική εξέλιξη των πολιτικών της Ένωσης, ούτε η απορροφητική ικανότητα των υποψηφίων κρατών-μελών που αρχικά τουλάχιστον θα είναι μειωμένη. Αυτό που χρειάζεται συνεπώς, είναι μια εμπεριστατωμένη μελέτη, η οποία θα έχει δυναμικό χαρακτήρα και θα βασίζεται σε όσο το δυνατόν ρεαλιστικές υποθέσεις, προκειμένου τα αποτελέσματά της να μπορέσουν να χρησιμεύσουν για τη λήψη αποφάσεων. Προσδοκία όλων είναι ότι η έκθεση, που αναμένεται να παρουσιάσει η Ευρωπαϊκή Ένωση στο Β' εξάμηνο του τρέχοντος έτους, θα πηγαίνει προς αυτή την κατεύθυνση.

Το κόστος της διεύρυνσης, λοιπόν, θα επηρεάσει αναμφίβολα το χρονοδιάγραμμά της και τη στρατηγική, η οποία τελικά θα υιοθετηθεί. Τα διάφορα σενάρια που κατά καιρούς ακούγονται δεν είναι απαλλαγμένα από τέτοιου είδους σκέψεις. Έτσι, το αν θα υπάρξουν μαζικές εντάξεις, αν θα οριστούν μεγάλες προενταξιακές περίοδοι ή αντίθετα αν θα επισπευθεί η ένταξη αλλά θα υπάρχουν μεγάλες μεταενταξιακές περίοδοι στις κυριότερες από άποψη προϋπολογισμού πολιτικές της Ένωσης, είναι κάτι που θα εξαρτηθεί από την πολιτική βούληση της Ένωσης να αναλάβει το βάρος της χρηματοδότησης, όπως και να αποφασίσει την αύξηση των ιδίων πόρων της, κατά την αναδιαπραγμάτευση των δημοσιονομικών προοπτικών για τη μετά το 1999 περίοδο, προκειμένου να αντα-

ποκριθεί στις πολιτικές και οικονομικές δεσμεύσεις της.

ΟΝΕ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ: ΕΝΝΟΙΕΣ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ

Εδώ, όμως, βρίσκεται και η μεγαλύτερη δυσκολία. Πράγματι, η διεύρυνση δεν αποτελεί σήμερα τη μόνη πρόκληση που οφείλει να αντιμετωπίσει η Ένωση. Από τη δυνατότητα της Ένωσης να δημιουργήσει και να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα της ΟΝΕ, θα εξαρτηθεί και η αξιοπιστία της. Είναι ευνόητο ότι αυτοί οι δύο μεγάλοι στόχοι, ΟΝΕ και διεύρυνση, σε μεγάλο βαθμό δεν αλληλοσυμπληρώνονται, αλλά απεναντίας συγκρούονται –τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα– και στην ανάπτυξη της δυναμικής της σύγκρουσης αυτών των στόχων εμπλέκεται αναπόφευκτα και κινδυνεύει να αγνοηθεί η εμβάθυνση της Ένωσης και η συνοχή της.

Από τη μια πλευρά, οι δυσκολίες εκπλήρωσης του δημοσιονομικού κριτηρίου σύγκλισης σε πολλά κράτη-μέλη οδήγησαν στην ιδέα ότι η προσπάθεια μείωσης των δαπανών πρέπει να αντανakλάται και στον κοινοτικό προϋπολογισμό. Από την άλλη πλευρά, από την πραγματοποίηση της διεύρυνσης θα εξαρτηθεί επίσης η πολιτική αξιοπιστία της Ένωσης, με τις ευνόητες συνέπειες που αυτό θα έχει. Η χρηματοδότηση της διεύρυνσης απαιτεί, όμως, πρόσθετους πόρους. Έτσι επιδιώκεται στο πλαίσιο των σημερινών δημοσιονομικών προοπτικών να εξοικονομηθούν πόροι, οι οποίοι αφενός θα συμβάλουν στην προσπάθεια έναρξης του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ και αφετέρου θα εξυπηρετήσουν τη χρηματοδότηση της διεύρυνσης. Λόγω αδυναμίας δραστηκού περιορισμού των αγροτικών δαπανών, καταλήγουμε στο παράδοξο φαινόμενο να τίγεται η διαρθρωτική πολιτική, δηλαδή η κατ' εξοχήν πολιτική που αποβλέπει στην επίτευξη του στόχου εξάλειψης των περιφερειακών ανισοτήτων και βελτίωσης της συνοχής στο εσωτερικό της σημερινής Ένωσης, που όμως αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία τόσο της ΟΝΕ όσο και της διεύρυνσης.

Αυτή η εσωτερική αντίφαση ως προς το ρόλο των διαρθρωτικών ταμείων έδωσε την ευκαιρία για προβληματισμούς και οδήγησε στη διατύπωση διαφόρων κατά καιρούς απόψεων. Και ενώ δεν αμφισβητείται από κανέναν ότι είναι απαραίτητη η συνέχιση της διαρθρωτικής πολιτικής και ότι οι υπό ένταξη χώρες θα έχουν ανάγκη διαρθρωτικής στήριξης, ούτε επίσης ότι η διεύρυνση δεν θα πρέπει να αποβεί σε βάρος της εμβάθυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεωρείται ότι το κόστος της διεύρυνσης στο διαρθρωτικό τομέα θα είναι υπερβολικά υψηλό και μάλιστα υψηλότερο από εκείνο της ΚΑΠ, εάν εξακολουθήσουν να ισχύουν οι σημερινοί κανόνες. Ωριμάζει συνεπώς η ιδέα ότι η αναμενόμενη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων δεν θα είναι ευθέως ανάλογη των χρηματοδοτικών αναγκών που θα υπάρχουν (σημειωτέον ανεξαρτήτως ή όχι διεύρυνσης). Αυτό θα έχει ως συνέπεια τη μείωση της χρηματοδότησης που δέχονται σήμερα τα λιγότερα εύπορα κράτη-μέλη, τα οποία δυστυχώς με τη συμπεριφορά τους ευνοούν μια τέτοια εξέλιξη. Αναφέρομαι ασφαλώς στην αδυναμία τους να εξασφαλίσουν ικανοποιητική απορρόφηση και αποτελεσματική διαχείριση των

μβανόμενων πόρων. Αν αυτή η προοπτική συνδυαστεί την έμμεση (βραχυπρόθεσμα) και/ή άμεση (μεσοπρόσμα) ανακατανομή πόρων υπέρ της διεύρυνσης, αντι-μβανόμαστε τους κινδύνους που υποβόσκουν.

Γέσα στο διαφαινόμενο νέο πλαίσιο μιας διευρυμένης νωσης, θα πρέπει και εμείς να αναπροσαρμόσουμε χω-; καθυστέρηση τους στόχους μας. Χρειάζεται να ανα-ίζουμε φαντασία και να σκεφτούμε μορφές και συν-ασμούς διαρθρωτικής πολιτικής που να έχουν περισσό-ρο αποτελεσματικό χαρακτήρα. Θα πρέπει δε να αποτε-ζει προτεραιότητα η σωστή διαχείρισή τους, ώστε να μβάλουν στη δημιουργία προϋποθέσεων αυτόνομης άπτυξης. Μόνο η αύξηση της ανταγωνιστικότητάς μας μας επιτρέψει να σταθούμε μέσα στο νέο περιβάλλον. ι από την άποψη αυτή, η διεύρυνση αποτελεί ευκαιρία ν οποία δεν πρέπει να αφήσουμε να πάει χαμένη. Αρκεί αν διαπραγματευόμαστε να μην αποβλέπουμε μόνον η μείωση του δημοσιονομικού κόστους της διεύρυνσης, ο οποίο αναμφίβολα θα κληθούμε να συνεισφέρουμε ι εμείς, έμμεσα ή άμεσα, αλλά παράλληλα να εξασφαλί-υμε τις προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν στον επιχει-ματικό κόσμο της χώρας μας να αναπτύξει το ανέκαθεν χυρό επιχειρηματικό πνεύμα του και να επωφεληθεί ιό τα θετικά στοιχεία της διεύρυνσης.

Ι ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Από την άποψη αυτή, η στρατηγική που θα υιοθετηθεί ι τη διεύρυνση θα έχει καθοριστική σημασία. Είναι βέ-ιο ότι όλες οι υποψήφιες χώρες δεν θα πληρούν ταυτό-ιονα τις προϋποθέσεις για την ένταξή τους στην Ε.Ε. Αυ-ισχύει ιδίως για χώρες που αποτελούσαν πάντα την πα-ιδουσιακή «ενδοχώρα μας», στις οποίες οι μέχρι σήμερα ταρρυθμίσεις υστερούν σε σχέση με ορισμένες άλλες ήρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Παρά-ύτα, επιδίωξή μας πρέπει να είναι οι διαπραγματεύσεις ι αρχίσουν με όλες τις χώρες, ασχέτως αν οι εντάξεις δεν ι συμπίπτουν χρονικά. Θα πρέπει δε να μην διαψευ-ιούν οι ελπίδες των υποψήφιων χωρών και να υπάρξει η ββαιότητα προσχώρησής τους στην Ε.Ε., συναρτώμενη ι την εκπλήρωση των απαιτούμενων για το σκοπό αυτό ροϋποθέσεων. Επιπλέον, οι προενταξιακές περίοδοι που ι οριστούν θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στις ιδι-τερότητες της κάθε υποψήφιας χώρας, προκειμένου η ροετοιμασία της ένταξης να γίνει υπό τις καλύτερες δυ-ιτές συνθήκες. Οι τυχόν βιαστικές εντάξεις με παράλλη-ο καθορισμό γενικευμένων μεταενταξιακών περιόδων, έραν του ότι θα παρεμποδίσουν τη λειτουργία της ενιαί-ς εσωτερικής αγοράς, κινδυνεύουν να δημιουργήσουν ράτη-μέλη πρώτης και δεύτερης κατηγορίας με αρνητι-ές συνέπειες για ολόκληρη την Ένωση. Όπως φαίνεται η νταξη θα αρχίσει με ορισμένες μόνο χώρες (οι οποίες σύ-τομα αναμένεται να προσχωρήσουν στο ΝΑΤΟ), όμως εν αποκλείεται να επισπευθεί και η ένταξη στην Ε.Ε. των αλτικών χωρών, ως αντιστάθμιση της καθυστέρησης ή ης άρνησης προσχώρησής τους στο ΝΑΤΟ. Σε μας ενα-όκειται να ζητήσουμε να ισχύσουν τα ίδια κριτήρια για λες τις χώρες.

Συμπερασματικά, κάθε ανάλυση για τη διεύρυνση δεν πρέπει να εντάσσεται σε ένα στατικό, βραχυπρόθεσμο πλαίσιο. Αν δούμε τα πράγματα υπό το πρίσμα μιας δυνα-μικής προοπτικής, θα αντιληφθούμε ότι μακροπρόθεσμα η διεύρυνση θα αποτελέσει τον καταλύτη που θα επιτρέψει στην Ένωση να υποστεί βαθιές αλλαγές. Αρκεί η διεύρυν-ση να είναι επιτυχής. Για να γίνει αυτό θα πρέπει από θε-σμική άποψη να διατηρηθεί το ενιαίο θεσμικό πλαίσιο και να εξασφαλιστεί η δυνατότητα λήψης αποφάσεων, ενώ

Οι τυχόν βιαστικές εντάξεις με παράλληλο καθορισμό γε-νικευμένων μεταενταξιακών περιόδων, πέραν του ότι θα πα-ρεμποδίσουν τη λειτουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, θα κινδυνεύουν να δημιουργήσουν κράτη μέλη πρώτης και δεύτερης κατηγορίας, με αρνητικές συνέπειες για ολόκλη-ρη την Ένωση.

από πολιτική άποψη να υπάρξει ενιαία αντιμετώπιση και να αποφευχθούν εντάξεις «α λα καρτ». Τέλος, από οικο-νομική άποψη η Ένωση θα πρέπει να διαθέσει τα μέσα που να αντιστοιχούν στο ύψος των φιλοδοξιών της.

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπενχάγης (21 και 22 Ιουνίου 1993), ενεργώντας μέσα στο πνεύμα της Συνθή-κης, εξέτασε τις προοπτικές συνεργασίας που διανοίγο-νται με τις ΧΚΑΕ και συμφώνησε ότι οι συνδεδεμένες χώ-ρες που το επιθυμούν θα μπορούν να καταστούν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διευκρίνισε δε ότι η προσχώρηση θα πραγματοποιηθεί μόλις η ενδιαφερομένη χώρα θα εί-ναι σε θέση να αναλάβει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ένταξή της στην Ε.Ε., εφόσον δηλαδή, πληρούνται οι απαιτούμενες πολιτικές και οικονομικές υποχρεώσεις. Οι προϋποθέσεις αυτές μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Επίτευξη σταθερότητας των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, τους κανόνες δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώ-ματα, καθώς και το σεβασμό και την προστασία των μειο-νοτήτων.

- Λειτουργία βιώσιμης οικονομίας της αγοράς και προ-σαρμογή στις ανταγωνιστικές συνθήκες εντός και εκτός της Ένωσης, και

- Ικανότητα να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις πλή-ρους κράτους-μέλους και κυρίως να αποδεχθούν τους στό-χους της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και τις πολιτικές συνέπειες που αυτοί οι στόχοι συνεπάγονται.

Στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια που ακολούθησαν επιβεβαι-ώθηκε η αναγκαιότητα της διεύρυνσης, αποφασίστηκε η εντατικοποίηση της προενταξιακής στρατηγικής, η οποία καθορίστηκε στο Έσσην και ορίστηκε ότι οι διαπραγμα-τεύσεις θα αρχίσουν παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις με τις Κύπρο και Μάλτα, έξι μήνες μετά το τέλος της Δια-κυβερνητικής Διάσκεψης.

Το ενιαίο νόμισμα σε νέες προοπτικές

του Γιώργου Κατηφόρη

Το Ενιαίο Νόμισμα ξαναμπαίνει, άραγε, στην περιοχή μιας καινούργιας
αμφισβήτησης;

ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ τούτες οι γραμμές, είναι ακόμη νωπή η ήττα της γαλλικής δεξιάς στις βουλευτικές εκλογές. Η πολιτική του Μάαστριχτ έχει ήδη δεχθεί ένα σοβαρό πλήγμα. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η ήττα της δεξιάς στον πρώτο γύρο ήταν πρωτίστως ήττα του πρωθυπουργού Ζυπέ, του ανθρώπου που στα μάτια των Γάλλων είχε ταυτιστεί, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον, με την άσκηση της περιοριστικής οικονομικής πολιτικής που έχει επιβάλει στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Και όχι μόνο η Συνθήκη. Η σημερινή περιοριστική οικονομική πολιτική των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων έχει προχωρήσει πέρα από την αρχική συμφωνία. Στη Συνθήκη, με το όριο του 3% του ΑΕΠ για το έλλειμμα του προϋπολογισμού και του 60% για το δημόσιο χρέος, είχε μπει η βάση μόνο της δημοσιονομικής αυστηρότητας. Πάνω στη βάση αυτή οικοδομήθηκαν, στη συνέχεια, δύο ακόμη πρόσθετα επίπεδα. Το πρώτο στήθηκε με την επιμονή της γερμανικής δεξιάς και ιδιαίτερα του Χριστιανοδημοκράτη υπουργού Οικονομικών της Γερμανίας Βάιγκελ, με σκοπό να εξουδετερώσει τις εξαιρέσεις που η ίδια η Συνθήκη του Μάαστριχτ προέβλεπε για την περίπτωση δικαιολογημένης μη εκπλήρωσης των όρων από ένα κράτος-μέλος. «Δεν θα υπάρξουν εξαιρέσεις, δεν πρόκειται να γίνουν δεκτές δικαιολογίες», βροντοφωνάζει μήνες τώρα ο γερμανός υπουργός. Τρία τοις εκατό σημαίνει τρία τοις εκατό. Ακατέβαρα.

Το δεύτερο επίπεδο αυστηρότητας επισημοποιήθηκε, μολονότι κυφορείται από καιρό, με πρωτοβουλία και επιμονή και πάλι του ίδιου του Βάιγκελ, μόλις πρόσφατα, με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Νόρντβικ στις 5 Απριλίου. Εκεί οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών συμφώνησαν ότι οι όροι του Μάαστριχτ θα ισχύσουν ουσιαστικά στους αιώνες των αιώνων, ότι δηλαδή το 3% και το 60% μονιμοποιούνται για να δεσμεύουν στο διηνεκές την πολιτική των κρατών-μελών. Ερμηνεύονται, μάλιστα, τα κριτήρια αυτά και επί το αυστηρότερον, ώστε

να καθορίζουν απαραβίαστα ανώτατα όρια και όχι απλώς σημεία αναφοράς για τη διαμόρφωση της δημοσιονομικής πολιτικής, όπως τα ήθελε αρχικά η Συνθήκη (άρθρο 104Γ παράγραφος 2α). Αυτή η αμφίβολης νομιμότητας ερμηνεία –που την επέβαλαν, όμως, μέχρι τώρα στους πάντες η Νομισματική Επιτροπή, η Επιτροπή και το Συμβούλιο– καταλήγει στο εξής αποτέλεσμα: απαγορεύει ουσιαστικά στα κράτη-μέλη οποιοδήποτε έλλειμμα στους προϋπολογισμούς τους. Γιατί αν τα ελλείμματα δεν πρέπει να ξεπεράσουν ποτέ το 3% και αν, όπως είναι γνωστό, ελλείμματα εμφανίζονται και μεγαλώνουν αυτόματα σε εποχές οικονομικής ύφεσης, χωρίς η κυβέρνηση να έχει αλλάξει σε τίποτα τον προϋπολογισμό, απλώς επειδή με την ύφεση μειώνονται τα φορολογικά έσοδα, τότε τα κράτη θα πρέπει να παρουσιάζουν μηδέν έλλειμμα, ή και πλεόνασμα, στις καλές εποχές, ώστε να διαθέτουν περιθώρια να το αφήσουν να αυξηθεί μέχρι το 3% στις κακές. Αλλά μηδέν έλλειμμα, σημαίνει άγριες περικοπές στις δημόσιες δαπάνες, στην υγεία, στην παιδεία, στις κοινωνικές ασφαλίσεις και όλα αυτά μαζί –επειδή η πολιτική αυτή είχε ήδη μπει σε ενέργεια και εφαρμοζόταν στη Γαλλία πριν να ισχύσει και τυπικά το Σύμφωνο Σταθερότητας– σημαίνουν ότι ο άνθρωπος αυτής της πολιτικής, ο Ζυπέ, χάνει τις εκλογές.

Ο ΖΟΣΠΕΝ ΔΕΝ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ!

Τις κερδίζει, άραγε, ένας εχθρός του Ενιαίου Νομίσματος; Ασφαλώς όχι. Ο Λιονέλ Ζοσπέν, ο αρχηγός του Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος, δεν είπε ποτέ ότι δεν θέλει το Ενιαίο Νόμισμα. Και πολύ σωστά. Τι λόγο μπορεί να έχει ένας σοσιαλιστής, που οι αρχές του τού υπαγορεύουν πίστη στη συνεργασία και τη συναδέλφωση των ευρωπαϊκών λαών, να αντιτάσσεται στο μόνο ουσιαστικό βήμα ενοποίησης της Ευρώπης που φαίνεται τούτη τη στιγμή πραγματοποιήσιμο, την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (την ΟΝΕ). Ο Ζοσπέν δεν απορρίπτει το Ενιαίο Νόμισμα. Δεν απορρίπτει ούτε καν τους όρους του Μά-

Ο Γιώργος
Κατηφόρης
είναι
ευρωβουλευτής
του ΠΑΣΟΚ

ιχτ. Εκείνο που απορρίπτει είναι η κλιμάκωση της ανισότητας. Είναι η υπερβολική ακαμψία της εφαρμογής των όρων (το δεύτερο και –θα ήθελε να ελπίζει κανείς– το τρίτο επίπεδο ανισότητας, όπως τα περιγράψαμε παραπάνω) που τους έχει φορτώσει η γερμανογαλλική ξιά. Δεν αξίωσε ποτέ αναβολή της έναρξης της ΟΝΕ. Τη θα ήταν μοιραία για το όλο εγχείρημα. Απλώς ζητήματα λογική χαλάρωση στην εφαρμογή των όρων, για να χρειαστεί το Ενιαίο Νόμισμα να φτάσει πατώντας πάνω στα πτώματα των ευρωπαίων εργαζομένων.

Αυτή είναι η μέχρι σήμερα στάση του Ζοσπέν. Δεν έπεσε ότι το ίδιο το Ενιαίο Νόμισμα, σε αντιδιαστολή προς τους όρους που το συνοδεύουν στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, δεν έχει αυτό καθ' εαυτό εχθρούς ανάμεσα στους ευρωπαίους σοσιαλιστές. Ασφαλώς και έχει. Στους κύκλους αριστεράς των άγγλων Εργατικών έχει αρχίσει να συζητείται, παραδείγματος χάριν, η ακόλουθη θέση: Το Ενιαίο Νόμισμα το θέλουν πρωτίστως οι επιχειρηματικοί κύκλοι της Ευρώπης. Αυτοί το επιδιώκουν, αυτούς συμφέρει. Στους εργαζομένους δεν έχει δοθεί κανένα αντάλλαγμα για την εισαγωγή του. Αντίθετα, τους έχουν επιβάλει εργασία και φτώχεια. Αυτή η πολιτική έχει σταθεί, γιατί και σήμερα επικρατούσαν και εκλέγονταν, στις τρεις ευρωπαϊκές χώρες (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία), βερνήσεις δεξιές. Τώρα που, με τη νίκη των Εργατικών στην Αγγλία και την άνοδο των σοσιαλιστών στη Γαλλία,

το ρεύμα της κοινής γνώμης στην Ευρώπη αρχίζει να αντιστρέφεται, είναι ευκαιρία για την ευρωπαϊκή αριστερά να σκληρύνει τη στάση της. Να σταματήσει τη διαδικασία της ΟΝΕ, επιδιώκοντας και πετυχαίνοντας την αναβολή της εισαγωγής του Ενιαίου Νομίσματος και να απαιτήσει μια νέα πολιτική, ένα «νιου ντηλ», για τους ευρωπαίους εργαζόμενους. Μέχρι να διαμορφωθεί ένα τέτοιο «νιου ντηλ» να μην προχωρήσει ούτε η ΟΝΕ.

Πρόκειται για ενδιαφέρουσα θέση. Υποκρύπτει, φυσικά, τη βασική αντιπάθεια όλων των Βρετανών –ανεξάρτητα από την κομματική τους ένταξη– για την ενοποίηση της Ευρώπης, που ενοχλεί τον ξεπερασμένο από τα πράγματα, αλλά ακόμη ζωντανό στις συνειδήσεις τους, διεθνή ηγεμονισμό της Αγγλίας. Είναι, όμως, από την άλλη μεριά, γεγονός ότι στην οικονομική πολιτική των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων επικρατεί, μέχρι σήμερα, μια σκανδαλώδης και άνιση μεταχείριση ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις. Δεν πρόκειται για την ανισότητα που αποτελεί, έτσι και αλλιώς, μέρος της δομής του καπιταλισμού. Πρόκειται για την πρόσθετη ανισότητα που προέρχεται από την εγκατάλειψη της πολιτικής της πλήρους απασχόλησης και του κοινωνικού κράτους, των δύο βασικών κατακτήσεων που είχαν πετύχει μεταπολεμικά οι εργαζόμενοι στην Ευρώπη. Πλήρης απασχόληση και κοινωνικό κράτος ήταν η ουσία εκείνου που αποκαλείται ακόμη και τώρα «ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο», μολονότι όσο πάει χάνει βαθμιαία

ΤΡΙΕΣΤΗ,
ΙΤΑΛΙΑ, 1933

την ιδιαιτερότητά του. Η άνιση αυτή μεταχείριση –προγενέστερη και πολύ ευρύτερη από την ONE– είναι γεγονός ότι έχει αποτυπωθεί και στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, ακόμη και στο τεχνικό μέρος. Έτσι, ενώ για την προώθηση της ONE η Συνθήκη έχει θέσει συγκεκριμένα ποσοτικά κριτήρια και χρονικά προσδιορισμένους στόχους (3% για το έλλειμμα, 60% για το Δημόσιο χρέος, 1 Ιανουαρίου του 1999 για την έναρξη του Ενιαίου Νομίσματος) για την πολιτική της απασχόλησης και της κοινωνικής ευημερίας λέει γενικότητες του είδους ότι «η Κοινότητα έχει ως αποστολή να προάγει ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης (προσοχή, όχι πλήρη απασχόληση, απλώς ένα “υψηλό” επίπεδο) και κοινωνικής προστασίας». Μπέλλες παλάβρες, δηλαδή, ή φύκια για μεταξωτές κορδέλλες, επί το ελληνικότερον – για να μην ξεχνάμε και την αρχή της επικουρικότητας!

ΜΠΟΡΕΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

Υπάρχει, λοιπόν, οπωσδήποτε πεδίο για την εξισορρόπηση της ευρωπαϊκής πολιτικής. Υπάρχει θέμα να απαιτήσει η ευρωπαϊκή αριστερά συγκεκριμένα και αποτελεσματικά μέτρα, βήματα προς την πλήρη απασχόληση, σε αντάλλαγμα για την αποδοχή από μέρους της του Ενιαίου Νομίσμα-

Το πρόβλημα για τα σοσιαλιστικά κόμματα είναι να κρατήσουν την ONE προσδέτοντάς της το αναγκαίο κοινωνικό περιεχόμενο, που της λείπει σήμερα, αλλά που καμία αδήριτη οικονομική αναγκαιότητα δεν εμποδίζει την επίτευξή του.

τος. Το αν θα πετύχει είναι ζήτημα ισορροπίας πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων. Υπάρχουν αρκετές τέτοιες δυνάμεις; Αυτό δεν έχει ακόμη κριθεί. Μόνον αν την παγίωση της σοσιαλιστικής κυβέρνησης στη Γαλλία, διαδεχτεί η μεταστροφή των ψηφοφόρων στη Γερμανία, με ήττα του Κολ στις επόμενες εκλογές, που ίσως γίνουν πρόωρα, θα μπορούμε να μιλήσουμε για νέα πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη. Εκείνο που υπάρχει σίγουρα τη στιγμή αυτή, είναι η απαρχή μιας ενδεχόμενης, σε μεγάλη κλίμακα, ήττας της ευρωπαϊκής δεξιάς. Η αρχή, ίσως, του τέλους. Τι μπορεί να σημαίνει αυτό για το Ενιαίο Νόμισμα;

Το Ενιαίο Νόμισμα, αυτό καθ' εαυτό, είναι μια σωστή πολιτική. Προωθεί την ευρωπαϊκή ενοποίηση, κάτι που φυσιολογικά πρέπει να το θέλουν οι προοδευτικές δυνάμεις στην Ευρώπη. Το μάχονται –μάχονται την ενοποίηση, δηλαδή, όχι απλώς το Νόμισμα– οι πιο δεξιές, οι νεοφασιστικές πολιτικές κινήσεις. Νίκη των σοσιαλιστικών κομμάτων, λογικά, δεν πρέπει να καταλήξει σε αναβολή, που θα ισοδυναμούσε με ματαίωση, της εισαγωγής του Ενιαίου Νομίσματος και άρα υποχώρηση της διαδικασίας της ενοποίησης της Ευρώπης. Θα ήταν ιστορικής σημασίας σφάλμα να ταυτιστεί αποκλειστικά η ευρωπαϊκή δεξιά με την προώθηση της ιδέας της όλο και μεγαλύτερης συνένωσης των ευρωπαϊκών λαών και η Αριστερά με την αναζωπύρω-

ση των αναχρονιστικών –και ιστορικά ολέθριων για ολόκληρη την ανθρωπότητα– εθνικισμών της Ευρώπης. Η εξίσωση «Ενιαίο Νόμισμα ίσον συμφέροντα των επιχειρηματιών – κοινωνική πολιτική ίσον συμφέρον των εργαζομένων», αποτελεί απαράδεκτα στενοκέφαλο οικονομισμό. Οι εργαζόμενοι δεν έχουν μόνο οικονομικά συμφέροντα. Είναι και αυτοί πολίτες, είναι οι καλύτεροι πολίτες στα διάφορα ευρωπαϊκά κράτη. Για την πρόοδο της πολιτικά ενοποιημένης Ευρώπης ενδιαφέρονται τουλάχιστον εξίσου όσο ενδιαφέρεται και η ευρωπαϊκή πλουτοκρατία.

Το πρόβλημα για τα σοσιαλιστικά κόμματα δεν είναι να παίξουν τον εκβιασμό «ή μας δίνετε πολιτική πλήρους απασχόλησης και κοινωνικού κράτους ή σας διαλύουμε την ONE». Το πρόβλημα είναι να κρατήσουν την ONE προσδέτοντάς της το αναγκαίο κοινωνικό περιεχόμενο, που της λείπει σήμερα, αλλά που καμία αδήριτη οικονομική αναγκαιότητα δεν εμποδίζει την επίτευξή του – αντίθετα με όσα ισχυρίζεται μια επιστημονικοφανής, αλλά ουσιαστικά ψευδολόγα νεοφιλελεύθερη προπαγάνδα. Και αυτό ασφαλώς θα έκαναν τα σοσιαλιστικά κόμματα αν μπορούσαμε να φτάσουμε μ' ένα άλμα, χωρίς ενδιάμεσα στάδια, από την κυριαρχία της Δεξιάς στα τρία μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη στην πολιτική επικράτηση της Αριστεράς παντού. Επειδή, όμως, υπάρχουν ενδιάμεσα στάδια με προσωρινά όχι καθαρές πολιτικές ισορροπίες, ανακύπτει ο κίνδυνος να μην είναι δυνατή η προώθηση μιας ουσιαστικής κοινωνικής πολιτικής, αλλά το Ενιαίο Νόμισμα να ματαιωθεί, κάτω από την πίεση της λαϊκής δυσανεξίας και μέσα στο πλαίσιο μιας ετερόκλητης αριστεροδεξιάς συμμαχίας. Έτσι, τελευταία, είδε το φως της δημοσιότητας στον αγγλικό Τύπο και αυτό το παράδοξο: Η τελευταία ελπίδα των «ευρωσκεπτικιστών» Συντηρητικών της Αγγλίας, δηλαδή των χειρότερων σωβινιστών που έχει κληροδοτήσει στην Ευρώπη ο άλλοτε κραταιός ιμπεριαλισμός της Βρετανίας, να είναι η επικράτηση της Αριστεράς στην ηπειρωτική Ευρώπη. Για να ματαιωθεί, έστω και με αυτό τον τρόπο, η ONE.

Για την προοδευτική ευρωπαϊκή παράταξη, αυτή θα ήταν η χειρότερη δυνατή εξέλιξη. Θα οδηγούσε τους Ευρωπαίους κατευθείαν στην αγκαλιά των διαφόρων Λεπέν που караδοκούν. Για να ξαναπάρει στέρεα την πολιτική πρωτοβουλία στα χέρια της η ευρωπαϊκή αριστερά, αξιοποιώντας την αναβίωση της εμπιστοσύνης της πλειοψηφίας που αρχίζει να διαφαίνεται, πρέπει να μπορέσει να ξεπεράσει τον πειρασμό της εύκολης δημαγωγίας μιας σκέτης άρνησης στο θέμα της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης της Ευρώπης. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι μια σημαία εξαιρετικά πολύτιμη για να την εγκαταλείψουμε στα χέρια της Δεξιάς. Ιδεολογικά και ιστορικά ανήκει στην ευρωπαϊκή αριστερά. Αν ξέφυγε για ένα διάστημα, τώρα έχει ξαναγυρίσει στο φυσιολογικό της φορέα και εκεί πρέπει να παραμείνει. Η ONE, κατάλληλα μεταρρυθμισμένη, δεν είναι ασυμβίβαστη με τα οικονομικά συμφέροντα των εργαζομένων στην Ευρώπη. Οι υπαρκτές ασφαλώς δυσκολίες της εφαρμογής της δεν είναι ανυπερβλήτες και, πάντως, είναι πολύ λιγότερες από τις δυσκολίες που θα προκαλούσε η ματαίωσή της.

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

κυκλοφορεί

Ζαν Πωλ Φιτουσσί

Η απαγορευμένη συζήτηση

Νόμισμα, Ευρώπη, Φτώχεια

μετάφραση:

Μάγδα Κλαυδιανού

επίμετρο:

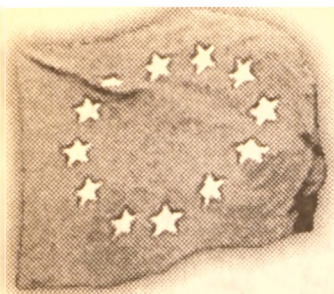
Α. Δ. Παπαγιαννίδης

Ο Φιτουσσί, οπαδός της ευρωπαϊκής ενοποίησης, αλλά με σοβαρές επιφυλάξεις για τους όρους της συνθήκης του Μάαστριχτ, ανοίγει μian «απαγορευμένη συζήτηση» για την πολιτική του σκληρού νομίσματος, τη φτώχεια και την ανεργία, επανεισάγοντας το πολιτικό στοιχείο στην οικονομική θεωρία.

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ • ΟΜΗΡΟΥ 32 • 106 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 36 43 382 • FAX 36 36 501

και στη ΣΤΟΑ του ΒΙΒΛΙΟΥ • ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 • ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 32 16 148

Εμπρός για νέες Διακυβερνητικές!

του Μιχάλη Παπαγιαννάκη

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη (Δ.Δ.) για την αναθεώρηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (του Μάαστριχτ), που άρχισε το Μάρτιο του 1996, θα τελειώσει σε λίγες μέρες στο Άμστερνταμ ή, το αργότερο, σε έξι μήνες στο Λουξεμβούργο· πάντως, θα... τελειώσει.

ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΚΑΝΕΙΣ τι διακυβεύεται, πρέπει να εντάξει αυτή τη Δ.Δ. στη συνολική πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, η οποία έχει μία ιστορία, αλλά και παράλληλα διαμορφώνεται και σε άλλες διαπραγματεύσεις, πέρα από τη Δ.Δ.! Υπήρξαν και άλλες Δ.Δ. στο παρελθόν (όπως αυτές που οδήγησαν στην αναθεώρηση του 1987 στο Λουξεμβούργο ή η πρόσφατη που οδήγησε στο λεγόμενο «Μάαστριχτ»...) και πιθανότατα θα υπάρξουν και άλλες στο μέλλον, αν συνεχιστεί η ευρωπαϊκή ενοποίηση (να και ένα διακύβευμα...). Ωστόσο, η Δ.Δ. δεν αφορά στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), που θεωρείται δεδομένη απόφαση του Μάαστριχτ, αλλά θέτει σοβαρότατα ζητήματα ως προς την προβλεπόμενη εφαρμογή της, που είναι αντικείμενο συνεχούς διαπραγματεύσεως... Δεν ασχολείται ούτε με τη διεύρυνση της Ε.Ε., δηλαδή την ένταξη στην Ε.Ε. και άλλων ή όλων των χωρών της ηπείρου – πράγμα που επίσης θέτει σοβαρότατα ζητήματα ως προς το πόσες και ποιες χώρες θα ενταχθούν, πότε, πώς και με ποιο κόστος κ.λπ.

Γιατί υπήρξαν και –πιθανότατα– θα υπάρξουν και άλλες Δ.Δ.; Μα γιατί η ευρωπαϊκή ενοποίηση, καλώς ή κακώς, δεν αποφασίστηκε αρχικά ως συνολική και συστηματική πολιτική κατασκευή, π.χ. με μια γενική συμφωνία και ένα Σύνταγμα, που θα εξειδικευόταν στη συνέχεια με το νομοθετικό της έργο και με την πολιτική της πρακτική. Αντίθετα, άρχισε «από τα κάτω», ή καλύτερα από τα επιμέρους, συσσωρεύοντας εμπειρικά συμφωνίες, εναρμονίσεις, κοινές πολιτικές, συγκλίσεις κατά θέμα ή κατά τομέα, «βήμα προς βήμα», που θα λέγαμε σήμερα! Κάθε τό-

σο, όμως, η εν λόγω συσσώρευση «απαιτούσε» κάποιο παραπέρα βήμα προς τη στενότερη ενοποίηση, κάτι που συνέπιπτε εν μέρει και με το αίτημα για περισσότερο πολιτικό χρωματισμό της ενοποίησης, αίτημα πολιτών και πολιτικών δυνάμεων, αλλά και «αίτημα» θεσμικό και δημοκρατικό, που προκύπτει από την ίδια τη δομή των πολιτικών συστημάτων των χωρών-μελών: η λειτουργία των οργάνων διακυβερνητικού χαρακτήρα, χωρίς πολιτικό και δημοκρατικό έλεγχο στο ίδιο επίπεδο με εκείνο όπου λαμβάνονται οι αποφάσεις, μοιάζει με μια ιδιότυπη και... βολική (για υπουργούς και γραφειοκράτες) «δικτατορία», καθώς ο θεωρητικός έλεγχος και μάλιστα εκ των υστέρων από τις εθνικές δημοκρατικές διαδικασίες είναι τόσο διαμεσολαβημένος που είναι πράγματι... θεωρητικός. Έτσι, κάθε Δ.Δ. είχε πάντα ουσιαστικά δύο κατηγορίες προβλημάτων: να επεκτείνει τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες που θα ασκούνται κοινοτικά, γιατί αυτό φαίνεται αναγκαίο από τη συσσώρευση των προηγούμενων αρμοδιοτήτων, και να βρει τους τρόπους με τους οποίους θα παίρνονται καλύτερα οι πρωτοβουλίες και οι αποφάσεις, αλλά θα δίνουν στις σχετικές διαδικασίες τη «νομιμοποίηση» του πολιτικού και δημοκρατικού ελέγχου.

Η προηγούμενη Δ.Δ. κατέληξε, λοιπόν, στην απόφαση για το κοινό νόμισμα, που ήταν η εύλογη «απαίτηση» της έως τότε ενοποίησης των αγορών και της θέσης της Ε.Ε. στο διεθνές εμπόριο. Δεν προχώρησε όμως αρκετά στην επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ε.Ε. σε νέες πολιτικές, ούτε ενίσχυσε ιδιαίτερα τις υπάρχουσες. Ακόμα και η ΟΝΕ είναι κυρίως «Νομισματική» και πολύ λιγότερο

Ο Μιχάλης
Παπαγιαννάκης
είναι
ευρωβουλευτής
του Συνασπισμού

Οικονομική». Δεν μπόρεσε να κοινοτικοποιήσει την κοινωνική πολιτική και την πολιτική για την απασχόληση, ούτε την οικολογική πολιτική. Ελάχιστα πράγματα έκανε προς την κατεύθυνση της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Δεν μπόρεσε, τέλος, να προχωρήσει αποφασιστικά στην εφαρμογή των αρχών της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας σε κοινοτικό επίπεδο, να προωθήσει μια καλύτερη ισορροπία ανάμεσα στο Συμβούλιο Υπουργών (που εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις, συνεδριάζουν και αποφασίζουν με πλήρη αδιαφάνεια), την Επιτροπή (που αποτελεί την εμβρυώδη κυβέρνηση της Ε.Ε.) και κυρίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του εκλέγεται απευθείας από τους πολίτες και που θα έπρεπε να έχει την εξουσία της «συναπόφασης» σε όλα τα ζητήματα τα οποία θεσμικά ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ε.Ε.). Αυτή ήταν η ουσιαστική κριτική που έγινε στο τελικό αποτέλεσμα των εργασιών της, από όσους ενδιαφέρονται για την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Η παρούσα Δ.Δ. θα κριθεί, λοιπόν, στη συνέχεια των προσπάθειών να βρεθούν τρόποι, πάντα μέσα από συμβιβασμούς ανάμεσα στα κράτη-έθνη που συναπαρτίζουν την Ε.Ε., να προωθηθούν, ει δυνατόν με ένα μίνιμουμ συ-

νεκτικότητας, λύσεις στα προαναφερθέντα ζητήματα. Γιατί μόνο με κοινοτικές πολιτικές, που συντονίζουν, συμπληρώνουν, συνθέτουν ή και προωθούν τις εθνικές πολιτικές μπορεί να αντιμετωπιστούν προβλήματα που η κλίμακά τους ξεπερνά τα εθνικά κράτη, ακόμα και τα ισχυρότερα. Και γιατί μόνο με πολιτική συμμετοχή και δημοκρατικό έλεγχο, με κοινωνική συνοχή και οικολογική εγρήγορση, αυτή η αντιμετώπιση θα έχει κατεύθυνση και ποιότητα που θα «νομιμοποιεί» τυπικά και ουσιαστικά την ευρωπαϊκή ενοποίηση στα μάτια, στο νου και στην καρδιά των πολιτών.

Δεν φαίνεται για την ώρα ότι θα έχουμε θεαματικά αποτελέσματα και οι πληροφορίες που μας έρχονται είναι ασαφείς και αλληλοσυγκρουόμενες. Θα υπάρξουν, όπως φαίνεται, βελτιώσεις στα ζητήματα της κοινωνικής πολιτικής με την εισαγωγή στη Συνθήκη ειδικών κεφαλαίων για την απασχόληση και τα κοινωνικά δικαιώματα, όπως και διατυπώσεις για την οικολογική διάσταση της ενοποίησης γενικά και των κοινοτικών πολιτικών ειδικότερα. Θα «κοινοτικοποιηθούν» ζητήματα που έως τώρα θεωρούνταν αποκλειστικής διακυβερνητικής αρμοδιότητας, και, επομένως, σε αυτά θα παίζει ένα σημαντικότερο ρόλο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άσυλο, πρόσφυγες κ.λπ.). Δεν φαίνεται να προχωρούν ρυθμίσεις που θα έθεταν διακρίσεις ανάμεσα σε «μεγάλες» και «μικρές» χώρες (π.χ. ο

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ,
1932

περιορισμός του αριθμού των επιτρόπων με αποκλεισμό των «μικρών...»). Δεν διαφαίνεται σημαντική πρόοδος σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας.

Είναι, λοιπόν, δικαιολογημένη μια εντύπωση που σιγά σιγά γενικεύεται, ότι και αυτή η Δ.Δ. θα αφήσει εκκρεμή βασικά ζητήματα της πολιτικής ενοποίησης. Και ας σημειωθεί πως αν αυτή είχε προηγηθεί ως γενική διάθεση και απόφαση, τα προβλήματα που παραλύουν σε ένα βαθμό τη Δ.Δ. θα είχαν χάσει τη δραματικότητά τους: σε μια πολιτική ένωση, ας πούμε ομοσπονδιακής μορφής, ορισμένα πράγματα θα ήταν αυτονόητα (όπως π.χ. τα ζητήματα σχετικά με τα σύνορα, την πολιτική αλληλεγγύη, την κατανομή εξουσιών ανάμεσα στην Ένωση και τα κράτη-μέλη, το ρόλο θεσμών, όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κ.λπ.) ή θα ήταν αντικείμενο απλής νομοθετικής και όχι συνταγματικής (όπως τώρα – γιατί η Συνθήκη είναι ένα ιδιότυπο Σύνταγμα) ρύθμισης (πολιτική για τα νησιά, τον τουρισμό, την ενέργεια κ.λπ.). Η παρούσα Δ.Δ. θα τελειώσει, γιατί πρέπει να τελειώσει, γιατί από την ολοκλήρω-

βρεθεί έξω από την ΟΝΕ, χωρίς κάποια ρεαλιστική εγγύηση ότι –έστω και υπό όρους– θα μπορέσει να μπει σε ένα εύλογο διάστημα, ή αν βλέπει ότι το κόστος της διεύρυνσης (επέκταση των κοινών πολιτικών στα νέα μέλη) θα καλυφθεί με τον υπάρχοντα προϋπολογισμό, ο οποίος θα εμποδίζεται να αυξηθεί ακόμα και με θεσμικές ρυθμίσεις; Πολλές από τις εγγυήσεις ή τα ανταλλάγματα που θα εξασφάλιζαν μια γενικότερη συναίνεση δεν μπορούν να ενταχθούν επίσημα και θεσμικά στη Δ.Δ., η οποία παρονοιάζει το «ελάττωμα» να απαιτεί την επικύρωσή της από κάθε κράτος-μέλος πριν από την έναρξη της πρακτικής εφαρμογής της ΟΝΕ ή της διαδικασίας της διεύρυνσης, οπότε αν οι σχετικές ρυθμίσεις δεν «συμφέρουν», το ενδιαφερόμενο κράτος δεν θα μπορεί να αναίρεσει την έγκριση που θα έχει ήδη δώσει στο αποτέλεσμα της Δ.Δ. Αυτή η «αδυναμία» είναι που προαναγγέλλει και νέα Δ.Δ., αλλά και ενδεχόμενες αναταράξεις στις σχέσεις ανάμεσα στα κράτη-μέλη, όταν θα έλθει η στιγμή να εγκριθούν οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις για την αποφασισμένη και αναπόφευκτη ΟΝΕ ή οι εντάξεις νέων χωρών στην Ε.Ε. που απαιτούν ομοφωνία...

Γιατί μόνο με κοινοτικές πολιτικές, που συντονίζουν, συμπληρώνουν, συνδέουν ή και προωθούν τις εθνικές πολιτικές μπορεί να αντιμετωπιστούν προβλήματα που η κλίμακά τους ξεπερνά τα εθνικά κράτη, ακόμα και τα ισχυρότερα.

σή της εξαρτώνται μια σειρά άλλα ζητήματα, όπως π.χ. η έναρξη των διαπραγματεύσεων για τη διεύρυνση, αλλά και γιατί με το τέλος της «νομιμοποιείται», ή έτσι νομίζουν πολλοί, η ΟΝΕ.

Αλλά και αυτή η τελευταία πεποίθηση είναι λανθασμένη και εγκυμονεί προβλήματα για την ίδια τη Δ.Δ. και την περαιτέρω πορεία της ενοποίησης. Υπάρχουν ισχυρές ουσιαστικές και όχι κατ' ανάγκην τυπικές διασυνδέσεις ανάμεσα στη θέση του καθενός απέναντι στη Δ.Δ. και απέναντι στην ΟΝΕ ή τη διεύρυνση. Παραδείγματός χάριν, αν η Μ. Βρετανία δείξει θετική στάση ως προς την ένταξη της κοινωνικής πολιτικής στη Συνθήκη και μια ελαστικότερη αντιμετώπιση του ενδεχομένου να προσχωρήσει στην ΟΝΕ, δεν θα υπάρξει και πίεση εκ μέρους της προς άλλες κατευθύνσεις, όπως π.χ. περιορισμός των όποιων ρυθμίσεων για την ΚΕΠΠΑ, χαλαρότερες ρυθμίσεις στα θεσμικά ζητήματα εις βάρος της στενότερης πολιτικής ενοποίησης, ακόμα και σε ζητήματα κοινών πολιτικών, όπως οι ρυθμίσεις εναντίον της υπεραλίευσης των κοινοτικών θαλασσών ή των αυστηρών απαγορεύσεων σχετικά με το πρόβλημα των «τρελών αγελάδων» (τα παραδείγματα δεν είναι καθόλου, μα καθόλου τυχαία). Και δεν θα «κερδίσει» τίποτε από αυτήν την πίεση; Άλλο παράδειγμα: γιατί μια «μικρή» χώρα να δεχτεί αναβάθμιση των «μεγάλων» χωρών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων (π.χ. με τη στάθμιση των ψήφων της καθεμιάς με τον πληθυσμό της), αν παράλληλα γνωρίζει ότι μπορεί να

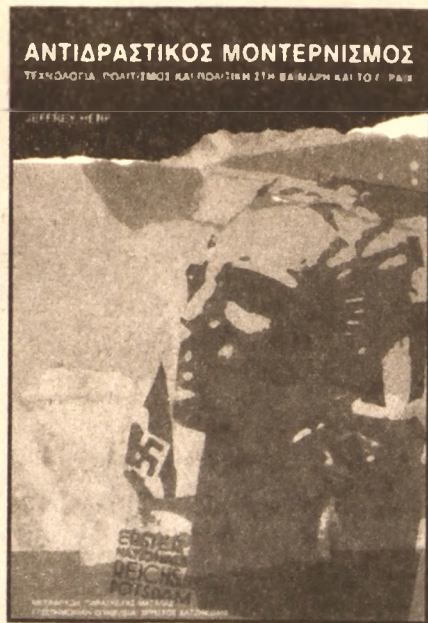
ΔΑΙΜΟΝΟΛΟΓΙΑ ΑΝΤΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Για όλα αυτά και για άλλα ανάλογα ζητήματα η πληροφόρηση και ο διάλογος στη χώρα μας υπολείπονται ποιά από το ελάχιστο αναγκαίο όριο, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί συχνά στη σχετική ειδησεογραφία και στην επιχειρηματολογία αρκετή δαιμονολογία και συνωμοσιολογία, ασυναρτησία και ουσιαστική παθητικότητα, ακόμα και αρνητισμός που απευθύνεται, όμως, σε άσχετες με τις πραγματικές προκλήσεις. Οι κυβερνητικοί χειρισμοί έχουν βελτιωθεί σημαντικά, όμως η γενική εικόνα της ευρωπαϊκής πολιτικής και πορείας της χώρας παραμένει περίπου μαγική ή –εν πάση περιπτώσει– αχνή στα μάτια των πολιτών που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, όλοι τους θα εμπλακούν στην περαιτέρω πορεία της ενοποίησης. Και μόνο γι' αυτό το λόγο θα άξιζε τον κόπο να προχωρήσει η κυβέρνηση στην προκήρυξη ενός δημοψηφίσματος για την επικύρωση της αναθεωρημένης Συνθήκης, όπως προβλέπεται και από το Σύνταγμα. Όχι γιατί το δημοψήφισμα είναι πιο δημοκρατική διαδικασία από την κοινοβουλευτική – κάθε άλλο. Αλλά γιατί έτσι θα υποχρεώνονταν όλοι, πολίτες, πολιτικοί και κόμματα, ΜΜΕ και οργανώσεις, να μπουν σε ένα γενικευμένο διάλογο για τη συνολική πορεία της χώρας στην Ευρώπη και στον κόσμο. Και επειδή είναι φανερό ότι οι επιλογές και τα βήματα που θα γίνουν τώρα και στο άμεσο μέλλον έχουν χωρίς υπερβολή ιστορική σημασία, επειδή επίσης είναι φανερό ότι τέτοιες επιλογές και οι συνακόλουθες αντιπαραθέσεις δεν αντιστοιχούν ντε και καλά με τις κομματικές εντάξεις και εκλογικές προτιμήσεις, καλό θα ήταν και πολιτικά πολλαπλώς χρήσιμο, να δοθεί η δυνατότητα στους πολίτες, αλλά και ειδικότερα σε όσους διαμορφώνουν την κοινή γνώμη και το πολιτικό «κλίμα», να εκφραστούν, ενδεχομένως, πέρα από αυτές. Είναι μια σπάνια ευκαιρία για να γίνει πιο σαφές το πολιτικό και ιδεολογικό πεδίο όπου θα διαμορφωθούν οι πολιτικές του εγγύμενου αιώνα.

Νέες Κυκλοφορίες

ΣΕΙΡΑ:

Ιστορία και Κοινωνία

ΙΡΙΣ ΤΖΑΧΕΙΛΗ: Υφαντική και Υφάντρες
στο προϊστορικό Αιγαίο

JEFFREY HERF: Αντιδραστικός
μοντερνισμός

GEORGES DUBY: Ο ιππότης, η γυναίκα και
ο ιερέας
Ο γάμος στη
φεουδαρχική Ευρώπη

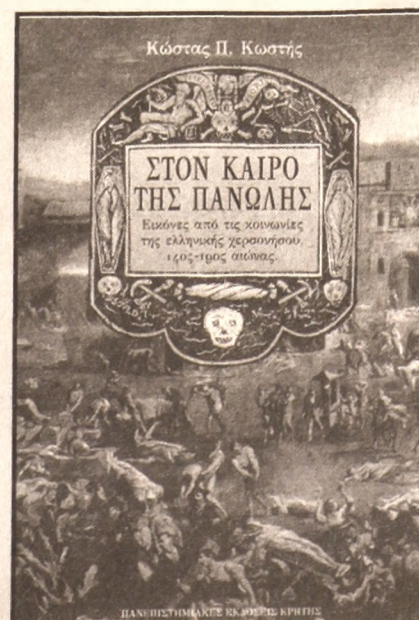
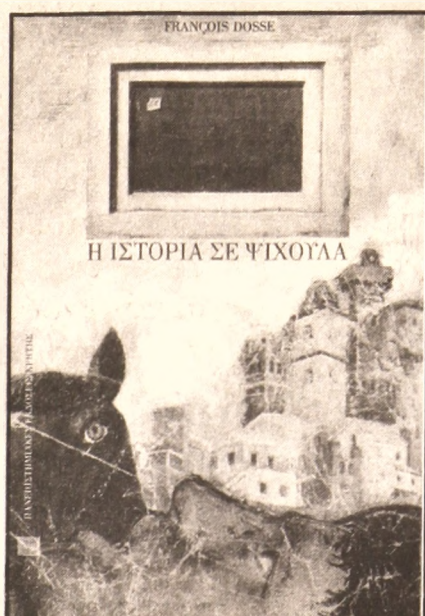
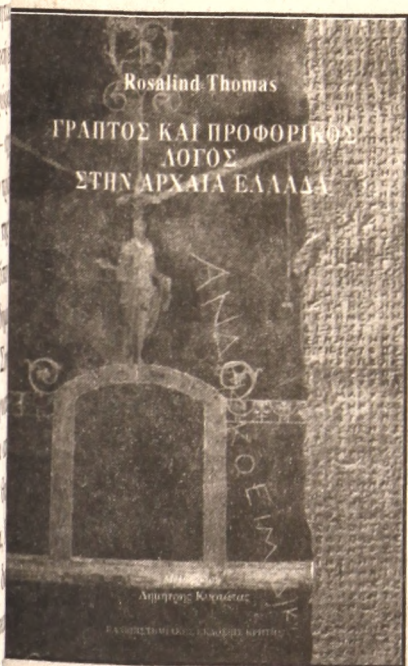
ROSALIND THOMAS: Γραπτός και προφορικός
λόγος στην Αρχαία
Ελλάδα

P. GARNSEY-R. SALLER: Η Ρωμαϊκή
αυτοκρατορία
Οικονομία, κοινωνία και
πολιτισμός

MOSES I. FINLEY: Η πολιτική στον αρχαίο
κόσμο

FRANÇOIS DOSSE: Η ιστορία σε ψίχουλα
Από τις «Annales»
στη «νέα ιστορία»

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΚΩΣΤΗΣ: Στον καιρό της πανώλης
Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ, Βενιζελισμός και αστικός
Χ. ΧΑΤΖΗΩΣΗΦ (επιμ.): εκσυγχρονισμός.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΡΗΤΗΣ - Ι.Τ.Ε.

ΝΑ: Μάνης 5 - 106 81 ΤΗΛ. (01) 3818372,
FAX: 3301583

ΟΠΩΛΕΙΟ: «Στοά του βιβλίου», Νέα Στοά
Αρσακείου, Πανεπιστημίου 49,

Η δυσκολία και η πρόκληση Γιατί η Ευρώπη δεν είναι «αλά καρτ»

της Κατερίνας Δασκαλάκη

Η περίφημη «ολοκλήρωση» είναι η μοίρα της Ευρώπης. Μόνο ενωμένη μπορεί να σταθεί στο «παγκόσμιο χωριό». Ακόμα και στην εποχή της έκπτωσης του ουμανισμού, όμως, ο άνθρωπος δεν μπορεί να περάσει στο περιθώριο. Η Ευρώπη δεν υπάρχει μόνο μέσα από την Κεντρική Τράπεζα αλλά μέσα από τον πολιτισμό της, από τις κοινωνικές της κατακτήσεις, την «πολύχρωμη» παράδοσή της και τον πλούτο των γλωσσών της.

ΚΑΠΟΤΕ, εδώ και πολλά χρόνια, όταν ακόμα οι μνήμες ήταν πιο ζωντανές και τα σύνορα στην ΕΟΚ είχαν όνομα, όσο και αν όλοι πάσχιζαν να λησιμονήσουν το πώς είχαν χαραχτεί οι γραμμές πάνω στο χάρτη, ένας καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Στρασβούργου προσπαθούσε να σκιαγραφήσει με παραστατικότητα τη γένεση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας σε ένα σεμινάριο φοιτητών δημοσιογραφίας από περίπου δεκατρείς διαφορετικές χώρες του πλανήτη.

Ήταν Γάλλος, φυσικά. Γάλλος, πριν από την πτώση των τειχών και πριν από το «γαλλογερμανικό άξονα». Μιλούσε για τον πρόδρομο της ΕΟΚ, την ΕΚΑΧ, και εξηγούσε ότι οι ιδρυτές-πατέρες, μετά τη φωτιά του πολέμου και πάνω από τις στάχτες του που άχνιζαν ακόμα, κατάλαβαν ότι για να ζήσει το σύνθημα «ποτέ πια», δεν έπρεπε ξανά το σίδερο και το κάρβουνο να βρεθούν στα ίδια χέρια. Σχεδίαζε κάτι δήθεν κανόνια στον τεράστιο μαυροπίνακα και είπε με τη ράχη γυρισμένη προς το ακροατήριό του:

— «Τι κάνει κανείς με σίδερο και με κάρβουνο; Κάνει χάλυβα...» (έδωσε μόνος την απάντηση). «Και τι κάνει κανείς με το χάλυβα; Κάνει όπλα... Και τι κάνει ένας καλός Γερμανός με τα όπλα; Κάνει πόλεμο!»

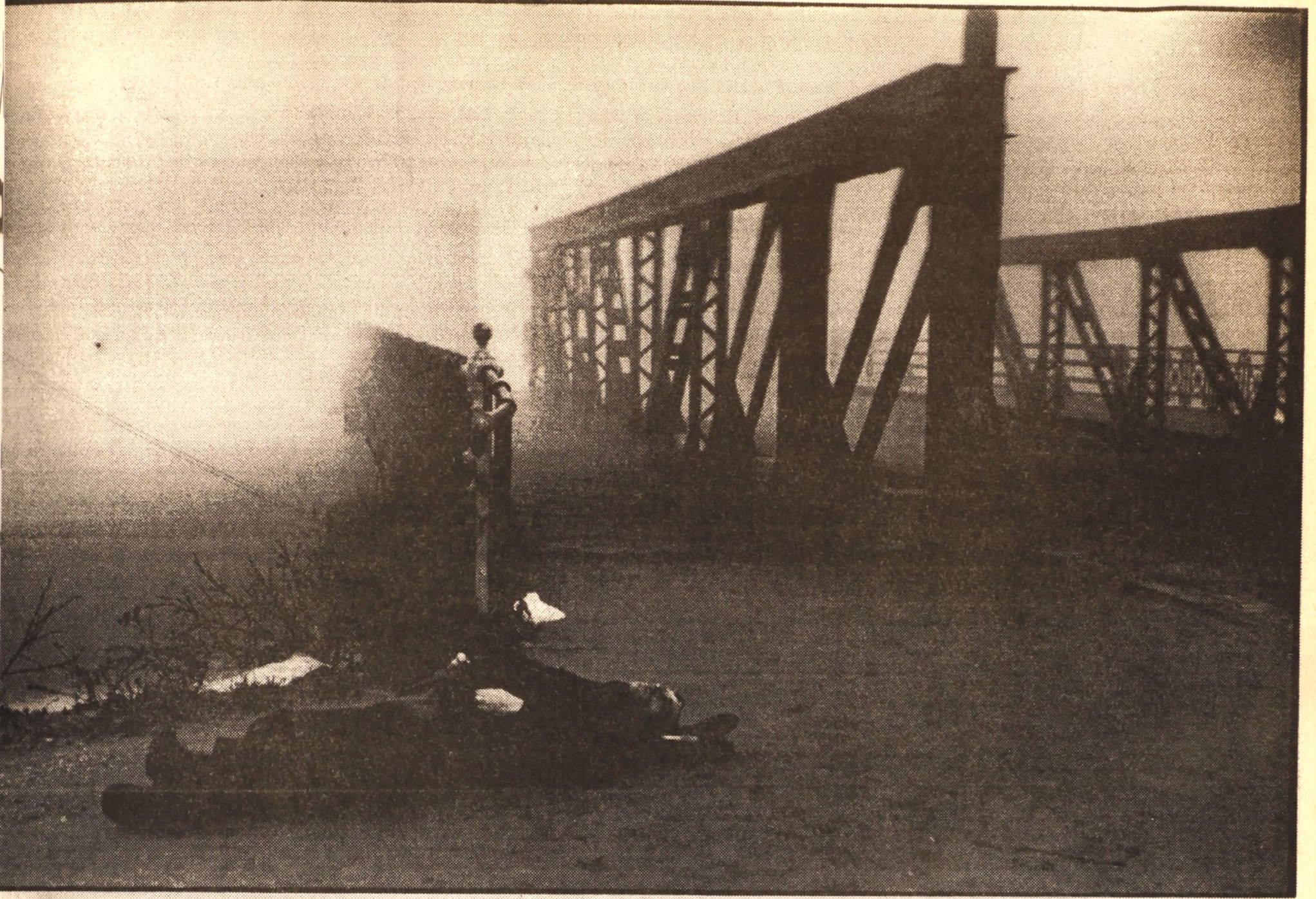
Τότε ακόμα είχε δίκιο. Τώρα τα όπλα γίνονται κάπως αλλιώς και κάποιοι πόλεμοι, επίσης. Όμως, αυτό που έχει σημασία να συγκρατήσει κανείς από αυτή τη μάλλον παιδική ιστορία είναι το επιμύθιο. Με άλλα λόγια, το όραμα

που μοιάζει να ξεφτίζει στο βάθος του ορίζοντα, καθώς εκπνέει ο πιο αντιφατικός ίσως αιώνας της μοντέρνας εποχής. Ένα άλλο πολύ ενδιαφέρον στοιχείο είναι και η αντίφαση που ακολουθεί. Στις 25 Μαρτίου 1957, στη Ρώμη, οι ιδρυτές-πατέρες της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέγραψαν μια Συνθήκη που ήταν στο γράμμα της οικονομική πάνω απ' όλα, αλλά που στόχευε στην ουσία σε μια ειρηνική ένωση πολιτική, οραματική και μεγαλόπνοη. Με όλες τις δυσκολίες της. Σαράντα χρόνια αργότερα, η ΕΟΚ είναι Ευρωπαϊκή Ένωση και αποσκοπεί σε μια «ολοκλήρωση», την οποία προσπαθεί να πραγματοποιήσει μααστριχτικώς (μετά τον τρόπο): μέσα από μια λογική της οικονομίας της αγοράς που παίρνει διαστάσεις παράξενες και αποκτά ένα πρόσωπο ανελέητο, το οποίο απειλεί σε μεγάλο βαθμό κάποιες κοινωνικές κατακτήσεις σύμφυτες με την ιστορία και την παράδοση της Ευρώπης και με τους αγώνες της προς αυτή την κατεύθυνση. Εξ ου και οι αντιδράσεις, εξ ου και το μήνυμα των γαλλικών «κυρίως-εκλογών», εξ ου και οι τριβές Μπούντεσπαρκ και καγκελάριου (γιατί κάτι πλανιέται στον ορίζοντα, που κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει).

ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΕΣ...

Τεχνοκράτες της οικονομίας έχουν επιστρατευτεί σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να κάνουν την Ευρωπαϊκή Ένωση «ανταγωνιστική» απέναντι στις ΗΠΑ και την «γερμάνη προβλήματα και αυτή- Ιαπωνία, σε μια «παγκόσμια»

Η Κατερίνα
Δασκαλάκη
είναι
ευρωβουλευτής
της Πολιτικής
Άνοιξης.

τοιμημένη» αγορά, η οποία όντως ορίζει διαφορετικά τους κανόνες του παιχνιδιού. Στο βάθος του ορίζοντα, επίσης, ξεπροβάλλει η Κίνα, νέος και εν δυνάμει αποφασιστικός «παίκτης». Στη γηραιά ήπειρο πάλι, η πτώση των ανατολικών τειχών έχει αλλάξει τα μέχρι τώρα δεδομένα και η επικείμενη διεύρυνση της Ε.Ε. προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης κάνει την Ένωση από τη μια μεριά πιο ισχυρή, και από την άλλη κατά κάποιο τρόπο την αποδυναμώνει, μια και τα σενάρια περί «μεταβλητής γεωμετρίας» και «πολλών ταχυτήτων», ή «ομόκεντρων κύκλων» ή και «ευελιξίας» ακόμη, μπορεί να σημαίνουν και φυγόκεντρες τάσεις, οι οποίες, με τη σειρά τους, πάλι απομακρύνουν την Ευρώπη από το μεταπολεμικό της όραμα.

Δεν είναι λίγοι εκείνοι –ακόμα και μέσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο– οι οποίοι επιχειρούν συχνά, ίσως εν τη ρύμη του λόγου, βιαστικές και παράταιρες συγκρίσεις μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ. Κυρίως σε ό,τι αφορά δύο μεγάλους άξονες: τον κοινωνικό και εκείνο των εξωτερικών σχέσεων και της εξωτερικής πολιτικής. Πολλές από τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που επιχειρούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο αντλούν την έμπνευσή τους από τα αμερικανικά πρότυπα, με την επωδό ότι «εκεί» ακριβώς η ουσιαστική απουσία του κοινωνικού κράτους έχει θεραπεύσει το πρόβλημα της ανεργίας και έχει συντελέσει στην ανόρθω-

ση της οικονομίας. Χρειάζονται σελίδες επί σελίδων για να αναπτύξει κανείς τους λόγους για τους οποίους δύο κόσμοι συγγενικοί μέσα στο σύνολο του Δυτικού Κόσμου (για να χρησιμοποιήσουμε μια τρέχουσα έννοια), μπορεί να είναι και πολύ διαφορετικοί, κάτι που σημαίνει ότι τα συστήματα του ενός δεν ταιριάζουν σώνει και καλά απολύτως στον άλλο, όσο και αν είναι γενική η παραδοχή ότι κάποια πράγματα πρέπει να αναθεωρηθούν επί του προκειμένου και στις ευρωπαϊκές χώρες. Είναι λόγοι ιστορικοί, πολιτισμικοί έως και... μεταφυσικοί κατά κάποιο τρόπο. Και ο διογκούμενος ευρωσκεπτικισμός σημαίνει κάτι σοβαρό. Ατυχείς είναι και οι παραλληλισμοί με τις ΗΠΑ σε ό,τι αφορά την περίφημη ΚΕΠΠΑ, την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας στην Ε.Ε., η οποία... δεν υπάρχει. Γι' αυτό και στην πρώην Γιουγκοσλαβία πληρώνει μεν η Ευρώπη, αλλά την πολιτική ορίζει η Αμερική, γι' αυτό τα ίδια συμβαίνουν στη Μέση Ανατολή, γι' αυτό στην ελληνοτουρκική κρίση η Ε.Ε. στάθηκε στην πραγματικότητα στο επίπεδο ενός τετριμμένου, μάλλον, ευχολογίου.

Η ΑΠΕΙΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

...Γι' αυτό, και για άλλα πολλά, θα έχουμε ενδεχομένως και Μάαστριχτ τρία και τέσσερα και παραπάνω, ίσως, όπως έχει προβλέψει ο καγκελλάριος Κολ, καθώς το ευ-

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ,
ΣΥΝΟΡΑ
ΤΟΥ ΡΗΝΟΥ,
ΓΑΛΛΙΑ, 1944

ρωπαϊκό οικοδόμημα είναι πολυδαίδαλο και περίπλοκο και τα θεμέλιά του έχουν ανάγκη από ενίσχυση σε αυτό το παράξενο τέλος ενός κάποτε ανατρεπτικού αιώνα. Ένα τέλος που σηματοδοτείται από εκατομμύρια ανέργων και –κυρίως– από την τεχνική ή τις «νέες τεχνολογίες», όπως έχει επικρατήσει να λέγεται, που προβάλλει στον ορίζοντα ως κυρίαρχη εξουσία για τον επόμενο αιώνα.

Δεν έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που στη γαλλική πρωτεύουσα μπήκε μια ωραία ταφόπετρα πάνω στη Γιάλτα και στο μύθο της, με την υπογραφή της ρωσο-νατοϊκής συμφωνίας. Το γεγονός δεν πέρασε βεβαίως απαρατήρητο, είναι όμως αλήθεια ότι δεν του δόθηκε και η σημασία που θα έπρεπε. Η ευρωπαϊκή ιστορία γύρισε μια μεγάλη και παράξενη σελίδα, οι λαοί της Ευρώπης ανοίγονται σε καινούργιους δρόμους, αλλά ξαναθυμούνται και κάποια παλιά περάσματα. Όχι τα καλύτερα πάντοτε, κατ' ανάγκην.

Η Ευρώπη ξέρει ότι η περίφημη «ολοκλήρωση» είναι η μοίρα της, ότι μόνο ενωμένη μπορεί να σταθεί στο «παγκόσμιο χωριό». Το παλιό –και πάντοτε μακρινό– όραμα της ομοσπονδίας διαφαίνεται πάντοτε από κάποιους στο βάθος του ορίζοντα, αλλά είτε έτσι είτε αλλιώς ο δρόμος είναι δύσβατος. Πάνω και πέρα από τα ασυγκράτητα νεοφιλελεύθερα δόγματα που ανθούν πέραν του Ατλαντικού και αναζητούν ζηλωτές εντεύθεν, πέρα από οποιεσδήποτε αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, είναι προφανές και κάτι άλλο: ότι ακόμα και στην εποχή της έκπτωσης του ουμανισμού, ο άνθρωπος δεν μπορεί να περάσει στο περιθώριο, ότι η Ευρώπη δεν υπάρχει μόνο μέσα από κάποια Κεντρική Τράπεζα, αλλά μέσα από την ιστορία, την παράδοση και τον πολιτισμό της, μέσα από τις κοινωνικές κατακτήσεις, την «πολύχρωμη» παράδοσή της και τον πλούτο των γλωσσών της.

Αυτή είναι η μεγάλη δυσκολία της. Αλλά αυτή είναι και η τεράστια πρόκληση στην οποία καλούνται να ανταποκριθούν και οι πάσης φύσεως Διακυβερνητικές.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ■ ΧΡΟΝΟΣ 19ος ■ ΤΕΥΧΟΣ 60-61 ■ ΙΟΥΛΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1996 ■ ΤΙΜΗ 3.500 ΔΡΧ.

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

*Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση
μετά τη Διακυβερνητική*

LIBER
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

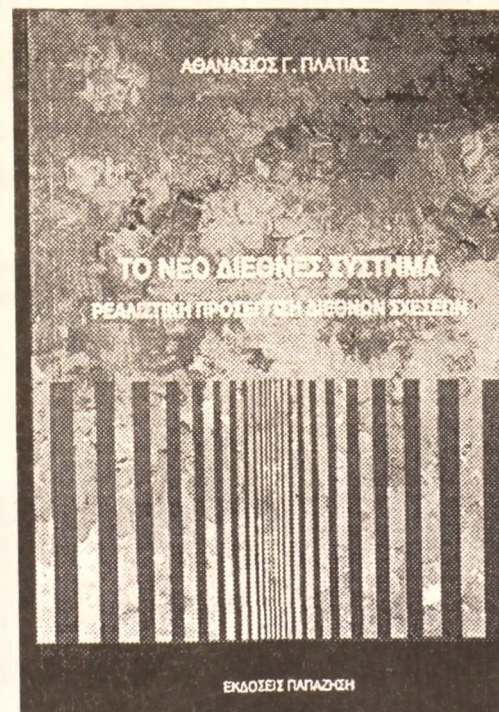
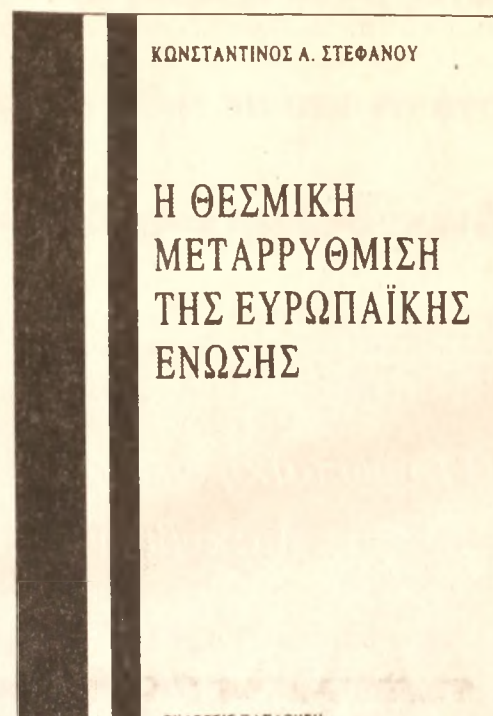
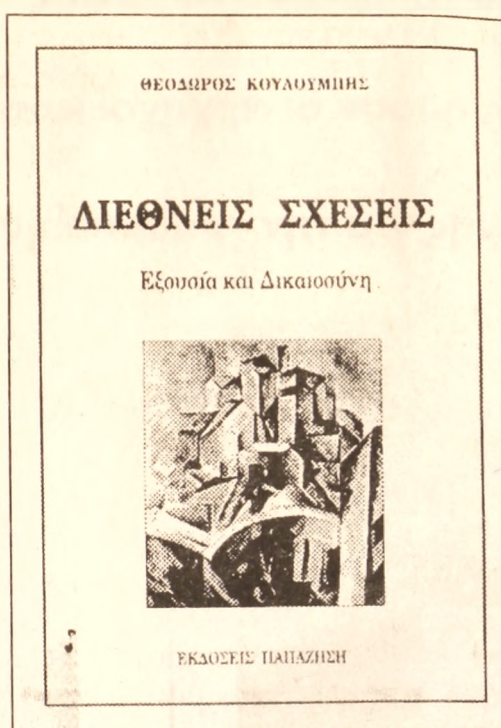
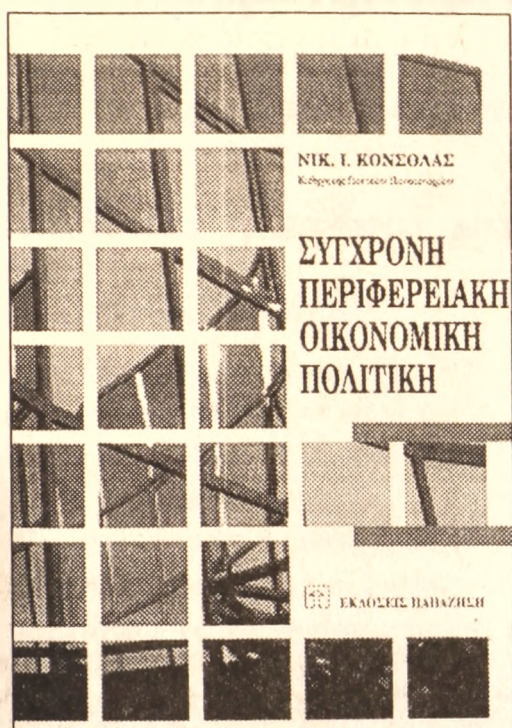
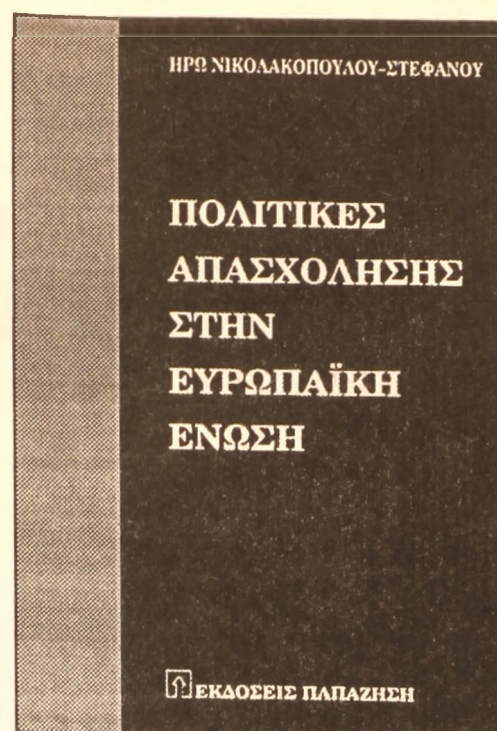
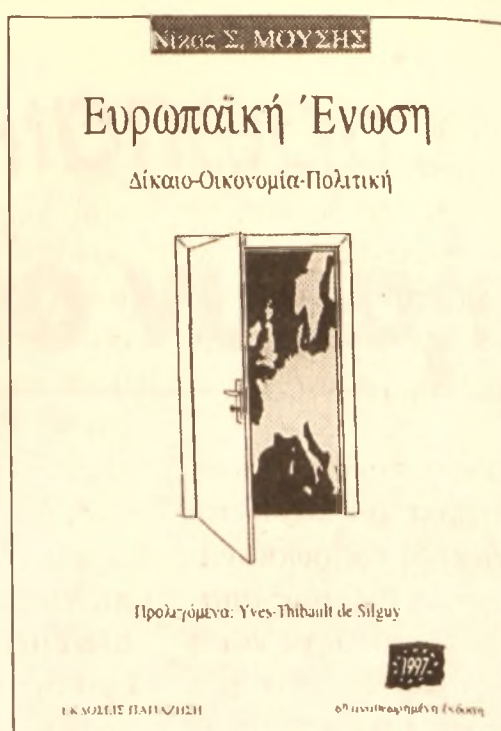
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ

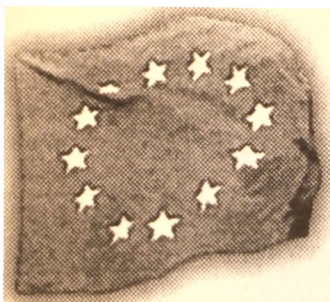
ΣΟΦΙΑΝΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗΣ
ΤΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΑ
η καταγραφή μιας δεκαετίας

ΘΕΜΕΛΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση - Διεθνείς Σχέσεις

Ευρωπαϊκή οικοδόμηση: Να μιλήσουν οι ίδιοι οι λαοί

του Γιάννη Θεωνά

Ελάχιστες μόνο ημέρες πριν από τη Σύνοδο Κορυφής του Άμστερνταμ, δεν είναι γνωστό αν και σε τι θα συμφωνήσουν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης για την τροποποίηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Ο Γιάννης Θεωνάς είναι ευρωβουλευτής του ΚΚΕ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ αν και σε τι θα συμφωνήσουν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, ένα όμως είναι βέβαιο: ότι με τις αποφάσεις του Άμστερνταμ και αυτές που ίσως χρειαστεί να ληφθούν στο Λουξεμβούργο σε έξι μήνες, οι κυρίαρχες δυνάμεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιχειρούν να προωθήσουν τη διαμόρφωση ενός σκληρού πυρήνα τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο με κέντρο το γαλλογερμανικό άξονα και περιφέρεια ολόκληρη την Ευρώπη και τους λαούς της (με εξαίρεση τη Ρωσία και όσες χώρες, π.χ. Ελβετία και Νορβηγία, απέριψαν την ένταξή τους στην Ε.Ε. με λαϊκά δημοψηφίσματα).

Σε αυτόν το στόχο κινούνται οι τρεις πιο σημαντικές επιλογές στην πορεία της ευρωπαϊκής καπιταλιστικής οικοδόμησης, που βρίσκονται σήμερα μπροστά μας:

- Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος την 1-1-1999.
- Η τροποποίηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ, με στόχο την προώθηση της Πολιτικής Ένωσης.
- Η διεύρυνση της Ε.Ε. προς τις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη, που άρχισε τις εργασίες της το Μάρτιο του 1996 στο Τορίνο και αναμένεται –εκτός απροόπτου– να τις τερατίσει στις 16 και 17 Ιουνίου 1997 στο Άμστερνταμ, έχει κληθεί να υπηρετήσει άμε-

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

(Σύμβουλος έκδοσης: Χάρης Βλαβιανός)

E. L. DOCTOROW: Παγκόσμια έκθεση (μυθιστόρημα)

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

έμμεσα και τις τρεις αυτές στρατηγικές επιλογές του του ευρωπαϊκού κεφαλαίου:

την πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική κοινή (ΟΝΕ) και το ενιαίο νόμισμα (ευρώ), έμμεσα, την επίμονη άρνηση να συζητήσει οτιδήποτε αφορά βασική αυτή επιλογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, ήρια-διαδικασίες, χρονοδιαγράμματα κ.λπ.

η διεύρυνση προς τις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης, άμεσα, με την προσαρμογή των θεσμο-οργάνων της Ε.Ε. στις απαιτήσεις «ευέλικτης» λειτουργίας στην προοπτική μιας Ένωσης με 25-30 μέλη.

την προώθηση της Πολιτικής Ένωσης, άμεσα, με την πάθεια να διαμορφωθούν θεσμοί κοινής εξωτερικής πολιτικής και άμυνας, να προωθηθεί η στρατιωτικοποίησης Ε.Ε. και να διεκδικηθεί ιδιαίτερος ρόλος της Ένωσης στο πλαίσιο της νέας ιμπεριαλιστικής τάξης πραγμάτων στην Ευρώπη και τον κόσμο.

οι τρεις αυτές επιλογές συνεπάγονται δραματικές συνέπειες για τους λαούς όλων των χωρών της Ένωσης, ιδιαίτερα για τις οικονομίες και την εθνική ανεξαρτησία των περιφερειακών χωρών, όπως η Ελλάδα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

ιστέλεσε τη βασικότερη επιλογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Τα τελευταία τέσσερα χρόνια, τα περίφημα ήρια για την ονομαστική σύγκλιση έχουν γίνει το ίδιο και η βάση εφαρμογής πολιτικών αυστηρότερης ιπτητας και δημοσιονομικής πειθαρχίας, το εφελτήριο το χτύπημα των κοινωνικών, εργασιακών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, για τη φορολογισαφαίμαξη των πολιτών, την προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων και τη διάλυση της δημόσιας περιουσίας, την ατροπή συνολικά των κατακτήσεων του εργατικού κινήματος στη διάρκεια ενός ολόκληρου αιώνα.

μέχρι σήμερα εφαρμογή της σκληρής νεοφιλελεύθερης πολιτικής όχι μόνο δεν έλυσε αλλά αντίθετα όξυνε απάτερα τα προβλήματα της ανεργίας και της φτώχειας όλες τις χώρες της Κοινότητας. Το χάσμα ανάμεσα στις απτυγμένες και μη χώρες και περιοχές διευρύνθηκε.

ο ευρωπαϊκό μονοπωλιακό κεφάλαιο, με την ΟΝΕ και προϋποθέσεις που έθεσε με τα κριτήρια σύγκλισης, άφερε να ευθυγραμμίσει τις πολιτικές δυνάμεις της

Χριστιανοδημοκρατίας και της Σοσιαλδημοκρατίας, έτσι ώστε να κάνει αδιάφορο για το ίδιο, ποιο ρεύμα από τα δύο θα βρίσκεται στην κυβέρνηση.

Είτε το ένα είτε το άλλο κινούνται στον ίδιο μονόδρομο της αντιλαϊκής πολιτικής, που υπαγορεύουν τα προγράμματα σύγκλισης και ελέγχουν τα κοινοτικά όργανα με την πολυμερή εποπτεία της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών και τις συστάσεις μακροοικονομικής πολιτικής, που απευθύνει το Συμβούλιο Ecofin για την «αντιμετώπιση» των «υπερβολικών» ελλειμμάτων.

Οι πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν ότι η κατάσταση θα πάει από το κακό στο χειρότερο. Ενόψει της έναρξης εφαρμογής του ενιαίου νομίσματος από 1.1.1999, προωθείται η εφαρμογή του γερμανικής έμπνευσης συμφώνου σταθερότητας, το οποίο προβλέπει τη συνέχιση της σκληρής μονόπλευρης λιτότητας χωρίς ημερομηνία λήξης, τόσο για τις χώρες που θα μπουν στο ενιαίο νόμισμα όσο και γι' αυτές που θα μείνουν απέξω, με τα προγράμματα σταθερότητας για τις μεν και τα νέα προγράμματα σύγκλισης για τις δε. Οι σχετικοί κανονισμοί θα εγκριθούν στη Σύνοδο Κορυφής του Άμστερνταμ και θα τεθούν σε εφαρμογή από το πρώτο εξάμηνο του 1999. Προβλέπουν ακόμη

Η μέχρι σήμερα εφαρμογή της σκληρής νεοφιλελεύθερης πολιτικής όχι μόνο δεν έλυσε αλλά αντίθετα όξυνε παραπέρα τα προβλήματα της ανεργίας και της φτώχειας σε όλες τις χώρες της Κοινότητας. Το χάσμα ανάμεσα στις αναπτυγμένες και μη χώρες και περιοχές διευρύνθηκε.

και εξοντωτικές οικονομικές ποινές για όσες χώρες παρουσιάζουν αποκλίσεις από τα κριτήρια, ιδιαίτερα αυτό του δημοσιονομικού ελλείμματος.

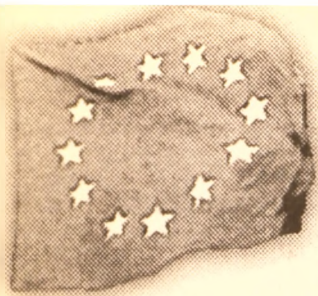
Ταυτόχρονα, ολοκληρώνεται η κατάργηση κάθε έννοιας εθνικής κυριαρχίας στη χάραξη της οικονομικής πολιτικής, αφού με την είσοδο στην τρίτη φάση της ΟΝΕ, την 1.1.1999, η συναλλαγματική και νομισματική πολιτική αυτονομείται από τα κράτη-μέλη και τα κοινοτικά όργανα

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΙΑ ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ

— Η πιο σύγχρονη μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας —

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

και περνάει απευθείας στους ευρωπαϊούς τραπεζίτες, μέσα από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, και ουσιαστικά υπό τον απόλυτο έλεγχο της γερμανικής Bundesbank.

Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Αποτελεί στρατηγική επιλογή για το ευρωπαϊκό μονοπωλιακό κεφάλαιο, προκειμένου να θέσει υπό τον έλεγχό του τις εξελίξεις στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Σε ό,τι αφορά το ονομαστικό κόστος της διεύρυνσης, ήδη έχει γίνει σαφές ότι αυτό θα φορτωθεί στις πλάτες των καθυστερημένων χωρών του ευρωπαϊκού Νότου.

Το ερώτημα που προκύπτει εδώ, είναι ποιος πληρώνει το κόστος –πολιτικό και οικονομικό– της διεύρυνσης.

Όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι το κόστος αυτό θα φορτωθεί στις πλάτες των περιφερειακών χωρών, κυρίως του Νότου, όπως είναι η Ελλάδα.

Ήδη έχει γίνει απόλυτα καθαρό το πολιτικό κόστος από τις μέχρι τώρα εργασίες της Διακυβερνητικής Διάσκεψης.

Στο όνομα της αποτελεσματικότητας και της ευελιξίας στη λήψη αποφάσεων, όταν η Ε.Ε. θα έχει 20-25 ή και 30 μέλη, επιδιώκεται μια τεράστια θεσμική προσαρμογή, η οποία θα περιθωριοποιήσει περαιτέρω χώρες όπως η Ελλάδα.

Στην ημερήσια διάταξη έχουν τεθεί:

- Η μείωση του αριθμού των επιτρόπων, ώστε να μην ισχύει η αρχή κάθε χώρα και ένας επίτροπος.
- Η κατάργηση της ομοφωνίας στη λήψη αποφάσεων.
- Η αναδιάταξη της στάθμισης των ψήφων στο Συμβούλιο, με την εισαγωγή πληθυσμιακών στοιχείων στον υπολογισμό των ψήφων κάθε χώρας.
- Η αναθεώρηση του συστήματος της εναλλαγής στην

προεδρία της Ένωσης ανά εξάμηνο, με τον περιορισμό των δικαιωμάτων των μικρών χωρών.

- Η μείωση του αριθμού των ευρωβουλευτών.

Στην ίδια κατεύθυνση δεν πρέπει να αιφνιδιάσει κανέναν η επαναφορά, σε κατάλληλη ευκαιρία, του θέματος των γλωσσών εργασίας, στο όνομα του μεγάλου κόστους λειτουργίας.

Σε ό,τι αφορά στο ονομαστικό κόστος της διεύρυνσης, ήδη έχει γίνει σαφές ότι αυτό θα φορτωθεί στις πλάτες των καθυστερημένων χωρών του ευρωπαϊκού Νότου.

Με δεδομένη την άρνηση των μεγάλων χωρών να δεχθούν την αύξηση των ιδίων πόρων της Κοινότητας (σίμερα ο κοινοτικός προϋπολογισμός δεν μπορεί να υπερβεί κατ' ανώτατο όριο το 1,27% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ) και με δεδομένη την «ανάγκη» σημαντικοί πόροι να κατευθυνθούν προς τις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης για να συμβάλουν στην προσαρμογή των οικονομιών τους στο κοινοτικό μοντέλο, έχει αρχίσει ήδη η αντίστοιχη μέτρηση για το Γεωργικό και το Περιφερειακό Ταμείο, που αφορούν ιδιαίτερα στη γεωργική οικονομία και τις καθυστερημένες περιοχές του Μεσογειακού Νότου.

Οι περικοπές άρχισαν από τον προϋπολογισμό του 1997 και θα συνεχιστούν με μεγαλύτερη ένταση τα επόμενα χρόνια, περίοδο κατά την οποία η γεωργική οικονομία και οι αγρότες της χώρας μας θα αντιμετωπίσουν συγκλονιστικές επιπτώσεις από τη γενικότερη κοινοτική πολιτική.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ η έμφαση δόθηκε στην προσπάθεια της οικονομικής ενοποίησης, με τη διαμορφωση θεσμών κοινής οικονομικής πολιτικής και την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος.

Με την παρούσα τροποποίηση οι κυρίαρχες δυνάμεις της Ένωσης επιδιώκουν την προώθηση της κοινής εξωτερικής πολιτικής, της κοινής πολιτικής άμυνας, της κοινής πολιτικής εσωτερικής ασφάλειας και την ενίσχυση της εννοιας της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

Επιδιώκουν, δηλαδή, να διαμορφώσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της κρατικής εξουσίας, να βάλουν τις βάσεις μετεξέλιξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια μορφή ενιαίου κράτους ομοσπονδιακού τύπου.

ΠΟΙΗΣΗ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Κυκλοφορεί το 9ο τεύχος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ην κατεύθυνση αυτή και με κύριο επιχείρημα ότι «η όψη πρέπει να μιλάει με μια φωνή στα θέματα εξωτερικής πολιτικής και να διαθέτει μια αξιόπιστη άμυνα», ο λογερμανικός άξονας, κατά κύριο λόγο, πιέζει για μια φωνία που θα προβλέπει:

Τη λήψη αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής με ειδική μειοψηφία και με την κατάργηση του *veto*.

Τον ορισμό γενικού γραμματέα για θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Την εφαρμογή της αρχής της «ενελιξίας» στα θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας, σύμφωνα με την οποία καμία χώρα δεν θα μπορεί να μπλοκάρει αποφάσεις και αποστολές (στρατιωτικές ή ανθρωπιστικές), αλλά θα υπάρχει η ευχέρεια της «εποικοδομητικής αποχής» α όσες χώρες δεν θέλουν να συμμετέχουν στη λήψη και εφαρμογή τέτοιων αποφάσεων.

Την ενσωμάτωση της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στην Ε.Ε. για να αποτελέσει το στρατιωτικό βραχίονα της Ένωσης.

Την ενσωμάτωση στη Συνθήκη της Συμφωνίας Σένγκεν και την ανάπτυξη της EUROPOL για την προώθηση της εσωτερικής ασφάλειας.

Την κοινοτικοποίηση των πολιτικών για τις εσωτερικές υποθέσεις, της πολιτικής ασύλου, μετανάστευσης και δικαιοσύνης.

Εμείς θεωρούμε ότι όλες αυτές οι εξελίξεις πρέπει να δημιουργούν βαθύτατες ανησυχίες.

Με την κοινή εξωτερική πολιτική και την κοινή πολιτική άμυνας, δρομολογείται η διαδικασία στρατιωτικοποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ενεργότερη συμμετοχή της χώρας μας σε επιθετικές επεμβάσεις τύπου Πέτερς-μπεργκ σε τρίτες χώρες με το πρόσχημα της ανθρωπιστικής βοήθειας ή της διαχείρισης κρίσεων προς όφελος του κληρού πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. Βοσνία, Αλβανία).

Ταυτόχρονα, με τον περιορισμό του *veto*, η χώρα μας από πιο δύσκολη θέση θα μπορεί να προβάλλει τις όποιες ντιστάσεις της. Θα «σύρεται» σε επιλογές αντίθετες στα θινικά της συμφέροντα και στις παραδοσιακές σχέσεις ης με χώρες και λαούς της περιοχής μας.

Με την κοινή πολιτική εσωτερικής ασφάλειας και δικαιοσύνης, δημιουργούνται θεσμοί και μηχανισμοί (Σέν-

γκεν, Europol) καταστολής και καταπάτησης στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ θα ενισχυθούν οι ήδη υπάρχοντες.

Οι ανησυχίες αυτές κατά κανέναν τρόπο δεν μπορούν να αμβλυνθούν από το γεγονός ότι μπορεί να υπάρξουν και ορισμένες μικροβελτιώσεις, όπως η ενσωμάτωση του Κοινωνικού Πρωτοκόλλου, η αναφορά στην απασχόληση (αν υπάρχει) ή τις νησιωτικές περιοχές.

ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΟΥΝ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΟΙ ΛΑΟΙ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ και η αναθεώρησή της θα επιδράσουν καταλυτικά σε βάρος του παρόντος και του μέλλοντος της χώρας και του λαού μας.

Το ΚΚΕ είναι το μοναδικό κόμμα που το 1992 αντιτάχθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και απαίτησε να ενημερωθεί ολόπλευρα ο ελληνικός λαός και, μέσα από ένα δημοψήφισμα, να πει τη γνώμη του και να πάρει ο ίδιος τις τύχες της χώρας στα χέρια του.

Σήμερα, η θέση του ΚΚΕ έχει δικαιωθεί πλήρως, ο λαός μας, όπως και οι άλλοι ευρωπαϊκοί λαοί, βλέπει πολύ πιο καθαρά τις συνέπειες από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και τις επιλογές του ευρωπαϊκού μονοπωλιακού κεφαλαίου.

Οι νέες αλλαγές που κυφορούνται θα οδηγήσουν σε νέα συρρίκνωση της εθνικής ανεξαρτησίας και της λαϊκής κυριαρχίας. Θα επιφέρουν νέα πλήγματα στα δημοκρατικά και κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, ενώ θα δυναμώσει ο ιμπεριαλιστικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να αλυσοδέσει τη χώρα και το λαό στο άρμα των ιμπεριαλιστικών επιλογών του διευθυντηρίου της Ε.Ε. ερήμην του λαού. Στοιχειώδης δημοκρατική συμπεριφορά επιβάλλει στην κυβέρνηση και τα κόμματα, για τέτοια ζητήματα κεφαλαιώδους σημασίας για το παρόν και το μέλλον του τόπου, να προσφύγουν στον ελληνικό λαό και να ζητήσουν τη γνώμη του.

Μέσα από ένα απλό και δημοκρατικό δημοψήφισμα, ο λαός να πει τη γνώμη του για ολόκληρο το οικοδόμημα που διαμορφώνει η Συνθήκη του Μάαστριχτ και οι όποιες τροποποιήσεις της.

Είναι αυτονόητο, φυσικά, πως το ΚΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη συνολικής καταψήφησης της Συνθήκης και της επικείμενης αναθεώρησής της.

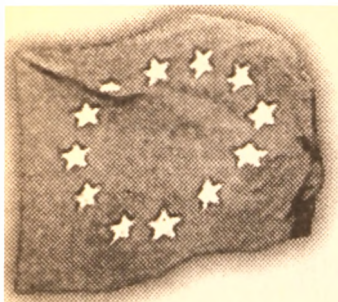

Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΑΝ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ)

— NORMPERT ΕΛΙΑΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ —

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Η Ελλάδα και η πρόκληση της Νέας Ευρώπης

του Π. Κ. Ιωακειμίδη

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που πραγματοποιείται στις 16-17 Ιουνίου στο Άμστερνταμ θα αποτελέσει, κατά πάσα πιθανότητα, έναν άλλο σταθμό στην πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με το κλείσιμο των εργασιών της Διακυβερνητικής Διάσκεψης για την αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ο ΜΟΝΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ βεβαιότητας που εμφανίζεται τη στιγμή που γράφεται το άρθρο αυτό είναι οι πολιτικές εξελίξεις στη Γαλλία με την άνοδο του Σοσιαλιστικού Κόμματος στην εξουσία. Οι Σοσιαλιστές, θα πρέπει να τονισθεί, δεν είναι αντίθετοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Άλλωστε οι Σοσιαλιστές με τον **Φρανσουά Μιττεράν** διαπραγματεύθηκαν και υπέγραψαν τη Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία, μεταξύ άλλων, προβλέπει την εγκαθίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Πατέρας της ΟΝΕ είναι επίσης ο **Ζακ Ντελόρ**, Γάλλος και ιδιαίτερα ισχυρή προσωπικότητα του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Επομένως οι Σοσιαλιστές δεν πρόκειται να ανατρέψουν το Μάαστριχτ. Θα επιχειρήσουν όμως κάτι ιδιαίτερα σημαντικό: να προσδώσουν το κοινωνικό και πολιτικό περιεχόμενο στη στρατηγική εγκαθίδρυσης της ΟΝΕ και στη γενικότερη πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, πράγμα που θα συνέβαλε και στη βαθύτερη ενοποίηση της τελευταίας. Στη βάση αυτή και προκειμένου να προωθήσει τους στόχους της, δεν αποκλείεται η νέα κυβέρνηση της Γαλλίας να ζητήσει κάποια παράταση για την ολοκλήρωση των εργασιών της Διακυβερνητικής Διάσκεψης. Ωστόσο αυτό που θα πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι η Διακυβερνητική Διάσκεψη (η αναθεώρηση της Συνθήκης, δηλαδή) εγγράφεται σε μια διαδικασία ευρύτερων μεταρρυθμίσεων της Ε.Ε. που, (εκτός από τη Διακυβερνητική), περιλαμβάνει:

α) την εγκαθίδρυση της πλήρους Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) που, εκτός απροόπτου, πρόκειται να συντελεσθεί με αφετηρία την 1.1.1999.

β) τη διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ατλα-

ντικής Συμμαχίας (ΝΑΤΟ) με τις πρώτες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

γ) την αναμόρφωση βασικών κοινών πολιτικών, όπως της ΚΑΠ και της διαρθρωτικής πολιτικής, που εν μέρει επιβάλλεται λόγω της διεύρυνσης, καθώς και την προσαρμογή των δημοσιονομικών προοπτικών και του προϋπολογισμού.

Η σημασία των γεγονότων αυτών κρίνεται τόσο σημαντική ώστε να επηρεάζουν καθοριστικά πολιτικές αποφάσεις και επιλογές. Η Γαλλία π.χ. οδηγήθηκε σε εκλογές γιατί ο πρόεδρος **Σιράκ** προσέβλεπε σε ένα νέο εκλογικό αποτέλεσμα, που θα έκανε ευκολότερη την υιοθέτηση όλων εκείνων των μέτρων και αποφάσεων για την «είσοδο» της χώρας στο τρίτο και τελικό στάδιο της ΟΝΕ. Ο καγκελάριος της Γερμανίας **Χ. Κολ** επιλέγει να ξανακατέβει, για πέμπτη φορά στις εκλογές με βασικό στόχο να διασφαλίσει την πορεία προς το «ενιαίο νόμισμα» (ευρώ). Η προεκλογική εκστρατεία στη Βρετανία, που οδήγησε στην άνοδο του Εργατικού Κόμματος στην εξουσία, επικεντρώθηκε σε μεγάλο βαθμό στο «θέμα Ευρώπη» - θέση της Βρετανίας στην Ένωση (Διακυβερνητική Διάσκεψη, ΟΝΕ). Η ήττα των Συντηρητικών θεωρείται «ως ήττα των Ευρωσκεπτικιστών». Οι κυβερνήσεις πολλών χωρών-μελών (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία, Ιρλανδία) έχουν επίσης θέσει στο επίκεντρο της πολιτικής τους το «θέμα Ευρώπη» και κυρίως την είσοδό τους στο ενιαίο νόμισμα¹. Η ευρωπαϊκή κοινωνία δικαιολογημένα προβληματίζεται και αντιδρά για το κόστος ορισμένων αποφάσεων αλλά και για τις συνέπειες από την αναπόφευκτη προσαρμογή που επιβάλλεται στο ευρωπαϊκό κοινωνικό

Ο Π. Κ. Ιωακειμίδης είναι αναπλ. καθηγητής του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ότυπο. Με λίγα λόγια, η «Ευρώπη» σ' όλες τις εκδοχές και προοπτικές της (αναθεώρηση Συνθήκης, ΟΝΕ, κοινωνική μεταρρύθμιση, διεύρυνση, κ.λπ.) διαμορφώνει την πολιτική δυναμική στο σύνολο σχεδόν του ευρωπαϊκού χώρου.

Για την Ελλάδα, οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα έχουν καθοριστική σημασία. Δεν θα αποτελούσε υπερβολή να υποστηριχθεί ότι θα προσδιορίσουν τη θέση, τον θεσμικό ρόλο στο ευρύτερο ευρωπαϊκό σύστημα και τη νέα αρχιτεκτονική που διαμορφώνεται. Με άλλα λόγια, το μέλλον της Ελλάδας κρίνεται αυτή την περίοδο με τις αποφάσεις που λαμβάνονται στα ευρωπαϊκά fora. Αναλυτικότερα:

Ι ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Η διαπραγματευτική διαδικασία ανεθεώρησης της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση που ουσιαστικά άρχισε τον Ιούνιο 1995 (με τις εργασίες της «Ομάδας Προβληματισμού») φαίνεται σχεδόν βέβαιο ότι θα ολοκληρωθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ (16-17 Ιουνίου). Η τεχνική πτυχή της διαπραγμάτευσης έχει σχεδόν ολοκληρωθεί. Παραμένουν όμως «ανοιχτά» τα κύρια πολιτικά θέματα που απαιτούν λύσεις στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο) και μέχρι τότε το σύνολο του διαπραγματευτικού πακέτου παραμένει ανοιχτό. Τα σημαντικά πολιτικά θέματα περιλαμβάνονται: (α) η σύνθεση, το μέγεθος και οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Commission), όπου έχει μορφοποιηθεί σύγκρουση ανάμεσα στις μεγάλες και στις μικρές χώρες-μέλη, (β) η αναστάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο Υπουργών, (γ) η επέκταση της ειδικής πλειοψηφίας, (δ) οι ρυθμίσεις για τη θέσπιση μορφών ευέλικτης, ενισχυμένης συνεργασίας (flexible, enhanced forms of cooperation), (ε) η ανάπτυξη της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις μεθόδους λήψης αποφάσεων (ομοφωνία/πλειοψηφία) και κυρίως την αμυντική διάσταση (ανάπτυξη κοινής άμυνας, ενσωμάτωση Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης -ΔΕΕ σε Ε.Ε., κ.λπ.).

Στα θέματα αυτά οι θέσεις και τα όρια διαπραγμάτευσης των χωρών-μελών έχουν ήδη αποσαφηνισθεί. Επομένως, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ μπορεί να ολοκληρωθεί η αναθεωρητική διαδικασία εάν η Προεδρία (Ολλανδία) επιμείνει προς την κατεύθυνση αυτή. Βεβαίως, το αποτέλεσμα της προσπάθειας δεν θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό και πάντως κατώτερο των αρχικών προσδοκιών. Αλλά σε δύο θέματα εκτιμάται ότι οι αποφάσεις μπορεί να αποδειχθούν ιστορικής σημασίας: στη θέσπιση των ρυθμίσεων για την «ευελιξία» και στη «θεμελίωση» των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής άμυνας στα πλαίσια της Ε.Ε. Ωστόσο υπάρχουν άλλα επίσης σημαντικά θέματα, όπως η ανάπτυξη των ρυθμίσεων για τη δημιουργία ενός χώρου «ελευθερίας, δικαιοσύνης και ασφάλειας», η ενίσχυση των ρυθμίσεων για την προστασία του ευρωπαϊκού πολίτη, η θέσπιση ενός κεφαλαίου για την απασχόληση (διακηρυκτικού εν πολλοίς περιεχομένου).

Στο ερώτημα εάν η αναθεώρηση αυτή θα εφοδιάσει την

Ε.Ε. με το κεντρικό κυβερνητικό σχήμα («οικονομική κυβέρνηση») που χρειάζεται ενόψει της ΟΝΕ ή εάν θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη διεύρυνση σε 26 χώρες-μέλη, η απάντηση φοβάμαι ότι είναι αρνητική. Το πιθανότερο είναι συνεπώς στο όχι και τόσο μακρινό μέλλον να έχουμε νέα Διακυβερνητική, κάτω από άλλες συνθήκες.

BARRIO CHINO, ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ, 1933.

ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΟΝΕ

Οι νέες αυτές συνθήκες πιστεύεται ότι θα δημιουργηθούν από το ένα και καθοριστικό γεγονός για την πορεία της Ένωσης: τη δημιουργία ή μη του ενιαίου νομίσματος (εύρω) από την 1.1.1999. Άποψη πολλών είναι ότι, παρά τα περιοδικά προβλήματα, η δημιουργία του εύρω, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη και στις σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης (Δεκέμβριος 1995), έχει καταστεί βέβαιη εξέλιξη. Μόνο ένα καταστροφικό, απρόβλεπτο γεγονός θα μπορούσε να ανακόψει πλέον τη διαδικασία. Το πολιτικό και οικονομικό κόστος της οποιασδήποτε αναβολής (που θα δολοφονούσε το «εγχείρημα ΟΝΕ») έχει ήδη καταστεί υψηλότερο από το οποιοδήποτε κόστος για την έναρξη του τρίτου σταδίου την 1.1.1999. Η πολυσυζητημένη «σύγκλιση» έχει ήδη

πραγματοποιηθεί στις βασικές παραμέτρους με υψηλό κοινωνικό κόστος, οι χρηματαγορές έχουν αναγνωρίσει την αξιοπιστία του εγχειρήματος, οι κυβερνήσεις έχουν επίσης υποστεί το πολιτικό κόστος. Συνεπώς αναβολή (που θα σήμαινε το «θάνατο» της προσπάθειας) φαίνεται μάλλον να αποκλείεται. Η Γαλλία, χώρα-κλειδί για την ΟΝΕ, φέρεται αποφασισμένη να προχωρήσει. Η Γερμανία, παρά τα προβλήματα που έχει, φαίνεται επίσης αποφασισμένη πολιτικά να στηρίξει το εγχείρημα. Και ο μόνος τρόπος για να ελεγχθεί η παντοδυναμία της Γερμανίας και της Κεντρικής της Τράπεζας (της Bundesbank) είναι η εγκαθίδρυση της πλήρους ΟΝΕ². Οι μόνες χώρες-μέλη που κινδυνεύουν να παραμείνουν, σε πρώτη φάση, εκτός ενιαίου νομίσματος είναι η Ελλάδα και η Ιταλία (εκτός βεβαίως απ' αυτές που οικειοθελώς δεν θα επιδιώξουν την ένταξή τους, Βρετανία, Δανία, Σουηδία).

Η Ευρώπη βρίσκεται συνεπώς μπροστά σε μια ιστορικών διαστάσεων εξέλιξη –την πλήρη ΟΝΕ. Η ιστορική εμπειρία δείχνει ότι η νομισμαστική ένωση (ενιαίο νόμισμα) συμπίπτει με την πολιτική ένωση και τα όρια της κρατικής οντότητας. Θα οδηγήσει συνεπώς η πλήρης ΟΝΕ στην πλήρη πολιτική ένωση; Η συζήτηση γύρω από το καί-

Η ευρωπαϊκή κοινωνία δικαιολογημένα προβληματίζεται και αντιδρά για το κόστος ορισμένων αποφάσεων αλλά και για τις συνέπειες από την αναπόφευκτη προσαρμογή που επιβάλλεται στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο.

ριο αυτό ερώτημα εντείνεται σ' όλη την Ευρώπη³ (με αυτονόητη σημασία και για την Ελλάδα, η οποία όμως δεν φαίνεται να πολυαπασχολείται με το θέμα).

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ Ε.Ε./ΝΑΤΟ

Τον επόμενο μήνα (Ιούλιο), στη Διάσκεψη Κορυφής του ΝΑΤΟ στη Μαδρίτη, θα γίνει η επιλογή των πρώτων χωρών της Ανατολής Ευρώπης (Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία) που θα ενταχθούν στο ΝΑΤΟ ως πλήρη μέλη. Ταυτόχρονα σχεδόν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα παρουσιάσει τις «γνωμοδοτήσεις» και εκθέσεις της για την προσαρμογή των κοινών πολιτικών, δημοσιονομικών προοπτικών και προϋπολογισμού που θα εγκαινιάσουν τη διαδικασία διεύρυνσης της Ένωσης με την Κύπρο και τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Η διεύρυνση του ΝΑΤΟ –που κατά την άποψη πολλών, και του γράφοντος, δεν είναι ούτε αναγκαία ούτε ίσως ιδιαίτερα χρήσιμη για την Ευρώπη και τις χώρες που πρόκειται να ενταχθούν, αλλά που επιδιώκεται ως λόγος για την επιβίωση της Συμμαχίας– θέτει λεπτά θέματα σχέσεων με τη Ρωσία, τις ΗΠΑ κ.λπ. Και βεβαίως αφορά άμεσα στην Ελλάδα. Τα επίμαχα θέματα με τη Ρωσία πιστεύεται

ότι έχουν διευθετηθεί με την πρόσφατη υπογραφή της Ιδρυτικής Πράξης.

Την Ελλάδα αφορά ακόμη αμεσότερα η διεύρυνση της Ε.Ε. Η ένταξη της Κύπρου, οι επιπτώσεις της διεύρυνσης στις πολιτικές (ιδιαίτερα στην κοινή αγροτική πολιτική –ΚΑΠ– και διαρθρωτική πολιτική) και θεσμούς, οι προοπτικές ένταξης των βαλκανικών χωρών είναι μερικά από τα θέματα που ενδιαφέρουν άμεσα και καθοριστικά την Ελλάδα.

Στη βάση των αποφάσεων και επιλογών αυτών βρίσκεται φυσικά το αίτημα της προσαρμογής της ευρωπαϊκής κοινωνίας και οικονομίας (αγορά εργασίας, παραγωγικού ιστού, κ.λπ.) χωρίς την καταστροφή του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου.

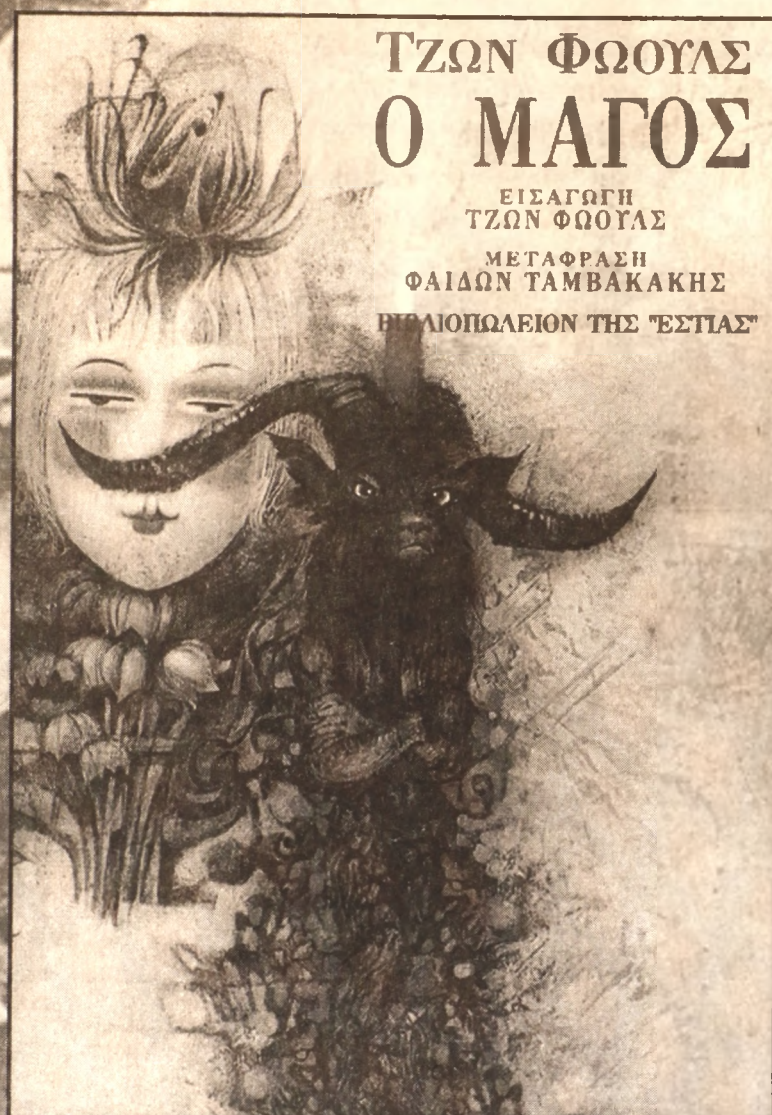
Είτε έτσι είτε αλλιώς και παρά τα περιορισμένα αποτελέσματα στα οποία φαίνεται ότι θα καταλήξει η Διακυβερνητική, γεγονός είναι ότι η ευρωπαϊκή μορφολογία και αρχιτεκτονική επαναπροσδιορίζονται. Αναπόφευκτα και η θέση των επιμέρους ευρωπαϊκών χωρών θα επαναπροσδιορισθεί. Η Ελλάδα είναι η ευρωπαϊκή χώρα που είναι δυνητικά περισσότερο ανοιχτή στις επιπτώσεις τις οποίες μπορεί «να απελευθερώσει» η διαδικασία αναμόρφωσης της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής. Από την άποψη αυτή, έχει ιδιαίτερη σημασία το γεγονός ότι η θεσμικά εκφρασμένη πολιτική εμφανίζεται σταθερά προσανατολισμένη την περίοδο αυτή προς την ισχυροποίηση της θέσης και του ρόλου της Ελλάδας στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο (Ε.Ε., Ν.Α. Μεσόγειο) με τη συμμετοχή σ' όλες τις ενοποιητικές διαδικασίες αλλά και την υπέρβαση χρονίζοντων προβλημάτων στις εξωτερικές σχέσεις της χώρας. Η συμμετοχή της Ελλάδας σ' όλες τις ενοποιητικές διαδικασίες, περιλαμβανομένης και της νομισματικής ενοποίησης, εμφανίζεται πράγματι ως μονόδρομος. Η στρατηγική όμως για την επίτευξη της συμμετοχής αυτής επιδέχεται ασφαλώς εναλλακτικές προσεγγίσεις. Όπως εναλλακτικές προσεγγίσεις επιδέχεται και το πρότυπο της νέας Ευρώπης που οικοδομείται⁴...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

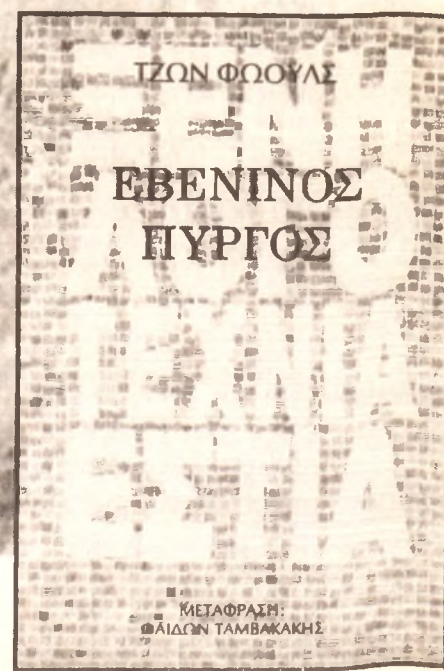
1. Όπως παρατήρησαν πρόσφατα οι *Financial Times*, η ΟΝΕ έχει καταστεί «the defining issue in European politics», *Financial Times*, 28 Μαΐου 1997.
2. Πολλοί, ανάμεσά τους και ο κορυφαίος οικονομολόγος F. Mondigliani, θεωρούν την Bundesbank ως τη βασική υπεύθυνη για τα απαράδεκτα υψηλά επίπεδα ανεργίας που καταγράφονται σήμερα στην Ευρώπη. Ομιλία του Mondigliani στην Αθήνα, *Ελευθεροτυπία* 31.5.1997.
3. Μεταξύ άλλων βλέπε, D. Currie, *The Pros and Cons of EMU*, London, EIU Report, 1997, O. Issing, *Europe: Political Union through Common Money*, London, The Institute of Economic Affairs, Occasional Paper 98, 1996, M. Wolf, H-E Scharrer, C. Johnson, *The Politics and Economics of a Single Currency*, London, The Royal Institute of International Affairs, Discussion Paper 69, 1997.
4. Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ο Κρίσιμος Μάιος, η Ελλάδα και ο Βυζαντινισμός*, *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, τχ. 20 (2245), 15 Μαΐου 1997.

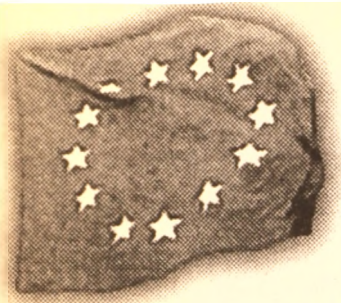
ΤΖΩΝ ΦΩΟΥΛΣ Ο ΜΑΓΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
ΦΑΙΔΩΝ ΤΑΜΒΑΚΑΚΗΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΟ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Ε.Ε.: Μοχλός επιρροής και μηχανισμός αυτοσυγκράτησης

του Θ. Α. Κουλουμπή

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. επέδρασε καθοριστικά σε κάθε πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική έκφανση της ζωής μας. Συγκεκριμένα, στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής, μπορούμε να τονίσουμε ότι η συμμετοχή μας στην Ε.Ε. χρησιμοποιήθηκε από τη χώρα μας ως διαπραγματευτικό χαρτί αλλά και ως πηγή αυτοσυγκράτησης.

ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟ πραξικόπημα του καθεστώτος Ιωαννίδη στην Κύπρο, που έδωσε στην Τουρκία την αφορμή και την ευκαιρία να εισβάλει στη Μεγαλόνησο και να τη διχοτομήσει, η κυβέρνηση εθνικής ενότητας υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή είχε τρεις εναλλακτικές επιλογές. Η πρώτη ήταν να κηρύξει αμέσως τον πόλεμο εναντίον της Τουρκίας. Αλλά η «κυβέρνηση των συνταγματαρχών», παραδόξως, είχε αφήσει την Ελλάδα ανοχύρωτη (ιδίως τα νησιά του Αιγαίου και τα Δωδεκάνησα) στο έλεος της τουρκικής στρατιωτικής μηχανής. Η δεύτερη επιλογή ήταν να κερδίσει χρόνο, μετά την κατάπαυση του πυρός στην Κύπρο, και να προχωρήσει σε μια δραματική ενίσχυση των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, ώστε να μπορέσει αργότερα να επιβάλει (και με στρατιωτικά μέσα αν χρειαζόταν) την απόσυρση των τουρκικών δυνάμεων κατοχής από τα εδάφη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Εάν η Ελλάδα είχε υιοθετήσει τη δεύτερη επιλογή, θα τοποθετούνταν μαζί με την Τουρκία σε μια τροχιά περιοδικών και ανταποδοτικών πολέμων, του τύπου που χαρακτήριζε τις σχέσεις του Ισραήλ με τους Άραβες. Δεν χρειάζεται, βεβαίως, να ειπωθεί ότι μια σχέση παρατεταμένης έντασης και θερμής ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης δεν θα επέτρεπε στη χώρα μας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η τρίτη επιλογή προϋπέθετε τη σημαντική ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων με στόχο την αποκατάσταση μιας επαρκούς ισορροπίας δυνάμεων, που θα εξασφάλιζε την αποτροπή μελλοντικών αναθεωρητικών ενεργειών της Τουρκίας στην Κύπρο, το Αιγαίο και τη Θράκη, με την ενεργοποίηση –παράλληλα– μιας δέσμης πολιτικών, οικονομικών, διπλωματικών (αλλά όχι στρατιωτικών) πιέσεων, που θα ανάγκαζαν την Τουρκία να προχωρήσει σε μια αμοιβαία αποδεκτή διευθέτηση

του Κυπριακού και των υπολοίπων ελληνοτουρκικών προβλημάτων.

Ο Καραμανλής, προφανώς, επέλεξε την τρίτη από τις παραπάνω στρατηγικές. Είχε προσκληθεί από την αυτοεξορία του στο Παρίσι για να βοηθήσει στη διάσωση ενός βυθιζόμενου σκάφους. Στα χρόνια της εξορίας του (και νωρίτερα) είχε συνειδητοποιήσει ότι η μοίρα της Ελλάδας θα ήταν σκοτεινή εάν έμενε έξω από το θερμοκήπιο των αναπτυσσόμενων δημοκρατιών, που με τόσο κόπο είχαν οικοδομήσει οι αρχιτέκτονες της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Η Ελλάδα, για να πετύχαινε την ένταξή της στην ευρωπαϊκή οικογένεια, έπρεπε (όπως και η Γαλλία, η Γερμανία και οι άλλες χώρες) να εγκαταλείψει οράματα και αλυτρωτικές πολιτικές, αντιμετωπίζοντας τις μεγάλες προκλήσεις της λειτουργικής ενοποίησης και της οικονομικής αλληλεξάρτησης, που βρίσκονταν στην καρδιά του μεγαλόπνοου πειράματος που θα οδηγούσε στην Ενωμένη Ευρώπη.

Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Παρά την έντονη συζήτηση-αντιπαράθεση που έγινε στην Ελλάδα, στα χρόνια 1976-'79 (το ΠΑΣΟΚ ήταν τότε κάθετα αρνητικό στην επιλογή της ευρωπαϊκής ένταξης) και στα 16 χρόνια που πέρασαν από την πρώτη Ιανουαρίου 1981, η «κοινοτική επιλογή» έγινε σχεδόν ολοκληρωτικά αποδεκτή ως η βασική διάσταση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, από το σύνολο των κομμάτων και των κινήσεων της χώρας μας με εξαίρεση το ΚΚΕ.

Βασική θέση αυτού του σημειώματος είναι ότι η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα/Ένωση επέδρασε (και θα συνεχίσει να επιδρά) καθοριστικά σε κάθε

Ο Θ. Α.
Κουλουμπής
είναι καθηγητής
Διεθνών
Σχέσεων στο
Πανεπιστήμιο
Αθηνών

τολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική έκφραση της ζωής μας. Συγκεκριμένα, στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής, μπορούμε να τονίσουμε ότι η συμμετοχή μας στην Ε.Ε. από το 1981 μέχρι σήμερα χρησιμοποιήθηκε από τη χώρα μας ως μοχλός επιρροής (διαπραγματευτικό χαρτί), αλλά και ως πηγή αυτοσυγκράτησης.

Για παράδειγμα, οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας μετά το 1981 υιοθέτησαν μια τακτική «αιρεσιμότητας», συνδέοντας τη στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, σχετικά με τις εξελισσόμενες σχέσεις Κοινότητας-Τουρκίας, με τη συμπεριφορά της τελευταίας ως προς το Κυπριακό ζήτημα (δηλαδή, την προϋπόθεση απόσυρσης των τουρκικών δυνάμεων κατοχής από την Κύπρο με αντάλλαγμα την άρση του ελληνικού βέτο σε θέματα όπως το τέταρτο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο και την τελωνειακή ένωση της Τουρκίας με την Ε.Ε.).

Η χώρα μας χρησιμοποίησε, επίσης, τον ευρωπαϊκό μοχλό πίεσης στο «σκοπιανό ζήτημα», με αποκορύφωμα την ευνοϊκή απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου 1992 στη Λισσαβώνα. Τέλος, μέχρι τις μέρες μας, η άρση του casus belli από την πλευρά της Τουρκίας καθώς και ο σεβασμός του διεθνούς δικαίου και των σχετικών συνθηκών, αποτελούν κοινοτικές (πλέον) προϋποθέσεις για την ομαλοποίηση των σχέσεων Ε.Ε.-Τουρκίας.

Από την άλλη πλευρά, η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση λειτούργησε ως μηχανισμός συγκράτησης-αυτοσυγκράτησης. Στην Ελλάδα, την περίοδο 1991-92 και μετά τη λήξη του ψυχρού πολέμου, εμφανίστηκε ένας έντονος τύπος «αντανακλαστικού εθνικισμού». Χρησιμοποιούμε τον όρο «αντανακλαστικός», διότι η έξαρση του εθνικισμού στην Ελλάδα αντικατόπτριζε την έκρηξη εθνικιστικών-σωβινιστικών κινήσεων, κομμάτων και ηγετών στα μετακομμουνιστικά Βαλκάνια. Και ενώ η άνθηση του εθνικισμού ήταν ευεξηγήτη βορειώς των συνόρων μας (όπου είχε δημιουργηθεί ένα τεράστιο πολιτικο-ιδεολογικό κενό μετά την κατάρρευση των συστημάτων του υπαρκτού σοσιαλισμού), στην Ελλάδα δεν υπήρχε ουσιαστικός λόγος δημιουργίας παρόμοιας κατάστασης. Σε σύγκριση με τους βόρειους γείτονές της, η χώρα μας είχε την πιο αναπτυγμένη οικονομία στα Βαλκάνια, απολάμβανε ένα πολιτικό σύστημα εδραιωμένης δημοκρατίας, ενώ ήταν θεσμικά αγκυροβολημένη σε ένα παγκόσμιο χώρο οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας, έχοντας από χρόνια εξασφαλίσει τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ.

Παρ' όλα αυτά η Ελλάδα (κόμματα, Μέσα Ενημέρωσης, Εκκλησία, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα) παραλίγο να υποκύψει στον αταβιστικό πειρασμό της αναβίωσης του αλυτρωτισμού, που σταδιακά –αρχίζοντας με την ΠΓΔΜ ή και την Αλβανία– θα μπορούσε να μας είχε εμπλέξει σε μια πολεμική περιπέτεια στα Βαλκάνια, από την οποία η χώρα μας θα έβγαινε εδαφικά ακρωτηριασμένη και κατεστραμμένη οικονομικά και πολιτικά μετά από ένα πολυμέτωπο βαλκανικό πόλεμο και ταυτόχρονη επέμβαση της Τουρκίας.

Ευτυχώς, η συγκατοίκησή μας σ' ένα πολυδιάστατο θεσμικό οικοδόμημα προϋπέθετε κάποιο περιορισμό της έν-

νοιας της απόλυτης κυριαρχίας που συνεπάγεται η συμμετοχή μας (καθώς και των υπολοίπων εταίρων) σ' ένα σύστημα συλλογικών αποφάσεων και συλλογικής ομοφωνίας. Έτσι, στις σχέσεις μας με την Τουρκία –όπως είδαμε παραπάνω– καθώς και στην εξέλιξη των σχέσεών μας με την ΠΓΔΜ και την Αλβανία, βρεθήκαμε, ως σύγχρονοι Οδυσσείς, δεμένοι στο κατάρτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που μας επέτρεψε να αντισταθούμε στις σειρήνες του αταβιστικού αλυτρωτισμού και του επιθετικού εθνικισμού. Χωρίς το «κατάρτι», το ελληνικό σκάφος θα μπορούσε να είχε ξεφύγει από την ασφαλή του πορεία και να είχε αντιμετωπίσει τις θανάσιμες παγίδες μιας βαλκανικής πολεμικής σύρραξης.

ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η μελλοντική αποστολή της Ελλάδας, μιας μικρής και στρατηγικά τοποθετημένης χώρας που είναι ταγμένη να προασπίζει τη διεθνή ειρήνη και σταθερότητα, είναι να εξασφαλίσει την εδαφική της ακεραιότητα και να προστα-

Η συγκατοίκησή μας σ' ένα πολυδιάστατο θεσμικό οικοδόμημα προϋπέθετε κάποιο περιορισμό της έννοιας της απόλυτης κυριαρχίας που συνεπάγεται η συμμετοχή μας σ' ένα σύστημα συλλογικών αποφάσεων και συλλογικής ομοφωνίας. Έτσι, στις σχέσεις μας με την Τουρκία καθώς και στην εξέλιξη των σχέσεών μας με την ΠΓΔΜ και την Αλβανία, βρεθήκαμε, ως σύγχρονοι Οδυσσείς, δεμένοι στο κατάρτι της Ε.Ε., που μας επέτρεψε να αντισταθούμε στις σειρήνες του αταβιστικού αλυτρωτισμού και του επιθετικού εθνικισμού.

τεύει το δημοκρατικό της σύστημα και τις πολιτιστικές της αξίες. Η χώρα μας –έχοντας διαλύσει την αρνητική εικόνα της περιόδου 1991-95 στα διεθνή Μέσα Ενημέρωσης– προβάλλει σήμερα το πραγματικό της πρόσωπο: δημοκρατικό, διεθνιστικό, status quo, οικονομικά αναπτυγμένο, με πίστη στις αξίες της ελεύθερης αγοράς, του ανταγωνισμού και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, με ευαισθησία στις αρχές του κράτους πρόνοιας, μια χώρα που αποτελεί συγχρόνως ένα ευαίσθητο στρατηγικό τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ γειτονεύοντας με τις ασταθείς περιοχές των Βαλκανίων και της Μεσογείου.

Για να προωθήσει τα συμφέροντα και την ασφάλειά της καλύτερα, η Ελλάδα πρέπει να προσθέσει τη φωνή της και να συσσωματώσει την πολιτική της με εκείνη των εταίρων της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ. Ενωμένα, τα μεγάλα και μικρά κράτη της δημοκρατικής και οικονομικά αναπτυγμένης Δύσης, μπορούν να συμβάλουν στην επέκταση περιφερειακών συστημάτων ασφαλείας και συνεργασίας στον τόσο επικίνδυνο πλανήτη μας.

Ένα ευρωπαϊκό δίκτυο ασφαλείας;

του Λουκά Τσούκαλη

Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε μια επιτάχυνση στη διαδικασία της οικονομικής απελευθέρωσης που συνδέεται άμεσα με τις μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές που συντελούνται σε παγκόσμιο επίπεδο – δύσκολα μπορεί κανείς πλέον να διαχωρίσει τις ευρωπαϊκές από τις διεθνείς εξελίξεις. Η πρόσφατη περίοδος χαρακτηρίζεται, επίσης, από πολύ σημαντική αύξηση της ανεργίας.

ΓΙΑ ΠΟΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση περιοριζόταν, με λίγες εξαιρέσεις, σε μέτρα οικονομικής απελευθέρωσης με έμφαση στην κατάργηση των διασυνοριακών εμποδίων, όπως οι δασμοί και οι ποσοστώσεις. Η εξωτερική απελευθέρωση συμβίωνε μάλλον αρμονικά με την ανάπτυξη της μεικτής οικονομίας και του κράτους πρόνοιας που υπήρξαν χαρακτηριστικό γνώρισμα αλλά και βασική προϋπόθεση του οικονομικού θαύματος που συντελέστηκε στην Ευρώπη στη διάρκεια των πρώτων δεκαετιών της μεταπολεμικής περιόδου.

Η σταδιακή επέκταση και εμβάθυνση της ολοκλήρωσης, σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες οικονομικές απόκλίσεις ως επακόλουθο των αλληπάλληλων διευρύνσεων, οδήγησε στην καθιέρωση στενής πολιτικής σχέσης ανάμεσα στην απελευθέρωση και στην αναδιανομή σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το πρώτο βήμα έγινε με το πρόγραμμα της εσωτερικής αγοράς, ενώ το δεύτερο ακολουθεί την πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η αναδιανομή πόρων μέσω του προϋπολογισμού της Ε.Ε. γίνεται ουσιαστικά σε διακρατική και διαπεριφερειακή βάση. Οι μεταφορές πόρων μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων –το κυριότερο μέσο άσκησης αναδιανεμητικής πολιτικής– έχουν πλέον σημαντική μακροοικονομική διάσταση για τις φτωχότερες χώρες και περιφέρειες της Ε.Ε. Η μείωση των οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και άτομα αποτελεί όμως, ακόμη και σήμερα, σχεδόν αποκλειστική ευθύνη των εθνικών κυβερνήσεων, μια ευθύνη στην οποία δυσκολεύονται ολοένα και περισσότερο να ανταποκριθούν λόγω δημοσιονομικών περιορισμών.

Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε μια επιτάχυνση στη διαδικασία της οικονομικής απελευθέρωσης που συνδέεται άμεσα με τις μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές που συντελού-

νται σε παγκόσμιο επίπεδο – δύσκολα μπορεί κανείς πλέον να διαχωρίσει τις ευρωπαϊκές από τις διεθνείς εξελίξεις. Η πρόσφατη περίοδος χαρακτηρίζεται, επίσης, από πολύ σημαντική αύξηση της ανεργίας. Η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος είναι η αύξηση των εισοδηματικών ανισοτήτων που σημειώθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο ακολούθησε το αμερικανικό παράδειγμα των «ευέλκτων» αγορών εργασίας. Οι οικονομολόγοι ανταλλάσσουν συνεχώς επιστημονικά πυρά, αναζητώντας τη σχέση αιτίου και αιτιατού, αν και δεν είναι καθόλου εύκολο να απομονώσει κανείς τις επιπτώσεις της διεθνούς απελευθέρωσης από τις λεγόμενες δομικές αλλαγές.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Καθώς η Ευρώπη (και η διαδικασία της ολοκλήρωσης) ταυτίζεται ολοένα και περισσότερο με την οικονομική απελευθέρωση και την αναδιάρθρωση της παραγωγής, εκείνοι που θεωρούν τους εαυτούς τους χαμένους από αυτή τη διαδικασία, και όσοι φοβούνται ότι θα βρεθούν πολύ σύντομα στην ίδια μοίρα με τους προηγούμενους, τείνουν να συσπειρώνονται, κραδαίνοντας τη σημαία του εθνικισμού. Σοβαρές ενδείξεις αυτού του φαινομένου μπορεί να διαπιστώσει κανείς μελετώντας τα εκλογικά αποτελέσματα και τις δημοσκοπήσεις των τελευταίων ετών σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Η οικονομική ολοκλήρωση και γενικότερα η λεγόμενη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, σε συνδυασμό με τις μεγάλες τεχνολογικές αλλαγές, ευνοεί την εξειδίκευση, όπως επίσης και την ευελιξία και κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής. Όσοι δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στρέφονται στους εθνικούς θεσμούς αναζητώντας –συνή-

Ο Λουκάς Τσούκαλης είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και διευθυντής του Οικονομικού Τμήματος του Κολλεγίου της Ευρώπης στην Μπρυξ του Βελγίου

θως, εις μάτην—προστασία και οικονομική στήριξη. Άλλω-
στε, δεν έχουν και πού αλλού να στραφούν.

Έτσι, το κράτος μετατρέπεται σε μια σανίδα σωτηρίας για
τους χαμένους ή—για να χρησιμοποιήσω μια πολύ παραστα-
τική περιγραφή του **E. Mortimer** στους *Financial Times*—το
κράτος αποκτά την ίδια χρησιμότητα με τη χειρολαβή από
την οποία αρπάζονται οι πανικόβλητοι επιβάτες, επικαλού-
μενοι τη βοήθεια της Παναγίας κάθε φορά που το λεωφο-
ρείο παίρνει άλλη μια κλειστή στροφή με μεγάλη ταχύτητα.
Στην περιγραφή αυτή, ο φόβος του τι μπορεί να περιμένει
στη στροφή τον δυστυχή επιβάτη του λεωφορείου συνδυά-
ζεται με την έλλειψη επαρκών μέσων (αυτο)προστασίας, εξ
ου και η αναπόφευκτη επίκληση των θείων δυνάμεων.

Υπό την πίεση του μεγάλου αριθμού των ανέργων ή και
των αυξανόμενων εισοδηματικών ανισοτήτων, η αντίδραση
στην περαιτέρω απελευθέρωση, καθώς και στις οικονομι-
κές μεταβολές που αυτή συνεπάγεται ή με τις οποίες συνδέ-
εται άμεσα, είναι πολύ πιθανό να διογκωθεί. Είναι, επίσης,
πολύ πιθανό η αντίδραση αυτή να στραφεί κατά των ευρω-
παϊκών θεσμών, μια και αυτοί αποτελούν τους πιο άμεσα
αναγνωρίσιμους εκπρόσωπους και φορείς των μεταβολών.
Πάντα θα υπάρχει σημαντικός αριθμός πολιτικών ανδρών
(και γυναικών), οι οποίοι θα είναι έτοιμοι σε πρώτη ευκαι-
ρία να κατηγορήσουν τις Βρυξέλλες ως τον κύριο υπεύθυνο
για τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες
τους. Είναι μια πολύ χαρακτηριστική περίπτωση υπαρκτού

προβλήματος που προσφέρεται για εύκολες ασκήσεις δη-
μαγωγίας και ξενοφοβίας.

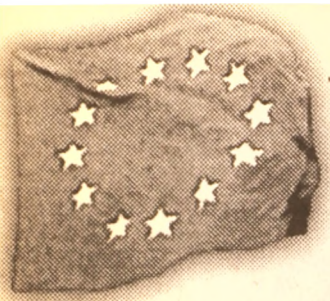
14 ΙΟΥΛΙΟΥ,
ΠΑΡΙΣΙ, 1936

Σε μια νέα ευρωπαϊκή συνολική συμφωνία η οικονομική
απελευθέρωση θα έπρεπε να συνδυαστεί με ορισμένα του-
λάχιστον στοιχεία κοινωνικής πολιτικής, με στόχο να δημι-

Η σταδιακή επέκταση και εμβάθυνση της ολοκλήρωσης,
σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες οικονομικές αποκλίσεις
ως επακόλουθο των αλληπάλληλων διευρύνσεων, οδήγησε
στην καδιέρωση στενής πολιτικής σχέσης μεταξύ απελευδέ-
ρωσης και αναδιανομής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ουρηγηθεί ένα ευρωπαϊκό δίκτυ ασφαλείας σε μια περίοδο
σαρωτικών οικονομικών αλλαγών. Εύκολο στα λόγια, αλλά
πολύ δύσκολο στην πράξη. Η κοινωνική πολιτική αποτελεί
αναπόσπαστο στοιχείο της λειτουργίας και ανάπτυξης του
σύγχρονου εθνικού κράτους. Άρα δεν πρέπει να εκπλήσσει
η αρνητική στάση των περισσότερων κυβερνήσεων σε μια
τέτοια μεταβίβαση εξουσιών στο ευρωπαϊκό επίπεδο.
Μπρος, πολιτικός γκρεμός και πίσω, το οικονομικό και κοι-
νωνικό ρέμα.

Η μεταρρύθμιση της Ε.Ε. και η Ελλάδα

του Πάνου Καζάκου

Πόσο σημαντικές είναι οι σχεδιαζόμενες αλλαγές; Εξαρτάται από το κριτήριο. Σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες και των ελληνικών κυβερνήσεων, οι αλλαγές θα αποδειχθούν μάλλον μετριοπαθείς. Οπωσδήποτε, οι αλλαγές δεν ανταποκρίνονται στα μεγάλα σχέδια για μια ομοσπονδιακή Ευρώπη.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ γράφεται λίγες μέρες πριν από την κατάθεση των τελικών προτάσεων για τη μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, δεν μπορούσε να λάβει υπόψιν τον τελικό λογαριασμό των «συμψηφισμών, των συμβιβασμών και των αμοιβαίων ανταλλαγμάτων» (χρησιμοποιώ τη διατύπωση μιας από τις πλέον δημιουργικές δημοσιογράφους σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, της Χριστίνας Πουλίδου¹). Ωστόσο, η εξέλιξη ως τώρα έχει κάνει μάλλον σαφές το στενό πλαίσιο εντός του οποίου θα γίνουν οι τελικοί διακανονισμοί καθώς και τα κέντρα βάρους της νέας Συνθήκης.

Πόσο σημαντικές είναι οι σχεδιαζόμενες αλλαγές; Εξαρτάται από το κριτήριο. Σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες και των ελληνικών κυβερνήσεων, οι αλλαγές θα αποδειχθούν μάλλον μετριοπαθείς. Οπωσδήποτε, οι αλλαγές δεν ανταποκρίνονται στα μεγάλα σχέδια για μια ομοσπονδιακή Ευρώπη που βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στο κέντρο ενός σχεδόν εθνικού consensus.

ΑΜΗΧΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Οι κύριοι στόχοι της Διακυβερνητικής ήταν:

- να βρεθούν λύσεις σε προβλήματα, όπως η «εσωτερική ασφάλεια» και η ανεργία, που σημαδεύουν την ευρωπαϊκή πραγματικότητα σήμερα,
- να ενισχυθεί η θέση της Ε.Ε. στη διεθνή σκηνή, και
- να επιτευχθεί μια θεσμική μεταρρύθμιση, η οποία θα αποτρέψει την παράλυση της Ε.Ε. μετά τη διεύρυνση.

Κανένα από τα παραπάνω προβλήματα δεν μπορεί να υποτιμηθεί.

Όσον αφορά στην εσωτερική ασφάλεια, δεν χρειάζεται παρά να υπενθυμίσουμε ότι ελεύθερες αγορές και ανοιχτά σύνορα δίνουν δυνατότητες όχι μόνο στους νομοτα-

γείς τρόπον τινά πολίτες, αλλά και στο διεθνές έγκλημα, το οποίο, μάλιστα, μπορεί να αξιοποιήσει ταχύτερα από τους πρώτους τα σχετικά πλεονεκτήματα, φερ' ειπείν για πλύσιμο χρημάτων, διακίνηση ναρκωτικών, μεταφορά όπλων κ.λπ. Εκτός τούτου, υπάρχει και θέμα μεταναστών που εισρέουν από τις καταρρέουσες κοινωνίες του διεθνούς περιγύρου. Η Ευρώπη έχει την τάση βέβαια να παρεμβαίνει παντού, αδιαφορώντας για τις συνέπειες στις τοπικές κοινωνίες, αλλά θέλει ταυτόχρονα να προστατευτεί από τις συνέπειες των παρεμβάσεών της (βλ. εντυπωσιακές αποτυχίες σε Μαύρη Αφρική και Μαγκρέμπ), ή της υποκριτικής αποχής αλλού (βλ. Μέση Ανατολή και, οπωσδήποτε, Τουρκία).

Το κεντρικό θέμα στις συζητήσεις για την εσωτερική ασφάλεια ήταν η ενσωμάτωση της Συνθήκης του Σένγκεν στη νέα Συνθήκη, πράγμα το οποίο τελικά συμφωνήθηκε. Με τον τρόπο αυτό, βέβαια, εισάγεται ένα ισχυρό στοιχείο «ευελιξίας» σε ένα σημαντικό τομέα της Ε.Ε. Αλλά το ελληνικό πρόβλημα συνίστατο στη ρευστότητα της θέσης μας: Ός το 1996 υπήρχε ρητή δέσμευση του υπουργού Δικαιοσύνης κ. Ε. Βενιζέλου «ότι η Ελλάδα δεν θα γίνει το όγδοο μέλος της Συνθήκης Σένγκεν». Εν τω μεταξύ στη Διακυβερνητική η ελληνική αντιπροσωπεία τασσόταν «πέρα της ενσωμάτωσης του κεκτημένου Σένγκεν στο κεκτημένο της Ένωσης»!²

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

Σύμφωνα με ορισμένες προβλέψεις, ο αριθμός των ανέργων θα εξακολουθήσει να αυξάνεται έως το 2000. Το πρόβλημα της ανεργίας έχει βαθιές ρίζες και είναι προϊόν πολλών επιμέρους τάσεων. Γεγονός είναι ότι οι εθνικές προσπάθειες εντείνονται παντού. Σ' αντίθεση με την πο-

Ο Πάνος Καζάκος
είναι καθηγητής
του Πανεπιστημίου
Αθηνών

ιτική φημολογία, το μείγμα πολιτικής κατά της ανεργίας, ου εφαρμόζεται από «δεξιές» και «αριστερές» κυβερνήσεις, περιλαμβάνει στοιχεία της νέας ορθοδοξίας και της σοσιαλδημοκρατικής παράδοσης.

Τι δυνατότητες όμως προσφέρει η ευρωπαϊκή συνεργασία για τον έλεγχο των εξελίξεων στον τομέα της απασχόλησης σε σύγκριση με τις εθνικές προσπάθειες; Η σχετική συζήτηση στην Ευρώπη επικεντρώνεται σήμερα κυρίως στην επεξεργασία ενός νέου κεφαλαίου (τίτλου) στη Συνθήκη της Ε.Ε. για την απασχόληση. Το νέο κεφάλαιο προβλέπει τη σύσταση μιας Επιτροπής Απασχόλησης, με κύριο στόχο το «συντονισμό» των εθνικών πολιτικών απασχόλησης. Στο πλαίσιο του συντονισμού αυτού, ανάμεσα σε άλλα,

- θα χαράσσονται από το Συμβούλιο υπουργών κοινοί προσανατολισμοί για την απασχόληση,

- θα γίνεται ετήσια αξιολόγηση των εθνικών μέτρων και με βάση αυτή το Συμβούλιο θα απευθύνει συστάσεις προς τα κράτη-μέλη,

- θα ενθαρρυνθεί η διακρατική συνεργασία¹.

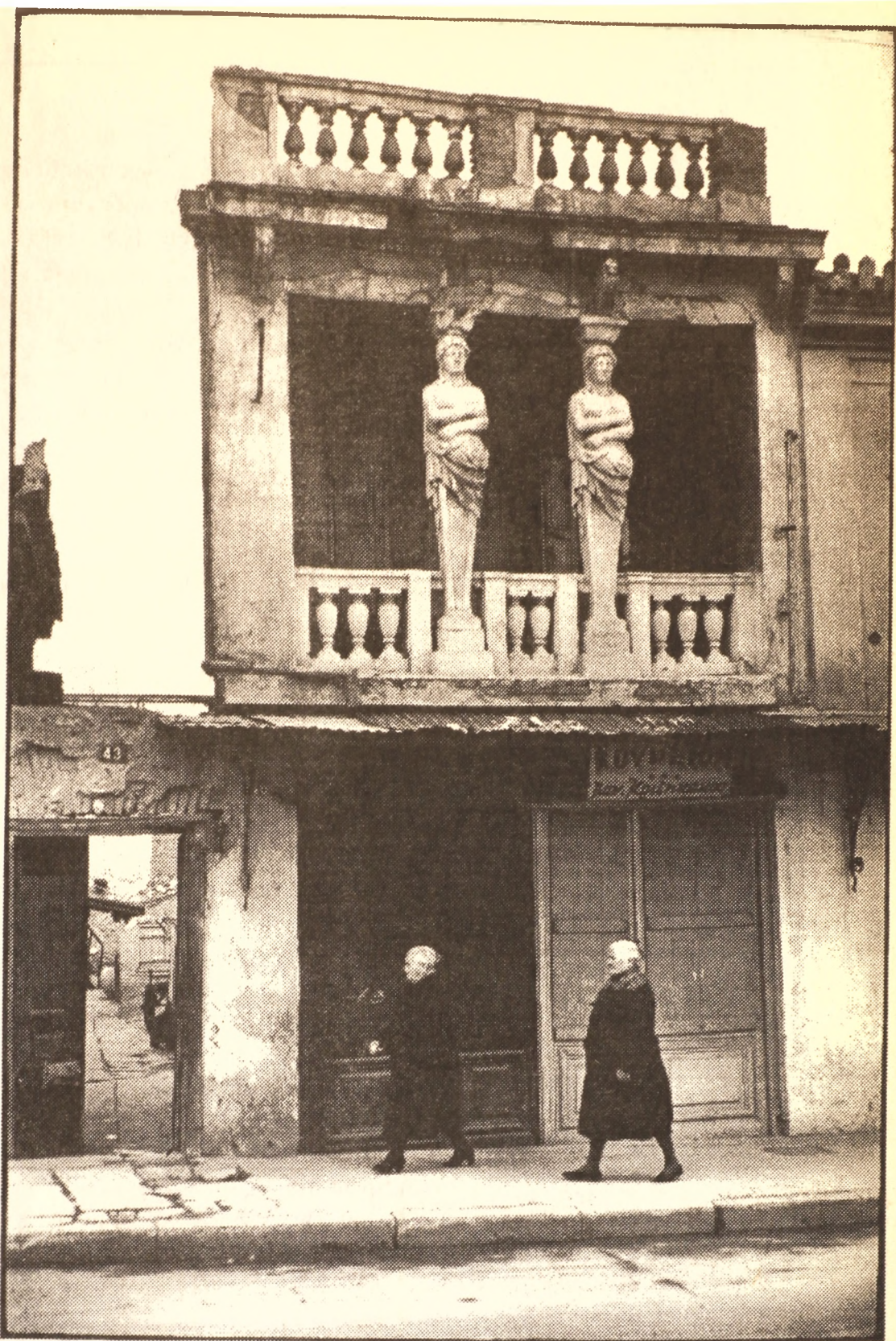
Η εξέλιξη των συζητήσεων δεν αφήνει πολλά περιθώρια ερμηνείας ως προς την κατεύθυνση των μελλοντικών συστάσεων. Δεν πρόκειται να έρθουν σε ριζική αντίθεση με τη «λογική του Μάαστριχτ» – ό,τι και αν εκπέμπουν προς τα μέσα οι κυβερνήσεις. Η έως τώρα εξέλιξη της συζήτησης αντανάκλα ένα consensus ανάμεσα στις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, στο οποίο φαίνεται ότι προσχώρησε και η Ελλάδα. Το περιεχόμενό του συνοπτικά: η μεγέθυνση είναι μεν ο καλύτερος τρόπος για να αντιμετωπιστεί η ανεργία, περνά όμως από τη δημοσιονομική εξυγίανση, ενώ η έρευνα και η εκπαίδευση πρέπει να βελτιωθούν και η αγορά εργασίας να γίνει πιο ευέλικτη.

ΕΝΟΧΕΣ ΚΑΙ Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ

Τώρα, η ενίσχυση της ευρωπαϊκής θέσης στη διεθνή σκηνή φαίνεται ότι αποτελεί εξίσου επιτακτική ανάγκη, παρά τις παλαιότερες και πρόσφατες αποτυχίες, μαζί βεβαίως με τη διαμόρφωση μιας συνεκτικότερης πολιτικής.

Έως τώρα ο ρόλος της Ε.Ε. ήταν πράγματι αναιμικός, όπως δείχνουν καθαρά οι περιπτώσεις της Βοσνίας, πιο πρόσφατα της Αλβανίας και σε μόνιμη σχεδόν βάση της Τουρκίας και της Μέσης Ανατολής. Δεν θα συζητήσω εδώ αν τα οικονομικά και διπλωματικά μέσα της Ένωσης θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αποτελεσματικότερα ή αν θα πρέπει να συμπληρωθούν με στρατιωτικά μέσα. Προσωπικά, μου αρκεί το ΝΑΤΟ. Αλλά αναγνωρίζω ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερη και αποτελεσματικότερη συνεργασία τόσο για πολιτικούς όσο και για καθαρά οικονομικούς λόγους.

Ένα χαρακτηριστικό της συζήτησης πάντως για τα θέματα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) ήταν ότι τόνιζε τη διαδικαστική πτυχή (ποια όργανα συμμετέχουν, με ποια μέθοδο θα λαμβάνονται οι αποφάσεις κ.λπ.) και όχι την ουσιαστική. Ελάχιστες συνεισφορές κατατέθηκαν σε θέματα ουσίας στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής. Αυτό ίσως εξηγείται από το χαρακτήρα της – δεν ήταν επιστημονική συνάντη-

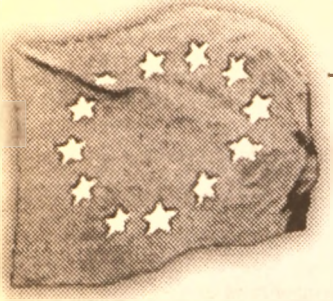

ση. Το θέμα παραπέμπεται πλέον εν πολλοίς στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια του μέλλοντος: «Στους τομείς στους οποίους τα κράτη-μέλη έχουν σημαντικά κοινά συμφέροντα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται, κατόπιν συστάσεως του Συμβουλίου, να θεσπίζει κοινές στρατηγικές για την ανάληψη κοινής δράσης εκ μέρους της Ένωσης»².

Οι αποφάσεις θα λαμβάνονται ομόφωνα. Θα μπορούσαν να ληφθούν και σήμερα χωρίς τροποποίηση της Συνθήκης! Και η εμπειρία των τελευταίων ετών έδειξε καθαρά ότι υπάρχει πρόβλημα ουσίας μάλλον («πολιτικής βούλησης»), παρά διαδικασίας. Η Ε.Ε. δεν χρησιμοποίησε τα εργαλεία που είχε στη διάθεσή της με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Προσωρινή ερμηνεία: Μετά την εξάλειψη του «κοινού κινδύνου» (του σοσιαλιστικού συνασπισμού), τα ευρωπαϊκά κράτη προσανατολίζονται ολοένα και περισσότερο προς τους «δικούς τους» τοπικά διαφοροποιημένους κινδύνους ασφαλείας. Αυτό αντανάκλαται πολύ καθαρά στη ρητορική της ευελιξίας.

Ο παράγων των «διαφοροποιημένων τοπικών κινδύνων» εξηγεί γενικά την επιφυλακτικότητά τους και σε ένα θέμα που ενδιαφέρει την επίσημη Ελλάδα – τη διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας της Ε.Ε. και των μελών

ΑΘΗΝΑ, 1953

της. Όμως διαφαίνεται μια τάση να ικανοποιηθεί η χώρα μας. Στο προτελευταίο σχέδιο περιλαμβάνεται η διατύπωση ότι στους στόχους της Ε.Ε. ανήκει «η προστασία της ακεραιότητάς της, σύμφωνα με τις αρχές του καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ»¹.

Η ελληνική επιχειρηματολογία στο ζήτημα τούτο είναι ισχυρή και δεν θα την επαναλάβω εδώ. Αλλά θα πρέπει να τονίσουμε ότι ως ένα βαθμό συνιστά και τυπικό παράδειγμα φορμαλισμού στην πολιτική. Γιατί το θεμελιακό ερώτημα παραμένει, αν η Ε.Ε. ή η ΔΕΕ είναι σε θέση να μας καλύψουν στην περίπτωση που ενεργοποιείται ο «εξ ανατολών κίνδυνος» (ενώ μπορούν να μας εμπλέξουν εκεί που δεν θέλουμε: στον αραβικό-ισλαμικό κόσμο). Η επίσημη Ελλάδα δεν απαντά με συνέπεια στο ερώτημα αυτό. Βεβαίως, κάθε νέα ρήτρα σε κάθε διεθνή σύμβαση

ρύθμιση προκύπτει από την προοπτική (και το αναπόφευκτο) της διεύρυνσης. Συνήθως προβάλλεται το επιχείρημα ότι σε μια Ευρώπη 28-30 κρατών-μελών οι τωρινές διαδικασίες αποφάσεων θα οδηγήσουν σε παράλυση. Αυτό αληθεύει, αλλά η συζήτηση δεν συνεπάγεται μόνο μια λύση – την αποδυνάμωση των μικρών κρατών, προς την οποία κατέτεινε η Διακυβερνητική.

Η ΥΠΑΡΚΤΗ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Η Ευρώπη χρειάζεται ηγεσία, πόρους και γνώση στον τομέα της ΚΕΠΠΑ. Η τελευταία θα έχει περιορισμένη εμβέλεια, αν λείπει ένα από τα τρία στοιχεία. Κατά τη γνώμη μου, οι μεγάλοι της Ευρώπης δείχνουν απροετοίμστοι για την ηγεσία και, επιτέλους, η ιστορία δεν μας επιτρέπει να τους έχουμε πολλή εμπιστοσύνη. Αυτό αποτελεί και το βασικό σκεπτικό για το «πριμ» υπέρ των μικρών κρατών, που έχει εντοιχιστεί στις Συνθήκες μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο².

Αν οι μεγάλοι θέλουν περισσότερη επιρροή ή δύναμη, όπως το έχουν πει ευθέως, τότε να μας εξηγήσουν για ποιους ακριβώς στόχους τη θέλουν και πώς θα διασφαλίσουν οι υπόλοιποι από τους ανταγωνισμούς τους!

Στα θεσμικά ζητήματα, η διαπραγμάτευση κατέληξε τελικά σε οριακούς συμβιβασμούς (με μοναδική εξαίρεση τη διευρυνόμενη βάση για την εφαρμογή της αρχής της ευελιξίας), που δεν ανατρέπουν τους όρους κάτω από τους οποίους συμμετέχουμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι μικρές χώρες θα διατηρήσουν τον επίτροπό τους, η ευελιξία θα εφαρμόζεται κάτω από αυστηρά καθορισμένους όρους, η επίκληση του εθνικού συμφέροντος θα παραμένει δυνατή κ.λπ. Ευρωπαϊκά πράγματα δηλαδή!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. εφημερίδα *Αυγή*, 25.5.1997.
2. Βλ. Σημείωμα του Γ.Γ. Κοινοτικών Υποθέσεων Στέλιου Περγάκη, για την πορεία της Διακυβερνητικής Διάσκεψης στο Υπουργείο Εξωτερικών – *Ενημερωτικό Δελτίο*, αρ. 5, 21.3.1997. Εξίσου χαρακτηριστικά για την επίσημη διγλωσσία στο κείμενο των βασικών θέσεων της Ελλάδας, δεν υπήρχε οποιαδήποτε αναφορά στη Συνθήκη Σένγκεν. Βλ. υπουργείο Εξωτερικών: *Για μια δημοκρατική Ευρωπαϊκή Ένωση με πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο. Συμβολή της Ελλάδας στη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 1996*, Αθήνα 1996.
3. Βλ. Ντοκουμέντο SN/2555/97, CAB από 14 Μαΐου 1997, της Γραμματείας της Διάσκεψης των Αντιπροσώπων των Κρατών-Μελών.
4. Ibid.
5. Ibid.
6. Για το θέμα της ισορροπίας ανάμεσα σε μικρά και μεγάλα κράτη κατά την τρέχουσα διαπραγμάτευση βλ. Καζάκος Πάνος: *Θεσμικές μεταρρυθμίσεις στην Ε.Ε. – Εναλλακτικά μοντέλα και προοπτικές*, Σιδέρης, Αθήνα 1996, αλλά και παλαιότερο κείμενο του Π.Κ. Ιωακειμίδη: *Ο διεθνής ρόλος των μικρών χωρών και η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ*, Παπαζήσης, Αθήνα 1980.

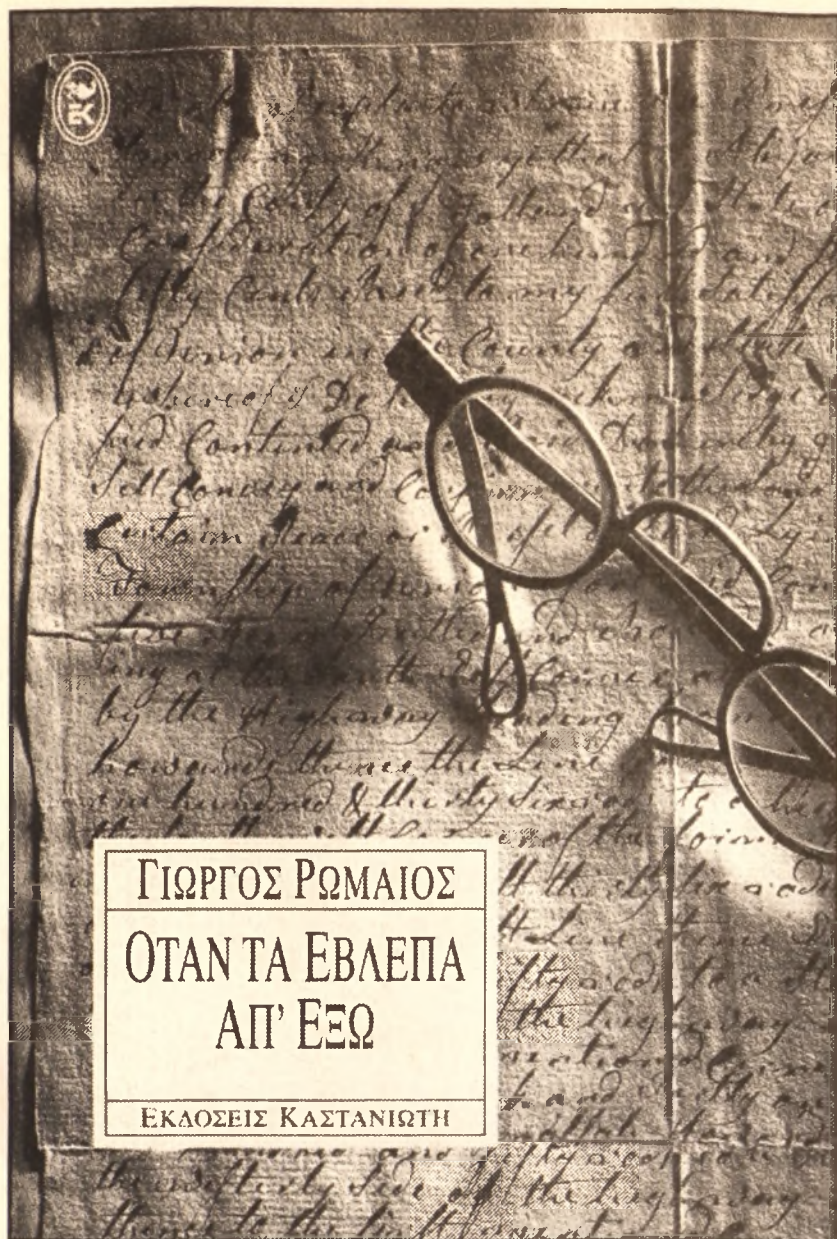
Οι δεσμοί και οι διαδικασίες αποφάσεων χρειάζονται αναμφίβολα βελτιώσεις, όσο και αν τα ζητήματα είναι πρωτίστως ουσιαστικά. Η πίεση για δεσμική μεταρρύθμιση προκύπτει από την προοπτική (και το αναπόφευκτο) της διεύρυνσης. Συνήθως προβάλλεται το επιχείρημα ότι σε μια Ευρώπη 28-30 κρατών-μελών οι τωρινές διαδικασίες αποφάσεων θα οδηγήσουν σε παράλυση. Αυτό αληθεύει, αλλά η συζήτηση δεν συνεπάγεται μόνο μια λύση – την αποδυνάμωση των μικρών κρατών, προς την οποία κατέτεινε η Διακυβερνητική.

και ειδικά σε αυτή της Ε.Ε. εμπλουτίζει το «δικαιακό κεκτημένο», πράγμα που δεν πρέπει να υποτιμάται. Αλλά τι θα γίνει στην κρίσιμη στιγμή; Ποιος θα μας καλύψει ή υποστηρίξει ουσιαστικά;

Τα ίδια ισχύουν, φυσικά, για τον ελληνικό και ανυποψίαστο ενθουσιασμό σε θέματα ΔΕΕ. Η Ελλάδα εξαρχής τάχθηκε υπέρ της συγχώνευσης της ΔΕΕ και της Ε.Ε. (η οποία δεν θα γίνει!), αλλά με ποια προοπτική; Έχουμε σκεφθεί τις παρενέργειες; Η ΔΕΕ έχει αφιερωθεί στις «εκτός ΝΑΤΟ» περιοχές και η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής που περιλαμβάνει, δεν ισχύει για την περίπτωση μιας ελληνοτουρκικής κρίσης. Επιπλέον, ενδέχεται η δραστική αναβάθμιση της ΔΕΕ να αποδυνάμωne το ΝΑΤΟ, αν και θα επέτρεπε μια «ευρωπαϊκότερη» πολιτική αμυντικών προμηθειών (για να το διατυπώσουμε ευγενικά). Αυτό ανταποκρίνεται στα συμφέροντα ασφαλείας της χώρας; Και τι θα γίνει αν αποφασίσουν να στείλουν στρατιωτικές μονάδες για τη διάσωση «ιεραποστόλων» σε χώρες με τις οποίες και ιστορικά δεν έχουμε προβλήματα;

Τέλος, οι **θεσμοί και οι διαδικασίες αποφάσεων** χρειάζονται αναμφίβολα βελτιώσεις, όσο και αν τα ζητήματα είναι πρωτίστως ουσιαστικά. Η πίεση για θεσμική μεταρ-

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ο Υ Ν Σ Ε Ο Λ Α Τ Α Β Ι Β Λ Ι Ο Π Ω Λ Ε Ι Α

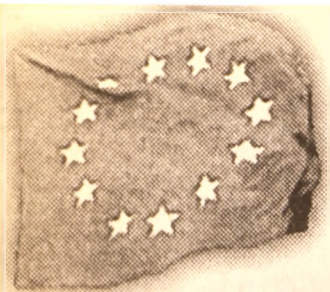
Ο Γιώργος Ρωμαίος, από τη θέση του Αντιπροέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έγραψε μια σειρά κειμένων τα οποία δημοσιεύτηκαν ως άρθρα στο *Βήμα* και *Τα Νέα* και τα οποία συζητήθηκαν ευρέως για την οξύτατη διορατικότητά τους. Τα κείμενα αυτά, που γράφτηκαν από το 1989 ως το 1993, συμπυκνώνουν την εμπειρία της 40χρονης ενασχόλησής του με τα κοινά, τμήμα της οποίας αποτελεί και η 9ετής θητεία του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Αυτό το βιβλίο αποτελεί μια προσπάθεια να καλυφθεί το ενημερωτικό χάσμα για τα κοινοτικά πράγματα, που τροφοδοτείται από την τεχνοκρατική δόμηση αυτού του οικοδομήματος. Με μια γλώσσα απλή και κατανοητή, έγινε προσπάθεια να ανοιχτεί ένας προσανατολισμός μέσα από έναν κυκεώνα διάσπαρτων πληροφοριών και να δοθούν με αδρές πινελιές οι κύριες εξελίξεις και αποφάσεις, αλλά και αντιφάσεις, που χαρακτήρισαν τις περιπέτειες του οράματος της Ενωμένης Ευρώπης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Αναπτυξιακές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και το μέλλον της εργασίας

του Νίκου Βερναρδάκη

Για τη χώρα μας, η νομισματική ενοποίηση, αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή, μπορεί να θεωρηθεί ως ένα συμβάν που δεν μπορούμε να αποφύγουμε, διότι θα ήταν πολύ πιο οδυνηρό να μη συμμετέχουμε, από τη στιγμή που άλλοι θα συμμετάσχουν.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, μια από τις πολλές οικονομικές επιπτώσεις της –για πολλούς– αναπάντεχης διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης, ήταν και η ξαφνική αναζωπύρωση των ευρωπαϊκών προσδοκιών για την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Δεν είναι τυχαίο ότι η θεωρία Βέλτιστων Νομισματικών Ζωνών, το εργαλείο της οικονομικής επιστήμης που θα καλείτο να ασχοληθεί με την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων που θα δημιουργούντο, βρέθηκε απροετοίμαστη και με συσσωρευμένη σκόνη τριών δεκαετιών. Πράγμα πολύ φυσικό, εφόσον μέχρι τότε δεν συνέτρεχε κανένας ιδιαίτερος λόγος η διαδικασία ενοποίησης της Ευρώπης να προχωρήσει, τη συγκεκριμένη στιγμή, προς τη φάση του ενιαίου νομίσματος. Κυρίως όταν είναι γνωστό, πρώτον ότι η Ευρώπη των 15 ή και των 12 δεν αποτελεί «βέλτιστη νομισματική ζώνη», που σημαίνει ότι η νομισματική ενοποίηση δεν είναι προς όφελος όλων των μελών, και δεύτερον,

ότι η ολοκληρωτική ενοποίηση δεν επείγει ιδιαίτερα, εφόσον στο ήδη προχωρημένο στάδιο ενοποίησης που έχει ήδη επιτευχθεί, η Ευρώπη θα μπορούσε να παραμείνει επί μακρόν με την κάθε χώρα να διατηρεί το νόμισμά της.

Για τη χώρα μας, η νομισματική ενοποίηση, αυτή τη συγκεκριμένη στιγμή, μπορεί να θεωρηθεί ως ένα συμβάν που δεν μπορούμε να αποφύγουμε, διότι θα ήταν πολύ πιο οδυνηρό να μη συμμετέχουμε, από τη στιγμή που άλλοι θα συμμετάσχουν. Κάτι τέτοιο θα ήταν αδιανόητο. Το δυσάρεστο δεν είναι ότι πιεζόμεθα για την επίτευξη σύγκλισης, πράγμα που θα μας επιτρέψει να ενταχθούμε στο ενιαίο νόμισμα, μια διαδικασία εξυγιαντική που θα αναγκάζομασταν να ακολουθήσουμε ούτως ή άλλως (ίσως με λιγότερο ζήλο) ως τίμημα για την οικονομική πολιτική μας, που επί μακρόν κινήθηκε αντίθετα στις διεθνείς τάσεις, αλλά για δυο άλλους λόγους. Πρώτον, διότι είμαστε ανα-

Ο Νίκος Βερναρδάκης είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πατρών

ασμένοι να το πράξουμε σε μια στιγμή όπου, επειδή βλέπουμε από τους στόχους πολύ περισσότερο απ' ό τι οι αίριοι μας, θα πρέπει να καλύψουμε πολύ περισσότερο αμφοσ από αυτούς, με αποτέλεσμα οι περιορισμοί να γίνυν πολύ πιο αισθητοί. Δεύτερο, και σίγουρα σπουδαιόρο, θα πρέπει μέσα στο ελάχιστο διάστημα που μεσολαί μέχρι την τελική φάση της ενοποίησης να δημιουργήνυμε -σε μια χώρα που απέχει ακόμη από την ολοκλήωση της αστικής της επανάστασης- θεσμούς που λείνυν και να επιφέρουμε δομικές αλλαγές τέτοιες που να ις επιτρέπουν την περαιτέρω ανάπτυξη και διεκδίκηση ριδίου αγοράς παραγωγής και εργασίας μέσα στην οποιημένη Ευρώπη και σε ένα παγκοσμιοποιημένο πεβάλλον. Σημειώνουμε ότι από τη στιγμή υιοθέτησης του αιίου νομίσματος, οποιαδήποτε αλλαγή στην έμφαση ροτεραιοτήτων καθίσταται διαχειριστικά σχεδόν ανέφιη.

Σε σχέση με αυτές τις προσδοκίες, η μορφή της Ευρωαικής Ένωσης, που φαίνεται ότι τελικά θα προκύψει, αν ρημνεύουμε σωστά τις εξελίξεις προς την ενοποίηση, είαι ότι σε γενικές γραμμές θα συνεχίσει, αν και με μειωένη θερμή, να αποτελεί στήριγμα για τις αναπτυξιακές ις προσπάθειες. Η τάση για ομοσπονδία και όχι για διαρατικές σχέσεις, η τάση για εμβάθυνση των σχέσεων, πω συγχρόνως με την επέκταση, η τάση για συνοχή που

για την ώρα τουλάχιστον αντιστέκεται στη λογική της ανταγωνιστικότητας-μεγέθυνσης, δείχνουν ότι για το εγγύς μέλλον μπορούμε να αναμένουμε μια στάση υπέρ της συνοχής-αναδιανομής και υπέρ μιας περιφερειακής πολιτικής που να στηρίζει την επίτευξη των αναπτυξιακών μας στόχων.

ΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Όμως, παρά την αναμενόμενη θετική στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσδοκίες ως προς διεκδίκηση μεριδίου παραγωγής και εργασίας μέσα στην ενοποιημένη Ευρώπη και στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον δεν επιτυγχάνονται αυτόματα, και αν κρίνουμε από τη μέχρι τώρα αναπτυξιακή πορεία μας και την σταθερότητα των προϋποθέσεών της, τις τάσεις της, την τεχνολογική πρόοδο διεθνώς και την παγκοσμιοποίηση, τότε σίγουρα θα συναντήσουμε μεγάλη δυσκολία στην επίτευξή τους.

Η μεταπολεμική Ελλάδα γνώρισε δύο περίπου δεκαετίες ταχείας μεγέθυνσης, βασισμένης σε ένα υπόδειγμα «φτηνής ανάπτυξης» από άποψη πόρων και με κύριο άξονα την πρόχειρη ανοικοδόμηση. Το υπόδειγμα αυτό υπαγορεύτηκε τόσο από τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της εποχής, όσο και από τη διαπίστωση της έλλειψης εισροής ξένων κεφαλαίων. Ο βασι-

ΧΑΪΝΤ ΠΑΡΚ,
ΛΟΝΔΙΝΟ,
1938

κός άξονας του υποδείγματος αποτελείτο από την οικοδομική δραστηριότητα και κύριο τροφοδότη άξονα την αγροτική οικονομία, εφόσον ούτε η ναυτιλία ούτε το εμπόριο –οι κατ' εξοχήν δραστηριότητες, πέρα από τη γεωργία, που εθεωρείτο ότι εξέφραζαν το συγκριτικό πλεονέκτημα– προσεφέροντο για τέτοιο ρόλο. Το υπόδειγμα αυτό εξάντλησε τις δυνατότητές του στα μέσα της δεκαετίας του '70 όταν συνέβησαν δυο εξελίξεις σχεδόν ταυτόχρονα: α) η πιο ανοιχτή πλέον ελληνική οικονομία δέχθηκε την επίδραση της διεθνούς

Σε έναν κόσμο όπου οι ίδιοι οι συστατικοί παράγοντες του συγκριτικού πλεονεκτήματος αλλάζουν, η χώρα μας, που ουδέποτε μπόρεσε να εντοπίσει το δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημά της και βέβαια πολύ λιγότερο να το ακολουθήσει, καλείται τώρα να αναγνωρίσει και να προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση που έχει διαμορφωθεί.

ύφεσης και β) δέχθηκε την απώλεια της ουσιαστικής της πηγής παραγωγικότητας, δηλαδή την παραγωγικότητα του αγροτικού τομέα. Μέχρι το 1975, η αγροτική οικονομία αποτελούσε τον κύριο κλάδο-δότη παραγωγικότητας μέσα στην οικονομία, τόσο από μόνος του όσο και συστηματικά. Έκτοτε δεν έπαψε απλώς να παίζει αυτό το ρόλο, αλλά έχει αντιστραφεί ο ρόλος της πλήρως. Έτσι, ελλείψει ύπαρξης άλλων δραστηριοτήτων ικανών να υποκαταστήσουν τη χαμένη πηγή παραγωγικότητας της οικονομίας μας, το μεταπολεμικό μας υπόδειγμα ανάπτυξης εξάντλησε τις δυνατότητές του και η αποβιομηχάνιση άρχισε να γίνεται ορατή και με αυτή και το φάσμα της ανεργίας.

Η αποβιομηχάνιση, όμως, είναι πολύ πιο σκληρή –ως προς την εργασία– με τους ουραγούς, παρά με τους πρωτοπόρους, που διαθέτουν την πολυτέλεια να απορροφούν εργατικό δυναμικό σε δραστηριότητες που ευθύνονται για την υποκατάσταση της εργασίας, δηλαδή σε τεχνολογικά προηγμένες δραστηριότητες και στην παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών. Τέτοιες δραστηριότητες, όμως, τις έχουμε ιστορικά απαρνηθεί –και μάλιστα με συνέπεια– στη χώρα μας, με αποτέλεσμα το κύριο ζητούμενο αυτή τη στιγμή να είναι η στροφή προς νέες δραστηριότητες. Η τεχνολογική πρόοδος, που τις τελευταίες δεκαετίες έχει αποδειχθεί έντονα μεροληπτική εις βάρος του συντελεστού εργασία, έχει οδηγήσει σε ένα διεθνή καταμερισμό παραγωγής και εργασίας, στον οποίο η χώρα μας έχει όλο και μεγαλύτερη δυσκολία να προσαρμοστεί και να διεκδικήσει μερίδιο, με αποτέλε-

σμα την τάση για δραστηριότητες χαμηλής τεχνολογικής έντασης με ισχνή ζήτηση και σημαντικές ελαστικότητες τιμών, δηλαδή χαρακτηριστικά που δεν οδηγούν παρά σε στασιμότητα εισοδήματος και ανεργία. Μερικά από τα χαρακτηριστικά της φύσης της τεχνολογικής πρόοδου, όπως η συνεχώς αυξανόμενη περιεκτικότητα της παραγωγής σε τεχνογνωσία και η συνεπακόλουθη αύξηση της προσπάθειας σε έρευνα, συνέτειναν στο να προσδώσουν στον ανθρώπινο παράγοντα μια νέα υπόσταση στη διαδικασία ανάπτυξης. Οι δε παράμετροί του, όπως η ποιότητά του, ο τρόπος συνδυασμού και χρησιμοποίησής του στην παραγωγική διαδικασία, έχουν αναγάγει πλέον αντίστοιχα τη γνώση, τη συνεργασία και την οργάνωση σε αναγκαίες συνθήκες για ανάπτυξη και απαιτούμενα για μελλοντική επιβίωση. Με δυο λόγια, η τεχνολογική πρόοδος άλλαξε τα συστατικά του συγκριτικού πλεονεκτήματος, που τώρα πλέον αποτελούνται από τη γνώση και μόνο.

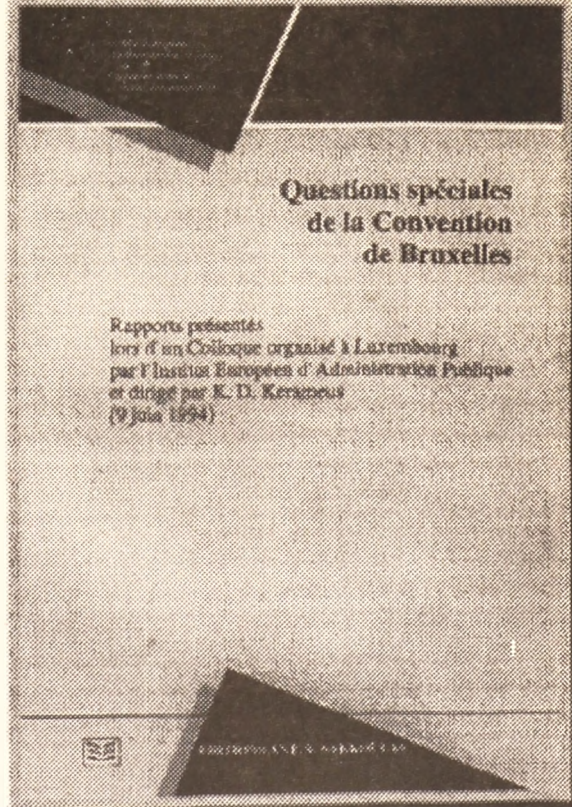
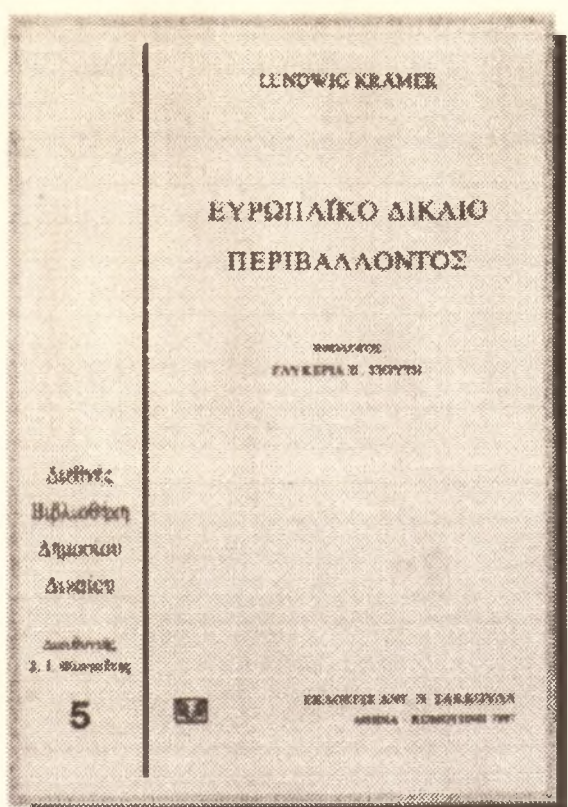
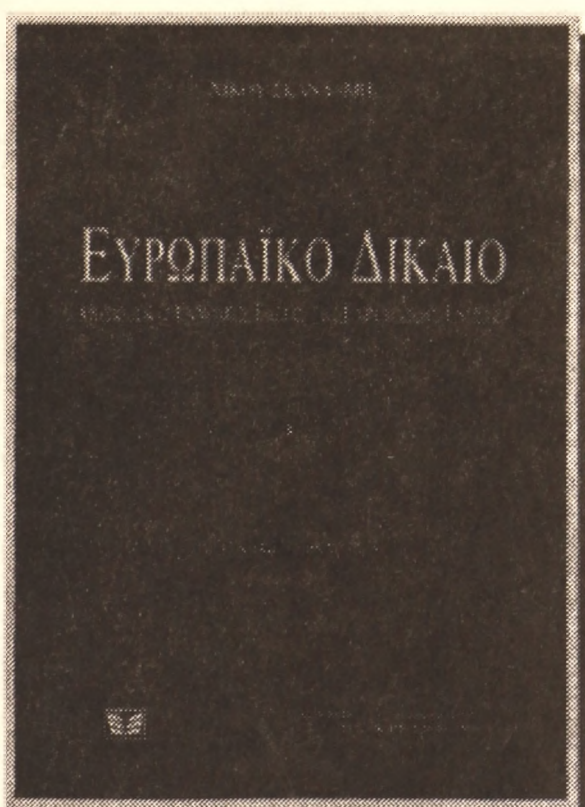
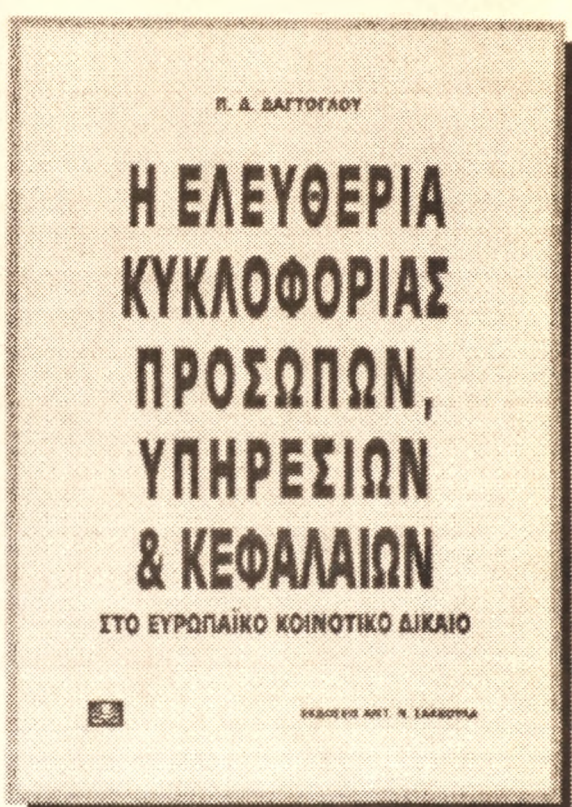
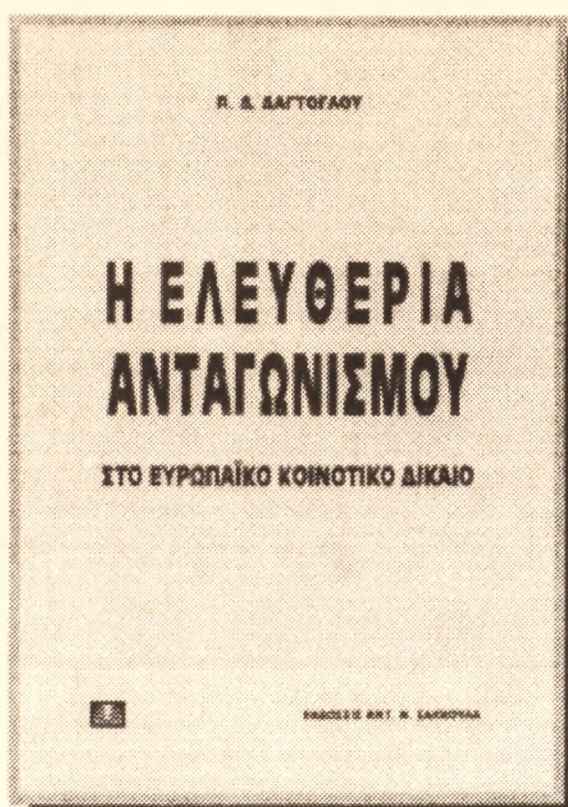
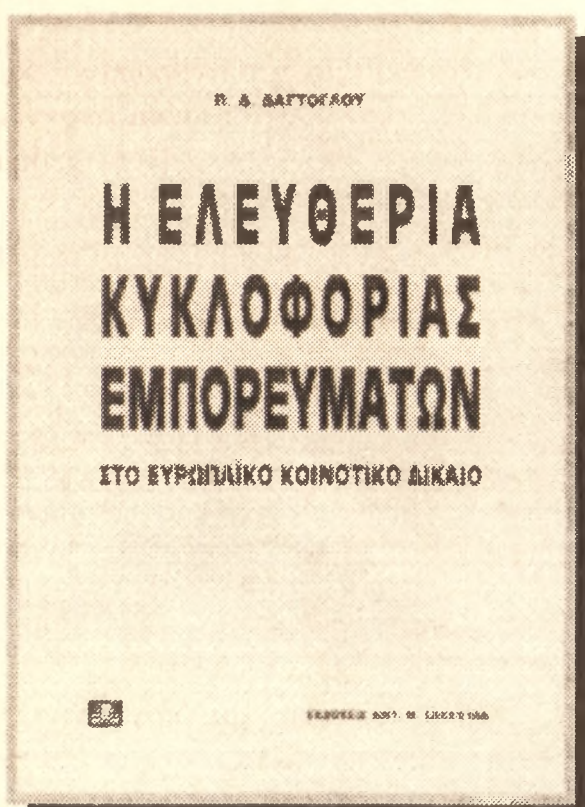
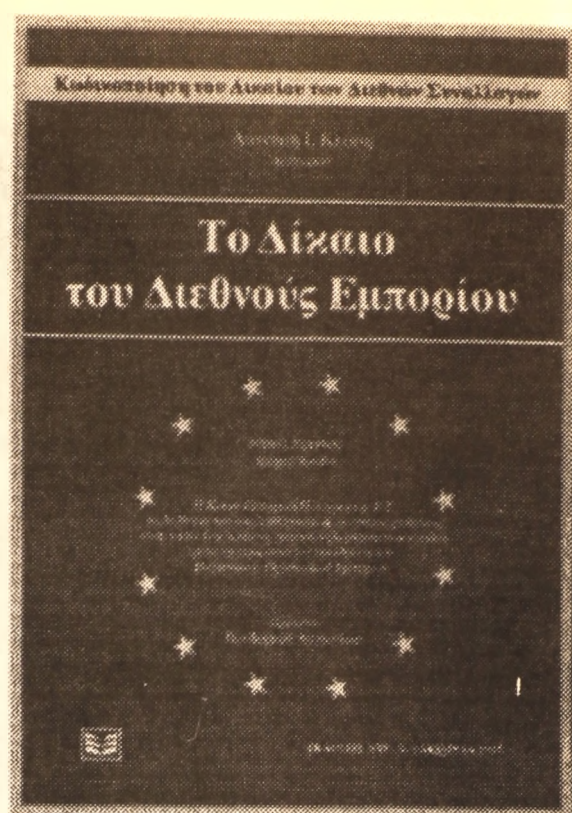
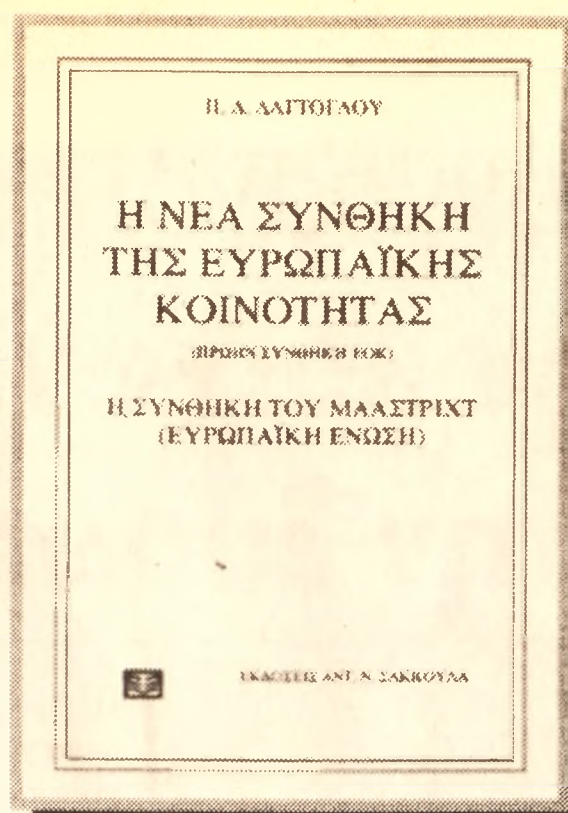
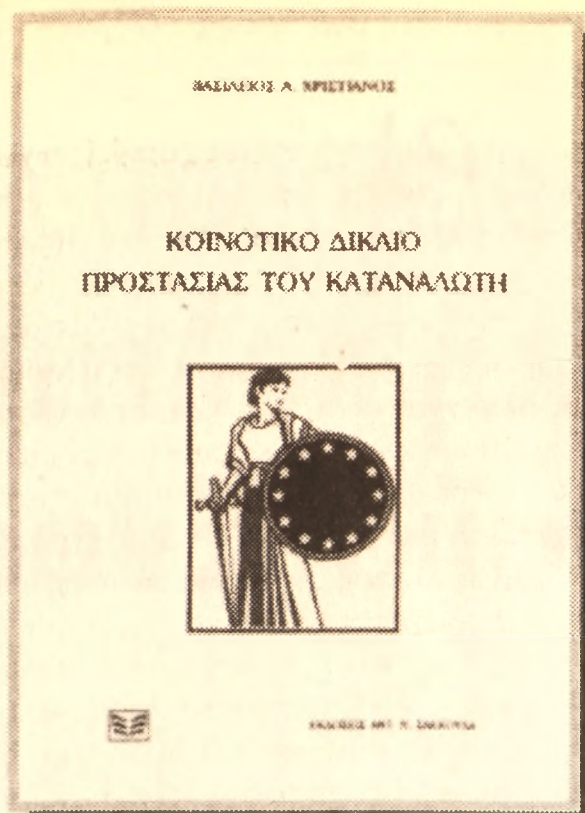
Στη χώρα μας, η νέα αξία του ανθρώπινου παράγοντα έχει πετύχει εξαιρετικά περιορισμένη αναγνώριση για τους ίδιους λόγους που δεν αναγνωρίζεται η σημασία νέων δραστηριοτήτων. Ο τρόπος επιλογής σε ένα σύστημα που βασίζεται σε πελατειακές σχέσεις όπως το δικό μας –ένα ανορθολογικό σύστημα λήψης αποφάσεων–, είναι άσχετος με την αποτελεσματικότητα και άρα δεν είναι τίποτε άλλο από την άρνηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος.

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για μας τίθενται δυο βασικά ερωτηματικά: πρώτον, αν το επίπεδο ιδιωτικών επενδύσεων θα είναι αρκετά υψηλό για να υπερβεί το διαγραφόμενο μεγάλο κόστος προσαρμογής στην παραγωγή και την εργασία. Διότι από τη στιγμή της ένταξης στο ενιαίο νόμισμα, διαχρονικά οι πιέσεις θα αυξάνουν, εκτός αν μπορεί να αντιστραφεί η αρνητική τάση σχετικής –προς τους εταίρους– παραγωγικότητας. Για να μην επιτευχθεί αυτό εις βάρος της απασχόλησης, θα πρέπει να αυξηθούν ακόμη περισσότερο οι ιδιωτικές επενδύσεις, που κυρίως θα πρέπει να αντισταθμίζουν και τη διαχρονική τάση υποκατάστασης της εργασίας που παρατηρήσαμε νωρίτερα. Είναι σαφές ότι μια τέτοια κατάσταση θα απαιτήσει επίπεδα ιδιωτικών επενδύσεων κατά πολύ μεγαλύτερα από τις επιδιώξεις του εγχώριου εισοδηματικού κεφαλαίου.

Το δεύτερο ερωτηματικό έχει να κάνει, βέβαια, με τη δυνατότητα στροφής προς άλλες σύγχρονες δραστηριότητες, γεγονός που συνεπάγεται την αποδοχή του (δυναμικού) συγκριτικού πλεονεκτήματος και την έμπρακτη αναγνώριση του ανθρώπινου παράγοντα και της γνώσης, πράγμα που αντιστρατεύεται το πελατειακό σύστημα που μας χαρακτηρίζει.

Σε έναν κόσμο όπου οι ίδιοι οι συστατικοί παράγοντες του συγκριτικού πλεονεκτήματος αλλάζουν, η χώρα μας, που ουδέποτε μπόρεσε να εντοπίσει το δυναμικό συγκριτικό πλεονέκτημά της και βέβαια πολύ λιγότερο να το ακολουθήσει, καλείται τώρα να αναγνωρίσει και να προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση που έχει διαμορφωθεί.

Σύγχρονοι προβληματισμοί για την κοινωνική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Του Σάββα Ρομπόλη

Η διερεύνηση του οικονομικού και κοινωνικού ελλείμματος αναδεικνύει τις διάφορες πτυχές της κρίσης του συστήματος κοινωνικής προστασίας: κρίση οικονομική και χρηματοδοτική, κρίση διαρθρωτική και κρίση νομιμοποίησης.

Πράγματι, η έρευνα και η συζήτηση για την κρίση αναφέρεται σε:

α) κρίση οικονομική και χρηματοδοτική

β) κρίση διαρθρωτική του ΣΚΑ

γ) κρίση νομιμοποίησης, η οποία, όμως, από έρευνα (1993) του Ευρωβαρομέτρου δεν επαληθεύεται, αφού το 92% των ερωτηθέντων απήντησε ότι η κοινωνική ασφάλιση είναι σημαντικός θεσμός και μόνο το 5% εξέφρασε διαφορετική άποψη. Επίσης, σε άλλο ερώτημα της έρευνας το 65% των ερωτηθέντων υποστηρίζουν ότι οι κυβερνήσεις θα πρέπει να σχεδιάσουν νέες παροχές και υπηρεσίες του κράτους - πρόνοιας, προκειμένου να καλύπτονται οι σύγχρονες ανάγκες των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων.

Έτσι, αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει κρίση νομιμοποίησης του συστήματος κοινωνικής προστασίας, αντίθετα υπάρχει προσήλωση και εμπιστοσύνη των ασφαλισμένων στο Κράτος - Πρόνοιας.

Παράλληλα, με την κρίση της κοινωνικής προστασίας, έξι χαρακτηριστικά δεδομένα διακρίνουν το Κράτος - Πρόνοιας στη χώρα μας και τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

α) αυξάνει η ζήτηση κοινωνικών υπηρεσιών από τους χρήστες και την κοινωνία γενικότερα

β) αυξάνει η οικονομική ανισορροπία των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης

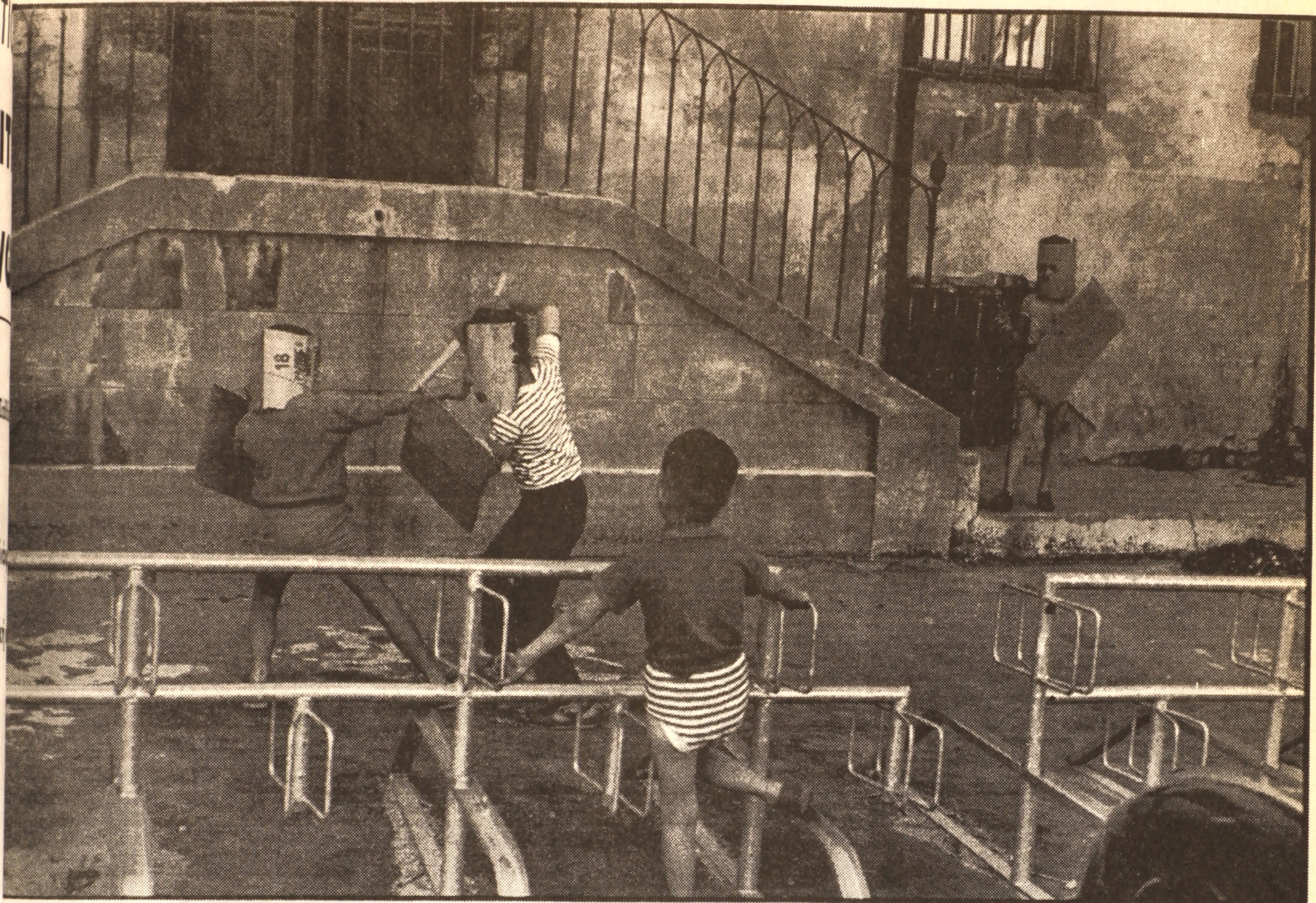
γ) απαιτούνται περισσότερες κοινωνικές δαπάνες για την ικανοποίηση των αναγκών

δ) αυξάνει ο αριθμός των ατόμων που ζουν κάτω από το όριο φτώχειας. Στην Ελλάδα το 19% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω από 55 εκατομμύρια άτομα ζουν κάτω από το όριο φτώχειας (50% του κατά κεφαλή ΑΕΠ)

ε) αυξάνει η μαζική ανεργία και διευρύνονται οι διαστάσεις της, ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες όπως η Γερμανία και η Ισπανία

στ) επέκταση (ποσοτική και ποιοτική) των συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού από το άτομο και την οικογένεια σε ολόκληρες πλέον περιοχές.

Είναι, επομένως, φανερό ότι η κοινωνική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να αντιμετωπίσει τόσο τις πτυχές της κρίσης, όσο και για να ανταποκριθεί στα σύγχρονα προβλήματα, θα πρέπει σε επίπεδο θεωρητικών προβλη-

ΓΑΛΛΙΑ, 1959

τισμών, αλλά και εφαρμοζόμενων πολιτικών να απο-
τήρει έναν κυρίαρχο χαρακτήρα και ρόλο στην πορεία
της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

ΥΓΧΡΟΝΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Με αφετηρία τα σύγχρονα προβλήματα και τις προανα-
ερόμενες πτυχές της κρίσης του συστήματος κοινωνικής
ροστασίας, οι θεωρητικοί προβληματισμοί που έχουν
ναπτυχθεί για την κοινωνική πολιτική στην Ευρωπαϊκή
Ένωση αναφέρονται στα εξής:

Καταρχήν, αναπτύσσεται τελευταία η αντίληψη της με-
εξέλιξης της κρατικής ευθύνης παροχής υπηρεσιών για
ην ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών, σε ευθύνη για
ην αντιμετώπιση του κοινωνικού κινδύνου που απειλεί
ο κάθε άτομο.

Η αντίληψη αυτή προδιαγράφει μια προοπτική εξατομί-
ευσης της παροχής υπηρεσιών για κάθε άτομο που έχει
νάγκη και όχι για το σύνολο του πληθυσμού και της κοι-
ωνίας.

Η προοπτική αυτή, σε όρους οργάνωσης και χαρακτήρα
ων συστημάτων κοινωνικής προστασίας, σημαίνει μια
παδιακή μετατόπιση από το λεγόμενο σύστημα της «Ευ-
ρωπαϊκής ηπείρου», το γνωστό ως μοντέλο Bismark (πα-

ροχή υπηρεσιών για την κάλυψη των κοινωνικο-ασφαλι-
στικών αναγκών των ασφαλισμένων) στο Αγγλοσαξωνι-
κό σύστημα Beveridge (κάλυψη ενός ελάχιστου και γενι-
κευμένου επιπέδου κοινωνικής προστασίας και διαβίω-
σης). Μέσα σε αυτή την προοπτική του ελάχιστου επιπέ-
δου κοινωνικής προστασίας και διαβίωσης, εκφράζεται
τελευταία στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «μια
βούληση σύγκλισης των στόχων της κοινωνικής προστα-
σίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», με προτεραιότητα πολιτι-
κής τη θεσμοθέτηση του ελάχιστου εισοδήματος. Η Πορ-
τογαλία έχει θεσμοθετήσει το ελάχιστο εισόδημα, οι άλ-
λες χώρες, όμως, για διαφορετικούς λόγους, δεν το θεω-
ρούν αναγκαίο.

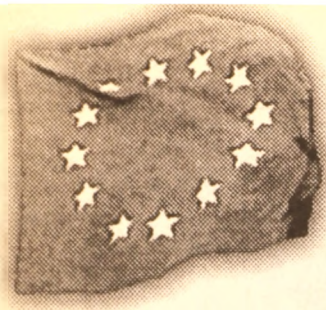
Παράλληλα, άλλες θεωρητικές αντιλήψεις υποστηρί-
ζουν:

α) την εισαγωγή στοιχείων αγοράς στη λειτουργία του συ-
στήματος κοινωνικής προστασίας, με την έννοια εγκαθί-
δρυσης ενός «ελεγχόμενου ανταγωνισμού»

β) την επιλεκτικότητα των παροχών με άξονα τα άτομα
που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, δηλαδή του φτωχού και
του κοινωνικά αποκλεισμένου

γ) την ανάπτυξη της ιδιωτικής κερδοσκοπικής δραστη-
ριότητας στην ασφάλιση και την υγεία

δ) την ανάπτυξη του λεγόμενου «προνοιακού πλουραλι-

σμού» με την έννοια δημιουργίας τοπικών συμφώνων, μεταξύ κρατικών οργανισμών, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Κοινωνικών φορέων, μη κερδοσκοπικών οργανισμών κ.λπ., για την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου κοινωνικού κινδύνου π.χ. ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός, στέγαση, εκπαίδευση, φτώχεια κ.λπ., με παράλληλη μείωση των κοινωνικών ευθυνών του κράτους.

Μέσα στο πλαίσιο αυτών των προβληματισμών, παρατηρείται μια απομάκρυνση από την αναδιανεμητική λειτουργία της κοινωνικής πολιτικής με παράλληλο προσανατολισμό σε διαχειριστικές ρυθμίσεις.

Πράγματι, οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν και εφαρμόζονται από τα κράτη - μέλη της Ε.Ε., δεδομένου ότι δεν υπάρχει μια ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική, (τελευταία στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής γίνεται μια συζήτηση για συντονισμό στόχων) αναφέρονται στην ανεργία, τη μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, τη διαχείριση της δημογραφικής ανισορροπίας και τον έλεγχο των δαπανών κοινωνικής προστασίας. Η αναφορά αυτή είχε ως αποτέλεσμα την περικοπή των δαπανών για την κοινω-

Ένα χαρακτηριστικό των εφαρμοζόμενων πολιτικών είναι ότι κυρίως κινούνται στον άξονα κόστος κοινωνικής προστασίας - ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Η προσέγγιση αυτή, οδηγεί τις πολιτικές, προκειμένου να εξοικονομήσουν πόρους, να ασχολούνται περισσότερο με όσους βρίσκονται κοντά στην απασχόληση και λιγότερο με τους μακροχρόνια ανέργους και τους κοινωνικά αποκλεισμένους.

νική προστασία. Αντίθετα, με ότι πιστεύετε, οι κοινωνικές δαπάνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1991 είχαν μικρή διαφορά σε σχέση με το ΑΕΠ, απ' ό,τι δέκα χρόνια νωρίτερα.

Συγκεκριμένα, σε 5 κράτη - μέλη (Βέλγιο - Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία και Λουξεμβούργο) οι δαπάνες σε σχέση με το ΑΕΠ ήταν χαμηλότερες το 1991 απ' ό,τι το 1981. Επιπλέον, σε άλλες βόρειες χώρες της Ε.Ε., η αύξηση υπήρξε μικρή και συνδέθηκε κυρίως με τα υψηλά επίπεδα ανεργίας των τελευταίων χρόνων.

Στις νότιες χώρες της Ε.Ε., όπου τα συστήματα κοινωνικής προστασίας δεν είναι ολοκληρωμένα, σημειώθηκε την προηγούμενη δεκαετία μια αύξηση των δαπανών σε σχέση με το ΑΕΠ. Η τάση, όμως, την τρέχου-

σα δεκαετία και σε αυτές τις χώρες είναι φθίνουσα.

Σχετικά με τη γήρανση του πληθυσμού και τις δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις, διαπιστώνουμε ότι τα κράτη - μέλη δεν έχουν εφαρμόσει πολιτικές που έχουν ως στόχο την αύξηση της γεννητικότητας. Οι οικογενειακές επιδοματικές παροχές δεν θεωρούνται ζήτημα προτεραιότητας και το μερίδιό τους στις δαπάνες των οικογενειακών παροχών μειώθηκε σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση περισσότερο από 30%. Αντίθετα, καθιερώθηκαν παροχές για τη λήψη της γονικής άδειας κατά τα πρώτα χρόνια μετά τη γέννηση του παιδιού (Γαλλία, Γερμανία). Το κύριο χαρακτηριστικό των μέτρων που εφαρμόστηκαν σε όλα τα κράτη - μέλη, τα πρώτα έξι χρόνια της δεκαετίας του 1990 αναφέρεται στην αναδιανομή των πόρων στο εσωτερικό του συστήματος κοινωνικής προστασίας, με τη θεώρηση ότι τις κοινωνικο-ασφαλιστικές παροχές που έχουν περισσότερο ανάγκη τα άτομα χαμηλού επιπέδου θα χρηματοδοτήσουν οι ασφαλισμένοι υψηλότερου εισοδηματικού επιπέδου.

Από την άποψη αυτή αποδεικνύεται ότι η αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν εφαρμοστεί τα τελευταία χρόνια στις χώρες της Ε.Ε. είναι περιορισμένη και βραχυχρόνια στην οικονομική σφαίρα και αρνητική στην κοινωνική σφαίρα (π.χ. Ελλάδα με την απώλεια των 287,1 δις δρχ. «1990-1996» στους συνταξιούχους του ΙΚΑ με την αλλαγή του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των εφαρμοζόμενων πολιτικών είναι ότι κυρίως κινούνται στον άξονα κόστος κοινωνικής προστασίας - ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Η προσέγγιση αυτή, οδηγεί τις πολιτικές, προκειμένου να εξοικονομήσουν πόρους, να ασχολούνται περισσότερο με όσους βρίσκονται κοντά στην απασχόληση και λιγότερο με όσους βρίσκονται μακριά από την απασχόληση, δηλαδή με τους μακροχρόνια ανέργους και τους κοινωνικά αποκλεισμένους.

ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΤΑΧΥΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΕΡΓΟΥΣ

Αυτό σημαίνει ότι διαμορφώνονται πολιτικές πολλαπλών ταχυτήτων για τους ανέργους. Τέλος, σε ορισμένες χώρες (Γαλλία, Γερμανία) αποπειράται ο περιορισμός της αυτονομίας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας από το κράτος, είτε με άμεσες παρεμβάσεις (Retour de l'Etat), είτε αμφισβητώντας νομοθετικά ρυθμίσεις που είχαν προβλεφθεί από συλλογικές συμβάσεις εργασίας (Γερμανία).

Συνοψίζοντας διαπιστώνουμε ότι μέσα σε αυτό το πλαίσιο των προβληματισμών και των πολιτικών, είμαστε μάρτυρες της επιδείνωσης των κοινωνικών και εργασιακών δεικτών, καθώς και της εκδήλωσης πανευρωπαϊκών γεγονότων που έχουν σχέση τόσο με την αντιπαράθεση των αντιλήψεων, όσο και με αυτή των πολιτικών (π.χ. κινητοποιήσεις, απεργίες κ.λπ.).

Αναδεικνύεται πλέον με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο ότι η βελτίωση του επιπέδου της ανταγωνιστικότητας με τις ευελιξίες και την απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, εκτός από τη συρρίκνωση που επιφέρει στην κοινωνική προστασία, δεν είναι και αποτελεσματική.

αποτροπή του οικονομικού και κοινωνικού ελλείμματος που παρατηρείται στην κοινωνική πολιτική, προϋπο-
ει πρώτα απ' όλα, την στρατηγική αποσαφήνιση της
νωνικής πολιτικής στην Ε.Ε. και τη χώρα μας. Το ερώ-
ια είναι σαφές: Θα συνεχίσει η κοινωνική πολιτική να
αι το «Παραπαίδι» της οικονομικής και νομισματικής
υσης ή θα διαμορφωθεί μια ευρωπαϊκή στρατηγική για
απασχόληση και την κοινωνική προστασία;
ρος την κατεύθυνση αυτή οι κεντρικοί άξονες είναι οι
ίς:

) Συσχέτιση ανάπτυξης, απασχόλησης και κοινωνικών
απανών.

) Υπογραφή συνθήκης για την απασχόληση και την κοι-
ωνική πολιτική (ήδη, οι διαφορετικές πολιτικές ανάμε-
α στα κράτη - μέλη έχουν δημιουργήσει τις συνθήκες
νός κοινωνικού dumping στο εσωτερικό της Ευρωπαϊ-
ής Ένωσης με ότι αυτό συνεπάγεται όχι μόνο για την
οινωνική πολιτική, αλλά και για τις διαφορετικές προϋ-
οθέσεις βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας).

) Νέου τύπου προσέγγιση στη δημογραφική πολιτική,
ε στοιχεία όχι μόνο επιδοματικά, αλλά και απασχόλη-
ης, χρόνου εργασίας, ελεύθερου χρόνου και συνθηκών
ωής.

) Χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων των νέων τεχνο-
ογικών μέσων παραγωγής με τα οποία αυξάνεται σημα-
τικά η προστιθέμενη αξία, μέρος της οποίας είναι δυνα-
όν να εμπλουτίσει τη χρηματοδότηση της κοινωνικής
ασφάλισης.

) Ανάπτυξη και αύξηση της απασχόλησης μέσω της μεί-
ωσης του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών,
ιατί όπως έχει αποδειχθεί, οι βασικές προϋποθέσεις
ελτίωσης του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων εί-
αι η ανάπτυξη, οι κοινωνικές δαπάνες και η απασχόλη-
η. Από πρόσφατη έρευνα προκύπτει ότι οι επιπτώσεις
ης μείωσης της απασχόλησης και αύξηση της ανεργίας
τη χρηματο-οικονομική κατάσταση του συστήματος
οινωνικής προστασίας είναι πολλαπλάσιες απ' ότι σε
υσμενείς δημογραφικές εξελίξεις. Η ύφεση, η στασιμό-

τητα του ΑΕΠ και η ανεργία περιορίζουν τη δυναμική
της κοινωνικής ασφάλισης.

στ) Αυτοτελής διοίκηση του συστήματος κοινωνικής
προστασίας και ορθολογική αξιοποίηση των πόρων του.
Οι νέου τύπου αυτές προσεγγίσεις της κοινωνικής πολι-

Αποδεικνύεται με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο
ότι η βελτίωση του επιπέδου της ανταγωνιστικότη-
τας με τις ευελιξίες και την απορρύθμιση της αγο-
ράς εργασίας, εκτός από τη συρρίκνωση που επιφέ-
ρει στην κοινωνική προστασία, δεν είναι και αποτε-
λεσματική.

τικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα ο εμπλουτι-
σμός της χρηματοδότησης της κοινωνικής προστασίας
διαμέσου της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας, καθώς
και η αύξηση της απασχόλησης διαμέσου της μείωσης του
χρόνου εργασίας, χωρίς μείωση των αποδοχών, δεν πρέ-
πει να θεωρηθούν ως ένα είδος «οικονομικής ποινικοποί-
ησης» των επενδύσεων σε νέα τεχνολογία, οι οποίες πα-
ράγουν υψηλή προστιθέμενη αξία και επιτυγχάνουν υψη-
λό επίπεδο παραγωγικότητας.

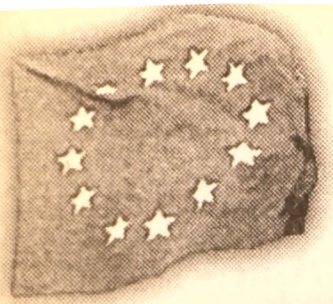
ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Αντίθετα, θα πρέπει να θεωρούνται προσαρμογές στα
νέα παραγωγικά και τεχνολογικά δεδομένα χωρίς να επι-
δεινώνουν τους όρους εργασίας και προστασίας των ερ-
γαζομένων. Και αυτό, γιατί η εργασία στις νέες συνθήκες
παραγωγής δεν θα πρέπει να αμείβεται μόνο σε σχέση με
τη χρονική της συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία,
αλλά και σε συνάρτηση με την ποιοτική της αναβάθμιση
και τη συμβολή της στην αύξηση της παραγωγικότητας
και της παραγόμενης προστιθέμενης αξίας.

Από την άποψη αυτή μέτρα που επιβαρύνουν ολοένα
και περισσότερο τους εναπομείναντες εργαζόμενους
στην παραγωγική διαδικασία, με πρόσθετες δαπάνες
(αύξηση των εισφορών, επιδείνωση των εργασιακών
σχέσεων, των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης και του
επιπέδου των παροχών) θεωρούνται πλέον παραδοσια-
κά και έντασης των ανισοτήτων, με την έννοια ότι δεν
ανταποκρίνονται στη σημερινή και μελλοντική εργασια-
κή πραγματικότητα, αφού σταδιακά λιγότεροι εργαζόμε-
νοι με ποιοτικότερη τεχνολογία θα παράγουν περισσότε-
ρα και καλύτερης ποιότητας προϊόντα. Στις εξελίξεις αυ-
τές, η νέα κοινωνική πολιτική είναι, μερίδιο από την πα-
ραγόμενη προστιθέμενη εργασία και όχι μόνο από ει-
σφορές, που η μάζα τους περιορίζεται λόγω της μείωσης
της απασχόλησης, να εμπλουτίζει χρηματοδοτικά την πα-
ραπέρα ανάπτυξη του συστήματος κοινωνικής προστα-
σίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Σ. Ρομπόλης - Μ. Χλέτσος: Η κοινωνική πολιτική
μετά την κρίση του Κράτους - Πόνοιας, Εκδ.
Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1995.
2. R. Briet: Perspectives a long terme des retraites,
la documentation Francaise, Paris 1995.
3. J.P. Foucault: le financement de la protection
sociale, Commissariat general du plan, Paris
1995.
4. D. Taddei: l' Europe du demain et la dimension
sociale, Ed. La Decouverte, Paris 1991.
5. Συνέδριο υπό την αιγίδα της Ιρλανδικής
Προεδρίας της Ε.Ε. «Το μέλλον του Κράτους -
Πρόνοιας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Δουβλίνο,
Δεκέμβριος 1996».

Πού είναι η κοινοτική αλληλεγγύη;

του Κ. Τσαλόγλου

Μήπως, η προσφυγή σε εκσυγχρονισμένες μεθόδους και θεσμούς υπονομεύσει, με το πρόσχημα της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των νέων δυνατοτήτων του διεθνούς ανταγωνισμού, τη λειτουργικότητα της ισχυρότερης συνεκτικής ύλης της Κοινότητας, που είναι η κοινοτική αλληλεγγύη;

ΟΙ ΔΥΟ ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως περιγράφονται στη συνθήκη του Μάαστριχτ, είναι: «Να προωθήσει την ισόρροπη και διαρκή οικονομική και κοινωνική πρόοδό της... (και) να επαληθεύσει την ταυτότητά της στη διεθνή σκηνή με την εφαρμογή κοινής εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας...». Η Διακυβερνητική Διάσκεψη καλείται, τώρα, να εξετάσει σε ποιο βαθμό οι πολιτικές και οι μορφές συνεργασίας που αποκαταστάθηκαν με τη συνθήκη του Μάαστριχτ πρέπει να αναθεωρηθούν για να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα των κοινοτικών μηχανισμών και θεσμών.

Οι εντολές είναι σαφείς: Ό,τι απομένει να διευκρινιστεί είναι αν η «ισόρροπη οικονομική και κοινωνική πρόοδος» των κρατών-μελών θα εξακολουθήσει να ελέγχει την αποτελεσματικότητα των κοινοτικών μηχανισμών και θεσμών. Και να ομολογηθεί ότι καθυστερεί η «επαλήθευση» στη διεθνή σκηνή της «ταυτότητας» της Ένωσης, επειδή δεν έχει αποκατασταθεί ακόμη κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Όσα έχουν έως τώρα δημοσιοποιηθεί, δεν προϊδεάζουν την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη ότι οι αναθεωρήσεις μηχανισμών και θεσμών θα υπηρετούν τους διακηρυγμένους στόχους. Οι αλλαγές που σημειώθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο τα τελευταία δέκα χρόνια αμφισβητούν τις ιστορικές σκοπιμότητες, οι οποίες ενέ-

πνευσαν την πολιτική και οικονομική ενοποίηση της Δυτικής Ευρώπης, λίγα μόνο χρόνια μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι εξελίξεις, συνεπώς, κάνουν αναπόφευκτη την επιλογή προσφορότερων μηχανισμών και θεσμών για να μην ανακοπεί η προώθηση των συμφωνημένων στόχων. Εξακολουθούν, όμως, να μένουν σταθεροί στη συνείδηση όλων των εταίρων οι περί ου ο λόγος στόχοι; Ή, μήπως, η προσφυγή σε εκσυγχρονισμένες μεθόδους και θεσμούς υπονομεύσει, με το πρόσχημα της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των νέων δυνατοτήτων του διεθνούς ανταγωνισμού, τη λειτουργικότητα της ισχυρότερης συνεκτικής ύλης της Κοινότητας, που είναι η κοινοτική αλληλεγγύη;

Η ίδια η λογική των αναθεωρημένων από τη συνθήκη του Μάαστριχτ άρθρων της ιδρυτικής συνθήκης της Ρώμης, παρά την επανάληψη των διακηρύξεων για ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολιών ότι ο μεγάλος ηττημένος από τη Διακυβερνητική θα είναι η κοινοτική αλληλεγγύη. Είναι απροσχημάτιστα αντιφατικές οι προβλεπόμενες διαδικασίες προς τους συμβατικούς σκοπούς που, υποτίθεται, πως πρέπει να προωθήσουν. Και δεν πρόκειται, φυσικά, για την κοινοτική αλληλεγγύη, όπως την επικαλούντο μερικοί επιπόλαιοι πολιτικοί μας με την ελπίδα θετικής απόδοσης

Κ. Τσαλόγλου
είναι
δημοσιογράφος

ΙΡΛΑΝΔΙΑ,
1963

αδικασμένων χειρισμών στις εξωτερικές μας σχέσεις. τε και εκείνη που επικαλούνται οι ισχυροί της Ε.Ε. για μας πείσουν πως πρέπει να συμβάλουν όλοι οι εταίροι χρηματοδότηση της Τουρκίας, για να γίνει, βέβαια, ρικότερη η Άγκυρα στην αντιδημοκρατική και επεκτα- ή της πολιτική! Πρόκειται για την αλληλεγγύη στην ρροπη οικονομική και κοινωνική πρόοδο και για την ρθάρρυνση καθενός που υπονομεύει, με τις απειλητι- του διαθέσεις, την ανάπτυξη του απειλούμενου εταί- σε ισόρροπα επίπεδα με αυτά των προηγμένων κρα- μελών.

ΤΙΜΗΜΑ ΤΗΣ «ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ»

ισόρροπη και διαρκής οικονομική και κοινωνική πρό- ρς επιδιώκεται, όπως είναι γνωστό, από τη συνθήκη του ίαστριχτ, με την ενδυνάμωση της οικονομικής και κοι- νικής συνοχής, με την αποκατάσταση οικονομικής και ισιματικής ένωσης, η οποία θα περιλαμβάνει και κοινό ισμα.

διαδικασία που οδηγεί –κατά το Μάαστριχτ, πάντα- γν πλήρη οικονομική και νομισματική ένωση περνάει ό την περιώνυμη «σύγκλιση». Από προσεγγίσεις κλίμα- ς, δηλαδή, στο ύψος του δημόσιου χρέους και του επι- επόμενου ετήσιου ελλείμματος των κρατικών προϋπο-

λογισμών, του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Αν δεν επιτευχθούν οι αξιούμενες «συγκλίσεις» επιβάλλονται κυρώσεις στο απείθαρχο –ωσάν να το κάνει επίτηδες!– μέλος. Κυρώσεις τόσο αυστηρές, ώστε δίκαια να ερμη- νεύονται ως πρόθεση των διευθυντικών οργάνων της Ένωσης να καθηλώσουν στην οικονομική και κοινωνική υπανάπτυξη τον βραδυπορούντα εταίρο.

Εγκαταλείπεται, άρα, ο θεμελιώδης –υποτίθεται– σκο- πός της Ε.Ε. για ισόρροπη και διαρκή οικονομική και κοι- νωνική πρόοδο όλων των μελών της και αντικαθίσταται από την υποχρέωση του ίδιου του κράτους να επιτύχει τη «σύγκλιση», με διακοπή των διαδικασιών για προώθηση της συνοχής! Ποια άλλη εξήγηση μπορεί να δοθεί στην αυ- στηρότητα των κυρώσεων, που περιλαμβάνουν, εκτός των άλλων, και την αφαίρεση του δικαιώματος του «τιμωρού- μενου» να μετέχει στη λήψη αποφάσεων που τον αφορούν ωσάν να χάνει πλέον την ικανότητα γόνιμης συμμετοχής στην επεξεργασία ενδο-κοινοτικών οικονομικών εξελίξε- ων; Και σαν να μην φτάνει αυτό, προβλέπεται και η δια- κοπή χρηματοδότησης ενωσιακής σημασίας έργων, που εκτελούνται στο έδαφος του τιμωρούμενου κράτους, όπως είναι τα διασυνοριακά οδικά δίκτυα, τα αεροδρό- μια, τα λιμάνια, η προστασία του περιβάλλοντος. Εγκατα- λείπονται, δηλαδή, δικτυώσεις που ενοποιούν την οικονο-

μική υποδομή της Ένωσης στη διακίνηση εμπορευμάτων, ανθρώπων και υπηρεσιών, με αυταπόδεικτη την τραυματική επίδραση του μέτρου σε κάθε συνδυασμένη προσπάθεια ανάπτυξης.

Μπορούν, ασφαλώς, να ισχυριστούν τα διευθυντικά όργανα της Ε.Ε. ότι δεν ευθύνεται η Κοινότητα για την ανικανότητα του ενός ή του άλλου μέλους της να εξυγιάνει την οικονομία του όλα αυτά τα χρόνια που προηγήθηκαν του σημερινού, τελευταίου σταδίου για την οικονομική και νομισματική ένωση. Όπως, επίσης, ότι δεν έκανε καλή χρήση των σημαντικών κεφαλαίων που εισέπραξε από τα ταμεία της Κοινότητας. Δικαιούνται, επομένως, τα «σώφρονα» και «ικανά» κράτη-μέλη να αρνηθούν να επωμιστούν αυτά τις αρνητικές συνέπειες από την ελαττωματική διαχείριση των εθνικοοικονομικών τους πραγμάτων, των ηγεσιών των μη συμμορφούμενων εταίρων. Δεν θα έχουν και πολύ άδικο στον ισχυρισμό τους. Θα έχουν, όμως, αν το επικαλούνται ως το αποφασιστικό επι-

πραγματοτικότητα με την άνοδο στην εξουσία ενός «σοσιαλιστικού» κόμματος, κάθε άλλο παρά ουσιαστική ήταν. Μετασχηματίζοντας, αυτό το κόμμα, τον εαυτό του σε κράτος, το μόνο που πέτυχε ήταν να περιπέσει το κράτος σε... κώμα! Και να δυσκολεύεται, δυστυχώς, να συνέλθει από την κωματώδη αυτή κατάσταση, λόγω της αποσυνθετικής διάβρωσης που έχει υποστεί.

Το τέλος του ψυχρού πολέμου δεν απάλλαξε και την Ελλάδα από τα αντι-παραγωγικά βάρη του. Συνεχίζει η χώρα να δαπανά τριπλάσιο σε σύγκριση με τον κοινοτικό μέσο όρο ποσοστό του εθνικού προϊόντος της για την άμυνα, εξαιτίας της παρανοϊκής αξίωσης της Τουρκίας να της εκχωρηθούν κυριαρχικά ελληνικά δικαιώματα στο Αιγαίο και στη Θράκη. Γεγονός που αφήνει εντελώς αδιάφορους τους επιτιμητές των οικονομικών μας δυσχερειών και τους αφυπνίζει μόνο για να προβάλλουν τις απαιτήσεις τους ως προμηθευτές οπλικών συστημάτων των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων! Είναι η μόνη τους... «κοινοτική αλληλεγγύη» στην απόκρουση των απειλών εναντίον μας.

Η αδυναμία εμπρόθεσμης «σύγκλισης» δεν είναι καρπός υποκειμενικών ανεπαρκειών, αλλά αντικειμενικών εκτροπών, που είχαν την τύχη τα άλλα κράτη-μέλη να μην στρεβλώσουν την εθνική τους πορεία.

Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΜΠΡΟΘΕΣΜΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΡΠΟΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΩΝ

Πώς, λοιπόν, να μην υπονομευτεί στην Ελλάδα, και σε αντίθεση με τις συνθήκες, μεταπολεμικά, που επικράτησαν στην εθνική ζωή των άλλων, σημερινών κοινοτικών εταίρων, κάθε προσπάθεια εκσυγχρονισμένης ανάπτυξης; Γιατί να μην αποθαρρυνθεί, τόσο το εγχώριο όσο και το αλλοδαπό επιχειρηματικό κεφάλαιο να αναλάβει μακρόπνοες παραγωγικές επενδύσεις στο ασταθές οικονομικό έδαφος της χώρας;

Αυτά τα δεδομένα δεν είναι αρκετά για να πείσουν τους εμπνευστές των αυστηρών κυρώσεων του Μάαστριχτ ότι η αδυναμία εμπρόθεσμης «σύγκλισης» δεν είναι καρπός υποκειμενικών ανεπαρκειών, αλλά αντικειμενικών εκτροπών, που είχαν την τύχη τα άλλα κράτη-μέλη να μην στρεβλώσουν την εθνική τους πορεία; Όσο για το άφθονο χρήμα που εισέρρευσε από τα κοινοτικά Ταμεία και δεν αξιοποιήθηκε αναπτυξιακά, μια λεπτομερειακή στατιστική αναζήτηση των ποσών που με διάφορους τρόπους, (εμπόριο, τόκοι δημόσιου και ιδιωτικού δανεισμού, κέρδη από εξαγορές ελληνικών επιχειρήσεων, μερίσματα μετοχών κ.λπ.) επέστρεψαν στις κοινοτικές οικονομίες, είναι πολύ αμφίβολο αν θα καταδείξει πως το πλεόνασμα γέρνει προς την ελληνική πλευρά. Σπαταλήθηκε, αναμφίβολα, μεγάλο μέρος αυτού του χρήματος για εισαγωγές ειδών πολυτελούς κατανάλωσης. Αλλά και αυτή η καταναλωτική απερισκεψία αφέθηκε να αναπτυχθεί χωρίς έγκαιρο αντίλογο, για λόγους που επίσης ανάγονται στο διχαστικό και μειωμένης συλλογικής ευθύνης μεταπολεμικό κλίμα.

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι η αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ έκανε μεγάλο σκόντο στις συμβατικές δεσμεύσεις των πιο αναπτυγμένων κρατών-μελών να στηρίξουν αποτελεσματικά την ανάπτυξη των φτωχότερων πε-

χείρημα για την αποκοπή του ομφάλιου λώρου που συνδέει την ελληνική οικονομία, π.χ., με την Κοινότητα.

Ξεχνώντας τις πολλές και σοβαρότατες άλλες αιτίες που λειτούργησαν ανασταλτικά για την ομαλή συμπόρευση της χώρας με το ένα τμήμα του διχασμένου μεταπολεμικού κόσμου.

ΔΥΣΑΝΑΛΟΓΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ

Η χώρα μας δεν ήταν απλώς υποχρεωμένη να δαπανά ένα δυσανάλογα υψηλό ποσοστό του εθνικού της εισοδήματος για αμυντικές δαπάνες, λόγω της κρίσιμης γεωστρατηγικής της θέσης, στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου. Το ΝΑΤΟ, ολόκληρη η αντι-κομμουνιστική Δύση, επέβαλαν, με άμεσες και έμμεσες επεμβάσεις, πρακτικές κυβερνητικής συμπεριφοράς, οι οποίες ματαίωσαν την αποκατάσταση κοινωνικής ηρεμίας και ομαλής λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών μετά τον εμφύλιο πόλεμο της πενταετίας 1945-49. Ο εσκεμμένος διαχωρισμός των πολιτών σε «εθνικόφρονες» και σε «εχθρούς της πατρίδας», με απαράδεκτα προνομιστική μεταχείριση σε όλα τα επίπεδα της καθημερινής ζωής, των πρώτων, και με αστυνομικούς, πολιτικούς και οικονομικούς διωγμούς των δεύτερων, καταρράκωσαν την κοινωνική αλληλεγγύη, αλλά και τις σχέσεις κράτους και κοινωνίας, με όσα αυτό συνεπάγεται στη διοικητική και δημοσιονομική λειτουργία, αλλά και στη γενικότερη εθνικο-οικονομική επίδοση. Η πολιτικο-ιδεολογική «αλλαγή» στη μεταπολεμική αυτή

χών της Κοινότητας. Ανοίγοντας, με το πρόσχημα της προστασίας της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανικών προϊόντων της Ένωσης, δικλείδες διαφυγής από τις θεμελιώδεις αρχές της, η εκσυγχρονισμένη αρχική συνθήκη Ρώμης επιτρέπει στους προβαδίζοντες να δημιουργήσουν ένα είδος «υγειονομικής ζώνης» γύρω από την ανταγωνιστική τους ισχύ, ώστε να μην διαταράσσεται αυτή από τους δημοσιονομικούς και νομισματικούς κλυδωνισμούς των ασθενέστερων μελών. Η ίδια λογική κυριαρχεί ό,τι αφορά και τις εξωτερικές σχέσεις της Ε.Ε. Η υπερίσχυση του πολιτικού κριτηρίου για τη διαμόρφωση των κοινοτικών σχέσεων και πρακτικών αντικαθίσταται από το βεβαίωμα των οικονομικών συμφερόντων ως πηγή ενδυνάμυνσης των πολιτικών χειρισμών. Θα αρκούσε το παραγόμενο των εξαιρετικά στενών σχέσεων που επιθυμούν οι Βρυξέλλες με την αντι-δημοκρατική και αντι-εθνική Τουρκία για να καταδειχτεί η διόγκωση του οικονομικού συμφέροντος ως καθοριστικού παράγοντα διαμόρφωσης των πολιτικών κριτηρίων της Ε.Ε. Είναι πολύ εύγλωττη η απόφασή της να περιλάβει στους κόλπους της όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που θα το επιθυμούσαν, ενώ πριν από το Μάαστριχτ με πολλή δυσκολία γίνονταν δεξιές αιτήσεις για προσχώρηση.

Παρά τον κίνδυνο απειγόντος καθήκοντος, πλέον, ο αποτελεσματικότερος, κατά το δυνατόν, αποκλεισμός ανταγωνιστικών προϊόντων και οικονομικών επιρροών στην Ευρώπη, και ενσωμάτωση στο ευρωπαϊκό πλουτοπαραγωγικό δυναμικό των πετρελαιοπαραγωγών περιοχών της Κασπίας. Οι Η.Π.Α. ελέγχουν τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής, αν η Ιαπωνία με τα άφθονα συναλλαγματικά της διασπασμα δανειοδοτεί τις περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, διευκολύνοντας, έτσι, τις εξαγωγές της και αν η Γαλλία, με τον «αχτύπητο» συνδυασμό μαρξιστικής, ολοκληρωτικής διακυβέρνησης και ελεύθερης αγοράς, εκμεταλλεύεται ανενδοίαστα το άφθονο εργατικό της δυναμικό για να αντισταθμίσει τον τεχνολογικό εξοπλισμό στο πλαίσιο της ανταγωνιστικότητας των άλλων, η Ευρώπη, αν πρόκειται να προστατεύσει την ανταγωνιστικότητά της, πρέπει να εμπλουτίσει τις ελεγχόμενες από την ίδια πλουτοπαραγωγικές πηγές και να διευρύνει τις αγορές προνομιακής άθροισης των προϊόντων της. Καμία αντίρρηση δεν νομιμοποιείται σε αυτή την προσπάθεια. Δεν μπορεί, όμως, να ενοποιηθεί ή να ερμηνευθεί αποσπασματικά και το γεγονός ότι η γεωγραφική εξάπλωση της Ένωσης μετατρέπει την εσωτερική της συνοχή σε ένα αραιό διάλυμα συναγωγικής «ευπρέπειας», με όσα αυτή η εξέλιξη διαμηνύει στους βραδυπορούντες για τη «σύγκλιση», σημερινούς αιώρους.

Η επιμονή των κρατών του διεθυντικού άξονα –στον οποίο επιθυμεί να προστεθεί και ο νεοεκλεγείς κ. Τόνι Μπλερ– να περιοριστεί το δικαίωμα χρήσης του «βέτο», το βασικό τεκμήριο, δηλαδή, ισότητας στη λήψη αποφάσεων, διαλύει και τις έσχατες ψευδαισθήσεις σχετικά με το πόσα και ποια μπορούμε, από τώρα και στο εξής, να περιμένουμε από την Κοινότητα υπέρ της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξής μας...

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΣ Η ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Δεν εισηγείται η διαπίστωση την απομάκρυνση από την ενωμένη Ευρώπη. Αντίθετα, εισηγείται την εναπόθεση στις εθνικές προσπάθειες, πλέον, της ευθύνης για αναβάθμιση της χώρας μας σε αξιόλογο και επιθυμητό εταίρο της. Αρκετά έδρασαν ως τώρα οι διχαστικές πολιτικές και ο ωχαδερφισμός της εργασιακής και κοινωνικής συμπεριφοράς των πολιτών, σε όποια πλευρά του λόφου και αν είχαν σκάψει το ατομικό τους «καταφύγιο».

Οι συνθήκες της ψυχροπολεμικής περιόδου, οι οποίες, εκτός από τις διαλυτικές του εσωτερικού μας μετώπου συνέπειες, λειτουργούσαν και ως αναγκαστική επαγρύπνηση για την προστασία μας από την ιδεολογική διάβρωση, δεν υπάρχουν πια. Ούτε πρόκειται να τις αναβιώσει –σε

Δεν εισηγείται η διαπίστωση την απομάκρυνση από την ενωμένη Ευρώπη. Αντίθετα, εισηγείται την εναπόθεση στις εθνικές προσπάθειες, πλέον, της ευθύνης για αναβάθμιση της χώρας μας σε αξιόλογο και επιθυμητό εταίρο της. Αρκετά έδρασαν ως τώρα οι διχαστικές πολιτικές και ο ωχαδερφισμός της εργασιακής και κοινωνικής συμπεριφοράς των πολιτών, σε όποια πλευρά του λόφου και αν είχαν σκάψει το ατομικό τους «καταφύγιο».

καλύτερη, μάλιστα, έκδοση– η κοινή εξωτερική πολιτική και άμυνας της Ε.Ε. εναντίον του διεθνούς ανταγωνισμού. Ας μην ξεχνάμε ότι στην αμυντική Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, η εισδοχή μας ως πλήρους μέλους συνδυάστηκε με την είσοδο της Τουρκίας ως «αναβαθμισμένου παρατηρητή» –αφού δεν είναι μέλος της Ε.Ε.– για να λειτουργεί και εκεί, όπως στο ΝΑΤΟ, το επιχείρημα της αδυναμίας αποτελεσματικής συμπαράστασης, αφού ο απειλών είναι συνδεδεμένο μέλος!

Για να είναι, όμως, δυνατή η ανάκαμψη της εθνικής ομοψυχίας και της συλλογικής δραστηριότητας πρέπει να εγκαταλειφθεί η ιδέα πως μόνο με υποβάθμιση του επιπέδου ζωής των εργαζομένων και των συνταξιούχων, και με παράλληλη ασυδοσία των «ημετέρων», θα διαφυλαχτεί το αίσιο εθνικό μας μέλλον, επειδή θα «συγκλίνουμε» με τα αριθμητικά «επιτεύγματα» του Μάαστριχτ. Από τα εντελώς διαφορετικά «επιτεύγματα» θα πρέπει να περάσει η ανάπτυξη. Και γι' αυτά πρέπει να εργαστεί ο πολιτικός κόσμος που κατέχει ή διεκδικεί την εξουσία με την ενεργό παρακολούθηση ενός οργανωμένου λαού. Αρκετά πιστέψαμε στην ισχύ μιας ψήφου ανά τετραετία για την αποτελεσματική περιφρούρηση των εθνικών συμφερόντων.

Η Διακυβερνητική, η Αριστερά και τα συνδικάτα των εργαζομένων

του Δημήτρη Στρατούλη

Η νέα ριζοσπαστική αριστερά απέναντι στην επιχειρούμενη «παγκοσμιοποίηση» των πολυεθνικών εταιρειών θα πρέπει να αντιπαραθέσει το όραμά της για μια Ευρώπη της κοινωνικής συνοχής, της ποιότητας ζωής, της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΣΧΗΜΑ ΤΗΣ *παγκοσμιοποίησης*, που η κατεύθυνση και ο προσανατολισμός της προσδιορίζονται από τις πολυεθνικές, από τις συντηρητικές δυνάμεις, από τις κυρίαρχες χώρες και από τους μεγάλους παίκτες των κεφαλαιαγορών με βασικό κριτήριο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη μεγιστοποίηση των κερδών τους, ο σημερινός κόσμος οδηγείται σε άκρατες και ανεξέλεγκτες απελευθερώσεις των αγορών, σε υπονόμευση, απορρύθμιση και συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους και των εργασιακών δικαιωμάτων, σε εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις. Αυτή η κατάσταση έχει ως αποτέλεσμα να μεγιστοποιείται η εκμετάλλευση των εργαζομένων, να δημιουργούνται νέες ζώνες φτώχειας και αυξημένης ανεργίας ακόμα και μέσα στις ίδιες τις αναπτυγμένες χώρες, να λιμοκτονούν εκατομμύρια άνθρωποι στις χώρες του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου, να μεγαλώνει το χάσμα Βορρά-Νότου και να καταστρέφεται το περιβάλλον.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες γίνεται όλο και περισσότερο αναγκαία η συγκεκριμένη κοινή δράση των συνδικάτων των εργαζομένων, των κοινωνικών κινημάτων των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων του πλανήτη μας, μέσα αλλά και έξω από τους διεθνείς οργανισμούς, για την αμφισβήτηση αυτής της «νέας τάξης πραγμάτων» και την επιβολή πολιτικών, δημοκρατικών και κοινωνικών ελέγχων στην πορεία και στο περιεχόμενο του συνόλου των διεθνών σχέσεων και των οικονομικών και εμπορικών ανταλλαγών.

Παρά τις ιστορικές, ποιοτικές διαφορές της Ευρώπης ως προς τις δημοκρατικές και κοινωνικές κατακτήσεις και ως προς τον πολιτισμό, στην ίδια δυστυχώς κατεύθυνση με τις παραπάνω διεθνείς ολοκληρώσεις κινείται και η πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, όπως αυτή προδιαγράφηκε από τη συνθήκη του Μάαστριχτ, στην οποία έβαλαν τη σφραγίδα και το στίγμα τους οι δυνάμεις της νεοφιλελεύθερης συναίνεσης στην Ευρώπη. Μια τέτοια όμως πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης βρίσκεται στον αντίποδα των προσδοκιών των λαών και των εργαζομένων της Ευρώπης και δεν έχει καμία σχέση με τα οράματα της νέας ευρωπαϊκής ριζοσπαστικής αριστεράς. Η επιμονή στην υλοποίηση των κριτηρίων αυτής της συνθήκης για την ονομαστική σύγκλιση ενισχύει τις αποκλίσεις μεταξύ των πραγματικών δεδομένων των οικονομιών των χωρών-μελών της Ε.Ε. προς όφελος των αναπτυγμένων χωρών, ενώ αυξάνει την ανεργία και υποβαθμίζει τη θέση των εργαζομένων στην ήπειρό μας. Γι' αυτό, εξάλλου, η πορεία αυτή έχει προκαλέσει μεγάλη δυσαρέσκεια και πυροδοτεί αντιστάσεις σε μεγάλα στρώματα των εργαζομένων και των πολιτών της Ευρώπης.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ;

Οι κυρίαρχες δυνάμεις στην Ε.Ε. επιδιώκουν να συνεχιστεί αυτή η πορεία. Γι' αυτό στην ημερήσια διάταξη της Διακυβερνητικής για την αναθεώρηση της συνθήκης του

Ο Δημήτρης Στρατούλης είναι μέλος της Διοίκησης της Γ.Σ.Ε.Ε., μέλος της ΚΠΕ του Συνασπισμού της Αριστεράς

ιστριχτ, δεν έχει περιληφθεί η αναθεώρηση της ONE η θέσπιση όρων και κριτηρίων που θα διευκόλυναν την πραγματική σύγκλιση και κοινωνική συνοχή, ενώ έχουν βαθμιστεί τα θέματα της πολιτικής ενοποίησης και της ασχόλησης.

Ναι λοιπόν φανερό ότι αποκτά επείγουσα προτεραιότητα η ανάγκη αποφασιστικής ρήξης και σύγκρουσης με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, καθώς και η ανάγκη μεγάλων κοινωνικών κινήματων και κοινής δράσης αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων στην Ευρώπη με αίτημα τον ριζικό επαναπροσανατολισμό της ευρωπαϊκής ενοποίησης και τη ριζική αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ, ώστε να υπάρξει μια νέα συνθήκη που θα θέτει ως προτεραιότητες την πραγματική σύγκλιση των οικονομιών, την αναβάθμιση του κοινωνικού κράτους, την ενίσχυση της απασχόλησης, της δημοκρατίας, της περιβαλλοντικής προστασίας, τη συμμετοχή και έλεγχο του ευρωπαίου πολίτη σ' όλα τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα της Ευρώπης.

Η νέα ριζοσπαστική αριστερά απέναντι στην επιχειρούμενη «παγκοσμιοποίηση» των πολυεθνικών εταιρειών θα πρέπει να αντιπαραθέσει το όραμά της για μια Ευρώπη κοινωνικής συνοχής, της ποιότητας ζωής, της δημοκρατίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Απέναντι στις φιλελεύθερες επιλογές της ευελιξίας και της απελευ-

θέρωσης της αγοράς εργασίας, θα πρέπει να αντιπροτείνει μια Ευρώπη με ανθρώπινο και κοινωνικό πρόσωπο και με πλήρη και σταθερή απασχόληση για όλους. Απέναντι στον ξέφρενο ανταγωνισμό να αντιπαραβάλλει την Ευρώπη της ειρήνης, της συνεργασίας, της δημοκρατίας, της κοινωνικής ευαισθησίας, της οικολογικής προστασίας και της οικουμενικής προοπτικής της παγκόσμιας κοινότητας.

ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΝ

Στην Ευρώπη είχαμε τους προηγούμενους μήνες ανάπτυξη σημαντικών κοινωνικών αγώνων σχεδόν σ' όλες τις χώρες της. Στη Γερμανία έγιναν μαζικές κινητοποιήσεις των εργαζομένων για τη μη περικοπή των επιδομάτων ασθενείας, για την υπεράσπιση των συλλογικών εργατικών κατακτήσεων και δικαιωμάτων, καθώς και για την απόκρουση των προγραμμάτων λιτότητας που προωθούνται στο όνομα της κάλυψης των κριτηρίων της ONE. Στη Γαλλία, στην Ισπανία, στην Ιταλία, στο Βέλγιο είναι σε εξέλιξη σημαντικοί αγώνες των συνδικάτων των εργαζομένων, που αμφισβητούν το σημερινό δρόμο της νεοφιλελεύθερης συναίνεσης για την ευρωπαϊκή ενοποίηση τον οποίον έχουν επιβάλει οι μεγάλες ευρωπαϊκές πολυεθνικές και οι κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις της Χριστιανοδημοκρατίας και Σοσιαλδημοκρατίας.

ΧΑΪΝΤ ΠΑΡΚ,
ΛΟΝΔΙΝΟ,
1938

Επίσης, σημαντική εξέλιξη αποτελεί η έναρξη κοινού συντονισμένου αγώνα των εργαζομένων στα εργοστάσια της ΡΕΝΩ στη Γαλλία, στην Ισπανία, στο Βέλγιο και σ' όλη την Ευρώπη, με στόχο να μην κλείσει το εργοστάσιο της εταιρείας στο Βέλγιο.

Κοινό χαρακτηριστικό αυτών των αγώνων είναι ότι ξεκίνησαν αυθόρμητα από τα κάτω σε μεμονωμένες επιχειρήσεις ή κλάδους και μετά γενικεύτηκαν και προκηρύχτη-

της Ε.Ε., και σε κάθε περίπτωση στη χώρα μας, για να κριθούν οι αποφάσεις της Διακυβερνητικής για την αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ.

Οι σύγχρονες αριστερές και ριζοσπαστικές δυνάμεις μέσα στα εργατικά συνδικάτα και σε άλλα μαζικά κινήματα των πολιτών πρέπει να αναζητήσουν τρόπους συνεννόησης και συντονισμού τους για την προώθηση των παραπάνω στόχων.

ΤΟ ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟ ΣΤΟ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Η πρωτοβουλία για ένα πανευρωπαϊκό συλλαλητήριο στο Άμστερνταμ στις 14-16 Ιουνίου ενόψει των τελικών αποφάσεων της Διακυβερνητικής, αποτελεί μία σημαντική συμβολή στην προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί για την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού κινήματος ενάντια στην ανεργία, στην υποαπασχόληση και στον κοινωνικό αποκλεισμό. Η πρωτοβουλία αυτή εξάλλου δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη τέτοιων κινήσεων και στη χώρα μας.

Επίσης, οι δυνάμεις αυτές θα πρέπει να θέσουν στην ημερήσια διάταξη των επαφών και της κοινής δράσης τους το στόχο της αλλαγής των συσχετισμών δύναμης υπέρ τους και στη ΣΕΣ και στα Ευρωπαϊκά Εργασιακά Συμβούλια, που θα πρέπει κι αυτά να αξιοποιηθούν για τον καλύτερο συντονισμό των αγώνων των εργαζομένων της Ευρώπης, ώστε ν' αλλάξει ο σημερινός γραφειοκρατικός και συμβιβαστικός, απέναντι στα μεγάλα συμφέροντα προσανατολισμός της δράσης τους, για τη δημιουργία ενός μαζικού αντιπροσωπευτικού ευρωπαϊκού συνδικαλιστικού κινήματος σε αγωνιστική διεκδικητική κατεύθυνση.

Η πρωτοβουλία για ένα πανευρωπαϊκό συλλαλητήριο στο Άμστερνταμ στις 14-16 Ιουνίου ενόψει των τελικών αποφάσεων της Διακυβερνητικής, αποτελεί μία σημαντική συμβολή στην προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί για την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού κινήματος ενάντια στην ανεργία, στην υποαπασχόληση και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

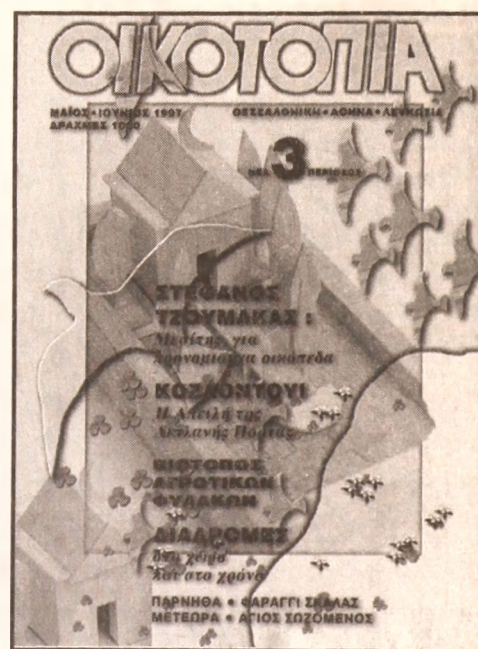
καν από τις Εθνικές Συνομοσπονδίες. Η ΣΕΣ (Συνομοσπονδία Ευρωπαϊκών Συνδικάτων) δεν έπαιξε κανένα συντονιστικό ρόλο και εξαντλήθηκε σε επαφές γραφείων και διαδρομών, χωρίς να αμφισβητεί τις κυρίαρχες αρχές της «νεοφιλελεύθερης συναίνεσης».

Τα εθνικά και κλαδικά συνδικάτα, χωρίς να αποπροσανατολίζονται από τους τακτικισμούς της ΣΕΣ, θα πρέπει, και ενόψει της Διακυβερνητικής, να εντείνουν και να συντονίσουν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο τους δικούς τους αγώνες για μια άλλη πορεία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης, που θα δίνει προτεραιότητα στα κριτήρια της πραγματικής σύγκλισης των οικονομιών και στην κοινωνική συνοχή. Κεντρικές διεκδικήσεις που πρέπει να τεθούν από τα συνδικάτα σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι: α) το 35ωρο χωρίς μείωση των αποδοχών, β) η ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, η υπεράσπιση και η βελτίωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, γ) μέτρα, πολιτικές και πόροι για την απασχόληση και την προστασία των ανέργων, αποτροπή της γενίκευσης των «ελαστικών μορφών» απασχόλησης και υπεράσπιση και προώθηση της πλήρους και σταθερής εργασίας για όλους, δ) προστασία και βελτίωση του εισοδήματος των εργαζομένων και των συνταξιούχων, ε) έλεγχος της δράσης των πολυεθνικών επιχειρήσεων στα επίπεδα των εθνικών κοινοβουλίων, αλλά και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στ) απόκρουση των επιδιώξεων να ασκείται η πολιτική όχι από τους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς, αλλά από τις δυνάμεις του χρήματος, των ΜΜΕ και του милитарισμού, ζ) η απόκρουση των φαινομένων του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Επίσης, κεντρικό θέμα για το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα είναι η ανάπτυξη ενός μαζικού και παλλαϊκού κινήματος των εργαζομένων και άλλων πολιτών για τη διεκδίκηση διενέργειας δημοψηφίσματος σε όλες τις χώρες

ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ

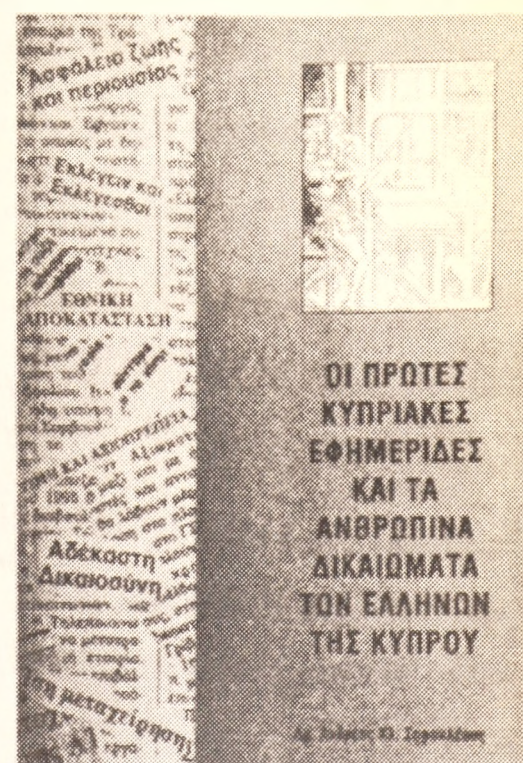
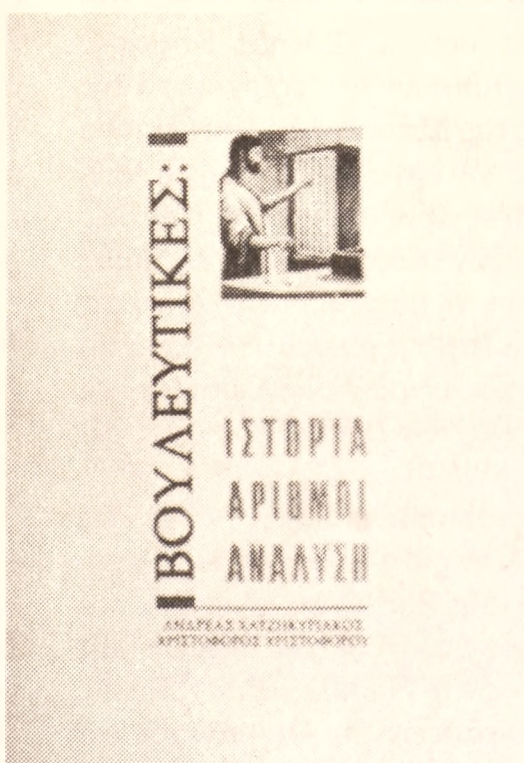
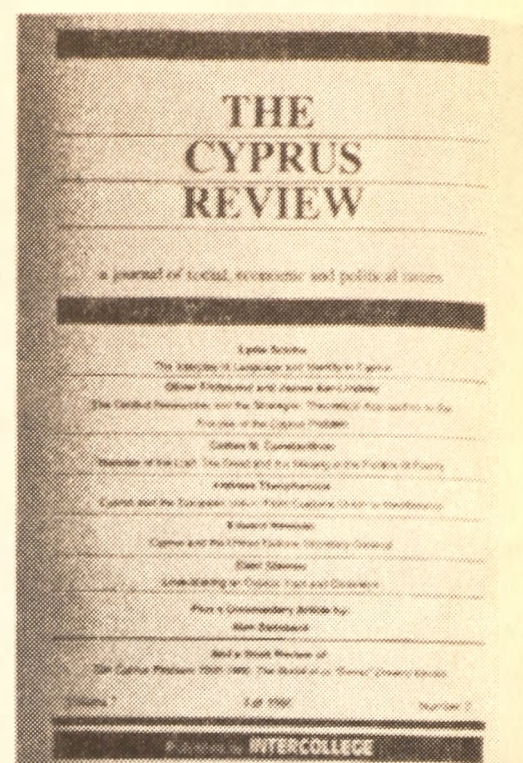
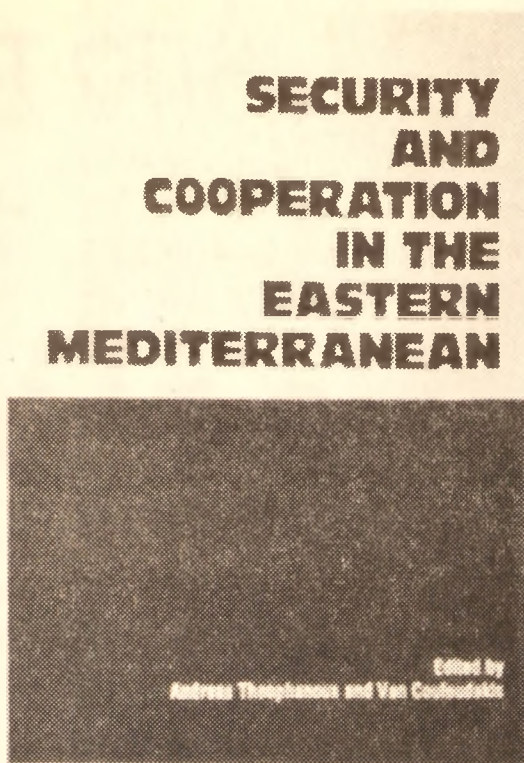
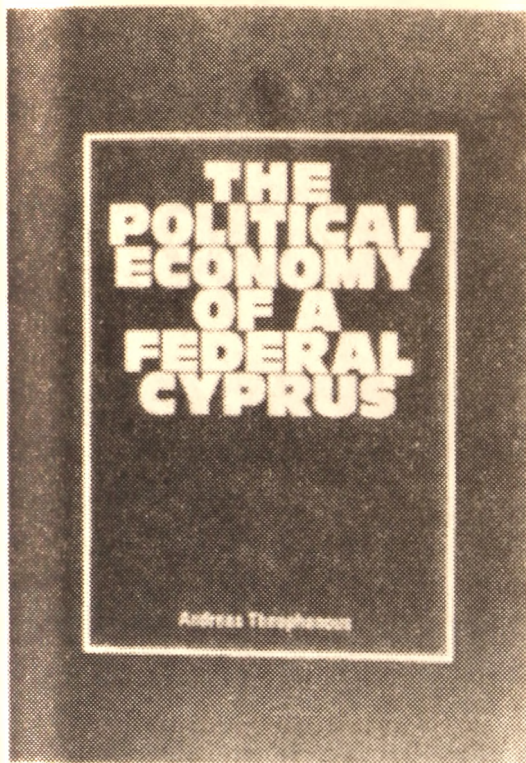
ΤΕΥΧΟΣ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ

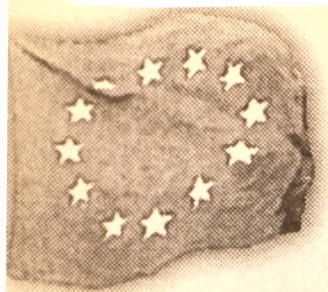

Αθήνα: Κολοκοτρώνη 31, 105 62,
τηλ./fax: (01) 3224 344

Intercollege Press

Από τους διαδρόμους στους δρόμους Το άλλο Άμστερνταμ

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

Ταυτόχρονα με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, στο Άμστερνταμ, πλήθως ανέργων και εργαζομένων της Ευρώπης –που ξεκίνησαν δύο μήνες πριν από τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες– θα συναντηθούν στους δρόμους της ίδιας πόλης με σκοπό να χαλάσουν τη γιορτή, διαδηλώνοντας την αντίρρησή τους στην Ευρώπη της ανεργίας και της οικονομικής εξαθλίωσης, του κοινωνικού αποκλεισμού και της ξενοφοβίας, της ευημερίας των αριθμών και της δυστυχίας των ανθρώπων.

ΣΤΙΣ 16 ΙΟΥΝΙΟΥ οι ηγέτες των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα ξεκινήσουν τη Σύνοδο Κορυφής στο Άμστερνταμ για ν' αποφασίσουν το περιεχόμενο της αναθεώρησης της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Ταυτόχρονα οι πορείες των ανέργων και των εργαζομένων της Ευρώπης –που ξεκίνησαν δύο μήνες πριν από τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες– θα συναντηθούν στους δρόμους της ίδιας πόλης με σκοπό να χαλάσουν τη γιορτή, διαδηλώνοντας την αντίρρηση τους στην Ευρώπη της ανεργίας και της οικονομικής εξαθλίωσης, του κοινωνικού αποκλεισμού και της ξενοφοβίας, της ευημερίας των αριθμών και της δυστυχίας των ανθρώπων.

Η πρόσφατη νίκη των σοσιαλιστών, κομμουνιστών και οικολόγων στις γαλλικές εκλογές και η άνοδος των εργατικών στην εξουσία της Μεγάλης Βρετανίας έδωσαν ελπίδες για μια μεταστροφή στους στόχους της ευρωπαϊκής πολιτικής στην πορεία προς τη Νομισματική Ένωση, όπου για τη λήψη των αποφάσεων θα λαμβάνεται υπ' όψιν, εκτός από τις «αγορές», και η κοινωνική διάσταση. Η αισιοδοξία για το τι μέλλει γενέσθαι έπειτα από την επικράτηση των σοσιαλδημοκρατών στα 13 από τα 15

εθνικά κοινοβούλια των χωρών-μελών της Ε.Ε. έκανε πολλούς να μιλήσουν ακόμα και για ... «αριστερό» Μάαστριχτ. Φρούδες ελπίδες; Το μέλλον θα δείξει. Τα είκοσι εκατομμύρια ανέργων και τα πενήντα επτά εκατομμύρια πολιτών που ζουν κάτω από το όριο φτώχειας προδίδουν ένα δυσοίωνο μέλλον και τα ευχολόγια των κυβερνήσεων δεν γίνονται πιστευτά.

ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ ΠΟΡΕΙΑ!

Η ευρω-διαδήλωση που θα κλιμακωθεί αυτές τις ημέρες στο Άμστερνταμ, ξεκίνησε δύο μήνες πριν και υποστηρίζεται από χίλιες και πλέον οργάνωσεις ανέργων, ασέγων, μεταναστών, εργαζομένων και φοιτητών. Η πορεία θα περάσει από χίλιες και πλέον ευρωπαϊκές πόλεις και συμπληρώνεται με εκδηλώσεις και συναυλίες. Από το Ιβάλο, 300 χιλιόμετρα βορείως του Αρκτικού και σημείο εκκίνησης της φινλανδικής πορείας, μέχρι το Σαράγεβο, σημείο εκκίνησης της βαλκανικής πορείας, και από το Πέραμα, σημείο εκκίνησης της ελληνικής πορείας, μέχρι το Μάαστριχτ, απ' όπου θα περάσει η γαλλική πορεία, οι Ευρωπαίοι αλλά και οι μετανάστες στέλνουν το μήνυμα

Ο Λεωνίδας
Βαλασόπουλος
είναι
δημοσιογράφος

τους κυβερνώντες, θυμίζοντάς τους ότι οι ανάγκες πολιτών πρέπει να βρίσκονται πάνω από τα οικονομικά έρδη.

Η ευρω-διαδήλωση έχει προκαλέσει, εδώ και αρκετούς μήνες, πονοκέφαλο στην ηγεσία του ολλανδικού υπουργείου Δημόσιας Τάξης, το οποίο έχει αναλάβει να εξασφαλίσει την ομαλή διεξαγωγή της Συνόδου Κορυφής. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι έχουν επιστρατευθεί ακόμα και νομικοί με... πατίνια για να επιβάλουν, αν χρειαστεί, τάξη γρήγορα και ευέλικτα ακόμα και στα σοκάκια Άμστερνταμ.

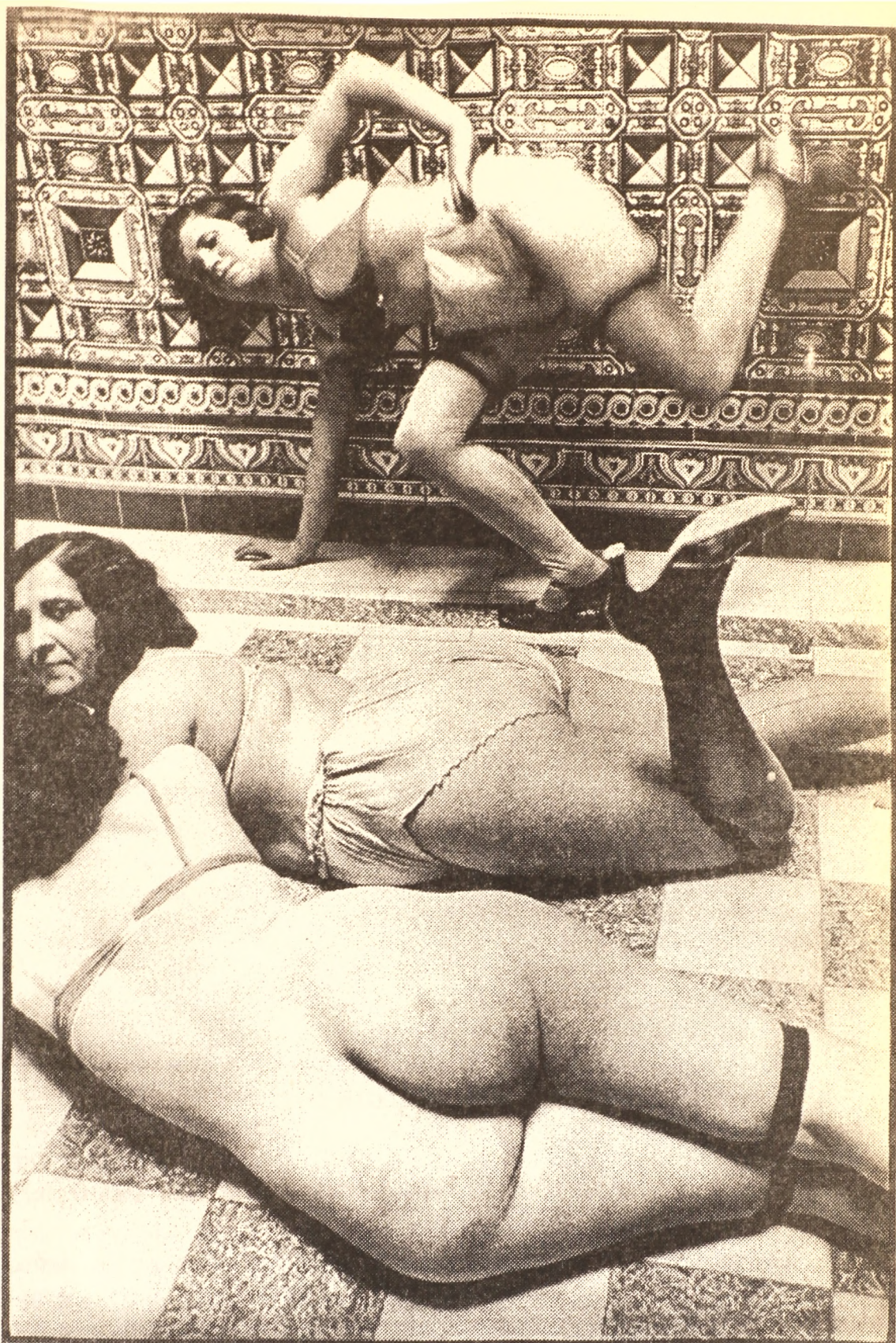
Η εκδηλώσεις και οι συγκεντρώσεις που έχουν προγραμματιστεί είναι πάρα πολλές. Ήδη έχει ξεκινήσει η μεταφορά για μία άλλη Ευρώπη, όπου ομάδες εργαζομένων από διάφορες οργανώσεις θα συζητήσουν μέχρι τις 15/6 για την ανεργία, τη φτώχεια, τη κοινωνική απομόνωση, το φεμινιστικό κίνημα στην Ευρώπη καθώς και για την Ειρήνη, την Ευρώπη του Νότου και την περιφερειακή Ευρώπη. Παράλληλα, στις 12 και 13/6 πραγματοποιείται η μεγαλύτερη συνάντηση μη κυβερνητικών οργανώσεων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους για το ρατσισμό, με θέματα την «Ευρώπη-οχυρό», «καθημερινό ρατσισμό» και το «θεσμικό ρατσισμό» με τη συμμετοχή εκπροσώπων μη κυβερνητικών οργανώσεων από διάφορες χώρες.

Η ευρω-διαδήλωση κορυφώνεται στις 15-17/6 με την πραγματοποίηση πλήθους συγκεντρώσεων. Αναφέρουμε οριστικά: 15/6 θα πραγματοποιηθεί διαδήλωση στο κέντρο των ομοφυλόφιλων με κύριο σύνθημα «για σεξουαλική ποικιλία στην Ευρώπη», ενώ το βράδυ στους δρόμους της πόλης θα γίνει μεγάλο πάρτυ. Στις 17/6, έξω από τη Τράπεζα Ολλανδίας, οι συγκεντρωμένοι θα κάνουν μαζικά χασίς διαμαρτυρόμενοι για την ακολουθούμενη πολιτική της Ε.Ε. στο θέμα των ναρκωτικών.

Καρδιά της Ευρώπης χτυπάει αυτές τις ημέρες στο Άμστερνταμ. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση, η νομισματική ένωση, το μέλλον της Ε.Ε. εξαρτάται από τις αποφάσεις που θα ληφθούν αυτές τις ημέρες οι ευρωπαίοι ηγέτες. Η μαζική ουσία των ευρωπαίων εργαζομένων και ανέργων στους δρόμους της πόλης, όσο αυτοί θα συζητούν για τη λήψη αποφάσεων, θα τους αναγκάσει να μην λησμονήσουν την αναγκαιότητα εύρεσης ενός ηπιότερου δρόμου προς το μέλλον Μάαστριχτ. Ενός δρόμου που θα λαμβάνει υπόψη την ανάγκη διατήρησης του κοινωνικού προσώπου των κρατών και των κατακτήσεων των εργαζομένων ακόμα και εις βάρος του χρονοδιαγράμματος της σύγκλισης. Πρόσφατες κοινωνικές εντάσεις και οι εργατικές διεκδικήσεις που έλαβαν χώρα σ' όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια -όπως και στην Ελλάδα- απέδειξαν ότι οι εκτιμήσεις ήθελαν τη μακροχρόνια λιτότητα και το μονόδρομο της Νομισματικής Ένωσης να επιβάλλονται χωρίς αντίσταση των πολιτών και με τη συναίνεση των ευρωπαϊκών κρατών ήταν πέρα για πέρα εσφαλμένες.

Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΕΥΡΩΠΗ

Το Άμστερνταμ η Ευρώπη έχει την ευκαιρία ν' επαξιμοθετήσει τους στόχους της, να ξαναδιαβάσει το

Μάαστριχτ, να αντιληφθεί τα οράματα και τις ανάγκες των πολιτών της που ονειρεύονται μια ενωμένη, αλλά διαφορετική Ευρώπη. Μια Ευρώπη που δεν θα γυρνάει την πλάτη στα οξύτατα προβλήματα της ανεργίας και της κοινωνικής εξαθλίωσης. Μια Ευρώπη που δεν θα

ΑΛΙΚΑΝΤΕ, ΙΣΠΑΝΙΑ, 1932

Τα είκοσι εκατομμύρια ανέργων και τα πενήντα επτά εκατομμύρια πολιτών που ζουν κάτω από το όριο φτώχειας προδίδουν ένα δυσοίωνα μέλλον και τα ευχολόγια των κυβερνήσεων δεν γίνονται πιστευτά.

μοχθεί μόνο για τη τήρηση των κριτηρίων σύγκλισης και δεν θα εξασφαλίζει την ευμάρειά της με τη μετατροπή της σε απόρθητο φρούριο για κάθε λογής ανεπιθύμητο.

Ελληνική Διοίκηση και Ε.Ε.: Σύγκλιση ή απόκλιση;

του Αντώνη Μακρυδημήτρη

Δεκαπέντε χρόνια μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ένωση, πλέον) το ερώτημα εξακολουθεί να παραμένει: πόσο «ευρωπαϊκή» χώρα έχει καταστεί η Ελλάδα;

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΛΛΟΝ υπεραισιόδοξη εκδοχή, η ένταξη της χώρας στην πολιτική και οικονομική διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αρκούσε από μόνη της ή συνιστούσε ipso facto τον καθοριστικό παράγοντα (τον καταλύτη) όχι μόνο για τη σταθεροποίηση της δημοκρατίας και την επέκταση της οικονομίας, αλλά και για το ριζικό εκσυγχρονισμό του συνόλου των θεσμών της πολιτικής και κοινωνικής ζωής στην Ελλάδα. Το ζήτημα είναι ότι η επαλήθευση αυτής της πρόβλεψης ή προσδοκίας απέχει αρκετά από το να είναι πλήρης. Στην ερμηνεία της εκσυγχρονιστικής υστέρησης, που ως υποθέσουμε προς το παρόν ότι δεν αποτελεί απλώς ζήτημα χρονικής και μόνο απόστασης, αλλά και πολιτισμικής-ποιοτικής ποικιλίας και ανακολουθίας, υπεισέρχονται, φυσικά, πολλοί παράγοντες και μεταβλητές. Μεταξύ αυτών δεν είναι διόλου αμελητέα και η σημασία των συνθηκών που διαμορφώθηκαν στη μεταπολίτευση, καθώς και του τρόπου ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ (τότε). Η πρωτοβουλία Καραμανλή για την άμεση προώθηση της ένταξης και η προτεραιότητα των πολιτικών λόγων και κριτηρίων για την ολοκλήρωσή της (διασφάλιση του δημοκρατικού πολιτεύματος), είχε, ως μη αναμενόμενη ίσως συνέπεια, την ανάπτυξη μιας νοοτροπίας εργαλειώδους αντιμετώπισης της Κοινότητας από μεγάλα τμήματα του ελληνικού πληθυσμού. Έτσι, το ΠΑΣΟΚ, μετά την άνοδό του στην εξουσία το 1981, μη επιχειρώντας την έξοδο από την Κοινότητα, όπως απειλούσε κατά την προενταξιακή περίοδο της «δομικής», ήτοι πλήρους από μέρους του αντιπολίτευσης, εξέθρεψε, αντίθετα, και πάντως δεν απέτρεψε, μια αντίληψη προσπορισμού από αυτήν άμεσου οικονομικού οφέλους (γνωστού ως «milk cow syndrome»), που αποδείχθηκε πολύ επιτυχής και ρεαλιστική. Κατά συνέπεια, στη δεκαετία του '80 σημειώθηκε μια εντυπωσιακή βελτίωση της ευημερίας (δηλαδή, κυρίως των επιπέδων κατανάλωσης) των αγροτικών και μικροαστικών κοινωνικών στρωμάτων, που οφειλόταν όχι τόσο στην αναδιανεμητική πολιτική του εθνικού πλούτου από τις «σοσιαλιστικές» κυβερνήσεις του Α. Παπανδρέου, όσο κυρίως στους πόρους

που εισέρρεαν από την Κοινότητα (και οι οποίοι χρηματοδοτούν σήμερα το 90% περίπου των έργων που πραγματοποιούνται στη χώρα). Μια Κοινότητα στην οποία το ΠΑΣΟΚ αντιστρατευόταν σφόδρα καθ' όλη τη δεκαετία του '70 ως τις αρχές της δεκαετίας του '80.

ΕΝΤΑΞΗ ΔΙΧΩΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ

Έτσι, με το πέρας της δεκαετίας του '80, ενώ καταρρέει διεθνώς το «σύστημα του υπαρκτού σοσιαλισμού» και κάποιιοι μιλούν ακόμα και για το επικείμενο ή και για το ήδη συντελεσθέν «τέλος της ιστορίας», στην Ελλάδα με την αποχώρηση του ΠΑΣΟΚ από την κυβερνητική εξουσία μέσα σε ένα κλίμα γενικευμένης ανυποληψίας των πολιτικών, σκανδάλων στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος κ.λπ., σημειώνεται μια σημαντική μεταστροφή στις σχέσεις της με την ΕΟΚ. Όχι μόνο δεν αμφισβητείται πλέον η ενταξιακή λογική και η κατεύθυνση της χώρας, αλλά η Ελλάδα συντάσσεται, και μάλιστα διακομματικά (εξαιρουμένου του ΚΚΕ), μεταξύ των πιο ένθερμων υποστηρικτών της «φεντεραλιστικής» ιδέας στην Ευρώπη. Μιας ιδέας που τέμνει, αν δεν διχάζει κιόλας, πολλά από τα ευρωπαϊκά κράτη.

Ήδη από τις αρχές, συνεπώς, της δεκαετίας του '90 η Ελλάδα:

I. Συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο ένθερμων οπαδών της φεντεραλιστικής ιδέας.

II. Η ιδέα αυτή αρχίζει να κλονίζεται, την ίδια στιγμή που συγκροτείται με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, στο θεσμικό τουλάχιστον επίπεδο, η «Ευρωπαϊκή Ένωση». Η τελευταία διευρύνεται με την ένταξη σε αυτή τριών ακόμα μελών και την αίτηση ή την επιθυμία ένταξης πολλών άλλων (συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, της Τουρκίας και άλλων τέως «σοσιαλιστικών» χωρών της Ανατολικής Ευρώπης).

III. Ενώ η Ελλάδα ήδη διατρέχει τη δεύτερη δεκαετία της ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει δεχθεί πόρους και επιρροές, αλλά δεν έχει καταφέρει να εκσυγχρονίσει τους θεσμούς, τις συμπεριφορές και τις νοοτρο-

Ο Αντώνης
Μακρυδημήτρης
είναι αναπλ.
καθηγητής του
Πανεπιστημίου
Αθηνών.

ες στον δημόσιο τομέα και στο κοινωνικό επίπεδο, σε ιθμό ανάλογο με άλλες πιο εξελιγμένες ευρωπαϊκές ώρες. Αυτό δεν οφείλεται μόνο ή κυρίως στην εμπειρία ς υπερδεκαετούς σχεδόν τα τελευταία δεκαπέντε χρό- α σοσιαλιστικής διακυβέρνησης της χώρας από το ΑΣΟΚ (κάτι ανάλογο, εξάλλου, συνέβη την ίδια περίο-) και σε άλλες νοτιοευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γαλλία, Ισπανία και η Πορτογαλία, δίχως να καθυστερήσει η αδικασία του σφαιρικού εκσυγχρονισμού τους).

ντίθετα, η εκσυγχρονιστική υστέρηση ή απόκλιση της αάδας μάλλον οφείλεται σε κάποιους βαθύτερους λό- ς και ορισμένες καταστατικές ιδιομορφίες της χώρας, η όδρομή και η σημασία των οποίων αναδύθηκε κατ' αυτή περίοδο, κάτι που δείχνει πως συχνά η ιστορία επιστρέ- και εκδικείται.

ποτελεί, έτσι, πασίδηλη αλήθεια με διόλου μονοσήμα- ς συνέπειες το γεγονός ότι:

I. Η Ελλάδα αποτελεί την πιο απομακρυσμένη στα ανα- ολικά όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης χώρα, δίχως κοινά ύνορα με κανένα από τα λοιπά κράτη-μέλη.

II. Αποτελεί τη μόνη ορθόδοξη χριστιανική χώρα στην ευρωπαϊκή Ένωση και τη μόνη με μακροχρόνια εμπει- ς οθωμανικής επικυριαρχίας, η οποία και εμπόδισε την γκαιρη συμμετοχή της Ελλάδας στο κίνημα του Διαφωτι- σμού, της Βιομηχανικής Επανάστασης και του κοινωνι-

κού εκσυγχρονισμού, που εγκαινιάστηκε στη Δυτική Ευ- ρώπη από την Αναγέννηση και μετά.

III. Η Ελλάδα κατέκτησε σταδιακά και επίπονα την εθνική της ανεξαρτησία και ολοκλήρωση, ενώ εξακολου- θεί στα τέλη του 20ού αιώνα να δοκιμάζεται από κρίσιμα και «ανοιχτά» εθνικά προβλήματα (Κυπριακό, Μακεδο- νικό, μειονοτικό στη Θράκη και στην Αλβανία).

Η συνδρομή αυτών των στοιχείων και των παραγόντων έχει συχνά ως συνέπεια μια φαινομενικά παράδοξη έως αντιφατική στάση της Ελλάδας και των Ελλήνων σε μια σει- ρά από ζητήματα, πολλά από τα οποία άπτονται και αφο- ρούν στις σχέσεις της χώρας με τα λοιπά μέλη της Ευρωπαϊ- κής Ένωσης. Δεν εκπλήσσει, επομένως, το γεγονός ότι ενώ η Ελλάδα αποτελεί μέλος και μάλιστα ένθερμο της ενωτι- κής διαδικασίας και της ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υιοθετεί και εκτρέφει μια «εργαλειακή» (οικονο- μικού, δηλαδή, χαρακτήρα) αντίληψη και αντιμετώπιση της Ένωσης. Πράγμα που, επίσης, επιτρέπει ώστε η αναφαν- δόν ενωτική σε οικονομικά ζητήματα Ελλάδα, να μετατρέ- πεται σε σφόδρα ανθενωτική, όταν έρχονται στο επίκεντρο της προσοχής και διακυβεύονται εθνικά, πολιτισμικά ή αμυντικά ζητήματα. Έτσι, ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτό στην Ελλάδα το Σκοπιανό ή το ζήτημα των ελλη- νοτουρκικών σχέσεων είναι έντονα αποκλίνων έως ριζικά αντιθετικός με τον τρόπο που γίνεται αντιληπτό στην Ευρω-

ΣΤΗΝ
ΓΚΕΣΤΑΠΟ,
ΓΕΡΜΑΝΙΑ,
1945

παϊκή Ένωση (χωρίς γι' αυτό να ευθύνεται αποκλειστικά πάντα η ελληνική πλευρά).

Αυτή η παράδοξη στάση συχνά εκλαμβάνεται ως αντιφατική και αλλοπρόσαλλη πολιτική εκ μέρους της Ελλάδας, γιατί δεν καταφέρνει να συμφιλιώσει με τρόπο πειστικό τις δύο όψεις του διλήμματος (αυτού που οι Αγγλοσάξωνες χαρακτηρίζουν ως horns of a dilemma): την ένταξη και τη συμμετοχή στη διεθνή συνεργασία με τρόπο που να μην μειώνει, αλλά να εξυπηρετεί το εθνικό συμφέρον. Ίσως λείπουν οι κατάλληλοι προς τούτο θεσμοί και οι διαδικασίες (λ.χ. Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής), αλλά και η λογική ή η νοοτροπία της εθνικής συνεννόησης, της δημόσιας επικοινωνίας και του συστατικού διαλόγου.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Στο ερώτημα, που αναμφοισβήτητα τίθεται ρητά ή άρρητα, πώς αντιμετωπίζει η ελληνική κοινωνία και πολιτεία αυτές τις προκλήσεις ή τα παράδοξα, η απάντηση είναι γενικά, με τρόπο ήκιστα ικανοποιητικό. Ενώ ήδη βρισκόμαστε στο κατώφλι του 21ου αιώνα, ο Έλληνας έχει μια παράδοση στο να διχάζει αντί να συνθέτει διαλεκτικά και δημιουργικά τα κρίσιμα διλήμματα. Αρέσκεται, δηλαδή, συνήθως να τα διαλύει και να τα εξαφανίζει από την προσοχή του, και άρα να λειτουργεί σαν αυτά να μην υπήρχαν (στρατηγική της περιχαράκωσης, της αυτοαναφοράς και του αυτοεγκλεισμού ή του «στρουθοκαμηλισμού»). Αρέσκεται να τα μετατρέπει σε αδιέξοδα και να εξαφανίζεται από αυτά (στρατηγική της υποταγής και της ηττοπάθειας). Αντίθετα, η εναλλακτική στρατηγική της επικοινωνιακής λογικής και συνθετικής δημιουργίας στην αντιμετώπιση των δημοσίων προβλημάτων απαντάται σπανιότερα.

Αξίζει να εστιάσει κανείς την προσοχή του στο συλλογικό επίπεδο της αντιμετώπισης των δημοσίων προβλημάτων

Επιτελικός προσανατολισμός σημαίνει ότι το κράτος περιορίζει την άμεση παρέμβασή του στην οικονομία και στην κοινωνία· ότι κεντρικοί κρατικοί οργανισμοί εκχωρούν το σύνολο των εκτελεστικών τους αρμοδιοτήτων στην τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση· ότι η κυβέρνηση εξοπλίζεται με επιτελικά οργανωμένες και στελεχωμένες υπηρεσίες στρατηγικού σχεδιασμού και πολιτικής ανάλυσης.

και να επιχειρήσει να αξιολογήσει τις επικρατούσες πρακτικές αντιμετώπισής τους με δύο συναφή όσο και χρήσιμα κριτήρια που προσιδιάζουν για τη χειραγώγηση των πολύπλοκων ή «άγριων» (αδάμιαστων) προβλημάτων.

Τα κριτήρια αυτά είναι: *πρώτον*, η στρατηγικά προσανατολισμένη, μακροσκοπική και σφαιρική θεώρηση των δημοσίων προβλημάτων, και *δεύτερον*, η διεξοδική ανάλυση, η συστηματική και εναλλακτική θεώρηση των ενδεχόμενων

«λύσεων», σε συνθήκες δημόσιας επικοινωνίας, ανοιχτού διαλόγου, συνεννόησης και επικοινωνίας, κριτήριο που προάγει τη σύνθεση των αξιών και την κοινωνική συναίνεση.

Μπορεί –και ίσως επιβάλλεται– να αξιολογήσει κανείς με τη χρήση αυτών των λειτουργικών κριτηρίων, που με τη συνδυασμένη εφαρμογή τους συντελούν στη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων αποφάσεων, ορισμένους κρίσιμους και νευραλγικούς τομείς ή πεδία άρθρωσης της δημόσιας πολιτικής στη χώρα μας: όπως λ.χ. την κυβέρνηση, τη Βουλή και τα κόμματα, το δημόσιο διάλογο και την επικοινωνία μεταξύ του σκληρού πυρήνα του κράτους και άλλων δημοσίων θεσμών και οργανώσεων.

Δεν είναι πολύ αισιόδοξο ή ενθαρρυντικό το συμπέρασμα ότι σε όλα σχεδόν τα παραπάνω επίπεδα και τους τομείς σημειώνονται ιδιαίτερα χαμηλοί δείκτες απόδοσης, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα κριτήρια. Έτσι:

I. Η κυβέρνηση, με την ευρεία έννοια, των 42 υπουργών και υφυπουργών, αλλά και των 2.500 περίπου ανώτερων στελεχών των δημοσίων υπηρεσιών και οργανισμών (δήμαρχοι, νομάρχες, διοικητές και πρόεδροι), παρουσιάζεται ως έντονα κατακερματισμένη και ασυντόνιστη, δίχως προγραμματική συνοχή και σφαιρικό στρατηγικό προσανατολισμό στον απαιτούμενο βαθμό. Κοντολογίς, η κυβέρνηση δεν αποτελεί τον «εγκέφαλο» του κράτους και της κοινωνίας, το επιτελικό κέντρο, την ατμομηχανή ή το υποδειγματικό επίπεδο λειτουργίας για την κοινωνία ολόκληρη. Ίσως, μάλιστα, να μην αποτελεί το δείγμα γραφής, αλλά το παράδειγμα προς αποφυγήν στην οικονομική και κοινωνική ζωή γενικότερα. Στην προκειμένη περίπτωση, η μείωση του μεγέθους (λίγοι και ισχυροί υπουργοί) και η ανάδειξη του στρατηγικού και επιτελικού χαρακτήρα της κυβέρνησης ως κέντρο σχεδιασμού, ανάλυσης και ελέγχου, αποτελούν ζητήματα άμεσης προτεραιότητας και ουσιώδεις προϋποθέσεις για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα γενικά.

II. Η Βουλή παραμένει υποβαθμισμένη στο πραγματικό ή λειτουργικό επίπεδο της χάραξης δημόσιας πολιτικής και του ελέγχου των αποτελεσμάτων της. Δεν συνθέτει και δεν εξετάζει συστηματικά και υπεύθυνα εναλλακτικές απόψεις και προγράμματα. Δεν είναι σε θέση να το κάνει αυτό πειστικά και αποτελεσματικά. Ενώ οι βουλευτές, χρησιμοποιούμενοι ως υπάλληλοι των κομμάτων, περιορίζονται συχνά σε ρόλο σιωπηλού ακροατηρίου των επιλογών της κομματικής ηγεσίας.

Στην προκειμένη περίπτωση, η αναβάθμιση και η διεύρυνση του ρόλου των επιτροπών της Βουλής και η ουσιαστική εμπλοκή τους στη σχεδίαση και στον έλεγχο της ακολουθούμενης πολιτικής, αποτελεί *sine qua non* συνθήκη για την εξυγίανση του δημόσιου βίου της χώρας.

III. Τέλος, τα όργανα του κοινωνικού διαλόγου και της εθνικής συνεννόησης παρουσιάζονται ως εντελώς ανύπαρκτα ή ατροφικά. Εντελώς ενδεικτικά επισημαίνεται ότι όργανα όπως το Κοινωνικό και Οικονομικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο Παιδείας και Πολιτισμού, το Συμβούλιο Δημόσιας Διοίκησης και το Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής θα έπρεπε να αποτελούν τα διαρκώς και αδιαλείπτως λει-

ργούνται fora εθνικής διαβούλευσης και επικοινωνίας, θέσης και συνδυασμού των απόψεων, πολλαπλασιασμός και διεύρυνσης (όχι κατακερματισμού και διαίρεσης) δυνάμεων και των αποτελεσμάτων. Στο ίδιο πνεύμα, η γρήγορη της διαφάνειας στη διαχείριση της εξουσίας και ικά στη δημόσια ζωή (οικονομία, πολιτική, διοίκηση, ΜΕ), η διεύρυνση του διαλόγου πριν από τη λήψη των αποφάσεων (με την υποχρεωτική λ.χ. δημοσίευση των νομοσχεδίων σε ειδικό φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως), η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του πολίτη εκ μέρους των δημοσίων υπηρεσιών, η κατάρτιση Χάρτας Διωμάτων των πολιτών και η αναβάθμιση των θεσμών μεσολάβησης και ελέγχου της διοικητικής συμπεριφοράς (Ombudsman ή Μεσολαβητής Διοίκησης) αποτελούν ιέλιο της κοινωνικής ηθικής και ενισχύουν την αποτελεσματικότητα και τη νομιμοποίηση της δημόσιας πολιτικής.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

υπερασματικά, θα ήθελα να καταλήξω με τρεις βασικές προτάσεις διοικητικής αλλαγής.

α) **Κράτος - επιτελείο:** Ο επιτελικός προσανατολισμός του κράτους και της κυβέρνησης σημαίνει τρία πράγματα:

Πρώτον, ότι το κράτος περιορίζει δραστηρικά την άμεση παρέμβασή του στην οικονομία και στην κοινωνία, διαχωρίζοντας αντίθετα προς τον κρατικό παρεμβατισμό έναν γενικό σχεδιασμό, ρυθμιστικό, επικουρικό και ελεγκτικό ρόλο και αρμοδιότητα.

Δεύτερον, ότι κεντρικοί κρατικοί οργανισμοί και υπηρεσίες ασκούν επιτελικές μόνο αρμοδιότητες (στρατηγικού σχεδιασμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης), εκχωρώντας το σύνολο των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων σε υπηρεσίες τοπικής και περιφερειακής αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης.

Τρίτον, ότι ο πρωθυπουργός, το υπουργικό συμβούλιο και οι υπουργοί εξοπλίζονται με επιτελικά οργανωμένες και στελεχωμένες υπηρεσίες στρατηγικού σχεδιασμού και ανάλυσης πολιτικής, για τη συστηματική παραγωγή, καθώς και την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προγραμμάτων και των αποτελεσμάτων της κυβερνητικής δράσης.

β) **Αποκέντρωση - αυτοδιοίκηση:** Παράλληλα με την αποκρατικοποίηση των επιχειρηματικών κυρίως δραστηριοτήτων του κράτους, η αρχή της επικουρικότητας επιβάλλει τη διεύρυνση του τεκμηρίου της αρμοδιότητας των αποκεντρωμένων και αυτοδιοικούμενων υπηρεσιών του. Η ελάττωση του υδροκέφαλου κράτους και η αντικατάστασή του από ένα ευέλικτο κράτος-εγκέφαλο, πρέπει να συντελεστεί με τη μεταφορά πόρων, αρμοδιοτήτων και ευθυνών όσο προς τον ιδιωτικό/επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας, αλλά και τις λοιπές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, όσο και προς τις περιφερειακές μονάδες του ίδιου του κράτους. Ο θεσμός της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης του θεσπίστηκε πρόσφατα αποτελεί δυστυχώς μία αναπόφευκτη ίσως «αναχρονιστική καινοτομία». Εάν είχε θεσπιστεί πριν από 50 ή 100 χρόνια, θα ήταν χρήσιμος. Τώρα είναι περιττός. Αντίθετα, εκείνο που επιβάλλεται στην εποχή μας είναι η ενδυνάμωση της περιφερειακής αυτοδιοίκησης

για λόγους εθνικούς, οικονομικούς-αναπτυξιακούς, κοινωνικούς και πολιτικούς. Αν πρόκειται να αναδιαταχθεί το «κράτος των Αθηνών» και να επιδιωχθεί η ισόρροπη ανάπτυξη της χώρας με την εκτέλεση περιφερειακών έργων και προγραμμάτων, πρέπει αναγκαστικά να ενισχυθεί ο πολιτικοδιοικητικός ρόλος των περιφερειών.

Επίσης, ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί και για τη διοίκηση των (ακυβέρνητων) μεγαλουπόλεων και ιδίως των μητροπολιτικών κέντρων της χώρας, αλλά και για τη διοί-

Ο γραφειοκρατικός νομικισμός, ο φορμαλισμός και η τυπολατρεία χρειάζεται να αντικατασταθούν από μια διοίκηση που λειτουργεί με καθαρά επιχειρησιακά κριτήρια: θέτει στόχους, προγραμματίζει ενέργειες, χαράζει στρατηγική και πολιτικές για την αντιμετώπιση των δημοσίων προβλημάτων, ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στα αιτήματα των πολιτών.

κηση των νησιών και την (προαιρετική) λειτουργική και όχι γραφειοκρατική συνένωση των εξαιρετικά κατακερματισμένων 6.000 πρωτοβάθμιων ΟΤΑ.

γ) **Νέο δημόσιο management:** Παρά τη «βαρβαρικότητα» της χρήσης του ξενικού όρου, είναι ανάγκη να τονιστεί με τον πιο emphaticό τρόπο η σημασία της εισαγωγής των νέων μεθόδων και αντιλήψεων οργάνωσης και διεύθυνσης, διαχείρισης και διοίκησης στο δημόσιο τομέα της χώρας. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι όπως η λειτουργία μιας οποιασδήποτε επιχείρησης δεν είναι κατανοητή δίχως την κατάλληλη διοίκηση και διαχείριση, το ίδιο ακριβώς ισχύει και για το κράτος. Ο ριζικός εκσυγχρονισμός των μεθόδων και των διαδικασιών διοίκησης και οργάνωσης στον δημόσιο τομέα αποτελεί προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας της διοίκησης, τη μείωση του κόστους της λειτουργίας της και την εξυπηρέτηση του πολίτη.

Ο γραφειοκρατικός νομικισμός, ο φορμαλισμός και η τυπολατρεία χρειάζεται πλέον να αντικατασταθούν από μια διοίκηση που λειτουργεί με καθαρά επιχειρησιακά κριτήρια: δηλαδή, θέτει στόχους και προγραμματίζει συστηματικά τις ενέργειές της, χαράζει στρατηγική και πολιτικές για την αντιμετώπιση των δημοσίων προβλημάτων, μετρά, ελέγχει και περιορίζει στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο το κόστος της λειτουργίας της, αξιολογεί τα αποτελέσματά της, προσδιορίζει δείκτες και κριτήρια ποιότητας των έργων της, αξιοποιεί με τον καλύτερο τρόπο το έμφυχο δυναμικό της, ανταποκρίνεται με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα στα αιτήματα των πολιτών. Με μια κουβέντα, μια διοίκηση που εξυπηρετεί και δεν δυναστεύει τον πολίτη, μια διοίκηση που δεν βαρύνει, αλλά βοηθά την κοινωνία και την οικονομία. Αυτό δεν είναι δυνατόν να συμβεί με τη διατήρηση της υφιστάμενης νοοτροπίας διοίκησης, αλλά μόνο με τη ριζική αλλαγή μεθόδων και διαδικασιών και την εισαγωγή της σχετικής τεχνογνωσίας, που δοκιμάζεται με επιτυχία σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Η Ε. Ε. και η Κύπρος: Πονοκέφαλος ή ευκαιρία;

του Ανδρέα Θεοφάνους

Κατ' επανάληψη έχει προβληθεί από διάφορους κύκλους η άποψη ότι χωρίς την επίλυση του κυπριακού προβλήματος η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) είναι αδύνατη. Η θέση αυτή είναι εάν όχι εσφαλμένη, τουλάχιστον υπερβολική.

ΦΥΣΙΚΑ, ΟΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ για ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. πριν από τη λύση του προβλήματος ούτε υποτιμούνται ούτε παραγνωρίζονται. Ταυτόχρονα διευκρινίζεται ότι η υποστήριξη της θέσης ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. πριν από τη λύση του κυπριακού προβλήματος είναι εφικτή, δεν σημαίνει ότι μια τέτοια προοπτική είναι κατ' ανάγκην προτιμότερη. Αντίθετα, θα ήταν ευχής έργον εάν ήταν δυνατό να επιλυθεί το Κυπριακό πριν από την ένταξη. Για να γίνει όμως αυτό, πρέπει καταρχάς να διαφοροποιηθεί η μαξιμαλιστική πολιτική της Τουρκίας, προοπτική που φαίνεται, τουλάχιστον επί του παρόντος, απομακρυσμένη.

Ο Ανδρέας Θεοφάνους είναι Διευθυντής του Κέντρου Ερευνών και Ανάπτυξης-Intercollege, καθώς και του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Διεθνών Σχέσεων του Intercollege

Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το πλαίσιο στο οποίο το θέμα της Κύπρου μπορεί να προβληθεί πειστικά και αποτελεσματικά, είναι σημαντικό να υπενθυμίσουμε ότι η σύνοδος των ηγετών των χωρών της Ε.Ε., στα μέσα Ιουνίου στην Ολλανδία, καθώς και οι ευρύτεροι προβληματισμοί της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, αφορούν δύο ζωτικούς τομείς: (α) την εμβάθυνση των θεσμών και (β) τη μελλοντική επέκταση της Ε.Ε. Οι δύο αυτοί τομείς εμπεριέχουν σωρεία θεμάτων, που ο τρόπος επίλυσής τους θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό τη μελλοντική πορεία της Ε.Ε. Δεν πρέπει, επίσης, να εκπλήσσει το γεγονός ότι επ' αυτών των θεμάτων υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις, οι οποίες εν πολλοίς είναι αποτέλεσμα των ιδιαίτερων εθνικών συμφερόντων έκαστης χώρας-μέλους.

Λαμβάνοντας υπόψη τις σημερινές πραγματικότητες

και δεδομένα στην Ε.Ε., το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον είναι λογικό να προσδοκούμε την υιοθέτηση μιας πιο ενεργητικής πολιτικής από την Ε.Ε. έναντι της Κύπρου, η οποία θα προωθεί την ένταξη (στην περίπτωση νέας αποτυχίας των προσπαθειών για επίλυση του Κυπριακού) άνευ οιονδήποτε κωλυμάτων, που μεταγενέστερα θα αποτελέσει τον καταλύτη για λύση του Κυπριακού. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι θετική.

ΕΥΡΩΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

Στο νέο διεθνές περιβάλλον που δημιουργείται, η έννοια της ασφάλειας διευρύνεται. Εκτός από την παραδοσιακή ερμηνεία του όρου, ενσωματώνεται, μεταξύ άλλων, και η οικονομική διάσταση. Η Ε.Ε. έχει προ πολλού κατανοήσει το γεγονός αυτό. Αυτός ήταν και ένας από τους λόγους που ώθησαν την Ε.Ε. να αναλάβει την πρωτοβουλία για διοργάνωση της Ευρωμεσογειακής Διάσκεψης στη Βαρκελώνη, το Νοέμβριο του 1995. Η διάσκεψη αυτή κατέληξε με συμφωνία όπως σφυρηλατηθεί ο ευρωμεσογειακός συνεταιρισμός με βάση τρεις άξονες: (α) τον πολιτικό (β) τον οικονομικό και (γ) τον κοινωνικό.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχει κάποιο χάσμα μεταξύ της ρητορείας και της πραγματικότητας, η σημασία της Διακήρυξης της Βαρκελώνης δεν πρέπει να υποτιμάται. Είναι προφανές ότι τόσο η ασφάλεια όσο και η οικονομική ευημερία της Ευρώπης είναι αλληλένδετες με τον ευρύτερο Μεσογειακό και Μεσανατολικό χώρο. Ας μην λησμο-

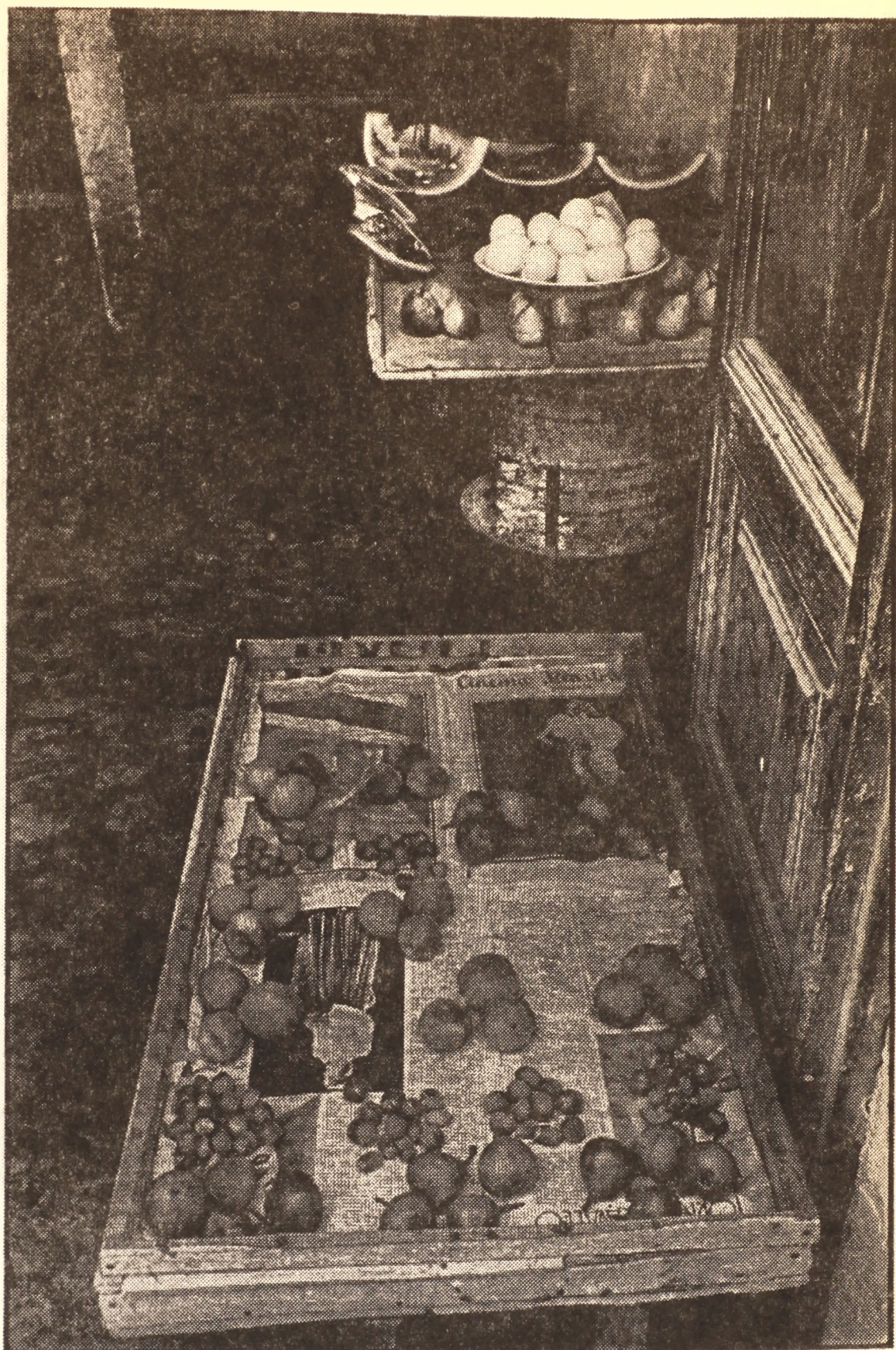
...επίσης, ότι η Ευρωμεσογειακή Διάσκεψη έγινε με-
μεταστροφή του ενδιαφέροντος της Δύσης προς την
Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την πρώην Σοβιετι-
κή. ύστερα από την πτώση του υπαρκτού σοσιαλι-
...Η εν λόγω Διάσκεψη έστειλε το μήνυμα ότι η Ε.Ε.
...εί ζωτικής σημασίας τη Μεσόγειο και τον ευρύτερο
...Ενώ η Κύπρος και το κυπριακό πρόβλημα δεν απο-
...ν προτεραιότητα για τους ηγέτες των χωρών της
...η ευρωμεσογειακή πολιτική καθώς και η ασφάλεια
...συνεργασία στον εν λόγω χώρο αποτελούν σημαντι-
...ροτεραιότητες των ευρωπαίων ηγετών. Μέσα από
...το πλαίσιο μπορεί να προβληθεί πειστικά η θέση ότι
...προς όφελος της Ε.Ε. να προωθήσει μια ολοκληρω-
...πολιτική για την Κύπρο – μια πολιτική που σήμερα
...δυνατό να συνάδει με τα συμφέροντα, καθώς και με
...ρχές και διακηρύξεις της ίδιας της Ένωσης.

...Ε. έχει ήδη στο παθητικό της, μεταξύ άλλων, τη με-
...αποτυχία στη Γιουγκοσλαβική κρίση. Μπορεί να
...τηριχθεί πειστικά η άποψη ότι η Κύπρος, αντί να θε-
...ται πονοκέφαλος, αποτελεί ευκαιρία για την Ε.Ε. να
...πρέπει τις αρνητικές εντυπώσεις για αναποτελεσμα-
...τητα ή ακόμη και για ανυπαρξία κοινής εξωτερικής
...τικής. Η θέση ότι ένταξη πριν από τη λύση θα μεταφέ-
...ο Κυπριακό στους κόλπους της Ε.Ε., μπορεί να κα-
...ιφθεί με το επιχείρημα ότι ούτως ή άλλως –είτε γίνει
...προς μέλος της Ε.Ε. είτε όχι– το Κυπριακό είναι κα-
...χών ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα. Επιπρόσθετα, η έντα-
...ς Κύπρου στην Ε.Ε. μπορεί να αποτελέσει την απαρ-
...αταλυστικών διαδικασιών για την επίλυση του κυπρια-
...προβλήματος. Στην αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή η
...αρνηθεί να δεχθεί την Κύπρο ως μέλος, θα ενισχυθεί
...ρική αδιαλλαξία.

ΩΜΕΝΗ ΚΥΠΡΟΣ, ΠΑΡΑΓΩΝ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

...νίζεται επίσης ότι μια ενωμένη Κύπρος, ως μέλος της
...μπορεί να αποτελέσει παράγοντα σταθερότητας
...Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη περιοχή.
...βάνοντας υπόψη τη μεγάλη πολιτικο-οικονομική και
...πρατηγική σημασία της Ανατολικής Μεσογείου,
...καρδιά της οποίας ευρίσκεται η Κύπρος, η Ε.Ε. και η
...η γενικότερα, έχουν κάθε λόγο να επιδιώξουν τη δια-
...λιση της ειρήνης και της σταθερότητας στο νησί. Συ-
...ός, η επίλυση του Κυπριακού αποτελεί όχι μόνο ευ-
...ία για την Ε.Ε., αλλά και αναγκαιότητα.

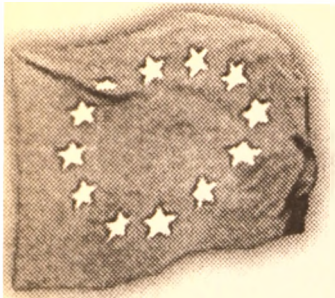
...ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. μπορεί να προωθηθεί
...ης και μέσα στο πλαίσιο της μεσογειακής διάστασης
...Ε.Ε., που εμπεριέχει πολιτικές προοπτικές, τις οποίες
...ρνίζονται κυρίως η Γαλλία, η Ιταλία, η Ισπανία και η
...ίδα. Εδώ, η ελληνική πλευρά πρέπει αφενός να προε-
...άσει το έδαφος για τις ανάλογες συμμαχίες και, αφετέ-
...να προωθήσει τις θέσεις μας με τα ανάλογα επιχειρή-
...α. Μπορεί, μεταξύ άλλων, να προβληθεί και το επιχεί-
...α ότι και για λόγους αξιοπιστίας της Ευρωμεσογειακής
...τικής της Ε.Ε., η προώθηση της ένταξης της Κύπρου εί-
...σημαντική, καθώς θα στείλει ένα σημαντικό μήνυμα με-
...λούς αποδέκτες. Φυσικά, είναι γεγονός ότι οι διάφορες
...ες θα προσπαθήσουν στα επιμέρους θέματα να προω-

θήσουν τη δική τους πολιτική στο μεγαλύτερο δυνατό βαθ-
...μό. Αναφέρεται συναφώς ότι η Γερμανία ενδιαφέρεται
...πρωτίτως για την επέκταση της Ε.Ε. προς την Κεντρική
...και Ανατολική Ευρώπη. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω,
...είναι σημαντικό το επιπρόσθετο επιχείρημα ότι, και για
...σκοπούς εξισορρόπησης των διαφόρων συμφερόντων και
...τάσεων, ιδίως ενόψει της προγραμματιζόμενης διεύρυνσης
...προς την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, η ένταξη της
...Κύπρου στην Ε.Ε. καθίσταται επιτακτική.

...Θα πρέπει, τέλος, να τονιστεί ότι, ενώ η Κυπριακή Δη-
...μοκρατία καλείται να προβάλλει τις θέσεις της στο εξωτε-
...ρικό πειστικά και με τρόπο που να συνάδει με τα συμφέ-
...ροντα και τις αρχές της Ε.Ε., είναι υποχρεωμένη ταυτό-
...χρονα να διαφυλάξει ως κόρην οφθαλμού την οικονομία
...της. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία, εάν αναλογιστεί κα-
...νεείς ότι η κυπριακή οικονομία ήδη αντιμετωπίζει σοβαρά
...διαρθρωτικά προβλήματα, η επίλυση των οποίων επείγει.
...Με αυτό το σκεπτικό τονίζεται επίσης ότι η μετατροπή της
...Κύπρου σε καταρχήν περιφερειακό και, μεταγενέστερα,
...διεθνές οικονομικό κέντρο, είναι ζωτικής σημασίας.

TIBOLI,
ITALIA, 1933

Οι δεσμοί της Ένωσης μετά το Άμστερνταμ

του Γιώργου Σιγηνού

Η δεσμική δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να αντιμετωπίσει ορθολογικά τη διεύρυνσή της από 15 σε 20 ή 25 κράτη-μέλη, θα απασχολήσει το κείμενο που ακολουθεί. Η εξελικτική πορεία της Ε.Ε. δεν πρέπει να σταματήσει.

ΤΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΘΕΜΑΤΑ που αναζητούν λύσεις στην προσεχή Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Άμστερνταμ (16-17 Ιουνίου 1997). Πρώτον, η διατήρηση ή όχι της διακυβερνητικής δομής του πυλώνα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής της Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και του πυλώνα της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΕΥ). Δεύτερον, η εφαρμογή της αρχής της ευελιξίας στις κοινές πολιτικές ή στις υπό διαμόρφωση πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Τρίτον, η θεσμική δομή της Ε.Ε. για να αντιμετωπίσει ορθολογικά τη διεύρυνσή της από 15 σε 20 ή 25 κράτη-μέλη.

Θα σταθώ στο τρίτο θέμα για δύο λόγους. Ο πρώτος απορρέει από την αναγκαιότητα της δημιουργίας και διατήρησης των θεσμών, και ο δεύτερος αφορά στο δημοκρατικό έλλειμμα της Ε.Ε. Οι δύο αυτοί λόγοι συνηγορούν υπέρ μιας συθέμελης αναθεώρησης των θεσμών και οργάνων της Ε.Ε., υπό την προϋπόθεση ότι συμφωνούμε με τη θέση πως η εξελικτική πορεία της Ε.Ε. δεν πρέπει να σταματήσει.

Όσον αφορά στην αναγκαιότητα ύπαρξης των θεσμών και οργάνων, αυτή απορρέει από τη δημοκρατική δομή μιας κοινωνίας και εξυπηρετεί ένα σκοπό: Οι θεσμοί λειτουργούν ως μηχανισμοί μεταβίβασης της συσσωρευμένης γνώσης από τη μια γενεά στην επομένη.

Η ιστορική συγκυρία δημιουργεί τις προϋποθέσεις για

τη γέννηση ενός θεσμού. Η ανεξαρτησία και η υπολογιστότητά του (accountability) συνθέτουν τη φύση του θεσμού. Το καθεστώς λειτουργίας ενός θεσμού καθορίζει την εσωτερική δομή του και προκαθορίζει εάν ένας θεσμός θα εξυπηρετήσει αποτελεσματικά τους σκοπούς για τους οποίους θεσπίστηκε. Όλα αυτά αφορούν άμεσα στους θεσμούς της Ε.Ε. Μια συνοπτική αποτύπωση αυτής της θέσης θα μπορούσε να δοθεί στην ακόλουθη αιτιατή σχέση των θεσμών:

Γέννησηενός θεσμού → Φύση του →

Λειτουργία του → Σκοπός του

Όσον αφορά στην εξελικτική πορεία της Ε.Ε., αυτή είναι συνώνυμη με το δημοκρατικό έλλειμμα. Αλλά τι εννοούμε με τον όρο αυτό; Απλούστατα πρόκειται για τη συνύπαρξη δύο καθεστώτων, όπως της ανεξαρτησίας των θεσμών και της υπολογιστότητάς τους. Η υπολογιστικότητα χρησιμοποιείται ως δόκιμος όρος που εκφράζει την κατοχύρωση του ελέγχου, χωρίς αυτό να υποδηλώνει έλεγχο μόνο από το Κοινοβούλιο. Συνεπώς: Δημοκρατικό έλλειμμα είναι η απόκλιση μεταξύ της Ανεξαρτησίας και Υπολογιστότητας, που έχουν αποδοθεί στους θεσμούς της Ένωσης από τη Συνθήκη. Η απόκλιση πηγάζει από τη θεσμισμένη ανισορροπία της μονοπωλιακής εξουσίας στη λήψη των αποφάσεων.

Οι προαναφερόμενες δύο αρχές: «αναγκαιότητα» και

Ο Γιώργος
Σιγηνός είναι
οικονομολόγος

ροση του δημοκρατικού ελλείμματος», εάν εφαρμο-
ν στις προτάσεις που ενδεχομένως η ολλανδική προ-
α θα υποβάλει σύντομα, θα μας οδηγήσουν σε ενδια-
υσες θεσμικές αλλαγές.

ΘΕΣΜΟΙ

θα μπορούσε ο ευρωπαίος πολίτης να περιμένει στις
7 Ιουνίου; Η Επιτροπή θα βγει τελικά ενισχυμένη. Το
πώλιο της νομοθετικής πρότασης δεν θα τεθεί υπό
σβήτηση. Καινούργιες αρμοδιότητες θα της κατανε-
ύν λόγω της προβλεπόμενης ένταξης της ΚΕΠΠΑ
ΛΕΥ σε κάποια πλαίσια κοινοτικά που αυτομάτως θα
οριορίσουν κάποιο ρόλο για την Επιτροπή.

ρόλος του προέδρου της Επιτροπής θα ενισχυθεί, δί-
ας του το δικαίωμα να συζητεί με τα κράτη-μέλη την
ηφιότητα των Επιτρόπων. Το Κοινοβούλιο πάλι
ς θα εγκρίνει την Επιτροπή στο σύνολό της.

αρούσα διαφωνία μεταξύ μικρών –με βάση τον πλη-
ό– και μεγάλων κρατών ως προς τη διατήρηση των
ρόπων τους θα συνεχισθεί. Η Γαλλία, για παράδειγ-
τροτείνει τη μείωση του σημερινού αριθμού των επι-
των από 20 σε 12. Τα πέντε μεγάλα κράτη-μέλη προ-
ται να έχουν από έναν επίτροπο και οι υπόλοιπες
ες να εκπροσωπούνται εκ περιτροπής. Η Επιτροπή
είναι τη διατήρηση των 20 επιτρόπων μέχρι την ημέ-
ης διεύρυνσης της Ένωσης. Μετά την ένταξη, όλα τα
τη-μέλη έχουν έναν επίτροπο με μέγιστο αριθμό 20.
ερίπτωση ένταξης περισσότερων από 5 νέων χωρών,
λο θέμα να ξανασυζητηθεί.

ρχετα με τον αριθμό και τη σύνθεση της Επιτροπής,
η ανεξαρτησία θα τηρηθεί ούτε το πρόβλημα του δη-
κρατικού ελλείμματος θα λυθεί με τέτοιου είδους προ-
εις. Και αυτό λόγω της ισχύουσας διαδικασίας διορι-
ύ των επιτρόπων, που δεν προάγει την ανεξαρτησία
και λόγω του ότι η υπολογικτότητά τους δεν θα τεθεί
ωστές βάσεις. Συνεπώς το δημοκρατικό έλλειμμα θα
αμείνει αναλλοίωτο.

ω προτείνει μια άλλη διαδικασία και θα επιθυμούσα
ην επαναλάβω: «Κάθε κράτος-μέλος να εκπροσωπεί-
την Επιτροπή από έναν Επίτροπο. Ο πρόεδρος της να
έγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Ε.Κ.). Ο αριθ-
των υποψήφιων επιτρόπων που θα προτείνεται από το
ωπαϊκό Συμβούλιο να είναι διπλάσιος του αριθμού
κρατών-μελών. Μέσα από τη διαδικασία της επιβε-
υσης της Επιτροπής, που θα οργανώνεται από το Ε.Κ.,
εκλέγεται η Επιτροπή ως Σώμα» (Αντί, τχ. 592,
1.1995). Τίποτα από όλα αυτά δεν θα γίνει στο Συμ-
λιο Κορυφής στο Άμστερνταμ.

ο Συμβούλιο θα διατηρήσει την υπάρχουσα διακυβερ-
κή δομή του. Αλλά η προοπτική της διεύρυνσης και η
αρχή της ευελιξίας (η οποία έχει πάρει διάφορα ονό-
α όπως: δύο ταχύτητες, ομόκεντροι κύκλοι, γεωμετρι-
ή ενισχυμένη ολοκλήρωση, κ.λπ.) έχουν προβληματί-
τα μεγάλα σε μέγεθος κράτη-μέλη. Η σημερινή κατά-
ση απεικονίζεται στον παρατιθέμενο Πίνακα.

ίν όμως η Πολωνία (39 εκατ.), η Ουγγαρία (10,1
τ.), η Τσεχία (10,3 εκατ.), η Σλοβακία (5,3 εκατ.) και η

ΠΙΝΑΚΑΣ: ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ

	Πληθυσμός	% του συν. του πληθ. Ε.Ε.	Ψήφοι στο Συμβούλιο	Αριθμός Ευρωβ/τών	Αριθμός Επιτρόπων
Γερμανία	81,6	22,0	10	99	2
Η.Β.	58,1	15,7	10	87	2
Γαλλία	58,1	15,6	10	87	2
Ιταλία	57,2	15,4	10	87	2
Ισπανία	39,6	10,5	8	64	2
Ολλανδία	15,5	4,1	5	31	1
Ελλάδα	10,4	2,8	5	25	1
Βέλγιο	10,1	2,7	5	25	1
Πορτογαλία	9,8	2,7	5	25	1
Σουηδία	8,8	2,4	4	22	1
Αυστρία	8	2,2	3	21	1
Δανία	5,2	1,4	3	16	1
Φινλανδία	5,1	1,4	3	16	1
Ιρλανδία	3,5	1,0	3	15	1
Λουξ/ργο	0,4	0,1	2	6	1
Σύνολο	371,4	100	87	626	20

Κύπρος (0,7 εκατ.) ενταχθούν, και το πληθυσμιακό κρι-
τήριο ληφθεί υπόψη, τότε θα αλλάξει η σημερινή ισορρο-
πία. Μικρού και μεσαίου μεγέθους κράτη-μέλη θα καθο-
ρίζουν την τύχη της Γερμανίας ή της Γαλλίας – κάτι που
ούτε οι ίδιες επιθυμούν, αλλά ίσως ούτε και οι μικρές χώ-
ρες επιδιώκουν.

Μια πρόταση που ενδεχομένως να τύχει κάποιας συ-
μπαθητικής ακρόασης θα ήταν η ακόλουθη: Το πληθυ-
σμιακό κριτήριο να χρησιμοποιηθεί με βάση τη φθίνουσα
γεωμετρική κλίμακα για να ανακατανείμει τη στάθμιση
των κρατών-μελών στο Συμβούλιο.

Αυτή η μέθοδος θα καθόριζε, για τις είκοσι χώρες, την
ακόλουθη στάθμιση: Γερμανία 10, Γαλλία, Ιταλία και Η
νωμένο Βασίλειο από 9, Ισπανία 7, Ολλανδία 6, Βέλγιο,
Ελλάδα, Πορτογαλία από 5, Αυστρία, Σουηδία από 4, Δα-
νία, Φινλανδία από 3, Ιρλανδία 2 και Λουξεμβούργο 1.

Οι πέντε υπό προσχώρηση χώρες θα μπορούσαν να
έχουν την ακόλουθη στάθμιση: Πολωνία 7, Ουγγαρία,
Τσεχία από 5, Σλοβακία 3 και Κύπρος 1.

Όσον αφορά στο καθεστώς λήψης αποφάσεων, η ενι-
σχυμένη πλειοψηφία θα μπορούσε να καθοριστεί στο 85
% του συνόλου των σταθμισμένων ψήφων, η ειδική πλειο-
ψηφία στο 73%, ενώ η απλή πλειοψηφία στο 60%. Η κα-
θεμία από αυτές τις πλειοψηφίες θα αντιστοιχεί σε διαφο-
ρετικές περιπτώσεις και τομείς που το ίδιο το Συμβούλιο
θα μπορούσε να καθορίσει.

Θα αναρωτηθεί ο αναγνώστης γιατί αυτό το ενδιαφέρον
για την αναθεώρηση της στάθμισης και τις διαφοροποιη-

μένες πλειοψηφίες. Η απάντηση είναι απλή. Διότι οδεύουμε στην κατάργηση της αρχής της αρνησικυρίας (ή πιο απλά του δικαιώματος του «βέτο») τουλάχιστον στον πρώτο πυλώνα και ενδεχομένως και στον τρίτο πυλώνα της ΔΕΥ. Αρνησικυρία ή βέτο σε μια Ε.Ε. των 20 ή 25 ισοδυναμεί με παράλυση.

Δεν προβλέπονται νέες αρμοδιότητες για το Ελεγκτικό Συνέδριο εκτός από την επέκταση των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων του σε νέους τομείς που το Συμβούλιο του Άμστερνταμ θα αποφασίσει. Εάν όμως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιθυμεί να θέσει τέρμα στις ατασθαλίες των δημόσιων πόρων, τότε το Ελεγκτικό Συνέδριο θα πρέπει να γίνει «συνεκτελεστής του προϋπολογισμού». Θα ξαναδιατυπώσω τους λόγους που συνηγορούν υπέρ αυτής της θέσης: «Η κακή διαχείριση και οι απάτες σε βάρος του

Εάν τα δύο τρίτα των θεσμικών προβλημάτων λυθούν, τότε η Ένωση θα προικοδοτηθεί με αποτελεσματικούς θεσμούς που θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τα οποία θα απορρέουν από το γεγονός ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα των τεσσάρων υποψήφιων για ένταξη χωρών της κεντρικής Ευρώπης δεν ξεπερνά το 39% του μέσου κοινοτικού.

κοινοτικού προϋπολογισμού απορρέουν από τη μονοπωλιακή εκτέλεσή του από ένα θεσμό, την Επιτροπή. Δίνοντας στο Ελεγκτικό Συνέδριο την αρμοδιότητα του συνεκτελεστή του προϋπολογισμού, δημιουργούνται οι έλεγχοι και οι ισορροπίες για ουσιαστική υπολογιστικότητα» (Αντί, τχ. 592, 24.11.95).

ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο –σύμφωνα με τον προεδρεύοντα του Συμβουλίου, υφυπουργό εξωτερικών, κ. Patijn– θα προικοδοτηθεί με ενισχυμένες αρμοδιότητες. Οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων θα μειωθούν σε τρεις: σύμφωνη γνώμη, διαβούλευση και συναπόφαση. Η εφαρμογή της συναπόφασης θα επεκταθεί σε τομείς, όπως η κοινωνική πολιτική, η δημόσια υγεία, η εσωτερική αγορά, οι μεταφορές, τα διαρθρωτικά ταμεία, το περιβάλλον, κ.λπ.

Όμως για τα τρία προβλήματα που έχουν δηλητηριάσει τις σχέσεις του Ε.Κ. με το Συμβούλιο και με την Επιτροπή είναι αμφίβολο εάν θα βρεθεί λύση. Τα προβλήματα αφορούν στον προϋπολογισμό (δηλαδή κατάργηση του διαχωρισμού των δαπανών σε υποχρεωτικές και μη, όπως επίσης και στο θέμα των ιδίων πόρων), στην πλήρη συμμετοχή του Ε.Κ. στον δεύτερο και τρίτο πυλώνα (δηλαδή κατάργηση του μονοπωλίου του Συμβουλίου) και στο δικαί-

ωμα του Ε.Κ. να προτείνει κοινοτική νομοθεσία (δηλαδή κατάργηση του μονοπωλίου της Επιτροπής).

Οι αρμοδιότητες –ενισχυμένες ή όχι– του Δικαστηρίου θα εξαρτηθούν από το εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίσει να εντάξει τον τρίτο πυλώνα της ΔΕΥ σ' ένα κοινοτικό πλαίσιο. Οι προτάσεις της ολλανδικής προεδρίας προωθούν το κοινοτικό πλαίσιο χωρίς να αυξάνουν ουσιαστικά τις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου. Για παράδειγμα, η προεδρία προτείνει να ενσωματώσει στην αναθεωρημένη Συνθήκη το «κεκτημένο του Σένγκεν» για την κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα, αλλά δεν επιθυμεί να δώσει στο Δικαστήριο την αρμοδιότητα και εξουσία να θίγει αποφάσεις που έχουν ληφθεί από εθνικά κοινοβούλια.

Όσον αφορά στα υπάρχοντα όργανα της Ένωσης (Επιτροπή των Περιφερειών, Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων), τα κεκτημένα θα διατηρηθούν «ως έχουν». Αυτό θα είναι μάλλον ανορθολογικό διότι ούτε η αρχή της αναγκαιότητας ούτε η αρχή της αποδοτικότητας πληρούνται από τα ανωτέρω όργανα².

ΘΑ ΛΥΘΟΥΝ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Ε.Ε.;

Τι τελικά θα αποφασισθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ; Εάν το ήμισυ των προαναφερόμενων προτάσεων υιοθετηθεί ή των προβλημάτων λυθεί, τότε η εξελικτική πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συνεχιστεί. Μια καινούργια αναθεώρηση της Συνθήκης θα χρειαστεί πριν από την ένταξη των πέντε υποψήφιων κρατών.

Εάν τα δύο τρίτα των θεσμικών προβλημάτων λυθούν, τότε η Ένωση θα προικοδοτηθεί με αποτελεσματικούς θεσμούς που θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τα οποία θα απορρέουν από το γεγονός ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα των τεσσάρων υποψήφιων για ένταξη χωρών της κεντρικής Ευρώπης δεν ξεπερνά το 39% του μέσου κοινοτικού.

Εάν η αναθεώρηση της Συνθήκης γίνει για να προσωμώσει τους θεσμούς της Ένωσης στο νέο καθεστώς που θα προέλθει από την ένταξη όλων των υποψήφιων χωρών, τότε η θεσμική δομή της Ένωσης θα πρέπει να αλλάξει συθέμελα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. το Δελτίο των Ε.Κ., 2-1984, για το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14.2.1984 με βάση την έκθεση Spinelli, η οποία για πρώτη φορά θέτει το πρόβλημα του «δημοκρατικού ελλείμματος» στη Διακυβερνητική Διάσκεψη του Λουξεμβούργου.

2. Βλ. Γ. Σιγηνός, «Για ποια Ενωμένη Ευρώπη - Πρόταση για το περιεχόμενο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 1996», Αντί, τχ. 592, 24.11.1995, για τους λόγους που συνηγορούν υπέρ της συγχώνευσης της Επιτροπής Περιφερειών με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, όπως επίσης και για τους λόγους που επιβάλλουν να δημιουργηθεί η Ευρωπαϊκή Δημοσιονομική Αρχή, και γιατί η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων θα πρέπει να ενταχθεί σε αυτήν.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟ-ΓΡΑΦΙΑ έχει συνδέσει την λαμπρή πορεία της με το διήγημα. Με μέσα λιτά, χωρίς αφηγηματικά τερτίπια, οι Έλληνες διηγηματογράφοι κατόρθωσαν να προσδώσουν σε καθημερινές, οικείες καταστάσεις, την αναγκαία ποιητική διάσταση –ώστε οι ήρωες να υπερβούν την τρέχουσα πραγματικότητα και να περάσουν (μαζί τους και ο αναγνώστης) σε περιοχές του μύθου.

Ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης, ο Γεώργιος Βιζυηνός, ο Μιχαήλ Μητσάκης, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ο Ανδρέας Καρκαβίτσας, ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης, ο Αντώνης Τραυλαντώνης, ο Δημήτριος Βικέλας, ο Γιάννης Σκαρίμπας (και άλλοι, πολλοί), αποτελούν στην γραμματεία μας την ιδιαίτερη δόξα του διηγήματος.

Η Νεφέλη φιλοδοξεί να προσφέρει στον αναγνώστη πλήρη και ολοκληρωμένη εικόνα αυτού του θαυμαστού πεζογραφικού σύμπαντος. Αρχίζοντας από τους διηγηματογράφους που δημιούργησαν και προήγαγαν το είδος, τα έργα των οποίων εκδίδει στη σειρά **η πεζογραφική μας παράδοση**, και φθάνοντας ως τους νεώτερους η Νεφέλη τείνει να καταστεί μια μικρή κιβωτός του ελληνικού διηγήματος.

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Κυκλοφορούν)

ΤΑΣΟΣ ΓΟΥΔΕΛΗΣ: **Σκιές γυναικών**

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΑΞΙΩΤΗΣ: **Ξόβεργα με μέλι**

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ: **Παραμυθολογία**

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ: **Τολμηρές ιστορίες**

ΤΟΛΗΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ: **Το τελευταίο καταφύγιο**

Ματαιότης ματαιότητων

Καταστροφή

Η παρέλαση - Ενηλικίωση

ΝΑΤΑΣΑ ΚΕΣΜΕΤΗ: **Το αιώνιο ρολόι**

Η Βίργκω της Ερημιάς

και τα Κρυφά Κελαϊδόνια

Η. Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ:

Οδοντόκρεμα με χλωροφύλλη

Ο γενικός αρχειοθέτης

Θερμά θαλάσσια λουτρά

Ροζαμούνδη

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΤΣΕΤΙΔΗΣ: **Το παιχνίδι**

Επίλογος στα χιόνια

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ: **Καϋμοί στο Γριπονήσι**

Το Θείο Τραγί

Τυφλοβδομάδα στη Χαλκίδα

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΑΜΠΟΥΣΗΣ: **Η βέσπα και άλλα**

επαρχιακά διηγήματα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑΣ: **Η κουνιστή πολυθρόνα**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΓΚΡΑΣ: **Η δίψα του Ελπήνορα**

ΚΟΣΜΑΣ ΧΑΡΠΑΝΤΙΔΗΣ: **Οι εξοχές των νεκρών**

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΡΤΟΜΑΤΣΙΔΗΣ: **Το παλιό κτίριο**

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ: **Το άλλο μισό**

Μπακακόκ

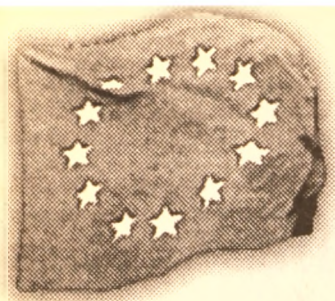
Η μέσα βροχή

☆☆☆

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ ... *Η άλλη άποψη στο βιβλίο*

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 • ΤΗΛ.: 36 07 744 - 36 39 962, FAX: 36 23 093

ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 105 64, ΤΗΛ.: 32 22 846

Η ευρωπαϊκή προοπτική στο κατώφλι του 21ου αιώνα

του Σωτήρη Ντάλη

Σαράντα χρόνια από τη Συνθήκη της Ρώμης (25 Μαρτίου 1957), με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), όλες οι αναλύσεις σήμερα αναγνωρίζουν ότι η δημιουργία της ΕΟΚ το 1957 αποτέλεσε τη σημαντικότερη συμβολή στην ιστορική διαδικασία προώθησης της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Κι έπειτα ήρθε η Ευρωπαϊκή Ένωση...

ΈΝΑΣ ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ ΓΑΛΛΟΣ ιστορικός, ο Georges Duby, που χάθηκε πρόσφατα, σε ένα από τα τελευταία κείμενά του¹ προσπαθεί να αναλύσει τις στιγμές του μεγάλου φόβου και να διαλύσει τις παρανοήσεις για το έτος 1000.

Ο Duby υποστηρίζει ότι οι περίφημοι φόβοι του έτους 1000 δεν υπήρξαν στην πραγματικότητα. Εμφανίζονται στα κείμενα ανάμεσα στον 12ο και στον 13ο αιώνα και αποτελούν δημιούργημα μιας φημολογίας, την οποία ο 19ος αιώνας μέσα στη σύγχυσή του θα μετατρέψει σε ιστορική αλήθεια για τις ανάγκες του «διάχυτου ρομαντισμού». «Μόνο το τέλος του 12ου αιώνα και η σημερινή εποχή έχουν πράγματι ομοιότητες», τονίζει ο Duby. Και τις δύο φορές ο φόβος εμφανίζεται ύστερα από μια περίοδο ταχύτατου οικονομικού πλούτου. Και τις δύο φορές η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε απότομα, προκαλώντας ανεργία, φτώχεια και εμφάνιση των αστέγων. Και τότε, όπως και σήμερα, είχαμε ανάπτυξη της ανασφάλειας, φόβο τις νύχτες στις πόλεις, συνειδητοποίηση της αδυναμίας των εξουσιών. Η εμφάνιση, δύο αιώνες αργότερα, της πανώλης με τα 25 εκατομμύρια νεκρούς θα αποτελέσει το αποκορύφωμα αυτής της συλλογικής αγωνίας.²

Ωστόσο, ο Duby σημειώνει μια διαφορά μεγέθους ανάμεσα στους φόβους του χθες και τους φόβους του σήμερα. Τότε, στο τέλος του Μεσαίωνα, ο θάνατος δεν είχε τον αμετάκλητο χαρακτήρα που έχει σήμερα. Για όλους υπήρχε ένας άλλος κόσμος. Ο θάνατος ήταν απλώς ένα πέρασμα.

Σήμερα, στο κατώφλι του 2000, καθημερινά καθίσταται σαφές ότι τα δύο μείζονα προβλήματα που θα απασχολήσουν τη διεθνή κοινότητα, θα είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η ανακούφιση των φτωχών. Η διαπίστωση ίσως να ακούγεται κοινότοπη, βασιζεται όμως στην εμπειρία του παρελθόντος.

Οι περισσότερες πρόσφατες έρευνες καταδεικνύουν ότι στην παγκόσμια οικονομία δημιουργείται σήμερα ένα διπολικό σύστημα, εκείνο των φτωχών και των πλούσιων χωρών, με μια σημαντική διαφορά όμως έναντι του παραδοσιακού μοντέλου: κανείς δεν εγγυάται ότι οι φτωχές χώρες θα οδηγηθούν σταδιακά σε σύγκλιση με τις πλούσιες.

Η τάση αυτή φάνηκε και σε πρόσφατες εκθέσεις του ΟΗΕ για την ανάπτυξη, οι οποίες επισημαίνουν ότι οι πολιτικοί δεν πρέπει να παρασύρονται από τους ρυθμούς και τον όγκο της ανάπτυξης και να ξεχνούν την ποιότητά της.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΕ

Λίγο πριν από το 2000, η ιστορία, σε πείσμα του Φράνσις Φουκουγιάμα, δεν τελείωσε. Ο κόσμος, όμως, παραμένει εκρηκτικά διαιρεμένος και το κράτος-έθνος δεν είναι πια αυτό που ήταν. Η ορμητική είσοδος στο προσκήνιο νέων δυνάμεων, όπως η απόλυτη επικράτηση των αρχών της ελεύθερης αγοράς, η εισβολή των ηλεκτρονικών μέσων, η κατάλυση των αποστάσεων και η επανάσταση στην πληροφόρηση, στέρησαν από τα κράτη-έθνη την αί-

Ο Σωτήρης
Ντάλης είναι
Πολιτικός
Επιστήμων-
Διεθνολόγος

την αυτονομία και τους μεταξύ τους διαχωρισμούς. λος, χωρίς να αποκλείεται, δεν είναι καθόλου βέβαιο η πολιτισμική και θρησκευτική συγγένεια και η πα- λήλη ιστορική πορεία (βλ. Σάμιουελ Χάντινγκτον) θα νήσουν στον επόμενο αιώνα συμμαχίες που θα αλλά- ν τη μορφή του κόσμου.

ός, όμως, τελειώνουν οι αιώνες; Πώς έχουν τελειώσει παρελθόν; Τι μπορεί να κρύβει μια ημερομηνία; Η του τέλους ενός αιώνα, ακόμη και η ιδέα του αιώνα, ι στην πραγματικότητα πολύ πρόσφατη. Η έκφραση λος του αιώνα» (Fin de siècle), χρησιμοποιούνταν μό- για τη δεκαετία του 1890, σημειώνουν οι επιμελητές τόμου «Fins de siècle», Άσα Μπριγκς και Ντάνιελ Σνό- ιαν.³

ύμφωνα με το έργο αυτό, το σημαντικότερο «τέλος αι- x» σημειώθηκε στο τέλος του 17ου αιώνα με τη Γαλλι- Επανάσταση του 1789, η οποία και γέννησε τη σύγχρο- έννοια της επανάστασης, μιας πράξης, δηλαδή, που βλέπει στην ολοκληρωτική αλλαγή, βασισμένη στο νηγο και τη θέληση.⁴ Με την επανάσταση ήλθε στην επι- νεια για πρώτη φορά η ιδέα ότι δημιουργούμε το μέλ- ν, μια ιδέα που ανήκει βαθύτατα στον 18ο αιώνα.

τις αρχές του 19ου αιώνα η έλξη που ασκούσε η Γαλλι- Επανάσταση άρχισε να φθίνει, παράλληλα, όμως, άρ- ε να ακμάζει η βιομηχανική επανάσταση, η οποία με- μόρφωσε τις συνθήκες της καθημερινής ζωής στην Ευ- ίπη.

Όσον αφορά στον 20ό αιώνα, αυτός είναι ένας αιώνας νυ σημαδεύτηκε από δύο παγκόσμιους πολέμους και εί- την καταστροφή σε κλίμακα που οι παλιότερες εποχές ι μόνο δεν είχαν δει, αλλά ούτε καν φανταστεί.

Όπως γράφει και ο γάλλος φιλόσοφος Κλωντ Λεφόρ «ο ώνας μας σημαδεύτηκε από δύο παγκόσμιους πολέμους ι από την εγκαθίδρυση ενός πρωτόγνωρου συστήματος ιαριχίας που παρουσιάστηκε με τα διαφορετικά και ίλιστα από ορισμένες απόψεις, αντιτιθέμενα χαρακτηρι- ικά του φασισμού και του κομμουνισμού».⁵

Οι δύο αυτοί τύποι ολοκληρωτισμού διαμορφώθηκαν τό την επαύριο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και άντλη- αν από την εμπειρία του πολέμου την ενεργητικότητα ν σχεδίου μιας «ολικής κυριαρχίας» (σύμφωνα με τα ίγια της Χάνα Άρεντ). Κυριαρχίας που επεκτεινόταν τον μεγαλύτερο δυνατό χώρο και που ρίζωνε βαθιά στο νωνικό έδαφος, σημειώνει ο Κλοντ Λεφόρ.

ΟΚ/Ε.Ε.: 40 ΧΡΟΝΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ

Την επαύριο του καταστροφικού Β' Παγκοσμίου Πολέ- ου, η ιδέα μιας ενωμένης Ευρώπης, η οποία θα εξασφα- ίζει στη Γηραιά Ήπειρο την ειρήνη, τη δημοκρατία και ην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των ιδεών και ιγαθών, οδηγεί στις πρώτες ουσιαστικές κινήσεις με στό- ο την προοπτική της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Φαίνεται ι αυτή η νέα πραγματικότητα, που προέκυψε από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ενίσχυσε σοβαρά τη θέση ότι η Ευ- ρώπη για να επανακτήσει το ρόλο της στο νέο διεθνές σύ-

στημα θα έπρεπε να προχωρήσει άμεσα στην ενοποίησή της. Οι πρώτες ιδέες που προώθησαν τη διαδικασία για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια ακόμη του πολέμου και είχαν σαφές πολιτικό περιεχόμενο και πολιτικούς στόχους: «τη δημιουργία ενός υπερεθνικού πολιτικού πλαισίου που θα περιόριζε θεσμικά το εθνικό κράτος σε ελεγχόμενη πολιτική μονά- δα και θα αποτελούσε βασική προϋπόθεση για τη δια- σφάλιση της σταθερότητας και ειρήνης στον ευρωπαϊκό χώρο.» Τέτοια σημαντική πρωτοβουλία ήταν αυτή του **W. Churchill**, όταν τον Ιούνιο του 1943 ίδρυσε στη Μεγάλη Βρετανία την «κίνηση για την Ενωμένη Ευρώπη». Λίγους μήνες αργότερα, ο Γάλλος **Raoul Dautry** προχώρησε στην ίδρυση του «Γαλλικού Συμβουλίου για την Ενωμένη Ευ- ρώπη». Στη συνέχεια, θα ακολουθήσουν και άλλες πρω- τοβουλίες που θα συμβάλουν ουσιαστικά στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Ο εθνικιστικός παροξυσμός της Γερμανίας και ο τραγι- κός Β' Παγκόσμιος Πόλεμος φανέρωσαν την ανάγκη υπέρβασης της λογικής των εθνικών κρατών που δικαίως θεωρήθηκαν ως η κύρια πηγή των συγκρούσεων στον ευ- ρωπαϊκό χώρο τον 20ό αιώνα.

Πολύ εύστοχα το επισημαίνει ο **Π. Ιωακειμίδης**, ότι «ε- κτός από τον κλονισμό της ιδέας και χρησιμότητας του εθνικού κράτους, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος είχε άλλες θε-

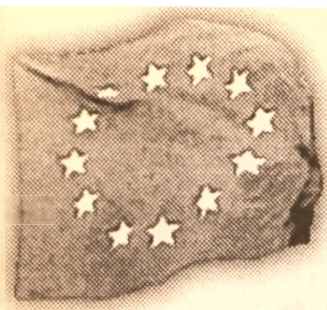
Σήμερα, το όραμα μιας Ευρώπης που λειτουργεί ορθολογι- κά και με τάξη παραμένει ζωντανό. Η υλοποίησή του, όμως, φαίνεται πολύ πιο απόμακρη απ' ό,τι το 1989.

μελιακές συνέπειες που, επίσης, συνέβαλαν στη διαδικα- σία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, όπως το γεγονός ότι η Ευ- ρώπη έπαψε να αποτελεί το Κέντρο του Διεθνούς Συστή- ματος με τη μετατόπιση της εξουσίας σε δύο εξω-ευρωπαϊ- κά κέντρα, την Ουάσινγκτον και τη Μόσχα, ή όπως η διαί- ρηση της Ευρώπης σε Δυτική και Ανατολική και ο ψυχρός πόλεμος που ακολούθησε».⁷

Καρπός, λοιπόν, της ιστορίας, της αναγκαιότητας αλλά και της θέλησης, η ευρωπαϊκή ιδέα πέρασε από πολλές παλινδρομήσεις, αναστολές και αλλεπάλληλες κρίσεις για να φτάσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία παρά τις ατέλειές της αποτελεί σήμερα ένα μόνιμο πλαίσιο ευρω- παϊκής προοπτικής, έναν φάρο προς τον οποίο κοιτάζουν όλες οι χώρες της Γηραιάς Ηπείρου.

Σήμερα, στο κατώφλι του 21ου αιώνα, το κρίσιμο ευρω- παϊκό πείραμα δοκιμάζεται κυρίως από το γεγονός ότι καμία από τις διάφορες εκδοχές περί ενωμένης Ευρώπης δεν στηρίζεται σε μια αμιγώς ευρωπαϊκή ιδεολογία, δια- φοροποιημένη από την αμερικανική.

Αμερική και Ευρώπη αποτελούν σήμερα προέκταση ενός ενιαίου πολιτισμού στο πλαίσιο του οποίου οι υπέρ- μαχοι της ιδέας μιας αυτόνομης ευρωπαϊκής ενότητας, αναζητούν εναγωνίως τις προϋποθέσεις για τη διαμόρ-

φωση ενός ευρύτερου συστήματος, διαδόχου του έθνους-κράτους.

ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΜΗ ΣΤΟ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Σαράντα χρόνια από τη Συνθήκη της Ρώμης (25 Μαρτίου 1957), με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), όλες οι αναλύσεις σήμερα αναγνωρίζουν ότι η δημιουργία της ΕΟΚ το 1957 αποτέλεσε τη σημαντικότερη συμβολή στην ιστορική διαδικασία προώθησης της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Ήταν ένα εγχείρημα καθαρά πολιτικό, έστω και αν η Συνθήκη της ΕΟΚ δεν περιείχε απολύτως καμία ρύθμιση για την πολιτική ενοποίηση. «Αυτοί που επεξεργάστηκαν τη Συνθήκη της Ρώμης, δεν θεώρησαν ότι συνέταξαν ένα οικονομικό κείμενο. Θεώρησαν αντιθέτως τη Συνθήκη ως ένα στάδιο στην πορεία για την πολιτική ένωση», έγραφε τότε ο **Paul Henri Spaak**, ένας από τους θεμελιωτές του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Η σημασία της εγκαθίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την πολιτική ενοποίηση και πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση συνοψίζεται σε τρία επίπεδα:

α) Έθεσε τις προϋποθέσεις για «συνολική ολοκλήρωση» πέρα από τη μερική και τμηματική (sectoral) της ΕΚΑΧ στον οικονομικό τομέα με θέσπιση ρυθμίσεων για σημαντική εκχώρηση κυριαρχικών εξουσιών από τις εθνικές κυβερνήσεις σε κεντρικούς θεσμούς.

β) Εδραίωσε την υπερεθνική διάσταση και το περιεχόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με την εγκαθίδρυση ενός θεσμικού συστήματος, το οποίο είχε στο επίκεντρο την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως την κύρια υπερεθνική έκφρασή της, καθώς και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως βασικά θεσμικά στοιχεία.

γ) Καθιέρωσε (θεσμικά τουλάχιστον) τον αμετάκλητο και μη αντιστρέψιμο (irreversible) χαρακτήρα της ενοποιητικής διαδικασίας: i) προβλέποντας ότι η Συνθήκη ΕΟΚ δεν έχει καταληκτική ημερομηνία, αλλά ισχύει επ' άπειρον –στο διηνεκές– αντίθετα με τη Συνθήκη των Παρισίων για την ΕΚΑΧ που είχε πεντηκονταετή περίοδο ισχύος (1952-2002) και ii) προβλέποντας ως δυναμικό στοιχείο τη στόχευση της «ολοένα στενότερης ένωσης» (even closer union) ως βασικό καταληκτικό στάδιο της ενοποιητικής διαδικασίας χωρίς να ορίζει, ωστόσο, το οριστικό περιεχόμενο ή τη θεσμική συγκρότηση της στόχευσης αυτής.

Αυτά τα 40 χρόνια από τη Συνθήκη της Ρώμης υπήρξαν χρόνια προσδοκιών, προσπαθειών, επιτευγμάτων, προβλημάτων, αποτυχιών, αναζητήσεων, σχεδιασμών και ελπίδων για μια νέα πορεία με ενοίωνες προοπτικές και προσπάθειες, σύμφωνα και με τον εύστοχο χαρακτηρισμό του **Α. Παπαγιαννίδη**.¹⁰ Δεν χωρά αμφιβολία ότι αυτή την περίοδο η ΕΟΚ/Ε.Ε. διήνυσε μια τεράστια απόσταση προς την ειρήνη, τη δημοκρατία, την ευημερία ακόμα και την ενότητα. Πρώτα απ' όλα, συνεισέφερε καθοριστικά στη διατήρηση της ειρήνης με μοναδική εξαίρεση την πρόσφατη τραγωδία στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Συνέβαλε στην επίλυση του «γερμανικού προβλήματος», συνδέοντας τη Δυτική Γερμανία σταθερά με το δυτικοευρω-

παϊκό μπλοκ. Σημαντική ήταν, επίσης, η συμβολή της στην επαναφορά και σταθεροποίηση της δημοκρατίας στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία). Τέλος, ουσιαστική είναι σήμερα η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εδραίωση της δημοκρατίας στις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης. Μια συμβολή, οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί με την ένταξη των χωρών αυτών στην Ε.Ε.

Σήμερα, το όραμα μιας Ευρώπης που λειτουργεί ορθολογικά και με τάξη παραμένει ζωντανό. Η υλοποίησή της όμως, φαίνεται πολύ πιο απόμακρη απ' ό,τι το 1989 για δύο βασικούς λόγους, υποστηρίζει ο **Lerry Elliott** της εφημερίδας *Guardian*.¹¹

Πρώτον, γιατί αποδείχθηκε δύσκολη η επιβολή εκ των άνω της στενότερης ένωσης σύγχρονων κοινωνιών που διχάζονται από βαθιές πολιτιστικές, εθνικές και ιστορικές διαφορές. Δεύτερον, γιατί ο ευρωπαϊκός καπιταλισμός έχει καταστεί το τελευταίο διάστημα ιδιαίτερα σκληρός, σε μια προσπάθεια να ανταγωνιστεί την ευελξία των ΗΠΑ και το δυναμισμό των ανερχόμενων ασιατικών οικονομιών.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Georges Duby, *An 1000 An 2000, Sur les traces de nos peurs*, Ed. Textuel, Παρίσι 1996.
2. Για την εικόνα της Ελλάδας εκείνης της περιόδου, βλ. την εξαιρετική μελέτη του Κώστα Κωστή, *Στον καιρό της πανώλης*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1995.
3. Βλ. παρουσίαση του τόμου. *Η Καθημερινή - The Observer*, 9 Ιανουαρίου 1997.
4. Βλέπε αναλυτικά την εξαιρετική μελέτη των Φρανσουά Φυρέ - Ντενί Ρισέ, *Η Γαλλική Επανάσταση*, έκδοση Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1997.
5. Κλωντ Λεφόρ: «Εμπειρίες του 20ού αιώνα», εφημερίδα *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* σε αναδημοσίευση από το γαλλικό περιοδικό *Esprit*. Ο Κ. Λεφόρ υπήρξε μαθητής του Μερλώ-Ποντύ και μετείχε στη σύνταξη του περιοδικού *Temps Modernes*, το οποίο σημάδεψε μια ολόκληρη εποχή της γαλλικής διανόησης. Το 1948 μαζί με τον Κορνήλιο Καστοριάδη ιδρύουν την ομάδα *Socialisme ou Barbarie* και επεξεργάζονται μια ριζική κριτική της εξουσίας, της γραφειοκρατίας, του σοβιετικού καθεστώτος και του σύγχρονου καπιταλισμού.
6. Π. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση*, Θεμέλιο, Αθήνα 1993, σ. 44.
7. Ibid.
8. D.N. Urwin, *The Community of Europe, A History of European Integration since 1945*, Longman, Λονδίνο 1991, σ. 76, όπως το αναφέρει ο Π. Ιωακειμίδης στο «Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση», σ.σ. 52-53.
9. Π. Ιωακειμίδης ο.π. σ.σ. 53-54.
10. Α. Παπαγιαννίδης: *Η οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης* στο ειδικό τεύχος του *Οικ. Ταχυδρόμου* της 20ης Μαρτίου 1997 για τα 40 χρόνια από τη Συνθήκη της Ρώμης.
11. Lerry Elliott: *Η ένωση σύγχρονων κοινωνιών δεν επιβάλλεται εκ των άνω*, *The Guardian - Η Καθημερινή* της 5ης Μαρτίου 1997.

Οι τόμοι του ANTI, ένας πολύτιμος σύμβουλος

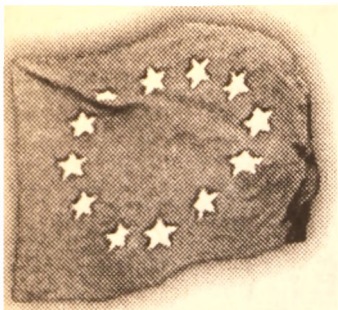
Το ANTI είναι μια ζωντανή παρουσία στην πολιτική και πολιτισμική μας ζωή.

Το ANTI ήταν όμως πάντοτε μια ζωντανή παρουσία.

Το χρονικό της Ελλάδας στα τελευταία είκοσι χρόνια είναι αποτυπωμένο στους τόμους του ANTI.

Η σειρά των τόμων του περιοδικού ANTI είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος για σας.

Οι τόμοι του ANTI διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού: Δημοχάρους 60, 115 21
Αθήνα, τηλ. 7232.713, 7232.819, 7249.300, 7248.240

Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα

Ενδεικτικός Βιβλιογραφικός οδηγός

Επιλογή-παρουσίαση: Σωτήρης Ντάλης

• Ποιος είναι ο σκοπός της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης; Τι είναι αυτό που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν από κοινού τα κράτη-μέλη; Θέλουν απλώς να καταρτίσουν ένα νέο κώδικα συμπεριφοράς ή φιλοδοξούν να φτιάξουν μια ενωμένη Ευρώπη που να προτείνει ένα νέο μοντέλο κοινωνίας; Η απάντηση δεν είναι προφανής, πιστεύουμε όμως ότι τα παρακάτω βιβλία που επιλέξαμε να σχολιάσουμε θα μας βοηθήσουν να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα για τη φύση της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα βιβλία που προτείνουμε είναι καρπός της έρευνας και της εκδοτικής δραστηριότητας των τελευταίων χρόνων. Προωθούν δε, κατά τον καλύτερο τρόπο τη μελέτη της ιστορίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ένωσης και της ευρωπαϊκής ιδέας.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Συλλογικό Έργο)

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα Βαλκάνια, εκδ. Α. Σάκκουλα, 1997.

Τα πολλαπλά προβλήματα που αφορούν στις σχέσεις των βαλκανικών κρατών μεταξύ τους και με τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτέλεσαν το αντικείμενο διεθνούς συνεδρίου που διοργάνωσαν τον Ιούλιο του 1993 στην Κέρκυρα το Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών και το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής με την υποστήριξη της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν τότε –και περιλαμβάνονται στον τόμο που κυκλοφόρησε πρόσφατα– διευρύνουν τις

γνώσεις και βελτιώνουν την κατανόηση της σύνθετης βαλκανικής πραγματικότητας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προωθούν την περιφερειακή συνεργασία σε συγκεκριμένους τομείς για τους οποίους ενδιαφέρεται η Ε.Ε.

Ο πολυσέλιδος αυτός τόμος αναφέρεται σε θέματα, όπως η μετάβαση των πρώην κομμουνιστικών κρατών σε καθεστώς κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και οικονομίας της αγοράς και ο ρόλος της Ε.Ε. στις διαδικασίες μετάβασης. Τέλος, εξετάζονται οι προοπτικές της διαβαλκανικής συνεργασίας και προσδιορίζονται τα μέτρα που θα μπορούσε να αξιοποιήσει η Ε.Ε. για το σκοπό αυτό.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ

Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση: Θεωρία, Διαπραγμάτευση, Θεσμοί και Πολιτικές, Θεμέλιο, Αθήνα 1993.

Ο Π. Ιωακειμίδης συνδυάζει την πρακτική γνώση με την αναλυτική ικανότητα κι επιχειρεί μια πολύ χρήσιμη συστηματική ανάλυση που καλύπτει θέματα, όπως η πολιτική ενοποίηση και οι διακυβερνητικές διασκέψεις για την επεξεργασία της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Ο Π. Ιωακειμίδης θέτει τη Συνθήκη του Μάαστριχτ στην προοπτική της ιστορικής διαδικασίας για την ευρωπαϊκή ενοποίηση και στο πλαίσιο των θεωρητικών προτύπων και προσεγγίσεων για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

ΙΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

*Για προς την παγκοσμιοποίηση. Η
Ευρωπαϊκή στρατηγική για τον 21ο
α, εκδόσεις Νέα Σύνορα, 1996.*

Το βιβλίο αυτό ο Π. Ρουμελιώτης
πειρεί να παρουσιάσει το σύγχρονο
όμοιο της παγκοσμιοποίησης των
νομικών δραστηριοτήτων, των
ειρήσεων, της τεχνολογίας και
κόττερα των πολιτικοαμυντικών
γασιών, κυρίως στο πλαίσιο του
ώνου ΗΠΑ-Ιαπωνίας-Ευρώπης.
ιάζει επίσης τα οικονομικά όπλα που
σιμοποιούνται στις παγκόσμιες
ρές. Το πώς η τεχνολογική πρόοδος
έρνει όλο και πιο κοντά τις
νομίες, τις κοινωνίες και τους
τισμούς του πλανήτη μας και ποιες
κολίες αντιμετωπίζουν τα κράτη-έθνη
κειμένου να διατηρήσουν την εθνική
ταυτότητα.

προϋποθέσεις ενίσχυσης της
ωπαϊκής θέσης στο πλαίσιο της
κοσμιοποίησης σε σχέση με την
κλήρωση της περιφερειοποίησης
(ύρυνση-εμβάθυνση), οι
κωβλητισμοί, καθώς και οι τελικές
λογές σχετικά με τη θέση της στο
παγκόσμιο σκηνικό και με τους ρυθμούς
κλήρωσης της Ε.Ε., στο πλαίσιο της
Συνθήκης αποτελούν, επίσης, μέρος
αντικειμένου αυτής της χρήσιμης
έτης.

ΛΜΟΥΤ ΣΜΙΤ

*Γερμανία μετά τον Ψυχρό Πόλεμο και η
ρώπη, εισαγωγή-επιμέλεια: Χρ.
ιλουρίδης, Σειρά: Ευρωπαίοι
έτες, εκδόσεις, Ι. Σιδέρη, 1997.*

αυτό το σημαντικό έργο ο πρώην
γκελλάριος της Γερμανίας Χέλμουτ
ιτ αποτυπώνει τις γνώσεις του και την
τειρία του, αλλά και τον
οβληματισμό του για το μέλλον της
υμένης Γερμανίας. Με καθαρότητα
έψης και σαφήνεια προσεγγίζει τα
γάλα προβλήματα της εποχής μας,
ως αυτά αναδεικνύονται μέσα από την
τορική τους διάσταση στο κοινωνικό,
ονομικό και πολιτικό επίπεδο. Η
αλυτική γραφή του Σμιτ εκτείνεται σ'
όκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο και
οβλέπει ότι η πορεία της ευρωπαϊκής
οποίησης κινδυνεύει από τους
ληρούς όρους, τις αντικοινωνικές και
ι ρεαλιστικές προϋποθέσεις
ονομικής και νομισματικής σύγκλισης

που θέτει το Μάαστριχτ.

Το βιβλίο του Σμιτ αποτυπώνει κατά τον
καλύτερο τρόπο τη συσσωρευμένη γνώση
του μεγάλου γερμανού και ευρωπαίου
πολιτικού αλλά και την αγωνία ενός
κορυφαίου εκπροσώπου του πολιτικού
ρεαλισμού για το μέλλον της Γερμανίας
και της Ευρώπης.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

*Ελληνική Επιτροπή για την Ευρωπαϊκή
Ένωση (Συλλογικό), Απολογισμός της
πρώτης δεκαπενταετίας, Η Ελλάδα στην
Ευρωπαϊκή Ένωση, Προοπτικές, εκδόσεις
Παπαζήση 1996.*

Πολλές φορές στο παρελθόν
δημιουργήθηκαν υπερβολικές
προσδοκίες στην κοινή γνώμη από την
ελληνική συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή
Ένωση.

Πιο πρόσφατα, οι πολιτικές δυνάμεις του
τόπου μας, ενώ τοποθετήθηκαν με
συντριπτική πλειοψηφία υπέρ της
Συνθήκης του Μάαστριχτ κατά την
κύρωσή της από το εθνικό Κοινοβούλιο,
απέφυγαν τον δημόσιο διάλογο στο
κρίσιμο αυτό ζήτημα. Όσον αφορά στη
συμπλήρωση της πρώτης δεκαπενταετίας
της ελληνικής συμμετοχής στην
Ευρωπαϊκή Ένωση, ο συλλογικός αυτός
τόμος (προϊόν συνεδρίου που οργάνωσε
το ελληνικό τμήμα της Ευρωπαϊκής
Κίνησης) επιχειρεί μια κριτική
αποτίμηση αυτής της συμμετοχής που να
ανταποκρίνεται στη γενικότερη ανάγκη
ενημέρωσης της κοινής γνώμης,
επισημαίνοντας τις «χαμένες ευκαιρίες»
αυτής της δεκαπενταετίας.

JACQUES LE GOFF

*Η Ευρώπη, μια αφήγηση για παιδιά και
νέους, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
1997.*

Η σημερινή Ευρώπη είναι μια πολλαπλή
Ευρώπη, της οποίας οι κοινές
κληρονομίες είναι κυρίως πολιτιστικές.
«Πώς μπορεί κανείς να είναι Ευρωπαίος;
Πώς μπορούμε από αντίπαλοι να γίνουμε
εταίροι; Και τώρα πρέπει να κάνουμε την
Ευρώπη πιο ενωμένη; Ποια Ευρώπη;
Πιστεύω ότι η πραγματοποίηση μιας
καλής και όμορφης Ευρώπης, πλούσιας
από την ιστορία της και με συνείδηση των
λαθών της, είναι το μεγάλο σχέδιο που
προσφέρεται στη γενιά σας», γράφει ο
γάλλος ιστορικός Jacques Le Goff
απευθυνόμενος στις νέες γενιές.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: Αρχαία Ελληνική
Γραμματεία - Μελέτες

MORTIMER J. ADLER

Καθηγητής της φιλοσοφίας

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

MORTIMER J. ADLER

Ο
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ
ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Δοκλος στοχασμός
σε απλοποιημένη μορφή

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Π. ΚΟΤΖΙΑ-ΠΑΝΤΕΛΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

Π. ΚΟΤΖΙΑ-ΠΑΝΤΕΛΗ

Καθηγήτρια του Α.Π.Θ.

Με 240 σελίδες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό

Ιπποκράτους 8 Αθήνα

Τηλ.: 36.27.318

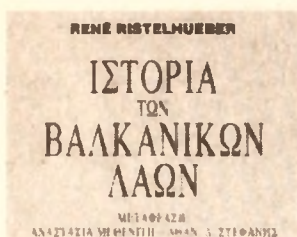
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ
(Αρχαία-Μεσαιωνική-Νεότερη)

RENÈ RISTELHUEBER

Ιστορικός συγγραφέας

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

“ΑΝΑΛΥΕΤΑΙ ΜΕ ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΚΑΙ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ Η ΠΟΡΕΙΑ
ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ”

537 σελίδες με χρονολογικούς πίνακες,
13 χάρτες, ευρετήριο λαών και προσώπων,
συμπληρωματική βιβλιογραφία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Το βιβλίο του Jacques Le Goff, *Η Ευρώπη, μια αφήγηση για νέους και παιδιά* με τα θαυμάσια σκίτσα του Charley Gase είναι μια εξαιρετική περιδιάβαση στο χώρο και το χρόνο της Ευρώπης για νέους, για τους αυριανούς ευρωπαίους πολίτες.

Με απλή και κατανοητή γλώσσα, ο J. Le Goff αφηγείται τα σημαντικότερα γεγονότα που σημάδεψαν την πορεία της ευρωπαϊκής ηπείρου, της πιο μικρής του πλανήτη μας, αλλά τόσο σημαντικής στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Οι πληροφορίες αφορούν στη γεωγραφία, στην ιστορία, στον πολιτισμό, στη θρησκεία, στην κοινωνική ζωή και κυρίως στην Ενωμένη Ευρώπη.

Η ελληνική έκδοση προσάρμοσε τόσο το κείμενο όσο και την εικονογράφηση για τους νεαρούς έλληνες αναγνώστες, ενώ προχώρησε και στις αναγκαίες για την ελληνική πραγματικότητα συμπληρώσεις. «Η Ευρώπη» του J. Le Goff είναι ένα πολύ προσεγμένο ανάγνωσμα, γραμμένο από έναν διεθνούς κύρους ιστορικό και ένθερμο υποστηρικτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απευθύνεται στους νέους, οι οποίοι θα κληθούν αύριο να οικοδομήσουν την ενωμένη Ευρώπη.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ, τεύχος 60-61, Δεκέμβριος 1996.

Την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μετά τη Διακυβερνητική Διάσκεψη εξετάζει στο πολύ ενδιαφέρον αφιέρωμα που παρουσίασε στο τεύχος 60-61 η πολύ καλή επιθεώρηση *Σύγχρονα Θέματα*. Το κέντρο βάρους του τεύχους είναι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και οι προεκτάσεις της διακυβερνητικής σε όλους τους κυριότερους τομείς άσκησης ευρωπαϊκής πολιτικής. (17 κείμενα-αναλύσεις, δοκίμια και συνεντεύξεις). Την επιμέλεια του αφιερώματος είχε ο Αχιλλέας Μητσός που άλλωστε διαπραγματεύεται και το θέμα «Αναπτυξιακές, αναδιανεμητικές και αντισταθμιστικές πτυχές της κοινοτικής πολιτικής». Δύο συνεντεύξεις κεντρικών διαμορφωτών της ευρωκοινοτικής πολιτικής (και των αντιλήψεων περί αυτής) ανοίγουν το αφιέρωμα: οι Jerome Vignon και Karl Lamers. Έπονται πραγματείες κυρίαρχα ιστορικού και θεωρητικού περιεχομένου: Ο Gunnar Hering γράφει για την «Ιστορική εξέλιξη

της ιδέας της Ευρώπης», ενώ οι Stuart Wolf και Χρήστος Λάζος διαπραγματεύονται θέματα εθνικισμού, ευρωκεντρισμού, ταυτότητας και ιθαγένειας. Δύο κείμενα τέμνουν τα θεσμικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνάρτηση πάντα με τη Διακυβερνητική (Π.Κ. Ιωακειμίδης και Ξ. Γιαταγάνας). Στο πεδίο της πολιτικής και της πολιτικής οικονομίας κινούνται οι μελέτες των Mario Telo και Σωτήρη Βαλντέν που εξετάζουν διεξοδικά το περιεχόμενο και τις επιπτώσεις της διεύρυνσης στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Το κείμενο του Λουκά Τσούκαλη παρουσιάζει τη συσχέτιση ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και εθνικής οικονομικής αυτοτέλειας, ενώ του Donald Sassoon εκθέτει τα μείζονα προβλήματα κοινωνικής δημοκρατίας στην μελλοντική Ευρώπη. Τέλος, το αφιέρωμα ολοκληρώνεται με τις αναλύσεις σε τρεις από τους βασικούς τομείς άσκησης ευρωπαϊκής πολιτικής: Διαρθρωτικές πολιτικές (Α. Μπουγάς), Περιβαλλοντική πολιτική (Αναστ. Νύχας) και Κοινή Αγροτική πολιτική (Τάσος Χανιώτης).

Το τεύχος ολοκληρώνεται με βιβλιοκριτικές ποικίλων πρόσφατων εκδόσεων για την Τουρκία και τον Οθωμανισμό, την εκπαίδευση, τη μεθοδολογία της ιστορίας, τη θεωρία της δικαιοσύνης και τη θεώρηση της δημοκρατίας σε σχέση με την ευρωπαϊκή προοπτική.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ
Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση 1981-1996. Επιλογή βιβλιογραφίας, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1997.

Ο οδηγός αυτός που ετοίμασε ο Π. Ιωακειμίδης καλύπτει τη θέση, το ρόλο, την πολιτική της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα-Ένωση, τις συνέπειες για την ελληνική οικονομία και κοινωνία από τη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία, καθώς και τη Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την αναθεώρησή της στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης. Οι δυσκολίες για τον εντοπισμό σχετικής βιβλιογραφίας σε θέματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με την έκδοση αυτή ξεπερνιούνται σε μεγάλο βαθμό.

N-LUIS BURBAN

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ποντίκι, Αθήνα 1992.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπήρξε ένα τα πρώτα βήματα για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως, η διάθμιση του ρόλου του αποδείχτηκε ολη, κυρίως λόγω των ενδοιασμών μένων κρατών σχετικά με τον εθνικό του χαρακτήρα. Σήμερα, η κοινή πεποίθηση ότι το μέλλον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συνδέεται με την ευρωπαϊκή συγκρότηση στο όλο της. Το βιβλίο παρουσιάζει την ρική ανέλιξη, τον τρόπο λειτουργίας υψηλής αποφάσεων, καθώς και τις ιδιότητες ενός από τους πιο δυναστατικούς» ευρωπαϊκούς θεσμούς

ALFONSO MATTERA

Ενιαία ευρωπαϊκή αγορά. Οι κανόνες

η λειτουργία τους. Μετάφραση: Α.

Αριλιάνης, Β. Μαραγκός. Εκδ.

Παπαζήσης, Αθήνα 1992.

Ενιαία ευρωπαϊκή αγορά αποτελεί ήδη πραγματικότητα. Η διαπίστωση αυτή γησε τον Alfonso Mattera να παρουσιάσει με επιστημονική πληρότητα το σύνολο των κανόνων λειτουργίας της. Ο συγγραφέας είναι λεχος της Γενικής Διεύθυνσης Εξωτερικής Αγοράς και Βιομηχανικών Θέσεων της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και ηγητής του Κοινοτικού Δικαίου. Η έτη του Mattera, κείμενο αναφοράς ά και πρακτικό εγχειρίδιο του έρχοντος Κοινοτικού Δικαίου στον έα της εσωτερικής αγοράς, δίνει την αριρία στον αναγνώστη να ακολουθήσει την ενσωμάτωση του Κοινοτικού Δικαίου στην καθημερινή πραγματικότητα, σε μια εποχή μάλιστα ο αντίκτυπος του στις ευρωπαϊκές ελίξεις είναι σημαντικός.

JOHAN SIDJANSKI

Ομοσπονδίαση της Ευρώπης

μος Α': Ομοσπονδίαση ως ιστορικό

ινόμενο. Μετάφραση: Αριέλλα Ασέρ

δ. Παπαζήσης, Αθήνα 1996.

ηγητής στο τμήμα Πολιτικής Πιστήμης του Πανεπιστημίου της Γενεύης και στο Πανεπιστημιακό σπιτούτο Ευρωπαϊκών Σπουδών, ο

συγγραφέας ήταν από το 1956 στενός συνεργάτης του Denis de Rougemont, ενός από τους κορυφαίους στοχαστές της ευρωπαϊκής ιδέας. Ο φεντεραλισμός είναι το βασικό πεδίο μελέτης του D. Sidjianski. Στο βιβλίο του παρουσιάζει τη φεντεραλιστική προσέγγιση στο θέμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, συμπληρωμένη πάντως και από άλλες οπτικές γωνίες ανάλυσης. Ο συγγραφέας παρακολουθεί αναλυτικά τις διαδρομές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις χαμένες ευκαιρίες για την πολιτική ένωση. Το «Σχέδιο Ένωσης», που παρουσίασε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Σχέδιο Spinelli 1981-1984), η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1987) και ο ευρωπαϊκός δημόσιος χώρος, είναι επίσης ορισμένες από τις θεματικές ενότητες του πρώτου αυτού τόμου.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΒΑΛΝΤΕΝ

Βαλκανική συνεργασία και ευρωπαϊκή

ολοκλήρωση. Εκδ. Παπαζήσης και

ΕΚΕΜ, Αθήνα 1994.

Τα Βαλκάνια βρέθηκαν τα τελευταία χρόνια στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος, κυρίως λόγω των αιματηρών συγκρούσεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία, αλλά και της γενικευμένης αστάθειας στην περιοχή. Η μελέτη του Σ. Βαλντέν έρχεται να εξετάσει τις σχέσεις τεσσάρων πρώην κομμουνιστικών βαλκανικών χωρών (Αλβανία, Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία, Ρουμανία) με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, παρακολουθεί τη διαβαλκανική συνεργασία στη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου και ερευνά νέα δεδομένα, που συνδέονται με τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ (επιμέλεια)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη

Διακυβερνητική Διάσκεψη του 1996 -

Θέση και ρόλος των μεσαίων και μικρών.

Εκδ. Λιβάνης και ΕΚΕΜ, Αθήνα 1996.

Έλληνες και ξένοι ειδικοί εξετάζουν τη συμβολή των λεγόμενων «μικρών» εταίρων στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Όλοι οι συγγραφείς συμφωνούν στη διαπίστωση ότι τα μικρά κράτη εμπλούτισαν σε σημαντικό βαθμό το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, παίζοντας

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Από τις εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ - ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

Ευρωκεντρισμός ή Ευροκεντρισμός

Εισαγωγή: Μιχάλης Παπακωνσταντίνου
Προλεγόμενα: Νίκος Μουζέλης
Μιχάλης Παπαγιαννάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Η αναλυση-εγχειρίδιο των Θ. Κουλουμπή-Σ. Ντάλη, σαφής και διανυγής, βασίζεται σε μια ρεαλιστική και δημιουργική ανάγνωση των εξελίξεων και τάσεων σε ένα διεθνές πολιτικό σύστημα που ασφαλώς και δεν είναι μια «νέα διεθνής τάξη», αλλά που διεκδικεί να γίνει.

Μιχάλης Παπαγιαννάκης

Το συμπέρασμά του είναι ότι ασφαλώς θα επιλέξουμε τον ρεαλιστικό ευρωκεντρισμό αντί του ουτοπικού εθνοκεντρισμού και, συνεπώς, η παρακολούθηση και η μελέτη των ευρωπαϊκών εξελίξεων, θεσμικών και άλλων, αποτελεί προϋπόθεση για τη σωστή, κατά το δυνατό πάντοτε, τοποθέτησή μας αν θέλουμε να βοηθήσουμε ουσιαστικά την πατρίδα μας και τώρα και στον αιώνα που έρχεται. Χωρίς να ξεχνούμε ποτέ πως είμαστε Έλληνες, βοηθούμε την Ελλάδα όταν ενεργούμε ως Ευρωπαίοι.

Μιχάλης Παπακωνσταντίνου

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως για μια αποτελεσματική εξωτερική πολιτική χρειάζεται και ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων. Χρειάζεται όμως και κάτι άλλο: χρειάζεται να συνειδητοποιήσουμε πως η συγκρότηση μιας ενέλικτης και έξυπνης εξωτερικής πολιτικής είναι μια συνεχής διαδικασία, μια συνεχής ανάλυση και επανεξέταση όχι μόνο των ραγδαία εξελισσόμενων καταστάσεων, αλλά και των βασικών παραμέτρων πάνω στις οποίες στηρίζουμε τις εκάστοτε θέσεις μας».

Νίκος Μουζέλης

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

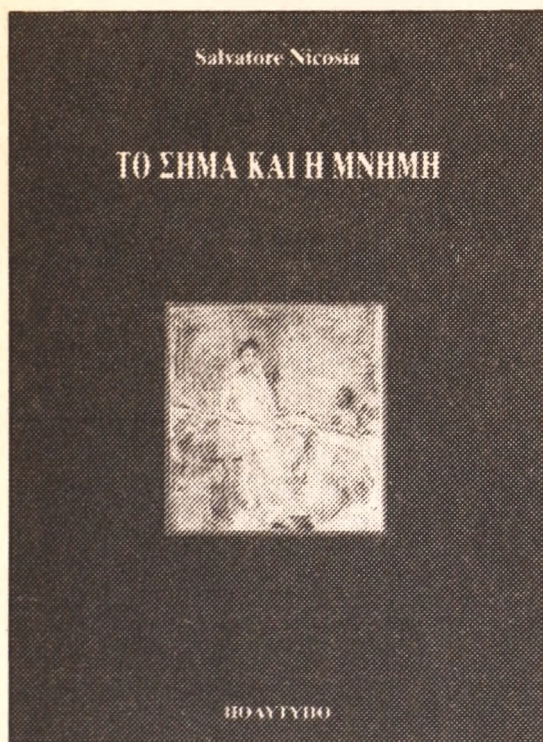
Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που
διασώθηκαν παρουσιάζεται μία
σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα
από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.

Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Εκτενής εισαγωγή του ελληνιστή
Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις
επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διακονίζει τό
δομα καί την ταυτότητα ενός ατόμου,
μαρτυρεί τον τρόπο που έζησε καί
πέθανε, χαράζει την παρουσία του στη
μνήμη του κοινωνικού συνόλου,
προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό,
ήθικό παράδειγμα καί του ξαναδίνει τή
μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί νά
συνεχίζει ακόμα καί μετά τό θάνατο.

Εκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

πολλές φορές ρόλο καταλύτη για την
προώθηση της Ευρωπαϊκής ιδέας. Ο
ιστορικός αυτός ρόλος των
«μικρομεσαίων» εταίρων αποτελεί και
την καλύτερη υποθήκη για τη νέα
συνεισφορά τους στη διευρυμένη Ευρώπη
του μέλλοντος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΡΟΖΑΚΗΣ

*Η προστασία των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων σε μια μεταβαλλόμενη
Ευρώπη. Εκδ. Σάκκουλας και ΕΚΕΜ.
Αθήνα 1994.*

Η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
απέναντι στις κινήσεις για αυτοδιάθεση,
όπως αυτές συγκεκριμενοποιήθηκαν σε
ορισμένες περιοχές της νοτιοανατολικής
Ευρώπης.

Ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να
προσεγγίσει τη νέα εποχή που άνοιξε για
την προστασία των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων, μετά τη διάλυση της
Σοβιετικής Ένωσης και της
Γιουγκοσλαβίας. Η μελέτη του Χρ.
Ροζάκη έρχεται να φωτίσει κατά τον
καλύτερο τρόπο τις θέσεις που έχει πάρει
η Ευρωπαϊκή Ένωση σε θέματα
αυτοδιάθεσης και μειονοτήτων.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΡΟΖΑΚΗΣ

*Η ελληνική εξωτερική πολιτική
και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες.
Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα
1987.*

Η πρώτη πενταετία (1981-1986)
εφαρμογής της Συνθήκης Προσχώρησης
της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες
συνέπεσε με την ανάπτυξη μιας πλούσιας
πρακτικής διεθνών σχέσεων, τόσο της
Ελλάδας όσο και των Κοινοτήτων. Η
πρακτική αυτή έδωσε τη δυνατότητα στον
Χρήστο Ροζάκη να διερευνήσει τις
επιπτώσεις της ένταξης στην ελληνική
εξωτερική πολιτική, καθώς και τις
προοπτικές που παρουσιάστηκαν τότε.
Ο συγγραφέας προσεγγίζει το θέμα σε
δύο επίπεδα. Στο πρώτο, παρακολουθεί
τον τρόπο με τον οποίο οι Ευρωπαϊκές
Κοινότητες εμπλέκονται στη διαμόρφωση
της εξωτερικής πολιτικής των κρατών-
μελών τους. Στο δεύτερο παρουσιάζει τις
ελληνικές θέσεις, όπως διατυπώθηκαν
στο πλαίσιο των κοινοτικών λειτουργιών
και στον ευρύτερο διεθνή χώρο.

ΛΟΥΚΑΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ

*Η νέα ευρωπαϊκή οικονομία. Η πολιτική
και οικονομική διάσταση της
ολοκλήρωσης. Εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα
1993.*

Ο Λ. Τσουνάλης μελετά τη διαδικασία
της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, και
ειδικότερα τη διαμόρφωση της νέας
ευρωπαϊκής οικονομίας. Εκτεταμένες
αναλύσεις για τα ζητήματα της ρύθμισης
της αγοράς, καθώς και για τις πολιτικές
που στοχεύουν να επηρεάσουν την
κατανομή των πόρων.

Με εμπειρία και γνώση στα ευρωπαϊκά
θέματα, ο συγγραφέας απαντά σε
θεμελιώδη ερωτήματα για την πορεία της
ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σημαντικό
έργο για την οικονομική και θεσμική
μορφή της νέας Ευρώπης

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ

*Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και
η Ελλάδα. Εκδ. Ι. Σιδέρης και
ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 1996.*

Ο συγγραφέας, προσεγγίζοντας το θέμα
της νέας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής
Ένωσης με την Κύπρο, τη Μάλτα και τις
χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής
Ευρώπης (ΚΑΕ), διαγράφει τους στόχους
και τη στρατηγική που η Ελλάδα μπορεί
–και πρέπει– να ακολουθήσει.

Η μελέτη διατυπώνει χρήσιμες υποθέσεις
για τα προβλήματα και τις συνέπειες της
νέας διεύρυνσης, σε σχέση τόσο με το
πολιτικό, όσο και με το θεσμικό και
οικονομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής
Ένωσης.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΖΑΚΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ (επιμέλεια)

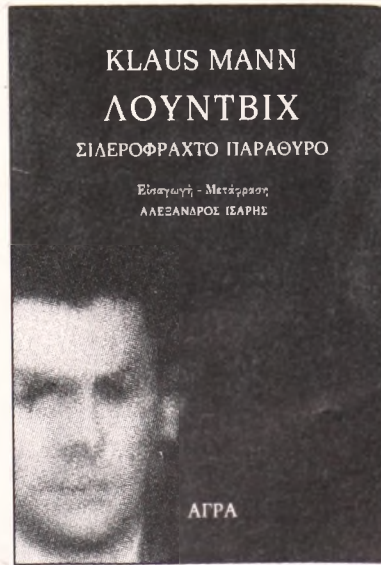
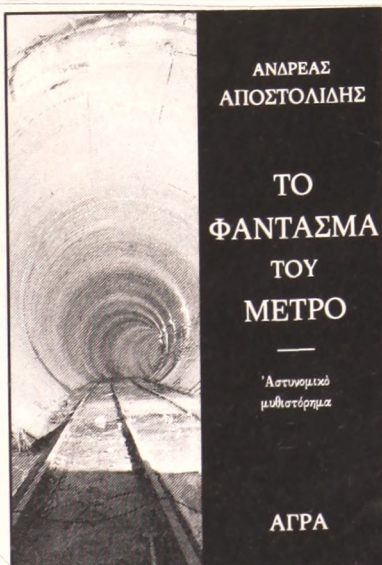
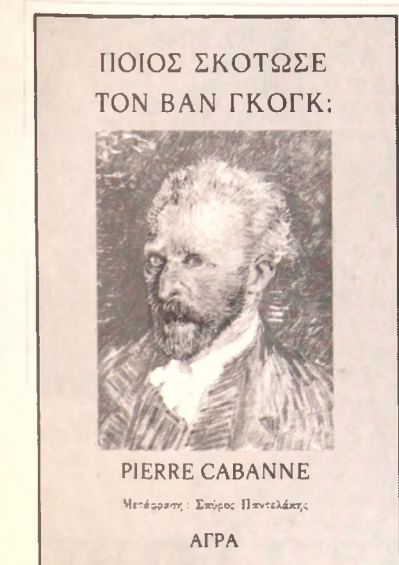
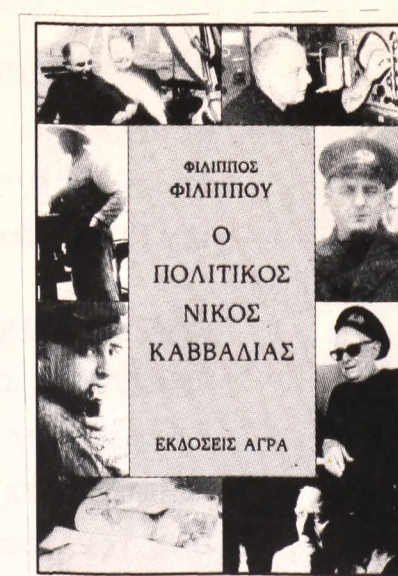
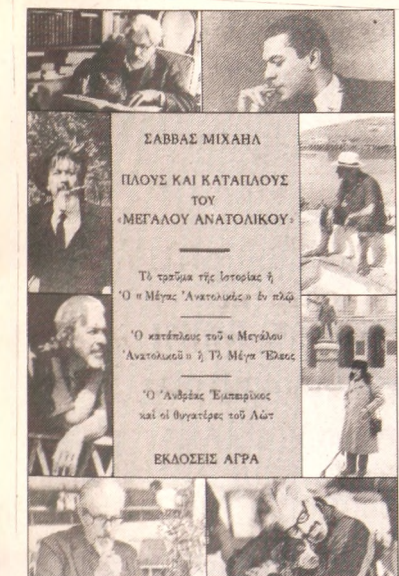
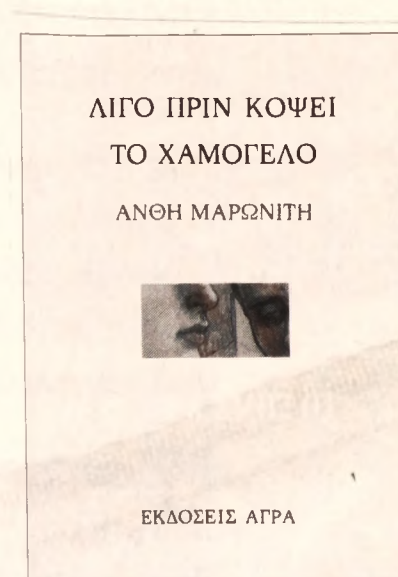
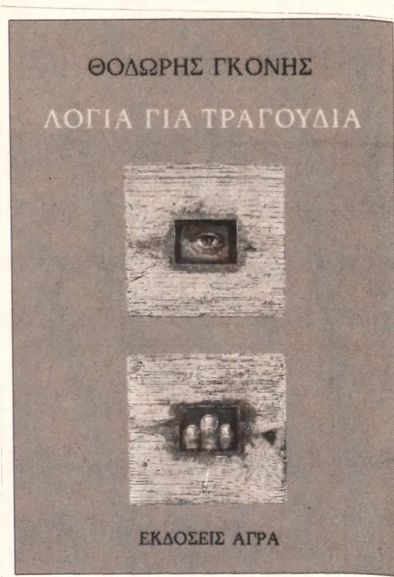
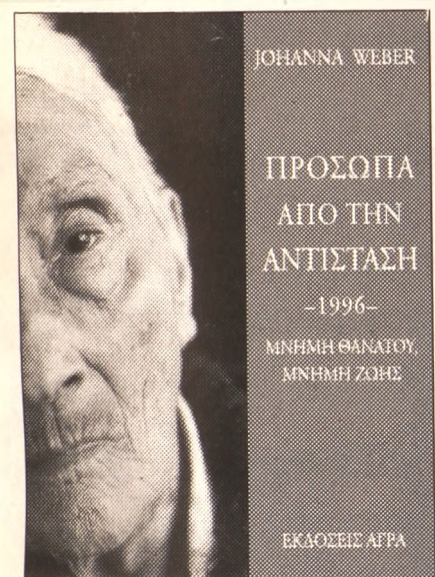
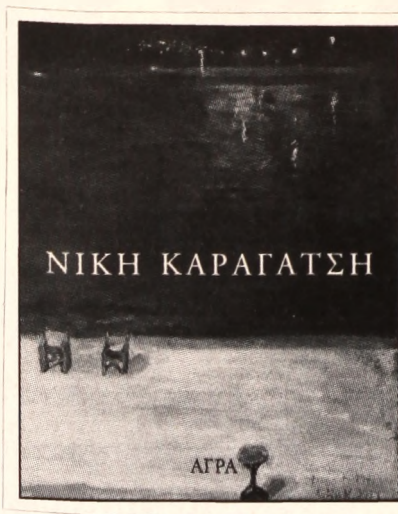
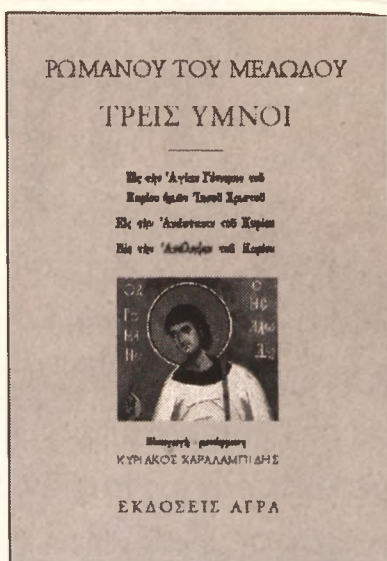
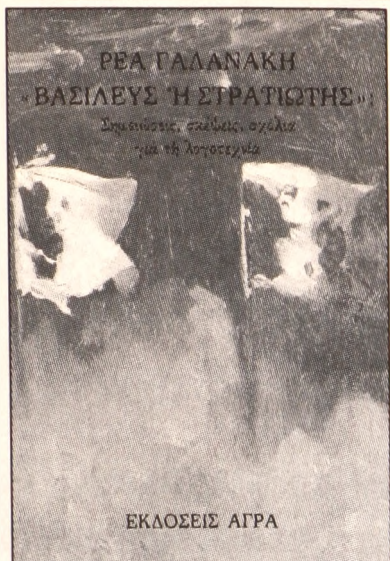
*Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Οικονομική
Κοινότητα-Η πρώτη πενταετία. Εκδ.
Σάκκουλας, Αθήνα 1987.*

Ευρύτατο φάσμα θεμάτων που
προέκυψαν μετά την ένταξη της Ελλάδας
στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Η εξέλιξη
των οικονομικών σχέσεων της χώρας μας
με την Κοινότητα, τα προβλήματα
προσαρμογής στο κοινοτικό καθεστώς, η
συμμετοχή μας στις κοινοτικές
διαδικασίες, τα προβλήματα που
προκάλεσε η νέα δυναμική της
ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, είναι
ορισμένα από τα ζητήματα που εξετάζουν
οι τεκμηριωμένες αναλύσεις αυτού του
συλλογικού τόμου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΓΡΑ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Κάνει πράξη την ανάπτυξη

Σήμερα, η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ κάνει το όραμα της ανάπτυξης πρόγραμμα δημιουργίας. Ανταποκρίνεται άμεσα στα σύγχρονα πρότυπα και ικανοποιεί απόλυτα κάθε σύγχρονη ανάγκη. Κι ακόμη περισσότερο, οι άνθρωποι της ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ εξελίσσουν και προετοιμάζουν πρωτοποριακά τραπεζικά προϊόντα, δημιουργώντας:

Με εθνική στεγαστική πολιτική που καλύπτει κάθε στεγαστική ανάγκη, με τον καλύτερο τρόπο. Με Επιδοτούμενα Στεγαστικά Δάνεια, με το Στεγαστικό Ταμειούχιο, με δάνεια για Επαγγελματική Στέγη.

Με συμμετοχή στα μεγάλα έργα που χτίζουν την Ελλάδα του αύριο, όπως το Αεροδρόμιο των Σπάτων και πολλά ακόμα.

Με ευρωπαϊκή υποδομή με ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό *Dealing Room* και έντονη δραστηριοποίηση στο χώρο του *Private Banking* και του *Corporate Banking*.

Με επιτυχημένες διεθνείς συνεργασίες που ισχυραποισούν ακόμη περισσότερο την παρουσία της ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ σε όλο τον κόσμο. Με έκδοση Ομολογιακών

Δανείων σε συνεργασία με διεθνείς φορείς και με διακρίσεις, όπως το Βραβείο Αναγνώρισης του Διεθνούς Χρηματοπιστητικού Forum '96 στην ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ, για την τραπεζική μετοχή με τη μεγαλύτερη απόδοση το 1995.

Με κοινωνική αντίληψη για κάθε πολίτη

που δημιουργεί νέες προϋποθέσεις συνεργασίας. Προσφέρει Καταναλωτικά Δάνεια, την Πιστωτική κάρτα K-Mastercard, τη Χρεωστική κάρτα K-Cash, Αυτόματη Εξόφληση Λογαριασμών, και 24ωρη εξυπηρέτηση.

Με πρωτοποριακά προϊόντα

που συμπληρώνουν το προφίλ μιας σύγχρονης και ολοκληρωμένης Τράπεζας. Νέους επενδυτικούς λογαριασμούς (ΕΚΤΕ-1, ΕΚΤΕ-2, ΕΚΤΕ-3), Underwriting σε ομολογίες της IFC και της Διεθνούς Τράπεζας, πράξεις σε Synthetic Swaps.

Σήμερα, η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ χαράζει τη δική της δημιουργική πορεία έχοντας πλήρη επίγνωση του κοινωνικού της ρόλου. Σήμερα, στην Ελλάδα που οραματίζεται την εξέλιξη, υπάρχει μία τράπεζα που μιλάει με έργα.

Η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ